

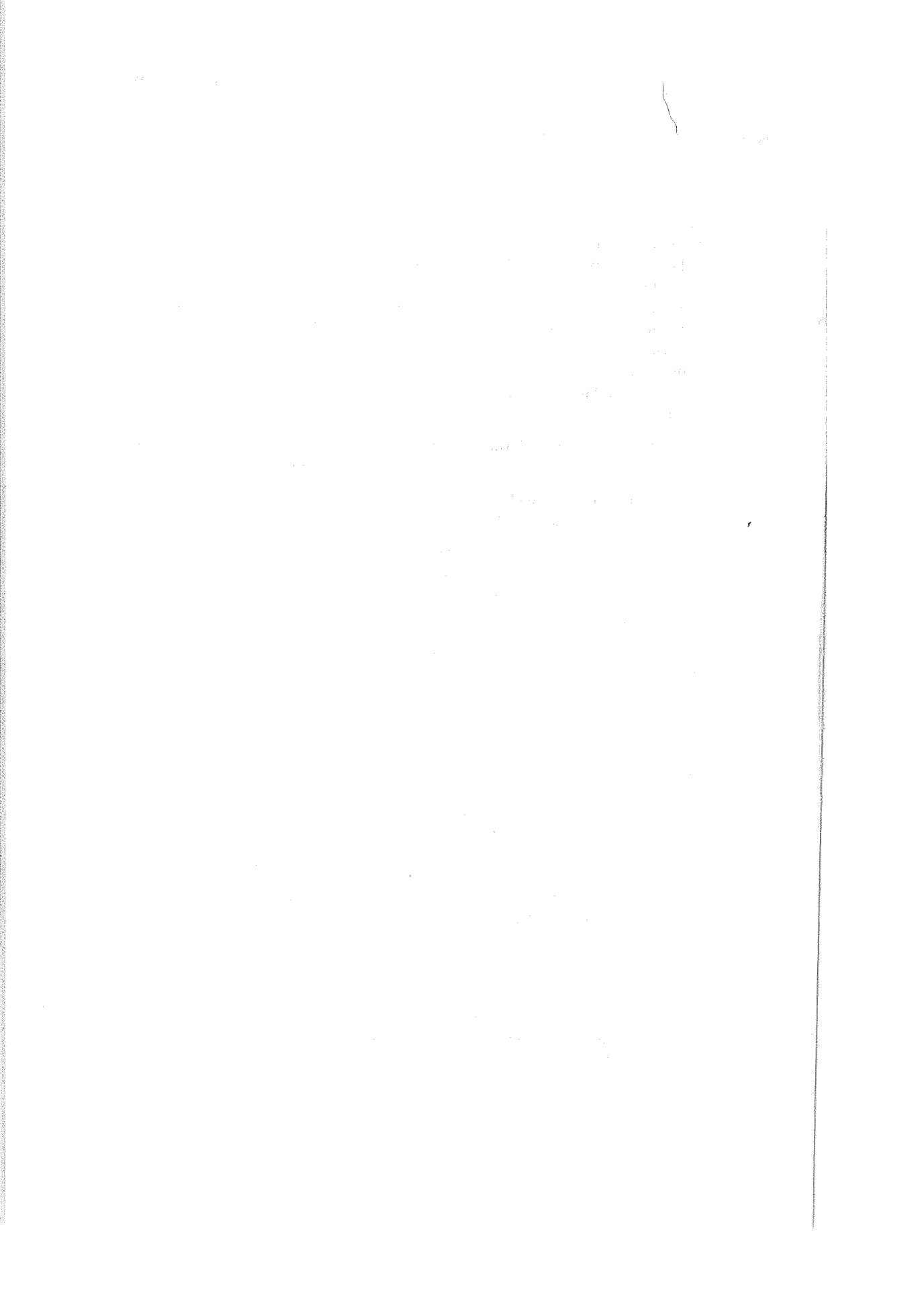
Regeringens proposition
1997/98:45

Miljöbalk
Bilaga 2–9

Del 3

Bilaga 2	Sammanfattning av betänkandet (SOU 1996:103) Miljöbalken - En skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling	3
Bilaga 3	Lagförslag i betänkandet SOU 1996:103	14
	1 Förslag till miljöbalk	14
	2 Förslag till lag med särskilda bestämmelser om vattenföretag.....	109
	3 Förslag till lag om kungörelse, skriftväxling och delgivning i miljömål	128
	4 Förslag till lag om ändring i bilavgaslagen (1986:1386).....	131
	5 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	133
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna avseende betänkandet SOU 1996:103	134
Bilaga 5	Sammanfattning av betänkandet (SOU 1996:147) Övergångsbestämmelser till miljöbalken	136
Bilaga 6	Lagförslag i betänkandet SOU 1996:147.....	137
	1 Förslag till lag om införande av miljöbalken	137
	2 Förslag till lag om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenföretag	144
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanserna avseende betänkandet SOU 1996:147	147
Bilaga 8	Lagrådsremissens lagförslag	274
	1 Förslag till miljöbalk	148
	2 Förslag till lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.....	246
	3 Förslag till lag om kungörelse, skriftväxling och delgivning i mål och ärenden enligt miljöbalken	266
	4 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	269
	5 Förslag till lag med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning	270
	6 Förslag till lag om ändring i brottsbalken	273
Bilaga 9	Lagrådsremissens lagförslag	274
	1 Förslag till lag om införande av miljöbalken	274
	2 Förslag till lag om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet	281
	3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:000) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning	284

Sammanfattning av betänkandet (SOU 1996:103) Miljöbalken - En skärpt och samordnad miljö- lagstiftning för en hållbar utveckling

Skyddet av miljön är i dag en av de mest angelägna samhällsuppgifterna. Vi har alla ett gemensamt ansvar för att skapa en god livsmiljö och en varaktigt hållbar utveckling.

Miljölagstiftningen har blivit alltmer svåröverskådlig och delvis motstridig. Den har tillkommit vid olika tidpunkter och ger därför uttryck för skilda värderingar. Samma frågor har fått olika lösningar i de olika lagarna. Det har därför från flera håll framförts önskemål om en samordning av miljölagstiftningen.

Riksdagen beslutade 1991 att målet med miljöpolitiken skall vara att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, hushålla med uttaget av naturresurser så att de kan utnyttjas långsiktigt samt skydda natur- och kulturlandskapet (prop. 1990/91:90, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338). Riksdagen godkände samtidigt regeringens förslag att samla miljölagarna i en miljöbalk utifrån det principbetänkande som Miljöskyddskommittén då presenterat. Kommittén lade därefter i februari 1993 fram ett förslag till miljöbalk. Förslaget resulterade dock inte i lagstiftning. Miljöbalksutredningen fick i stället i uppdrag att lägga fram ett nytt förslag till miljöbalk.

Miljöbalksutredningen föreslår att följande lagar skall arbetas in i miljöbalken:

- naturvårdslagen (1964:822),
- miljöskyddslagen (1969:387),
- lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
- lagen (1976:1054) om svavelhaltigt bränsle,
- lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark,
- renhållningslagen (1979:596),
- hälsoskyddslagen (1982:1080),
- vattenlagen (1983:291),
- lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogs-
mark,
- lagen (1985:426) om kemiska produkter,
- miljöskadelagen (1986:225),
- lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.,
- lagen (1990:1079) om tillfälliga bilförbud,
- lagen (1991:635) om förhandsgranskning av
biologiska bekämpningsmedel,
- lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer,
- lagen (1994:1818) om åtgärder beträffande djur och växter som
tillhör skyddade arter.

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för de nyheter som föreslås jämfört med gällande rätt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 2

Miljöbalkens mål

Målet med miljöbalken är att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling i samhället, där nu levande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö att leva i. För att uppnå målet skall

- människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om de orsakas av föroreningar eller andra störningar eller på annat sätt,

- värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,

- den biologiska mångfalden bevaras,

- mark, vatten och fysisk miljö i övrigt användas så att en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med naturresurser och energi tryggas,

- ett kretslopp med hushållning, återanvändning och återvinning av material främjas.

Det är en angelägenhet för var och en att inom sin verksamhet och samhällssektor verka för att miljöbalkens mål förverkligas. Detta gäller oavsett om det sker som enskild person eller som verksam i företag, kommun, myndighet eller organisation.

Miljöbalkens tillämpningsområde

Miljöbalken skall tillämpas på varje verksamhet som kan motverka förutsättningarna att uppnå balkens mål. Med verksamhet avses inte endast näringsverksamhet utan all verksamhet. Detsamma gäller hantering och andra åtgärder som kan motverka förutsättningarna att uppnå balkens mål. Dessutom innehåller miljöbalken särskilda bestämmelser om åtgärder som syftar till att uppnå balkens mål, t.ex. områdesskydd.

Gemensamma regler

Den viktigaste nyheten med miljöbalken är att gemensamma regler skall gälla, oavsett vilken typ av verksamhet som det är fråga om. Grundtanken är att samma krav skall ställas på åtgärder som riskerar att medföra likartade skador på hälsa och miljö. Det har inte någon betydelse om åtgärden t.ex. utförs på land eller i vatten eller vidtas av det allmänna eller en enskild. Huvudprincipen är alltså att åtgärdens effekt och inte åtgärdens art avgör vilka krav som skall ställas.

Den grundläggande aktsamhetsregeln i miljöbalken innebär att en verksamhetsutövare skall vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Regeln kompletteras av ett antal aktsamhetsregler som i många fall kan sägas vara vidareutvecklingar av denna grundläggande bestämmelse.

Alla som utövar verksamhet skall skaffa sig kunskap om i vilken mån verksamheten medför olägenhet för människors hälsa och miljön och hur sådana olägenheter kan förebyggas eller begränsas. Vidare skall försiktighetsprincipen gälla för all verksamhet inom balkens tillämpningsområde. Detta innebär att förebyggande åtgärder och andra försiktighetsmått skall vidtas så snart det kan befaras att en viss åtgärd skulle kunna utgöra en olägenhet för människors hälsa eller miljön även om det inte är klarlagt att olägenheter uppkommer.

Vidare gäller att verksamhet enligt balken endast får bedrivas på en plats som är lämplig och där minsta möjliga intrång och olägenhet uppkommer.

Tillämpningen av de allmänna aktsamhetsregler som vi föreslår skall leda till en kretsloppsanpassning av samhället. Det gäller bl.a. regeln att hushållnings- och kretsloppsprincipen skall iakttas genom att alla skall hushålla med naturresurser och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning.

Vid tillämpningen av principen att vidta försiktighetsmått ingår som en viktig del att även tillämpa produktvalsprincipen. Den innebär att kemiska och biotekniska produkter som kan ersättas med mindre riskabla sådana produkter inte skall användas. Detta gäller också varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk eller bioteknisk produkt.

En ytterligare allmän aktsamhetsregel är att alla som yrkesmässigt bedriver eller avser att bedriva verksamhet skall använda bästa möjliga teknik.

En verksamhet som ligger utanför ett område som är särskilt skyddat, exempelvis som nationalpark, naturreservat eller biotopskyddsområde, men som kan medföra skada på området, skall bedrivas så att sådan skada inte uppkommer.

En princip om att förorenaren skall betala gäller. Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som medfört skada eller annan olägenhet för människors hälsa eller miljön skall sålunda vidta de åtgärder som behövs samt betala de kostnader som uppstår för att avhjälpa skadan eller olägenheten.

Vid tillämpningen av aktsamhetsreglerna skall en skälighetsavvägning göras. Vid denna skall beaktas risken för miljöpåverkan, nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått och kostnaderna för sådana åtgärder.

Det är tänkbart att i vissa situationer oacceptabla skador uppstår trots att aktsamhetsreglerna följs. I sådana fall träder balkens stoppregel in. Stoppregeln hindrar verksamheter som riskerar att försämra det allmänna hälsotillståndet eller väsentligt försämra miljön eller hushållningen med

naturresurser. Regeln gäller för all verksamhet och möjligheten att medge undantag från regeln är liten.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 2

Miljö kvalitetsnormer

Bestämmelser om miljö kvalitetsnormer införs i miljöbalken.

Regeringen får för att skydda människors hälsa eller miljön föreskriva om sådana normer. Miljö kvalitetsnormer är föreskrifter om lägsta godtagbara miljö kvaliteten på mark, vatten, luft eller naturen i övrigt för vissa geografiska områden eller för hela landet. Normerna får avse bl.a. högsta eller lägsta förekomst i naturen av kemiska eller biotekniska produkter som inte får överskridas eller underskridas efter en viss tidpunkt.

Myndigheter och kommuner skall se till att miljö kvalitetsnormer som har meddelats uppfylls när de planerar och planlägger, prövar tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden, utövar tillsyn och meddelar föreskrifter. Alla verksamheter skall bedrivas så att miljö kvalitetsnormer kan uppfyllas. Tillstånd får inte beviljas för verksamheter som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överskrids. Tillstånd och villkor får återkallas och omprövas om en verksamhet medverkar till att en miljö kvalitetsnorm inte uppfylls. Åtgärdsprogram skall upprättas av regeringen eller andra myndigheter såsom länsstyrelsen eller av kommuner om det behövs för att en miljö kvalitetsnorm skall uppfyllas. Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet som kan påverka de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Miljökonsekvensbeskrivningar

Kraven på miljökonsekvensbeskrivningar utökas och skärps. En ansökan om tillstånd enligt miljöbalken skall vanligtvis innehålla en miljökonsekvensbeskrivning.

Allmänhetens inflytande skall förstärkas. Ett tidigt samråd skall hållas med enskilda som särskilt berörs och tillståndsmyndigheten långt innan en ansökan görs och miljökonsekvensbeskrivningen upprättas. För verksamheter som kan antas ha betydande miljöpåverkan, vilket tillståndsmyndigheten avgör, skall genomföras ett förfarande för miljökonsekvensbedömning som är ett utvidgat samråd med fler myndigheter och en bredare allmänhet.

Grannländer som kan antas utsättas för betydande miljöpåverkan från en planerad verksamhet skall informeras och få möjlighet att delta i miljökonsekvensbedömningen.

Miljöbalken innehåller bestämmelser om vilka uppgifter en miljökonsekvensbeskrivning skall innehålla. Det gäller bl.a. de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas och alternativ beträffande lokalisering, om sådana är möjliga, samt konsekvenser av att allt förblir oförändrat, nollalternativet.

Miljöbalken erbjuder långt gående möjligheter att skydda olika slags geografiska områden. Bestämmelserna är hämtade från naturvårdslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen men har arbetats om. Naturresevat, naturvårdsområde och det särskilda skyddet av djur- eller växtarter inom ett område slås samman till en skyddsform som benämns naturresevat. När intrång tillåts i ett naturresevat skall kompensationsåtgärder vidtas. En ny skyddsform införs med namnet kulturresevat. I strandskyddsområden skall inte få vidtas åtgärder som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter. Områden som inte uppfyller miljö kvalitetsnormer skall kunna förklaras som miljöskyddsområden. Föreskrifter i miljöskyddsområden skall kunna innebära ändring i tidigare meddelade tillståndsbeslut. Interimistiska förbud skall kunna meddelas även vid andra skyddsformer än i dag, nämligen vid kulturresevat och vattenskyddsområden. Tiderna för interimistiska förbud kortas.

Miljöbalkens generella regler för verksamheter skall gälla även för verksamhet bestående i att organisera friluftsliv. Av detta följer bl.a. att organisatören skall vidta förebyggande åtgärder för att förhindra att deltagarna orsakar skada och att anmälningsplikt kan föreskrivas för verksamheten.

Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Regeringen får föreskriva om krav på tillstånd eller anmälan för miljöfarlig verksamhet. Även pågående verksamheter kan bli tillståndspliktiga. Om det är mer ändamålsenligt för att förebygga olägenheter kan dock föreskrifter av generell karaktär ersätta den individuella prövningen. I fortsättningen kan inte bara villkor utan även tillstånd omprövas.

Tillstånd för miljöfarlig verksamhet kan i ökad utsträckning meddelas för begränsad tid. Om det finns risk för att grundvattnet förorenas av vissa ämnen skall tidsperioden bestämmas till högst fyra år. Även i andra fall kan det vara lämpligt att tiden begränsas för verksamheter med kraftig miljöpåverkan eftersom det då blir en automatisk omprövning i samband med ansökan om nytt tillstånd. Tillståndsmyndigheten får bestämma om tidsbegränsning i det enskilda fallet. Regeringen får även meddela generella föreskrifter om detta.

Prövningen av en miljöfarlig verksamhet skall inte omfatta enbart utsläppen från verksamheten. Också frågor om kemikalieanvändning och om resurshushållning skall prövas utifrån balkens aktsamhetsregler och omfattas av villkor.

Ett tillstånd skall kunna omfatta olika verksamheter med villkor att dessa gemensamt vidtar åtgärder.

I balken anges särskilda grunder för upphävande av tillstånd och omprövning av villkor. I fortsättningen gäller detta även i de fall verksamheten medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds.

Genom att hälsoskyddslagen arbetas in i miljöbalken kommer balkens aktsamhetsregler att gälla även hälsoskyddet. Begreppet sanitär olägenhet ändras till olägenhet för människors hälsa. Införandet av miljökvalitetsnormer bör särskilt på sikt stärka och effektivisera hälsoskyddsarbetet.

Täkter

Prövningsplikten för täkter av t.ex grus och sand utökas genom att husbehovstäkter skall kunna underställas prövningsplikt enligt balken. En takt som kan befaras skada livsbetingelserna för någon växt- eller djurart som är hotad eller sällsynt får endast i undantagsfall tillåtas. Miljöskydds- och naturvårdsaspekterna samordnas vid prövningen av takttillstånd.

Kemiska och biotekniska produkter

Reglerna i lagen om kemiska produkter samt i lagen om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel samordnas och får mindre ramlagskaraktär än tidigare samt utökas till att omfatta alla biotekniska produkter. Lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark samordnas med reglerna om kemiska och biologiska bekämpningsmedel. Höga krav ställs på den som tillverkar och saluför kemiska och biotekniska produkter, bl.a. införs en skyldighet att informera om nya uppgifter om skadliga effekter kommer fram.

Krav på märkning vid utsläppande på marknaden av produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer införs i lagtexten.

Avfall

Miljöbalksutredningen föreslår att en definition av avfall som överensstämmer med den definition som gäller inom EU införs i balken. Även definitionen av miljöfarligt avfall som gäller inom EU skall införas i en förordning till balken. Reglerna om producentansvar utökas i balken med möjlighet att kräva information om vilka ämnen och material som ingår i en vara som omfattas av producentansvar.

Miljöbalken innehåller en samlad och överskådlig reglering om säkerhet och snygghet på allmänna platser eller annars utomhus och om skydd av miljön (landskapsbilden) i detta speciella avseende.

Föreskrifter

Miljöbalken ökar möjligheten att utfärda generella föreskrifter till skydd för människors hälsa och miljön.

Vid utfärdande av generella föreskrifter skall alltid balkens mål, principer och allmänna aktsamhetsregler vara vägledande.

Ett särskilt föreskriftsråd inrättas för de centrala myndigheternas föreskriftsarbete i anslutning till miljöbalken. Detta knyts till Naturvårdsverket.

Föreskriftsrådet skall vara ett organ för samordning, samråd, kontroll och kvalitetssäkring av de föreskrifter som tas fram med stöd av miljöbalken. Rådet skall också verka för att föreskriftsarbetet sker i enlighet med Sveriges förpliktelser med anledning av EU-medlemskapet och internationella åtaganden i övrigt.

Ett register skall föras över samtliga föreskrifter som grundar sig på miljöbalken.

Tidigare misskötsel

Tillstånd, godkännande eller dispens kan vägras den som tidigare har åsidosatt sina åligganden.

Regeringsprövning

Naturrensurlagens och vattenlagens bestämmelser om regeringsprövning av stora verksamheter arbetas samman. Regeringsprövning kommer att ske som ett led i den ordinarie tillståndsprövningen. Detta innebär att den förberedande handläggningen sker hos miljödomstol eller annan tillståndsmyndighet, att tillståndsmyndigheten lämnar över frågorna om verksamhetens tillåtlighet och lokalisering till regeringens bedömning samt att tillståndsmyndigheten, om regeringen har tillåtit verksamheten, därefter meddelar tillstånd med närmare villkor för verksamheten. Vid regeringens prövning skall samma tillåtlighetskrav gälla som vid annan prövning.

Obligatorisk regeringsprövning införs av större vägar, järnvägar, allmänna farleder och flygplatser.

Miljödomstolar

Regionala miljödomstolar skall inrättas. En miljööverdomstol skall inrättas och knytas till Svea hovrätt.

De regionala miljödomstolarna prövar som första instans mål om mera omfattande miljöfarlig verksamhet, vattenmål och ersättningsmål av olika slag.

Statliga myndigheters beslut enligt miljöbalken får överklagas till de regionala miljödomstolarna. Dessa miljödomstolars domar och beslut får överklagas till Miljööverdomstolen. För att Miljööverdomstolen skall överpröva domar och beslut krävs prövningstillstånd.

Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelserna får föra talan Prop. 1997/98:45
och begära omprövning av villkor m.m. för att tillvarata miljöintressen Bilaga 2
och andra allmänna intressen.

Kommunerna får företräda sådana intressen inom kommunen.
Möjligheterna att ompröva tillståndsbeslut är desamma för miljöfarlig
verksamhet och vattenföretag.

Länsstyrelserna

Länsstyrelsernas prövning av tillstånd till miljöfarlig verksamhet får
fastare former genom att det inrättas en självständig men till länsstyrel-
sen administrativt knuten prövningsmyndighet som består av en erfaren
jurist och en person med erfarenhet av miljöfrågor.

Markavvattning

Systemet för tillståndsprövning av markavvattning görs om. Vattenla-
gens system med förrättningsmän avskaffas. Frågor om tillstånd till
markavvattning kommer enligt huvudregeln att prövas av länsstyrelsen.
Länsstyrelsen skall dock lämna över ärendet till miljödomstol, om det
uppkommer frågor om ersättning, inlösen, särskild tvångsrätt eller
deltagande av även annan än sökanden. När det framställs yrkande om att
även annan än sökanden skall delta, skall miljödomstolen förordna en
markavvattningssakkunnig. Den sakkunnige skall lämna förslag på en
lämplig utformning av markavvattningen.

Sakägare

Miljöbalken skall ha ett enhetligt sakägarbegrepp. Detta skall ha sin
utgångspunkt i det sakägarbegrepp som idag gäller enligt
miljöskyddslagen.

Miljöorganisationers talerätt

Miljöorganisationer ges rätt att överklaga domar och beslut om tillstånd,
godkännande och dispens. Organisationerna får vidare överklaga
myndigheters beslut att inte ingripa t.ex. med tillsynsåtgärder samt beslut
om åtgärdsprogram när miljökvalitetsnormer har överträtts. För att få
överklaga skall organisationen normalt ha varit verksam i minst tre år
och ha minst 1 000 medlemmar.

Tillsynsbegreppet definieras och tillsynsmyndigheternas ansvar understryks.

Tillsynen över efterlevnaden av miljöbalken skall utövas av statliga myndigheter och kommunerna i enlighet med vad regeringen bestämmer.

En tydlig ansvarsfördelning av tillsynen enligt miljöbalken på lokal, regional och central nivå föreslås.

Alla kommuner föreslås få en tillsyn motsvarande den som sker i dag enligt hälsoskyddslagen, renhållningslagen, naturvårdslagen, skötsellagen samt beträffande icke tillståndspliktiga anläggningar enligt miljöskyddslagen. Kommunernas ansvar för kemikalietillsynen bör utökas. De kommuner som önskar och har resurser och kompetens ges möjlighet att ta över ytterligare tillsyn från länsstyrelsen. Viss tillsyn skall alltid ligga på staten.

Ansvar för tillsyn och drift av samma verksamhet skiljs åt. Principen avser för kommunernas del såväl förvaltningsorganisation som nämndorganisation.

Länsstyrelserna skall ha en regional samordnande och uppföljande roll.

Naturvårdsverkets tillsynsråd ändras. Det skall behandla tillsynsfrågor för hela miljöbalkens område och vara ett gemensamt organ för detta. Representanter från samtliga berörda myndigheter skall därför ingå i rådet.

Avgifter

Gällande lagregler om avgifter arbetas samman. En generell möjlighet införs att ta ut avgift för att utjämna en ekonomisk fördel som uppkommer genom ett beslut om dispens. Den som skall betala en avgift blir skyldig att lämna de uppgifter som behövs för att beräkna avgiften. Producentavgift skall få användas även för att täcka kostnaden för information om avfallshanteringen.

Straff

Straffbestämmelserna på miljörättens område skall fördelas mellan brottsbalken och miljöbalken. Fördelningen skall ske så att de brott som i dag står i brottsbalken får stå kvar där medan de övriga samlas i miljöbalken.

Underlåtenhet att vidta skyddsåtgärder eller andra försiktighetsåtgärder vid kemikaliehantering straffbeläggs.

Straffen för överträdelse på miljöområdet skall skärpas.

En bestämmelse om förverkande av egendom som varit föremål för brott, bl.a. avseende kemiska produkter införs i miljöbalken. Dessutom kan förverkande av fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott ske.

Miljösanktionsavgift skall kunna påföras den som i näringsverksamhet överträder generella forskrifter, påbörjar verksamheten utan tillstånd eller anmälan eller överträder särskilda villkor som har föreskrivits för verksamheten. Avgift skall påföras enligt en taxa som fastställs av regeringen.

Tillsynsmyndigheten beslutar om påförande av miljösanktionsavgift. Beslutet kan överklagas till miljödomstol. Ett beslut om miljösanktionsavgift skall vara direkt verkställbart.

Ersättning

Ersättning skall betalas när beslut om nationalparker, naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområden, vattenskyddsområden samt förelägganden och förbud enligt den s.k. samrådsparagrafen innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras. Ersättning skall dock inte betalas för intrång upp till den s.k. kvalifikationsgränsen. Ersättning skall vidare betalas vid vissa undersökningar och vid föreläggande om stängselgenombrott m.m.

Föreorenade områden

Ansvariga för att utreda och efterbehandla föreorenade mark- och vattenområden är i första hand verksamhetsutövaren och i andra hand vissa fastighetsägare. Fastighetsägares ansvar är subsidiärt till verksamhetsutövares.

Efterbehandlingsansvaret omfattar utredning av föreoreningens art och omfattning samt att de efterbehandlingsåtgärder vidtas som skäligen kan fordras för att förebygga, hindra eller motverka skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Efterbehandlingsansvaret är inte föremål för preskription enligt preskriptionslagen (1981:130).

Registrering skall ske av allvarligt föreorenade mark- och vattenområden. I samband med registreringen får länsstyrelsen föreskriva om inskränkningar i markanvändningen eller att vissa åtgärder skall vara förenade med villkor eller föregås av anmälan till tillsynsmyndigheten. En upplysningsplikt införs för ägare och brukare som upptäcker föreoreningar på fastigheten.

Miljöskadeförsäkring

Miljöskadeförsäkringssystemet utvidgas till att även omfatta en saneringsförsäkring. De i Miljöskadekonsortiet ingående försäkringsbolagen kan samverka för att tillhandahålla miljöskadeförsäkringen och

den föreslagna saneringsförsäkringen på samma sätt som idag. Något Prop. 1997/98:45
hinder mot att upphandla försäkringen föreligger dock inte. Bilaga 2

Lagförslag i betänkandet SOU 1996:103

1 Förslag till miljöbalk

FÖRSTA AVDELNINGEN

ÖVERGRIPANDE BESTÄMMELSER

1 kap. Miljöbalkens mål

1 § Målet med miljöbalken är att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling i samhället, där nu levande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö att leva i.

För att uppnå detta mål skall

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller andra störningar eller på något annat sätt,

2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,

3. den biologiska mångfalden bevaras,

4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt användas så att en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med naturresurser och energi tryggas, och

5. ett kretslopp med hushållning, återanvändning och återvinning av material främjas.

2 § Det skall vara en angelägenhet för var och en att inom sin verksamhet och samhällssektor verka för att miljöbalkens mål förverkligas, oavsett om det sker som enskild person eller som verksam i företag, kommun, myndighet eller organisation.

3 § Alla skall ha tillgång till naturen i den utsträckning som följer av allemansrätten.

Var och en skall visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med naturen.

2 kap. Tillämpningsområde

1 § Miljöbalken skall tillämpas på verksamhet som kan motverka de förutsättningar för att uppnå balkens mål som anges i 1 kap. 1 § andra stycket om inte annat följer av denna balk eller annan författning. Vad som föreskrivs om verksamhet gäller också hantering och andra åtgärder som kan motverka dessa förutsättningar.

I miljöbalken finns det även särskilda bestämmelser som skall skapa förutsättningar för att balkens mål skall kunna uppnås.

2 § I fråga om viss miljöfarlig verksamhet och vissa vattenföretag som kan beröra något annat land finns särskilda bestämmelser.

3 § Balkens bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och skadestånd för vissa miljöskador är inte tillämpliga i fråga om joniserande strålning eller beträffande elektriska och magnetiska verkningar av elektriska anläggningar i fall då särskilda bestämmelser gäller. Bestämmelserna om miljöfarlig verksamhet är inte heller tillämpliga på störning i radiomottagningsapparat.

Särskilda bestämmelser om arbetsmiljön finns i arbetsmiljölagen (1977:1160).

Bestämmelser om kulturmiljön finns också i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

4 § Regeringen får, i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen, meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från denna balk.

5 § I lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen finns föreskrifter om verkan av Unionens fördrag och andra instrument samt de Europeiska gemenskapernas beslut.

3 kap. Allmänna aktsamhetsregler

1 § I detta kapitel finns allmänna aktsamhetsregler som skall iakttas av alla.

2 § Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet samt för att främja återanvändning och återvinning av material och hushållning med mark och vatten.

Att det inte kan säkerställas att en verksamhet förorsakar olägenheter för människors hälsa eller miljön befriar inte den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet vilken kan befaras medföra sådana olägenheter, från skyldigheten att vidta de åtgärder som behövs för att förhindra eller begränsa olägenheterna.

3 § Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet skall vidta de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller omgivningen.

4 § En verksamhet får bedrivas endast på en plats som är lämplig med hänsyn till 1 kap. 1 §, 4 kap., 5 kap. och 6 kap. Platsen skall väljas så att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet.

5 § Den som bedriver en verksamhet skall hushålla med naturresurser och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning.

6 § Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet skall undvika att använda sådana kemiska eller biotekniska produkter som kan ersättas med mindre riskabla kemiska eller biotekniska produkter. Detta gäller också en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk eller bioteknisk produkt och som kan ersättas av en mindre riskabel vara.

7 § Den som yrkesmässigt bedriver eller avser att bedriva en verksamhet skall använda bästa möjliga teknik för att skydda människors hälsa och miljön.

8 § En verksamhet som ligger utanför ett område som är skyddat som nationalpark, naturreservat, kulturresevat, naturminne, biotopskyddsområde, miljöskyddsområde, vattenskyddsområde, särskilt skyddsområde, särskilt bevarandeområde eller nationalstadspark men som kan medföra skada på det skyddade området, skall bedrivas så att sådan skada inte uppkommer. Detta gäller dock inte i den mån hänsynen innebär att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras.

9 § Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som har medfört skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön skall vidta de åtgärder som behövs samt betala de kostnader som uppstår för att avhjälpa skadan eller olägenheten.

10 § Kraven på aktsamhet enligt 2-9 §§ gäller inte i den utsträckning det är orimligt att uppfylla dem med hänsyn till den risk för skada eller olägenhet som en verksamhet av det slag det är fråga om kan medföra, nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått och de kostnader som sådana skyddsåtgärder och försiktighetsmått föranleder.

11 § En verksamhet får inte bedrivas som riskerar att ensam försämra det allmänna hälsotillståndet eller väsentligt försämra miljön eller hushållningen med naturresurser.

Detta gäller inte om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 19 kap. 2, 4, 5 eller 6 § eller enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar. Av 19 kap. 9 § framgår att regeringen i vissa fall kan lämna dispens från första stycket.

4 kap. Grundläggande bestämmelser vid ändrad markanvändning

1 § Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företråde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

4 § Jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

5 § Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

6 § Mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av områdenas naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturminnesvärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

7 § Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa.

Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

9 § Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

10 § Om ett område enligt 5–8 §§ är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret skall försvarsintresset ges företräde.

Beslut med stöd av första stycket får inte strida mot hushållningsbestämmelserna i 5 kap.

5 kap. Särskilda bestämmelser vid ändrad markanvändning för vissa områden i landet.

1 § De områden som anges i 2–7 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd i dessa områden endast om hinder inte möter enligt 2–7 §§ och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bestämmelserna i första stycket och 2–6 §§ utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte heller hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 4 kap. 7 § andra stycket.

2 § Inom följande områden skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön:

Kustområdet och skärgården i Bohuslän från riksgränsen mot Norge till Lysekil.

Kustområdet i Halland

Kullaberg och Hallandsåsen med angränsande kustområden

Kustområdet i Skåne från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus

Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund

Kustområdena och skärgårdarna i Södermanland och Uppland från Oxelösund till Herräng och Singö

Kustområdet och skärgården i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde

Kustområdet och skärgården i Norrbotten från Bondöfjärden till riksgränsen mot Finland

Öland

Gotland

Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne

Åsnen med öar och strandområden och områdena söder därom utmed Mörrumsån och vid sjön Mien till Pukaviksbukten och Listerlandet

Vänern med öar och strandområden

Vättern med öar och strandområden

Tiveden med områdena vid sjön Unden och sjön Viken samt området utmed Göta kanal mellan Karlsborg och Sjötorp

Området Dalsland-Nordmarken från Mellerud och sjön Ånimmen vid Vänern till sjösystemet från Dals-Ed i söder till Årjäng och Östervallskog i norr

Fryksdalen från Kil till Torsby samt området utmed övre delen av Klarälven inom Torsby kommun

Mälaren med öar och strandområden

Området Malingsbo-Kloten mellan Storå, Kopparberg, Smedjebacken och Skinnskatteberg

Området utmed Dalälven från Avesta till Skutskär

Siljan och Orsajön med öar och strandområden samt området utmed Oreälven, sjön Skattungun och Oresjön med området söder därom över Gulleråsen och Boda till Rättvik

Området utmed Ljusnan från Färila till Bergvik

Vindelådalen

Fjällvärlden från Transtrandsfjällen i söder till Treriksröset med undantag för de fjällområden som anges i 5 §.

3 § Inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde samt på Öland får anläggningar som avses i 19 kap. 2 § 1–11 och 17 inte komma till stånd.

4 § Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 19 kap. 2 § 1–7 och 10–11 komma till stånd endast på platser där anläggningar som skall prövas enligt angivna lagrum redan finns.

5 § Inom fjällområdena Långfjället-Rogen, Sylarna-Helags, Skäckerfjällen, Burvattnet, Hotagsfjällen, Frostviken-Borgafjällen, Marsfjällen-Vardofjällen, Artfjället, Tärna-Vindelfjällen, Sarek-Mavas, Kebnekaise-Sjaunja, Rostu och Pessinki får bebyggelse och anläggningar komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet. Andra

åtgärder inom områdena får vidtas endast om det kan ske utan att områdenas karaktär påverkas.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

6 § Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven med tillhörande vattenområden samt i följande vattenområden:

I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet
I Ljusnan	Voxnan uppströms Vallhaga
I Ljungan	Ljungan uppströms Storsjön samt Gimån uppströms Holmsjön
I Indalsälven	Åreälven, Ammerån, Storån - Dammån samt Härkan
I Ångermanälven	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmån uppströms Vojmsjön
Vapstälven	
Moälven	
Lögdeälven	
Öreälven	
I Umeälven	Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken
Sävarån	
I Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes samt Malån
Byskeälven	
Åbyälven	
I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktjajaure samt Pärlälven
Råneälven	
Emån	
Bräkneån	
Mörrumsån	
Fylleån	
I Enningdalsälven	Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge
Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:	
I Klarälven	sträckan mellan Höljes och Edebäck
I Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt Dalälven nedströms Näs bruk
I Ljusnan	sträckan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna
I Ljungan	sträckan mellan Havern och Holmsjön samt sträckan nedströms Viforsen

I Indalsälven
I Ångermanälven
I Umeälven

Långan nedströms Landösjön
Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön
Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta
Första och andra styckena gäller inte
vattenföretag som förorsakar endast
obetydlig miljöpåverkan.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

7 § Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark.

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

6 kap. Miljökvalitetsnormer

Regeringen får föreskriva om miljökvalitetsnormer

1 § Regeringen får för vissa geografiska områden eller för hela landet meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller naturen i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer).

Regeringen får överlåta till en myndighet att meddela miljökvalitetsnormer i den utsträckning som det behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Vad miljökvalitetsnormer skall ange

2 § Miljökvalitetsnormer skall ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Miljökvalitetsnormernas nivåer får inte överskridas eller underskridas efter en viss tidpunkt och de skall ange

1. högsta eller lägsta förekomst i mark, vatten, luft eller naturen i övrigt av kemiska eller biotekniska produkter,

2. högsta eller lägsta förekomst i mark, vatten, luft eller naturen i övrigt av någon viss organism som kan tjäna till ledning för bedömningen av tillståndet i miljön,

3. högsta nivå för buller, skakning, ljus, strålning eller annan sådan störning, eller

4. högsta eller lägsta nivå eller värde för vattenstånd eller flöde i vattensystem, vattendrag eller delar av dem.

Miljökvalitetsnormer skall vid behov omprövas.

3 § Myndigheter och kommuner skall se till att de miljö kvalitetsnormer som meddelats enligt 1 § uppfylls, när de

- planerar och planlägger,
- prövar tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden,
- utövar tillsyn, och
- meddelar föreskrifter.

4 § Verksamhet skall bedrivas så att miljö kvalitetsnormer kan uppfyllas. Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 18 kap. 4 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkoren för ett tillstånd får återkallas eller omprövas, om verksamheten medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 21 kap. 3 § 5 och 5 § 2.

Åtgärdsprogram

5 § Om det behövs för att en miljö kvalitetsnorm skall uppfyllas skall ett åtgärdsprogram upprättas. Åtgärdsprogrammet skall upprättas

1. av en kommun, om miljö kvalitetsnormen gäller bara kommunens område,

2. av länsstyrelsen, om miljö kvalitetsnormen gäller flera kommuner i ett län eller om en kommun inte upprättar ett åtgärdsprogram enligt 1, och 3. i övriga fall av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Regeringen skall i föreskrifter enligt 1 § ange vilka som skall upprätta åtgärdsprogram.

Om en miljö kvalitetsnorm för ett geografiskt område inte kan uppfyllas, därför att miljön påverkas av en verksamhet som ligger utanför detta område, skall regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer upprätta ett åtgärdsprogram för hela det område där störningar förekommer som påverkar möjligheten att uppfylla normen.

Innan ett åtgärdsprogram upprättas skall den myndighet eller kommun som gör detta samråda med länsstyrelsen samt andra myndigheter och kommuner som berörs samt även med verksamhetsutövare som berörs i betydande omfattning. Åtgärdsprogram som avses i 1 skall beslutas av kommunfullmäktige.

6 § Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet som kan påverka de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som avses i 2 § första stycket.

I ett åtgärdsprogram skall anges

1. den miljö kvalitetsnorm som skall uppfyllas,
2. de åtgärder som skall vidtas för att miljö kvalitetsnormen skall vara uppfylld senast vid den tidpunkt som avses i 2 §, och
3. vem som skall vidta åtgärderna samt när de skall vara genomförda.

Ett åtgärdsprogram skall omprövas vid behov, dock senast vart femte år, av den myndighet som har beslutat om programmet.

7 § När ett åtgärdsprogram har beslutats skall det kungöras.

Ett åtgärdsprogram som har beslutats av en kommun, länsstyrelse eller en annan myndighet får överklagas till regeringen av dem som berörs av åtgärdsprogrammet samt av sådana organisationer som avses i 18 kap. 13 §. Ett åtgärdsprogram som har beslutats av en kommun får även överklagas av länsstyrelsen och andra berörda myndigheter.

8 § Om luftföreningarna i en kommun innebär akuta hälsorisker för dem som vistas där, får regeringen eller efter regeringens bemyndigande kommunen meddela föreskrifter om tillfälligt förbud mot trafik med person- och lastbilar inom vissa områden av kommunen. Regeringen får meddela föreskrifter om vilka luftföreningar som innebär akuta hälsorisker.

En polisman får hindra fortsatt färd om någon bryter mot ett förbud enligt första stycket.

Mätning och kontroll

9 § En kommun är skyldig att utföra de mätningar som behövs för att kontrollera att en miljö kvalitetsnorm uppfylls eller om det finns luftföreningar i andra fall som innebär akuta hälsorisker.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om mätmetoder och redovisning av mätresultat.

7 kap. Miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag

När det krävs en miljökonsekvensbeskrivning

1 § En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. En miljökonsekvensbeskrivning krävs inte för tillstånd enligt 13 och 14 kap.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i ansökningar om dispens enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken eller i andra fall där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

2 § Regeringen får föreskriva att det skall finnas en miljökonsekvensbeskrivning i andra fall än som avses i 1 § när det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. I fråga om sådana miljökonsekvensbeskrivningar gäller vad som sägs i detta kapitel, om inget annat har föreskrivits.

3 § Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är att identifiera, beskriva och möjliggöra en samlad bedömning av de direkta och indirekta effekterna som en planerad verksamhet kan medföra på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap, kulturmiljö och hushållningen med mark och vatten och annan resurshushållning, samt samspelet mellan dessa.

Tidigt samråd och beslut om betydande miljöpåverkan

4 § Alla som avser att bedriva sådan verksamhet som kräver tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken skall ha ett tidigt samråd med den myndighet som skall pröva ansökan om tillstånd för verksamheten. De skall även samråda med enskilda som kan antas bli särskilt berörda i god tid och i behövlig omfattning innan de gör en ansökan om tillstånd och upprättat den miljökonsekvensbeskrivning som krävs enligt 1 §. I de fall ansökan skall prövas av miljödomstol skall de alltid samråda även med länsstyrelsen. Före samrådet skall den som avser att utöva verksamheten till myndigheter och enskilda som särskilt berörs lämna uppgifter om den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan.

Efter samrådet skall den myndighet som skall pröva ansökan om tillstånd eller frågan om tillåtlighet för verksamheten besluta om verksamheten kan antas ha betydande miljöpåverkan. I de fall ansökan skall prövas av miljödomstol skall yttrande i frågan begäras in från länsstyrelsen.

Regeringen får föreskriva om vilka verksamheter som alltid kan antas ha betydande miljöpåverkan.

Utökat samråd med miljökonsekvensbedömning

5 § Om tillståndsmyndigheten beslutar enligt 4 § att verksamheten kan antas ha betydande miljöpåverkan skall ett förfarande med miljökonsekvensbedömning genomföras. Vid ett sådant förfarande skall den som avser att utöva verksamheten samråda med de statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda. Samrådet skall avse verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen.

6 § Om en verksamhet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land, skall den ansvariga myndighet som regeringen bestämmer informera det landets ansvariga myndighet om den planerade verksamheten och ge det berörda landet och den allmänhet som berörs

där möjlighet att delta i ett samrådsförfarande om ansökan och miljökonsekvensbedömningen.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Sådan information skall också lämnas om en annan stat som kan antas bli utsatt för en betydande miljöpåverkan begär det.

Vad en miljökonsekvensbeskrivning skall innehålla

7 § En miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §, däribland

1. en beskrivning av verksamheten med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,

2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas, minskas eller avhjälpas, däribland hur det skall undvikas att verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 6 kap. överträds,

3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på miljön som projektet kan antas medföra,

4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med en motivering av det alternativ som valts och en beskrivning av konsekvenserna av att allt förblir oförändrat, och

5. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1-4.

Den myndighet som skall pröva ansökan om tillstånd eller frågan om tillåtlighet får ställa krav på att när alternativa utformningar som avses i första stycket 4 redovisas, även andra jämförbara sätt att nå samma syfte skall redovisas.

För verksamheter som inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall en miljökonsekvensbeskrivning innehålla vad som anges i första stycket, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning för att möjliggöra syftet med miljökonsekvensbeskrivningen.

Kungörande samt tillfälle att yttra sig

8 § När en miljökonsekvensbeskrivning upprättats i ett mål eller ärende om miljöfarlig verksamhet eller vattenföretag, skall detta kungöras tillsammans med kungörelsen om ansökan enligt 20 kap. 3 eller 22 §§. Om en miljökonsekvensbeskrivning upprättats i något annat mål eller ärende som rör en verksamhet som kan antas ha betydande miljöpåverkan skall detta kungöras och, i de fall en ansökan har gjorts tillsammans med den. Därefter skall ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen hållas tillgängliga för allmänheten, som skall beredas tillfälle att yttra sig över dessa innan målet eller ärendet prövas.

När dom eller beslut har meddelats i målet eller ärendet, skall även detta kungöras. Om samråd ägt rum med något annat land enligt 6 § skall även den ansvariga myndigheten i det landet informeras.

9 § Den myndighet som skall pröva ansökan om tillstånd skall i samband med den prövningen även ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i detta kapitel samt vid prövningen även beakta innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och yttranden enligt 4, 5, 6 och 8 §§.

10 § En miljökonsekvensbeskrivning samt förfarandet med miljökonsekvensbedömning skall bekostas av den som gjort en ansökan som avses i 1 § eller i annat fall är skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning.

Bemyndigande

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om miljökonsekvensbeskrivningar och förfarandet med miljökonsekvensbedömning.

Planer och planeringsunderlag

12 § I ett mål eller ärende enligt denna balk som berör frågor om hushållning med mark och vatten skall den handläggande myndigheten se till att sådana planer enligt plan- och bygglagen (1987:10) och sådant planeringsunderlag som behövs för att belysa hushållningsfrågan finns tillgängliga i målet eller ärendet.

Om myndigheten begär det, är kommunen skyldig att tillhandahålla planer enligt plan- och bygglagen samt planeringsunderlaget till dessa.

13 § Länsstyrelsen skall ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med naturresurser i länet och som finns hos statliga myndigheter. Länsstyrelsen är skyldig att på begäran tillhandahålla sådant planeringsunderlag åt kommuner och myndigheter som skall tillämpa denna balk samt åt den som är skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning.

14 § Regeringen får i ett visst fall besluta att en eller flera kommuner skall redovisa till regeringen eller någon annan myndighet, hur kommunen eller kommunerna i sin planering enligt plan- och bygglagen (1987:10) avser att

1. genomföra ett åtgärdsprogram enligt 6 kap. 5 § eller på annat sätt se till att miljökvalitetsnormer enligt 6 kap. uppfylls, och
2. tillgodose ett intresse som rör hushållningen med mark och vatten enligt 4 och 5 kap.

Statliga myndigheter skall anmäla till regeringen om det uppkommer behov av sådan redovisning.

SKYDD AV NATUREN

8 kap. Skydd av områden

Nationalparker

1 § Ett mark- och vattenområde som tillhör staten får efter riksdagens medgivande av regeringen förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

2 § Föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker och om inskränkningar i rätten att använda mark inom nationalparker får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Naturresevat

3 § Ett mark- och vattenområde får av länsstyrelsen förklaras som naturresevat i syfte att skydda djur- och växtlivet, bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

4 § I ett beslut om att bilda naturresevat skall grunden för beslutet anges.

I beslutet skall föreskrivas de inskränkningar i rätten att använda mark som behövs för att uppnå syftet med skyddet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Om det senare visar sig behövas nya grunder eller ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet får länsstyrelsen meddela beslut om detta.

5 § Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturresevat får länsstyrelsen förplikta ägare och andra innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,

2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,

3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller

4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

6 § Länsstyrelsen får helt eller delvis upphäva beslut enligt 3-5 §§, om det finns synnerliga skäl.

Länsstyrelsen får meddela dispens från föreskrifter som har meddelats för ett naturreservat om det finns särskilda skäl. Ett beslut om dispens upphör att gälla om den åtgärd som avses med dispensen inte har påbörjats inom två år eller avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Beslut om upphävande eller dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning.

7 § Beslut i frågor om bildande eller ändring av naturreservat får inte meddelas i strid med detaljplan eller områdesbestämmelser. Mindre avvikelser får dock göras om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Kulturresevat

8 § Bestämmelserna i 3-5 § får tillämpas också för att bevara värdefulla kulturpräglade landskap. Att en byggnad eller anläggning är skyddad som byggnadsminne, kyrkligt kulturminne eller fast fornlämning enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. hindrar inte att den också skyddas enligt dessa bestämmelser. Områden som skyddas enligt denna paragraf benämns kulturresevat.

I fråga om beslut enligt denna paragraf gäller också 6 och 7 §§.

Naturminnen

9 § Ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme, allt efter föremålets art och betydelse.

Vad som i 4-7 §§ föreskrivs om naturreservat skall gälla även för naturminnen.

Biotopskyddsområden

10 § Mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förklaras som biotopskyddsområden. Sådana förklaringar får avse enskilda områden eller samtliga områden av ett visst slag.

Inom biotopskyddsområden får inte utföras arbetsföretag som kan skada naturmiljön. Regeringen får dock meddela föreskrifter om att tillstånd får meddelas för sådana arbetsföretag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidta de åtgärder som behövs för att vårda biotopskyddsområden. Innan det

vidtas någon åtgärd skall den som äger eller har särskild rätt till området underrättas särskilt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Strandskyddsområden

11 § Strandskydd råder vid havet och vid insjöar och vattendrag.

Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet.

12 § Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde). Området får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utvidgas till högst 300 meter från strandlinjen när det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften.

Beslut om att utvidga strandskyddet skall gälla omedelbart även om det överklagas.

13 § Ett strandområde som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnas att inte vara omfattat av strandskydd.

Ett strandområde som avses ingå i en detaljplan eller omfattas av områdesbestämmelser får, om det finns särskilda skäl, av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnas att inte vara omfattat av strandskydd. Om detaljplanen eller områdesbestämmelserna upphävs inträder åter strandskydd.

14 § Inom strandskyddsområde får inte

1. ny byggnad uppföras,
2. byggnad ändras så att den kan tillgodose ett väsentligen annat ändamål än den tidigare har använts till,
3. grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för bebyggelse som avses i 1 och 2,
4. andra anläggningar eller anordningar utföras som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter eller hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt, eller
5. andra åtgärder vidtas som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter.

15 § Förbuden i 14 § gäller inte

1. byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och som inte tillgodoser bostadsändamål, eller
2. verksamheter som har tillåtits av regeringen enligt 19 kap. 2, 4, 5 eller 6 § eller till vilka tillstånd har lämnats enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av denna balk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att förbuden i 14 § inte skall gälla sådana byggnader, anläggningar eller anordningar som utgör komplement till befintlig bebyggelse på en tomtplats och som förläggs längre från stranden än huvudbyggnaden.

16 § Länsstyrelsen får meddela dispens från bestämmelserna i 14 § om det finns särskilda skäl. Om dispens meddelas, skall länsstyrelsen bestämma i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet.

Ett beslut om dispens upphör att gälla, om den åtgärd som avses med dispensen inte har påbörjats inom två år eller avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Miljöskyddsområden

17 § Ett större mark- eller vattenområde får av regeringen förklaras som miljöskyddsområde om särskilda föreskrifter krävs därför att området eller en del av området är utsatt för föroreningar eller inte uppfyller en miljökvalitetsnorm.

18 § För ett miljöskyddsområde skall regeringen eller efter regeringens bemyndigande länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter om skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått för verksamheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området.

Länsstyrelsen får meddela dispens från föreskrifter som har meddelats för ett miljöskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

Vattenskyddsområden

19 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.

20 § För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att föfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen får meddela dispens från föreskrifter som har meddelats för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

Föreskrifter som medför att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att annans mark tas i anspråk får meddelas endast på ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts.

21 § När en fråga har väckts om att ett område eller ett föremål skall skyddas som naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vatten-skyddsområde eller om att ett redan skyddat sådant område eller föremål skall få utökat skydd, får länsstyrelsen för viss tid, högst tre år, meddela förbud mot att utan tillstånd vidta sådana åtgärder som berör området eller föremålet och som strider mot syftet med det tilltänkta skyddet. Om det finns särskilda skäl, får förbudet förlängas att gälla i ytterligare högst ett år. Om det finns synnerliga skäl, får förbudet därefter förlängas att gälla i ytterligare högst ett år.

Förbud enligt första stycket skall gälla omedelbart även om de överklagas.

Förteckning över vissa naturområden

22 § En förteckning över sådana områden som enligt en naturvetenskaplig bedömning bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden om skydd av naturområden skall upprättas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Av förteckningen skall det framgå vilket internationellt åtagande som har föranlett att området har tagits upp i förteckningen.

Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet.

Särskilda skydds- och bevarandeområden

23 § Regeringen får förklara ett område som tagits upp i förteckningen enligt 22 § som särskilt skyddsområde.

Ett område som av Europeiska gemenskapernas kommission har utpekats som ett område av intresse för gemenskapen skall av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde.

Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring enligt första eller andra stycket, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring.

Ett område som har förklarats som ett särskilt skyddsområde eller ett särskilt bevarandeområde skall vid tillämpningen av 4 kap. anses som ett område av riksintresse för naturvärden.

24 § För ett område som förklarats som särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde får beslut om helt eller delvis upphävande av områdesskydd, om dispens från skyddsföreskrifter eller om tillstånd enligt sådana föreskrifter inte meddelas utan regeringens tillåtelse.

Första stycket gäller inte beslut om dispens eller tillstånd om det är uppenbart att verksamheten inte kommer att orsaka mer än obetydlig skada på områdets naturvärden.

25 § Föreskrifter om rätten att vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Delegation till kommunal myndighet

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att en kommunal myndighet i stället för länsstyrelsen skall ha de befogenheter som länsstyrelsen har enligt 16 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att en kommunal myndighet vid sidan av länsstyrelsen skall ha de befogenheter som länsstyrelsen har enligt 3–6 och 8–9 §§. Ett sådant förordnande får när det gäller naturreservat, kulturresevat och naturminnen meddelas också beträffande befogenheter som länsstyrelsen har enligt 21 §.

9 kap. Särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter

1 § Föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga vilt levande djur eller att ta bort eller skada sådana djurs ägg, rom eller bon får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas om det finns risk för att en vilt levande djurart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en sådan art. Förbudet får dock inte gälla fall då ett sådant djur måste dödas, skadas eller fångas till försvar mot angrepp på person eller värdefull egendom,

Föreskrifter enligt första stycket får inte avse vilda däggdjur, fåglar, fiskar, vattenlevande blötdjur eller vattenlevande kräftdjur.

2 § Föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet ta bort, skada eller ta frö eller andra delar från vilt levande växter får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas om det finns risk för att en vilt levande växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en sådan art.

3 § För att skydda vilt levande djur- eller växtarter eller naturmiljön får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud mot eller särskilda villkor för att sätta ut exemplar av vilt levande djur- eller växtarter i naturmiljön.

Detta gäller inte när sådana föreskrifter finns i en annan lag.

4 § För att skydda vilt levande djur- eller växtarter får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela föreskrifter om in- och utförsel, transport, förvaring, preparering och förevisning av djur och växter eller handel med dem. Sådana föreskrifter får meddelas om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden på området eller av andra skäl. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befattning med ägg, rom eller bon eller med andra produkter som har utvunnits av djur eller växter.

Föreskrifter som avses i första stycket får innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådana åtgärder som anges där.

5 § Föreskrifter enligt detta kapitel skall gälla omedelbart även om de överklagas.

TREDJE AVDELNINGEN

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM VISSA VERKSAMHETER

10 kap. Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Definitioner

1 § Med miljöfarlig verksamhet avses

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten,
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på sådant sätt som annars kan medföra förorening av mark, vattenområden eller grundvatten, eller
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sådant sätt som kan medföra störning för omgivningen genom luftförorening, buller, skakningar, ljus eller liknande, om störningen inte är helt tillfällig.

2 § Med avloppsvatten avses

1. spillvatten eller annan flytande orenlighet,
2. vatten som använts för kylning,
3. vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan eller ett område med områdesbestämmelser som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning, eller
4. vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats.

3 § Med en olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt en medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

4 § Om det finns särskilda skäl med hänsyn till skyddet för hälsa och miljö, får regeringen för en viss del av landet meddela föreskrifter om förbud mot att

1. släppa ut avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar, eller

2. lägga upp fasta ämnen,

om sådan verksamhet kan leda till att vattenområden, marken eller grundvattnet kan förorenas eller på annat sätt påverkas menligt.

5 § För att skydda miljön och hälsan får regeringen, om det framstår som mer ändamålsenligt än beslut i enskilda fall, också i andra fall än som avses i 4 § beträffande miljöfarlig verksamhet meddela föreskrifter om förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått. Sådana föreskrifter får också meddelas för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Om det finns särskilda skäl, får regeringen bemyndiga en myndighet att meddela sådana föreskrifter.

Om det behövs får regeringen meddela föreskrifter om sådana försiktighetsmått som går utöver vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen eller andra internationella åtaganden.

Tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet

6 § Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller verksamheter, eller

2. ändra vissa slag av inrättningar eller deras användning eller ändra vissa slag av verksamheter på ett sätt som kan medföra ökade eller nya olägenheter eller som i annat avseende är av betydelse från störnings-synpunkt.

Den som utövar eller avser att utöva miljöfarlig verksamhet får ansöka om tillstånd till verksamheten enligt denna balk även om tillstånd inte krävs.

7 § Avloppsvatten skall avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar inrättas.

Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. inrätta avloppsanordningar,

2. släppa ut avloppsvatten av viss mängd, art eller sammansättning i mark, vattenområde eller grundvatten, eller

3. släppa ut eller lägga upp fast avfall eller andra fasta ämnen om detta kan leda till att mark, vattenområden eller grundvatten kan förorenas.

8 § Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av miljödomstolen.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Regeringen får föreskriva att ansökan om tillstånd beträffande vissa slag av ärenden skall prövas av länsstyrelsen. Om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en begränsad miljöpåverkan, får regeringen föreskriva att en kommun skall pröva frågor om tillstånd. Bestämmelser om prövning av ansökan finns i 18–21 kap.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet görs till kommunen.

Särskilda bestämmelser om hälsoskydd

9 § Bostäder och lokaler för allmänna ändamål skall ge ett betryggande skydd mot störningar som kan medföra olägenheter för människors hälsa.

En bostad skall brukas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer.

10 § Anläggningar för grundvattentäkter skall inrättas och användas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer.

En kommun får föreskriva att det krävs tillstånd eller anmälan för att inrätta och använda en ny anläggning för grundvattentäkt i områden där knapphet på sött grundvatten råder eller kan befaras uppkomma, om det behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa skall uppkomma. Kommunen får också föreskriva anmälningsplikt för sådana anläggningar som redan finns inom angivna områden.

11 § Regeringen får föreskriva att vissa djur inte får hållas inom områden med detaljplan eller områdesbestämmelser utan särskilt tillstånd av kommunen, om sådana föreskrifter behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa uppstår. Regeringen får överlåta åt kommunen att meddela sådana föreskrifter.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även i andra fall än som avses i 10 och 11 §§ meddela de föreskrifter som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa. Regeringen får bemyndiga kommunen att meddela sådana föreskrifter.

I föreskrifter enligt första stycket får anges att verksamheter som kan medföra olägenheter för människors hälsa inte får bedrivas eller att vissa anläggningar inte får inrättas utan att tillstånd lämnats av eller anmälan gjorts till en kommunal nämnd.

13 § Kommunala föreskrifter som meddelas till skydd mot olägenheter för människors hälsa får inte medföra onödigt tvång för allmänheten eller annan obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

Tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns särskilda bestämmelser om vattenföretag och vattenanläggningar. Bestämmelser om vattenföretag och vattenanläggningar finns också i lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

Definitioner

2 § Med vattenföretag avses

1. uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar eller andra anläggningar i vattenområden, fyllning och pålning i vattenområden, bortledande av vatten från eller grävning, sprängning och rensning i vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge,

2. bortledande av grundvatten och utförande av anläggningar för detta,

3. tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden samt utförande av anläggningar och åtgärder för detta, eller

4. åtgärder som utförs för att avvattna mark, när det inte är fråga om avledande av avloppsvatten, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattning).

3 § Med vattenanläggning avses en anläggning med tillhörande manöveranordningar som har kommit till genom ett vattenföretag.

4 § Med vattenområde avses ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd.

5 § Med vattentäkt avses bortledande av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning, värmeutvinning eller bevattning.

Med vattenreglering avses ändring av vattenföringen i ett vattendrag till förmån för ett annat vattenföretag.

Med vattenöverledning avses vattenreglering genom överföring av ytvatten från ett vattenområde till ett annat.

Särskilda förutsättningar för vattenföretag

6 § Ett vattenföretag får komma till stånd endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av det.

7 § Ett vattenföretag skall utföras så att det inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång och

som främjar allmänna eller enskilda ändamål av vikt. Detta krav gäller om vattenföretaget kan utföras utan oskälig kostnad.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

8 § Den som vill utföra ett vattenföretag som kan skada fisket är skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet samt iaktta de villkor i övrigt som på grund av företaget kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs av vattenföretaget eller i angränsande vattenområde. Om nyttan av en ifrågasatt anordning eller ett villkor inte skäligen kan anses motsvara den kostnad som därigenom skulle åsamkas företagaren, kan företagaren befrias från en sådan skyldighet.

Vad som i denna paragraf sägs om fisk skall gälla även vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur.

Bestämmelser om särskilda fiskeavgifter som kan bestämmas i stället för att det meddelas villkor enligt första stycket finns i 6 kap. 5 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag .

Tillståndsskyldighet

9 § För vattenföretag krävs det tillstånd enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Ansökan om tillstånd till markavvattning ges in till länsstyrelsen. Ansökan om tillstånd till andra vattenföretag ges in till miljödomstolen.

Den som vill utföra ett vattenföretag får ansöka om tillstånd även om tillstånd inte krävs.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk finns i 22 §.

10 § Om det krävs tillstånd till ett vattenföretag får det inte påbörjas arbeten av större omfattning i anslutning till företaget innan tillstånd har meddelats.

11 § Tillstånd enligt detta kapitel krävs inte för

1. vattentäkt för en en- eller tvåfamiljsfastighets eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning,

2. utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur, eller

3. utförande av anläggningar för utvinning av värme, om åtgärden inte avser vattentäkt.

12 § Tillstånd enligt detta kapitel krävs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom företagets inverkan på vattenförhållandena.

13 § För markavvattning krävs det tillstånd trots vad som sägs i 12 §.

För detaljdränering genom täckdikning krävs dock tillstånd endast om det är sannolikt att allmänna eller enskilda intressen skadas genom företaget.

Tillstånd enligt denna balk behövs inte för markavvattning i samband med torvtäkt om tillstånd har lämnats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter m.m.

14 § Regeringen får förbjuda markavvattning som skulle kräva tillstånd enligt detta kapitel i områden där det är särskilt angeläget att våtmarkerna bevaras.

15 § Tillstånd behövs inte för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

Om arbetena berör en fastighet som tillhör någon annan, skall fastighetsägaren alltid underrättas innan arbetena påbörjas.

Om fisket kan skadas, skall anmälan om de planerade arbetena göras till länsstyrelsen innan arbetena påbörjas.

16 § Arbeten får utföras utan föregående tillstånd, om det till följd av en skada eller för att förebygga en skada är nödvändigt att tillståndspliktiga ändrings- eller lagningsarbeten utförs genast. Ansökan om godkännande av arbetena skall dock göras snarast möjligt.

Åtgärder som strider mot bestämmelser om innehållande och tappning av vatten får vidtas utan föregående tillstånd, om det är nödvändigt för att avvärja fara för liv eller hälsa, rädda värdefull egendom eller av någon annan sådan orsak. Ansökan om godkännande av åtgärderna skall dock göras snarast möjligt.

17 § Om ett vattenföretag har utförts utan tillstånd enligt denna balk eller äldre lag, får företagaren begära prövning av företagets laglighet.

En ansökan om tillstånd att ändra en vattenanläggning som har utförts utan tillstånd får prövas endast om prövning av anläggningens laglighet begärs samtidigt.

Andra stycket gäller även i fråga om ansökningar enligt 25 kap. 12 § om att få använda någon annans anläggning. Den som gör en sådan ansökan får även begära prövning av anläggningens laglighet.

Underhåll

18 § Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena. Om vattenanläggningen med stöd av en särskild rättighet utförts på någon annans mark och äganderätten till anläggningen övergått till markägaren till följd av att rättigheten upphört, kvarstår underhållsskyldigheten för den som var rättighetshavare.

Den som enligt 25 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning är tillsammans med ägaren skyldig att underhålla anläggningen, om inte miljödomstolen bestämt något annat.

I 20 och 21 §§ samt i 21 kap. 4 § finns bestämmelser om överflyttning av underhållsskyldigheten.

Utrivning m.m.

19 § Tillstånd skall lämnas till utrivning av en vattenanläggning i ytvatten trots bestämmelserna i denna balk. I stället för tillstånd kan dock förordnande meddelas enligt 20 §.

20 § I stället för att lämna tillstånd att riva ut en vattenanläggning i ytvatten får miljödomstolen på begäran av ägaren av en fastighet som skulle skadas av utrivningen förordna att skyldigheten att underhålla anläggningen och att fullgöra vad som i övrigt åligger anläggningens ägare skall övergå på fastighetsägaren till dess något annat bestäms.

Till skydd för allmänna intressen får efter åtagande ett sådant förordnande också meddelas för staten, en kommun eller ett vattenförbund.

Förordnande får inte meddelas, om det kan antas att fastighetsägaren inte kan fullgöra skyldigheterna eller om det med hänsyn till sökanden eller till allmänna intressen anses mera angeläget att anläggningen rivs ut.

Om ägaren av en vattenanläggning vållas skada av att anläggningen bibehålls, skall den som övertar ansvaret för anläggningen betala skälig ersättning för skadan.

21 § Om en fastighet, vars ägare övertagit underhållsskyldigheten enligt 20 § första stycket, övergår till en ny ägare, svarar den nya ägaren för de skyldigheter som följer av övertagandet.

Övertagandet skall antecknas i inskrivningsregistret.

22 § Om det kan uppkomma fara för allmänna eller enskilda intressen genom att en anläggning för bortledande av grundvatten helt eller delvis tas ur bruk, skall anläggningens ägare hämta in miljödomstolens besked på vilka villkor den får tas ur bruk.

Skälig ersättning skall betalas, om en sådan åtgärd medför skada på någon annans egendom genom bestående ändring i vattenförhållandena.

Vissa vattenföretag som har prövats i annan ordning

23 § Tillstånd skall lämnas till följande vattenföretag, om inte något annat följer av 3 kap. 11 §.

1. Vattenföretag som vid prövning av annan verksamhet enligt 19 kap. 2 eller 4 §§ har angetts som ett villkor för verksamhetens utövande.

2. Anläggande av broar och andra vattenföretag för väg, järnväg, tunnelbana eller spårväg, vars anläggande har prövats i särskild ordning.

3. Anläggande av rörledningar i vatten, för vilka koncession har meddelats enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar.

4. Verksamhet, för vilken bearbetningskoncession har meddelats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter.

12 kap. Täkter, skötsel av jordbruksmark och vissa andra verksamheter

Täkter

1 § För stenbrytning och för täkt av sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter krävs det tillstånd av länsstyrelsen. För husbehov får dock markinnehavare vidta sådana åtgärder utan tillstånd, om inte annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att åtgärder enligt första stycket för markinnehavarens husbehov inte får ske utan tillstånd. Tillståndsplikt enligt detta stycke får föreskrivas om åtgärderna kan antas motverka hushållningen av de i första stycket angivna naturresurserna eller medföra en icke obetydlig skada på miljön.

Första stycket och andra stycket gäller inte

1. åtgärder i vattenområden som kräver tillstånd enligt 11 kap.,
2. åtgärder som kräver tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
3. täkt av torv för vilken bearbetningskoncession har lämnats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter.

2 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd till täkt skall behovet av materialet vägas mot de skador på djur- och växtlivet och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller värdefull.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd för täkt av matjord skall beaktas behovet av brukningsbar jordbruksmark.

3 § Tillstånd till täkt får lämnas endast om säkerhet ställs för de villkor som skall gälla för tillståndet. Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen befria sökanden från kravet på säkerhet. Ytterligare bestämmelser om säkerhet finns i 18 kap 2 §.

4 § Innehavaren av marken är skyldig att tåla åtgärder i enlighet med villkor i täkttillståndet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som exploaterar en täkt som kräver tillstånd enligt denna balk eller bedriver stenkrossrörelse att lämna

de uppgifter om verksamheten som behövs som underlag för planering av naturvården.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Regeringen får föreskriva att den som innehar tillstånd till täkt som avses i första stycket skall lämna uppgift till länsstyrelsen om vem som är exploatör av täkten.

När uppgift saknas om vem som är exploatör av en täkt för vilken tillstånd getts skall vid tillämpningen av denna paragraf eller föreskrifter som meddelats med stöd av paragrafen tillståndshavaren anses som exploatör av täkten.

Anmälan för samråd

6 § Kan en verksamhet som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i denna balk komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall anmälan för samråd göras hos den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det inom landet eller en del av landet alltid skall göras en anmälan för samråd i fråga om särskilda slag av verksamheter som kan medföra skada på naturmiljön.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan enligt första stycket skall innehålla.

Verksamhet som måste anmälas för samråd får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte samrådsmyndigheten medger något annat.

Den myndighet som regeringen bestämmer får förelägga verksamhetsutövaren att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten. Om ett förläggande eller förbud leder till att pågående markanvändning inom en berörd del av fastigheten avsevärt försvåras, skall ersättning betalas enligt 28 kap.

Skötsel av jordbruksmark

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas vid skötsel av jordbruksmark och vid annan markanvändning i jordbruket, såsom i fråga om skyddet av odlings- och kulturlandskapet samt djur- och växtlivet. Föreskrifterna får dock inte vara så ingripande att pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten avsevärt försvåras.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att jordbruksmark får tas ur jordbruksproduktion först efter anmälan till länsstyrelsen, om inte åtgärden är av ringa betydelse för

jordbruket på brukningsenheten eller marken tas i anspråk för företag vars tillåtlighet prövats i särskild ordning.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter som skäligen kan behövas från miljöskyddssynpunkt i fråga om

1. begränsningar av antalet djur i ett jordbruk,
2. försiktighetsmått för gödselhanteringen, och
3. växtodlingen.

Föreskrifter enligt första stycket innebär inte ändring i tidigare meddelade tillståndsbeslut enligt denna balk.

Vilthägn

10 § Vilthägn får inte uppföras utan tillstånd av länsstyrelsen på områden där allmänheten får färdas fritt.

Vid tillståndsprovningen skall behovet av skydd för friluftslivet och miljön beaktas.

Tillstånd till vilthägn inom strandskyddsområden får meddelas endast om det finns särskilda skäl.

11 § Länsstyrelsen får besluta nya eller ändrade villkor om det genom ett vilthägn uppkommer någon olägenhet som inte förutsågs när tillståndet gavs. Kan olägenheten inte avhjälpas och är den betydande, får tillståndet återkallas. Tillståndet får även återkallas, om vilthägn som avses med tillståndet inte längre behövs.

13 kap. Särskilda bestämmelser om genetiskt modifierade organismer

Tillämpningsområde

1 § Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas vid innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer. Bestämmelserna skall också tillämpas när produkter som innehåller eller består av sådana organismer släpps ut på marknaden.

Syftet med bestämmelserna är att skydda människors och djurshälsa och miljön samt att säkerställa att etiska hänsyn tas vid sådan verksamhet som avses i första stycket.

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kapitlets tillämpning i fråga om organismer som har tagits fram med sådana beprövade metoder för genetisk modifiering som inte har visat sig medföra några risker från hälso- och miljöskyddssynpunkt.

3 § Med organism avses i denna balk en biologisk enhet som kan föröka sig eller föra över genetiskt material.

4 § Med genetiskt modifierad organism avses i denna balk en organism där det genetiska materialet har ändrats på ett sätt som inte inträffar naturligt genom parning eller naturlig rekombination.

5 § Med innesluten användning avses en verksamhet där någon modifierar organismer genetiskt eller odlar, förvarar, använder, transporterar, destruerar eller gör sig kvitt sådana genetiskt modifierade organismer och där fysiska hinder, eller en kombination av fysiska och kemiska eller biologiska hinder, används för att begränsa dessa organismers kontakt med allmänheten och miljön.

6 § Med avsiktlig utsättning avses ett avsiktligt införande av genetiskt modifierade organismer i miljön utan någon särskild inneslutning.

7 § Med släppa ut på marknaden avses att tillhandahålla eller göra en produkt tillgänglig för någon annan.

Krav på utredning för bedömning av skaderisker

8 § Innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer skall föregås av en utredning som skall kunna läggas till grund för en tillfredsställande bedömning av vilka hälso- och miljöskador som organismerna kan orsaka och vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. En sådan utredning skall också göras innan en produkt som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer släpps ut på marknaden.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om utredningen.

Etiska hänsyn

10 § Etiska hänsyn skall tas vid innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer liksom när en produkt som innehåller eller består av sådana organismer släpps ut på marknaden. Det skall beaktas att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är knuten till ett förvaltaransvar.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter om försiktighetsmått.

12 § Det krävs tillstånd enligt detta kapitel för att genomföra en avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer eller för att släppa ut en produkt som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden.

13 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet.

14 § Ett tillstånd får lämnas endast om aktsamhetsreglerna i 3 kap. är uppfyllda och verksamheten är etiskt försvarbar.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs från hälso- och miljöskyddssynpunkt för att få tillstånd.

16 § Föreskrifter om tillstånd till eller anmälan av innesluten användning av genetiskt modifierade organismer får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om det behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt.

17 § En ansökan om tillstånd och en anmälan görs hos den myndighet som regeringen bestämmer.

Frågor om tillstånd skall prövas inom den tid som regeringen föreskriver.

Ett tillstånd gäller i fem år, om inte något annat sägs i tillståndsbeslutet.

Märkning

18 § Den som släpper ut en produkt som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer på marknaden skall genom märkning lämna uppgifter om den genetiska modifieringen. Detta gäller även för sådana produkter som är avsedda för innesluten användning.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur märkning skall ske.

Gentekniknämnden

20 § En särskild nämnd, Gentekniknämnden, skall följa utvecklingen på genteknikområdet, bevaka de etiska frågorna och ge råd om användningen av gentekniken.

Regeringen får meddela föreskrifter om Gentekniknämndens uppgifter samt bestämmelser om nämndens sammansättning och arbetsformer.

Tillämpningsområde

1 § Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas på kemiska och biotekniska produkter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att balkens bestämmelser om kemiska och biotekniska produkter skall tillämpas på en annan vara än en kemisk produkt, om den varan på grund av sitt innehåll av kemiskt ämne kan befaras medföra skador på människor eller miljön eller andra intressen som skall skyddas genom denna balk.

2 § Vad som sägs om kemiska och biotekniska produkter i detta kapitel gäller inte sådana kemiska och biotekniska produkter som omfattas av livsmedelslagen (1971:511), läkemedelslagen (1992:859) och lagen (1985:295) om foder. Om det från hälso- eller miljöskyddssynpunkt är särskilt påkallat får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer dock föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas även på sådana produkter.

I fråga om kemiska produkter som omfattas av lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor skall bestämmelserna om kemiska produkter i detta kapitel inte tillämpas när hälso- eller miljöskador på grund av brand eller explosion skall förebyggas.

Bestämmelserna om kemiska eller biotekniska produkter i detta kapitel gäller inte transport av kemiska eller biotekniska produkter som är farligt gods enligt lagen (1982:821) om transport av farligt gods, om inte regeringen föreskriver något annat.

Definitioner

3 § Med kemiska produkter avses kemiska ämnen och beredningar.

4 § Med biotekniska produkter avses sådana mikroorganismer, däribland virus, samt nematoder, insekter eller spindeldjur, som framställts särskilt i tekniskt syfte.

5 § Med hantering av kemisk eller bioteknisk produkt avses tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

6 § Med kemiskt bekämpningsmedel avses en kemisk produkt som är avsedd för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Som kemiskt bekämpningsmedel skall inte anses

1. kemiska produkter som är avsedda att användas vid beredning av livsmedel, läkemedel eller foder,

2. färger, fernissor, tjäror och andra kemiska produkter som är avsedda att huvudsakligen begagnas för andra ändamål än som avses i första stycket, om de inte genom särskild benämning eller på annat sätt anges vara avsedda som bekämpningsmedel.

7 § Med biologiskt bekämpningsmedel avses en bioteknisk produkt som framställts särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Miljö- och hälsoutredning

8 § Den som tillverkar eller importerar en kemisk eller bioteknisk produkt skall se till att det finns en tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som produkten kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den skall innehålla en bedömning av produktens egenskaper från miljö- och hälsoskyddssynpunkt och bl.a. visa

1. de ämnen eller organismer som kan ge produkten farliga egenskaper,

2. arten och graden av de farliga egenskaperna,

3. de åtgärder som behövs för att skydda hälsa och miljö vid hanteringen, och

4. de åtgärder som behövs för att ta hand om avfall från produkten.

Kunskapskrav

9 § Den som yrkesmässigt hanterar, importerar eller exporterar en kemisk eller bioteknisk produkt skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning och produktens egenskaper för att skydda människors hälsa, miljön och naturen mot skada eller olägenhet.

Produktinformation

10 § Den som tillverkar, importerar eller överlåter en kemisk eller bioteknisk produkt skall genom märkning eller på annat sätt lämna de uppgifter som behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (produktinformation).

11 § Den som yrkesmässigt hanterar, importerar eller exporterar en kemisk eller bioteknisk produkt skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om produkten och dess hantering som kan behövas för att bedöma produktens och hanterings-, importens eller exportens hälso- eller miljörisker.

Produktregister

12 § Kemiska eller biotekniska produkter som yrkesmässigt tillverkas i eller importeras till Sverige skall registreras i ett produktregister, som skall föras av den myndighet som regeringen bestämmer.

Förhandsanmälan

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att den som avser att tillverka eller importera en kemisk eller bioteknisk produkt som inte tidigare varit i bruk i Sverige, skall göra en anmälan om tillverkningen eller importen samt redovisa undersökningsresultat och andra uppgifter. En sådan anmälan skall göras till den myndighet som regeringen bestämmer och inom den tid som regeringen eller myndigheten bestämmer.

Tillstånd

14 § Tillstånd krävs för import av särskilt farliga kemiska och biotekniska produkter från länder som inte är medlemmar i Europeiska unionen. Tillstånd krävs även för yrkesmässig överlåtelse samt för annan än yrkesmässig hantering av sådana produkter.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vilka produkter som skall omfattas av tillståndsplikten.

Godkännande av bekämpningsmedel

15 § Utan att vara godkända av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får kemiska eller biologiska bekämpningsmedel inte saluföras, överlätas eller användas. Detsamma gäller i fråga om import från länder som inte är medlemmar i Europeiska unionen.

16 § Ett godkännande får lämnas om medlet är godtagbart från hälso- och miljöskyddssynpunkt och behövs för de bekämpningsändamål som anges i 6 eller 7 §§.

Om ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel redan är godkänt i ett annat medlemsland inom Europeiska unionen eller i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i enlighet med rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden skall, om sökanden begär det, medlet godkännas om jordbruks-, växtskydds- och miljöförhållanden som är relevanta för användningen av medlet är jämförbara i de berörda områdena.

Ett godkännande får meddelas för högst fem år. Om det finns särskilda skäl får dock ett godkännande meddelas för högst tio år.

17 § Ansökan om godkännande av ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel skall göras hos Kemikalieinspektionen av den som ansvarar för att produkten först släpps ut på marknaden inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Den som ansöker om godkännande skall ha ett fast kontor inom gemenskapen eller EES.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas i samband med en ansökan om godkännande. Om ansökan gäller ett bekämpningsmedel som redan är godkänt i ett annat medlemsland inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och sökanden begär det, får krav på upprepning av redan genomförda tester och analyser inte ställas om jordbruks-, växtskydds- och miljöförhållanden som är relevanta för användningen av medlet är jämförbara i de berörda områdena.

Bemyndigande att medge dispens

18 § Om det finns särskilda skäl får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva om dispens från kravet på tillstånd eller godkännande enligt 14–17 §§. Om det finns synnerliga skäl får regeringen eller myndigheten besluta om dispens i det enskilda fallet.

Sådana föreskrifter eller beslut får innehålla krav på anmälan innan en kemisk eller bioteknisk produkt saluhålls eller används.

Aktsamhetsregel om bekämpning

19 § Andra kemiska eller biotekniska produkter än sådana kemiska och biologiska bekämpningsmedel som har godkänts eller meddelats dispens för enligt 15–18 §§ får användas för bekämpning endast om det är uppenbart att användningen inte medför risker för hälsan eller miljön.

20 § Ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel skall spridas på ett sådant sätt att människor inte skadas eller vållas annan olägenhet och att miljöpåverkan blir så liten som möjligt. Åtgärder skall vidtas för att motverka att medlet sprids till kringliggande områden.

Det är förbjudet att sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel från luftfartyg. Om det finns synnerliga skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer medge undantag i enskilda fall från detta förbud.

21 § Det är förbjudet att över skogsmark sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel som är avsedda för att bekämpa lövsly. Inte heller får enskilda trädstammar behandlas med sådana bekämpningsmedel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge dispens från detta förbud om det behövs för vetenskaplig prövning.

22 § Den myndighet som regeringen bestämmer får, om inte annat följer av andra stycket, medge dispens från 21 § första stycket, om kravet enligt 6 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder. Vid bedömningen skall hänsyn tas till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning, spridningens inverkan på livsbestingelserna för växt- och djurlivet och andra allmänna intressen.

En kommun får besluta att dispens enligt första stycket inte får medges i fråga om ett område inom kommunen, om de behövs med hänsyn till områdets betydelse för friluftslivet, naturvården, den lokala befolkningens trivsel eller något annat kommunalt intresse.

Föreskrifter om bränslen

23 § För att motverka utsläpp i luften av föroreningar får regeringen i fråga om bränslen meddela föreskrifter som gäller förbränning, handel, överlåtelse eller import och som behövs med hänsyn till skyddet för miljön och hälsan.

Regeringen får överlåta åt en myndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

Skuldighet att underrätta om skadliga verkningar

24 § Den som tillverkar eller släpper ut en kemisk eller bioteknisk produkt på marknaden skall omedelbart underrätta den myndighet som regeringen bestämmer, om det efter ett tillstånd eller godkännande kommer fram nya uppgifter om att den kemiska eller biotekniska produkten eller resthalter av ett aktivt ämne i produkten kan ha skadliga effekter på människors eller djurs hälsa, grundvattnet eller på miljön i övrigt.

Sådan upplysningsskyldighet gäller även för kemiska och biotekniska produkter för vilka krav på tillstånd eller godkännande inte gäller, om nya uppgifter kommer fram att produkten kan ha cancerogena, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper som kan antas påverka klassificeringen eller märkningen av produkten.

Bemyndiganden att meddela ytterligare föreskrifter om villkor, krav på tillstånd eller förbud m.m.

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om hantering, import och export av kemiska och biotekniska produkter meddela ytterligare föreskrifter i frågor som avses i 8–10, 12, 20 och 24 §§ samt 3 kap. 2, 3 och 6 §§. Detsamma gäller föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Om det behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även i andra fall än som anges i 14–17 och 23 §§

1. föreskriva att en kemisk eller bioteknisk produkt inte får hanteras, importeras eller exporteras utan att tillstånd eller godkännande lämnats, och

2. föreskriva om särskilda villkor för hantering, import eller export av en sådan produkt.

26 § Om det är av särskild betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även i andra fall än som angetts i detta kapitel förbjuda hantering, import eller export av en kemisk eller bioteknisk produkt.

15 kap. Avfall och producentansvar

Definitioner

1 § Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i de kategorier som anges i bilaga 1 till rådets direktiv 75/442/EEG av den 15 juli 1975 om avfall och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

2 § Med hushållsavfall avses avfall och orenlighet som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall.

3 § Med hantering av avfall avses insamling, förvaring, transport och slutligt omhändertagande av avfall.

Med slutligt omhändertagande avses återvinning och bortskaffande.

4 § Med producent avses den som yrkesmässigt tillverkar, importerar eller säljer en vara eller en förpackning. Med producent avses även den

som i sin yrkesmässiga verksamhet frambringar avfall som kräver särskilda åtgärder från renhållnings- eller miljövårdssynpunkt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

5 § Vid tillämpning av bestämmelserna om avfall i detta kapitel skall med fastighetsinnehavare avses den som äger fastigheten eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare.

Producentansvar

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för producenterna att se till att avfallet av de varor eller av de förpackningar som de tillverkar, importerar eller säljer eller avfallet från sådan verksamhet som de bedriver insamlas, transporteras bort, återanvänds, återvinns eller slutligt omhändertas på annat sätt som kan krävas för en miljömässigt godtagbar avfallshantering.

Föreskrifter får även meddelas för att säkerställa att endast sådana varor och förpackningar som uppfyller de krav som anges i EG-direktiv släpps ut på marknaden.

Föreskrifterna får också avse skyldighet att

1. märka en vara eller en förpackning,
2. lämna uppgifter om vilka ämnen och material som en vara eller en förpackning innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden.

Den kommunala renhållningsskyldigheten

7 § Varje kommun skall, om inte annat föreskrivs med stöd av 6 §, svara för att

1. hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning i den utsträckning som behövs för att tillgodose såväl hälso- och miljöskydd som enskilda intressen, och
2. hushållsavfall från kommunen slutligt tas om hand.

När kommunen planlägger och beslutar hur denna skyldighet skall fullgöras, skall hänsyn tas till fastighetsinnehavares och nyttjanderätts-havares möjligheter att själva ta hand om hushållsavfallet på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till hälso- och miljöskyddet. Kommunen skall vidare beakta att borttransporten anpassas till behovet för olika slag av bebyggelse.

I sådana planer och beslut skall anges under vilka förutsättningar fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare själva får ta hand om hushållsavfall och, när föreskrifter enligt 8 § gäller, annat avfall som uppkommit hos dem.

8 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun får i fråga om annat avfall inom en kommun än hushållsavfall meddela föreskrifter om

1. att avfallet skall transporteras bort genom kommunens försorg,
2. att kommunen skall se till att avfallet slutligt tas om hand.

Första stycket gäller inte i de fall som föreskrifter om producentansvar har meddelats med stöd av 6 §.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om den kommunala avfallshanteringen. Regeringen får bemyndiga en kommun att meddela föreskrifter inom kommunen. Föreskrifter enligt denna paragraf får innebära att ett visst slag av avfall i avvaktan på borttransport skall förvaras skilt från annat avfall samt att de ytterligare åtgärder som behövs för ändamålet skall vidtas, om det är av betydelse från återanvändnings- eller återvinnings-synpunkt eller med hänsyn till hälso- och miljöskyddet.

Hantering och behandling av avfall

10 § När avfall skall transporteras bort genom kommunens eller en producents försorg, får avfallet inte grävas ned, komposteras eller på annat sätt slutligt tas om hand av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.

Om avfall skall transporteras bort genom kommunens eller en producents försorg, får inte någon annan än den som kommunen eller producenten anlitar för ändamålet ta befattning med bortforslingen.

11 § Vid slutligt omhändertagande av avfall skall väljas sådan metod att varje avfallsslag behandlas med utgångspunkt från sina särskilda egenskaper. Den metod skall väljas som medför att minsta olägenhet uppkommer och att avfallets resurser utnyttjas på bästa sätt utan att oskälig kostnad uppstår.

12 § I ansökan om tillstånd till slutligt omhändertagande av avfall som krävs med stöd av 10 kap. 6 eller 7 §§ skall det redovisas alternativa metoder av betydelse och konsekvenserna av dessa med avseende på miljön, resurshushållning och kostnader.

Kommunal renhållningsordning

13 § För varje kommun skall det finnas en renhållningsordning som skall innehålla de föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. I renhållningsordningen skall anges sådana förutsättningar som avses i 7 § tredje stycket. Avfallsplanen skall innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur en renhållningsordning skall upprättas och antas och om vad som skall behandlas i avfallsplanen. Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

14 § Regeringen eller efter regeringens bestämmande en kommun får föreskriva att den som yrkesmässigt bedriver verksamhet som ger upphov till avfall skall lämna kommunen de uppgifter som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

15 § Kommunen är skyldig att utöver vad som följer av renhållningsordningen transportera bort hushållsavfall, om fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren begär det och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

Kommunen får i enskilda fall tillåta fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare att själva ta hand om avfall som uppkommit hos dem och som annars skall tas om hand av kommunen, om de kan göra detta på ett från hälso- och miljöskyddssynpunkt betryggande sätt och det finns särskilda skäl för ett sådant undantag.

Nedskräpning

16 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till.

Dumpning

17 § Inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon får avfall inte dumpas, vare sig som fast ämne, vätska eller gas. Dumpning får inte heller ske från svenska fartyg eller luftfartyg inom andra havsområden. Avfall som är avsett att dumpas inom andra havsområden får inte föras ut ur landet eller ur den ekonomiska zonen.

Vad som sägs i första stycket om dumpning gäller också i fråga om förbränning av avfall.

18 § Vad som sägs i 17 § första stycket gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras genom lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge dispens från 17 § första stycket, om dumpning kan ske utan olägenhet från hälso- och miljöskyddssynpunkt.

Om det genom dumpning uppkommer olägenhet som inte förutsågs när medgivandet gavs, får den myndighet som lämnat medgivandet meddela föreläggande i syfte att avhjälpa olägenheten. Om olägenheten inte avhjälps eller villkor eller föreskrifter åsidosätts, får medgivandet återkallas.

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter om avfall och om begränsningar i fråga om avfallstransporter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

16 kap. Regler om gaturenhållning, skyltning m.m.

Gaturenhållning m.m.

1 § På gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser som är redovisade i detaljplan enligt plan- och bygglagen (1987:10) och för vilka kommunen är huvudman, ansvarar kommunen för att platserna genom gaturenhållning, snöröjning och liknande åtgärder hålls i ett sådant skick att uppkomsten av olägenheter för människors hälsa hindras. Därvid skall de krav tillgodoses som med hänsyn till förhållandena på platsen och övriga omständigheter kan ställas i fråga om trevnad, framkomlighet och trafiksäkerhet. Kommunens skyldigheter gäller inte, om åtgärderna skall utföras av staten som väghållare.

Fastighetsinnehavare är skyldiga att utföra sådana åtgärder som avses i första stycket inom områden som i detaljplan redovisas som kvartersmark och som har iordningställts och begagnas för allmän trafik.

Utan hinder av vad som sägs i andra stycket ansvarar dock kommunen i enlighet med vad som anges i första stycket för områden som skall användas för allmän trafik och som har upplåtits till kommunen med nyttjanderätt eller annan särskild rätt enligt 14 kap. 2 § plan- och bygglagen.

När särskilda skäl föreligger, får regeringen på framställning av kommunen medge undantag från kommunens skyldighet enligt första stycket.

2 § Kommunen kan ålägga en fastighetsinnehavare inom ett område med detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser att utföra de åtgärder som avses i 1 § första stycket i fråga om gångbanor eller andra utrymmen utanför fastigheten som behövs för gångtrafiken.

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande en kommun får meddela närmare föreskrifter i fråga om de åtgärder som skall vidtas av fastighetsinnehavaren.

3 § Om andra platser utomhus än som avses i 1 § där allmänheten får färdas fritt har skräpats ned eller annars osnyggats, är kommunen skyldig att återställa platsen i sådant skick som med hänsyn till ortsförhållandena, platsens belägenhet och omständigheterna i övrigt tillgodoser skäliga anspråk.

Dessa bestämmelser skall inte tillämpas, om skyldigheten skall fullgöras av någon annan enligt lag eller annan författning eller särskilda föreskrifter.

4 § Skyltar varigenom allmänheten avvisas från ett visst område får inte finnas uppsatta utan tillstånd av kommunen. Tillstånd behövs dock inte om det är uppenbart att allmänheten inte får färdas fritt inom området eller att skylten är behörig av något annat skäl.

5 § Tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål får inte finnas varaktigt uppsatt utomhus utan tillstånd av regeringen eller statlig eller kommunal myndighet som regeringen bestämmer.

6 § Vad som i 5 § sägs gäller inte anordning som informerar om affärsrörelse eller annan verksamhet på platsen och inte heller anslags-tavla för meddelanden rörande kommunala angelägenheter, förenings-sammanträden, auktioner eller liknande. Den som vill sätta upp en sådan anordning får dock söka tillstånd till det hos den myndighet som avses i 5 §. Har en sådan anordning satts upp utan tillstånd eller i strid mot givet tillstånd och är den uppenbart vanprydande i landskapsbilden, får myndigheten förelägga den som ansvarar för anordningen att ta bort den eller ändra den.

7 § Affisch eller annan tillfällig anordning utomhus för reklam, propaganda eller liknande ändamål skall i andra fall än som avses i 6 § tas bort av den som ansvarar för anordningen inom fyra veckor efter uppsättandet, om inte den myndighet som avses i 5 § medgett annat.

8 § Bestämmelserna i 5–7 §§ gäller inte anordningar inom vägområde eller för vilka bygglov krävs eller har lämnats. Bestämmelserna gäller inte heller sådana åtgärder avseende skyltar och ljusanordningar som inte kräver bygglov efter beslut enligt 8 kap. 5 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10).

17 kap. Föreskriftsrådet

1 § Ett särskilt samordningsorgan, Föreskriftsrådet, skall följa och samordna myndigheternas arbete med att meddela föreskrifter som sker med stöd av bemyndigande i denna balk och myndigheternas arbete med att utfärda allmänna råd.

2 § Regeringen meddelar närmare föreskrifter om Föreskriftsrådets uppgifter, sammansättning och arbetsformer.

**PRÖVNINGEN AV MÅL OCH ÄRENDEN ENLIGT DENNA
BALK**

18 kap. Allmänt om prövningen

Tillstånd, godkännande och dispens

1 § Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken, eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får lämnas för begränsad tid. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan tidsbegränsning.

Tillstånd, godkännande, dispens eller lagligförklaring enligt balken, eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får förenas med villkor.

Bestämmelser om vad en ansökan i ansökningsmål skall innehålla finns i 20 kap. 20 §. Regeringen får meddela föreskrifter om vad en ansökan i andra mål och ärenden skall innehålla.

2 § Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken, eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för efterbehandling som verksamheten kan föranleda. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

Om det kan antas att ställd säkerhet inte längre är tillräcklig, får den myndighet som prövar frågan om tillstånd, godkännande eller dispens besluta om ytterligare säkerhet.

I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utskökningsbalken. Säkerheten skall prövas av tillståndsmyndigheten och förvaras av länsstyrelsen.

3 § Tillstånd eller dispens får inte meddelas i strid mot detaljplan eller områdesbestämmelser. Mindre avvikelser får dock göras om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

4 § Tillstånd, godkännande eller dispens får inte meddelas för en ny verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds. Verksamheten får dock tillåtas om verksamhetsutövaren vidtar sådana åtgärder att olägenheterna från annan miljöfarlig verksamhet upphör eller minskar så att möjligheterna att uppfylla miljö kvalitetsnormen ökar i inte obetydlig utsträckning.

5 § Tillstånd, godkännande eller dispens kan vägras den som har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt tidigare tillstånd, godkännande eller dispens, om inte särskilda omständigheter föranleder annat. Detsamma gäller när någon tidigare har underlåtit att ansöka om erforderligt tillstånd, godkännande eller dispens.

När sådan misskötsel har förekommit kan tillstånd, godkännande eller dispens vägras också om sökanden eller någon som på grund av ägar- eller ansvarsförhållanden har väsentlig anknytning till sökandens verksamhet, har eller har haft sådan anknytning till den verksamhet där misskötseln har förekommit.

6 § Vid prövningen enligt denna balk skall hänsyn tas till andra verksamheter eller särskilda anläggningar som kan antas behövas för att verksamheten skall kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt.

7 § Om två eller flera som bedriver eller avser att bedriva verksamhet kommer överens om att vidta åtgärder för att förebygga eller motverka likartade olägenheter för människor och miljön av verksamheten, får villkor som avses i 1 § andra stycket innebära att de skall vidta åtgärderna gemensamt. Som förutsättning för detta gäller att möjligheterna att uppfylla miljö kvalitetsnormer enligt 6 kap. ökar eller att fördelar från hälso- och miljösynpunkt uppnås på något annat sätt.

Frågor enligt första stycket får avgöras genom beslut om tillstånd som innehåller gemensamma villkor för verksamheterna eller genom beslut om gemensamma villkor.

8 § Tillstånd, upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta

1. särskild undersökning av berört område,
2. särskilda åtgärder för att bevara berört område, och
3. särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Villkor enligt denna paragraf innebär inte någon inskränkning av en efterbehandlingsansvarigs åligganden enligt 30 kap. 3 §.

9 § Om en verksamhet har bedrivits utan tillstånd, är verksamhetsutövaren bevisskyldig i fråga om de förhållanden som rådde innan verksamheten sattes i gång.

10 § Om mål eller ärenden enligt denna balk om tillstånd eller dispens till skilda verksamheter prövas samtidigt och verksamheterna på grund av att de berör samma naturresurs eller av någon annan orsak inte kan utövas vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna, skall verksamheterna om möjligt jämkas så att de kan komma till stånd utan väsentligt förfång för någon av dem. Om en sådan jämkning inte kan göras, skall företräde ges åt den verksamhet som bäst stämmer överens med 4 kap.

Gemensam handläggning av mål och ärenden

11 § Mål eller ärenden enligt denna balk om tillstånd, godkännande eller dispens får handläggas gemensamt, om det är samma sökande och de avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med

varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en länsstyrelse eller kommun.

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en länsstyrelse eller kommun.

Vad som i första och andra stycket sägs om miljödomstol gäller även för en länsstyrelse om ärendet annars skulle ha prövats av en kommun.

Rätt att överklaga

12 § Överklagbara domar eller beslut får överklagas av,

1. den som domen eller beslutet angår om det har gått honom emot,
2. en lokal arbetstagarorganisation som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet, såvitt avser domar och beslut i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet,
3. en central arbetstagarorganisation enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, motsvarande organisation på arbetsgiversidan samt en sammanslutning av konsumenter, såvitt avser beslut som en länsstyrelse eller en central förvaltningsmyndighet har meddelat med stöd av bemyndigande enligt 14 kap., förutsatt att beslutet inte avser ett särskilt fall, och
4. den som enligt vad som är särskilt föreskrivet har en sådan rätt.

13 § Överklagningsbara domar eller beslut får överklagas av en ideell förening som har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, såvitt avser

1. domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk,
2. myndigheters beslut att inte ingripa eller vidta någon annan åtgärd med stöd av denna balk, och
3. beslut om åtgärdsprogram enligt 6 kap. 5 §.

Det som sägs i första stycket gäller också en sammanslutning av sådana föreningar som nämns där.

För att få överklaga domar och beslut skall en förening ha bedrivit verksamhet under minst tre år och ha lägst 1 000 medlemmar. I fråga om en sammanslutning av föreningar skall detta gälla merparten av de föreningar som ingår i sammanslutningen.

Den som skall pröva ett överklagande får medge en förening som inte uppfyller förutsättningarna i tredje stycket rätt att överklaga, om det finns särskilda skäl med hänsyn till föreningens lokala förankring, tidigare verksamhet eller annat liknande förhållande.

19 kap. Regeringsprövning

1 § Regeringen prövar ärenden i enlighet med vad som anges nedan i detta kapitel.

2 § Regeringen skall pröva tillåtligheten av följande slag av nya verksamheter och anläggningar:

1. järn- och stålverk, metallverk och ferrolegeringsverk,
2. massfabriker och pappersbruk,
3. fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion,
4. fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel,
5. cementfabriker,
6. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,
7. förbränningsanläggningar om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,
8. gruppstationer för vindkraft med tre eller flera vindkraftsaggregat med en sammanlagd uteffekt av minst tio megawatt,
9. anläggningar för lagring av minst 50 miljoner normalkubikmeter naturgas,
10. anläggningar för behandling av miljöfarligt avfall om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och mer än 10 000 ton miljöfarligt avfall årligen förbränns eller på annat sätt slutligt omhändertas vid anläggningen,
11. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 5 kap. 5 §,
12. vattenkraftverk som är avsedda för en installerad generatoreffekt av minst 20 megawatt,
13. vattenregleringar varigenom skall utnyttjas ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan,
14. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst tio kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten respektive utloppet, om därigenom en sådan mängd vatten tas i anspråk att vattenföringen understiger fyra femtedelar av den normala oreglerade lågvattenföringen,
15. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet, om inte minst nio tiondelar av det uttagna vattnet återförs till grundvattenmagasinet,
16. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om företaget avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i Jämtland eller Siljan och företaget kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande beskaffenhet,
17. byggande av plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden samt annan än helt tillfällig ankring eller förtöjning av sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av annan anledning,

18. motorvägar och motortrafikleder i ny sträckning samt europavägar med en ny sammanhängande sträckning av minst tio kilometer,

19. järnvägar avsedda för fjärtrafik i ny sträckning och anläggande av nytt spår på en sträcka av minst 1 000 meter för befintliga järnvägar för fjärtrafik,

20. allmänna farleder i ny sträckning som medger trafik med fartyg på minst 1 350 ton,

21. flygplatser med en banlängd av minst 2 100 meter.

3 § Om det finns särskilda skäl, får regeringen i ett visst fall avstå från att pröva en verksamhet som sägs i 2 §.

4 § Om en verksamhet, som inte omfattas av kravet på prövning enligt 2 §, kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande beskaffenhet, får regeringen i ett visst fall förbehålla sig prövningen av verksamhetens tillåtlighet. Detsamma gäller i fråga om verksamhet som avses i 5 kap. 6 § tredje stycket.

Om ett mål eller ärende enligt denna balk pågår om tillståndsprövning av verksamheten skall regeringen lämna besked om förbehållet till den tillståndsprövande myndigheten innan denna har meddelat dom eller beslut om verksamhetens tillåtlighet.

5 § I samband med prövningen av en verksamhet som avses i 2 eller 4 § får regeringen förbehålla sig prövningen av tillåtligheten av en annan verksamhet, om ansökningen avser tillstånd till båda verksamheterna och dessa hänger samman med varandra eller fråga enligt 18 kap. 10 § har uppkommit om jämkning eller företräde mellan dem. Beträffande ett sådant förbehåll gäller 4 § andra stycket.

6 § Regeringen skall pröva tillåtligheten av verksamheter som ligger utanför områden som enligt 8 kap. 23 § har förklarats som särskilda skyddsområden eller särskilda bevarandoområden men som kan påtagligt skada naturvärdet inom dessa områden. En sådan prövning skall dock endast ske för verksamheter som kräver tillstånd enligt denna balk eller föreskrifter som meddelats med stöd av balken.

Handläggning av ansökan

7 § Ansökan om tillstånd till en verksamhet som skall eller kan antas komma under regeringens prövning enligt 2, 4, 5 eller 6 §§ skall ges in till den miljödomstol eller annan myndighet som enligt denna balk skall pröva en sådan ansökan.

Om verksamheten inte är tillståndspliktig enligt denna balk skall ansökan om tillåtlighet ges in till regeringen eller den miljödomstol eller annan myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet.

Den miljödomstol eller annan myndighet som ansökan ges in till skall sörja för erforderlig utredning. Domstolen eller myndigheten skall därefter med eget yttrande överlämna frågan till regeringen.

8 § Regeringen får tillåta en verksamhet som avses i 2 § 1–11 och 17–21, samt, såvitt avser annat än vattenföretag, 4 eller 5 §, endast om kommunfullmäktige har tillstyrkt detta.

I fråga om verksamhet som sägs i 2 § 6, om den avser mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, eller verksamhet som sägs i 2 § 7, 8, 9 eller 10, får regeringen tillåta verksamheten även om kommunfullmäktige inte har tillstyrkt detta om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd. Detta gäller dock inte om en lämplig plats för verksamheten anvisats inom en annan kommun som kan antas godta en placering där eller, i annat fall, om en annan plats bedöms vara lämpligare.

Regeringen får vid prövning enligt 2 § 18–20 eller 4 § tillåta väg, järnväg eller allmän farled där den prövade sträckningen går genom flera kommuner, även om inte kommunfullmäktige i alla kommuner har tillstyrkt detta. Detta får ske om någon av kommunerna har tillstyrkt att anläggningen tillåts och det från nationell eller regional synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd samt någon annan sträckning inte bedöms vara lämpligare.

Dispens från stoppregeln

9 § Om en verksamhet är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt får regeringen tillåta den, även om förutsättningarna i 3 kap. 11 § inte är uppfyllda. Detta gäller dock inte om verksamheten kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

Villkor för att tillgodose allmänna intressen

10 § Om regeringen finner att en verksamhet får komma till stånd, kan regeringen bestämma särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen.

Bundenhet vid regeringens beslut

11 § Regeringens beslut vid prövning enligt 2, 4, 5, 6, 9 och 10 §§ är bindande vid en fortsatt tillståndsprövning enligt denna balk.

Överklagade beslut

12 § Regeringen prövar efter överklagande

1. beslut av statliga myndigheter i frågor om utfärdande, ändring eller upphävande av föreskrifter enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken,

2. beslut om åtgärdsprogram enligt 6 kap. 5 §,
3. beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av nationalparker, naturreservat, kulturresevat, naturminnen, strandskyddsområden, miljöskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, och
4. beslut av Generalläkaren enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken.

20 kap. Förvaltningsmyndigheternas, kommunernas och domstolarnas prövning

Förvaltningsmyndigheternas och kommunernas prövning

1 § Förvaltningsmyndigheterna och kommunerna prövar mål och ärenden enligt vad som är föreskrivet i balken, eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Kommuners och kommunala nämnders beslut får överklagas till länsstyrelse, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsers och andra statliga myndigheters beslut får överklagas till miljödomstol enligt 6 § andra stycket.

Särskilt om prövningen av miljöfarlig verksamhet

2 § I ärende om miljöfarlig verksamhet som med stöd av 10 kap. 8 § skall prövas av länsstyrelse eller kommun skall tillståndsmyndigheten se till att ärendet blir fullständigt utrett.

3 § Länsstyrelsen eller kommunen skall i ärende som avses i 2 §

1. genom kungörelse i ortstidning eller på annat lämpligt sätt bereda den som beröras av verksamheten tillfälle att yttra sig,

2. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i saken,

3. hålla sammanträde med den som saken angår och besiktning på platsen om det behövs för utredningen i ärendet, samt

4. lämna den som gjort en ansökan eller framställt en erinran under rättelse om det som tillförts ärendet genom annan än honom själv och bereda honom tillfälle att yttra sig, om inte annat följer av 17 § förvaltningslagen (1986:223).

4 § Bestämmelserna i 20–21 §§, 28–29 §§, 36 §, 41 § första stycket 1–2 och 5–9 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket, 42 §, 43 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen, 44 § första stycket första meningen samt 47 § i vad angår sakkunnigutredning är tillämpliga på länsstyrelsens och kommunens handläggning av ärende som avses i 2 §.

5 § Miljödomstolar skall vara de tingsrätter som regeringen bestämmer.

Överrätt (Miljööverdomstol) är Svea hovrätt.

Som sista domstol dömer Högsta domstolen.

6 § Miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet, utom mål som skall prövas av länsstyrelse eller kommun enligt vad som föreskrivits med stöd av 10 kap. 8 §,

2. vattenföretag och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag, utom markavvattningar som skall prövas av länsstyrelse,

3. markavvattningar som enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag har överlämnats från länsstyrelse eller anmälts av fastighetsbildningmyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 25 kap. 2–5 §§,

5. ersättning vid ingripande av det allmänna och vid vattenföretag enligt 28 kap.,

6. talan enligt 17 § och ersättning för miljöskador enligt 29 kap.,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 30 kap. 2 § fjärde stycket på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken.

Miljödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsers och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

7 § Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljödomstolar och Miljööverdomstolen om inte annat följer av denna balk eller annan författning. Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljödomstolarna i dit överklagade mål och ärenden samt vid överklagande av sådana mål och ärenden till Miljööverdomstolen om inte annat följer av denna balk eller annan författning. När en ideell förening med stöd av 18 kap. 13 § överklagar ett beslut, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

Miljödomstol

8 § Miljödomstolen består av en ordförande som skall vara lagfaren domare i tingsrätten, ett miljøråd samt två sakkunniga ledamöter. Ytterligare en lagfaren domare och ett miljøråd får ingå i domstolen.

Miljøråd skall ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. De sakkunniga ledamöterna skall ha erfarenhet av miljöfrågor.

9 § Miljödomstolen är, om inte annat följer av denna balk, domför med en lagfaren domare vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling och vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje stycket rättegångsbalken. Avgörs mål eller ärende utan huvudförhandling skall dock 8 § gälla om inte rätten anser att det är tillräckligt med en lagfaren domare och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet.

Vid annat avgörande av mål eller ärende än vid avvisning eller avskrivning skall rätten när förvaltningsprocesslagen (1971:291) är tillämplig ha den sammansättning som anges i 8 §.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser ordförande i miljödomstol samt utnämner miljöråd och sakkunniga i miljödomstol.

11 § Regeringen bestämmer miljödomstolarnas domsområden.

12 § Mål om miljöfarlig verksamhet, vattenföretag, vattenanläggningar samt ersättning vid vattenföretag prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivs.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 25 kap. 2–5 §§ och vid ingripande av det allmänna enligt 28 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har skett eller kommer att ske.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 29 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 29 kap. 2 § kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller skall bedrivs.

Ärende som överklagas från myndighet till miljödomstolen prövas av den miljödomstol inom vars område myndigheten som först prövat ärendet är belägen.

Vid gemensam handläggning av mål är domstol som är behörig att handlägga ett av målen även behörig att handlägga de övriga målen.

Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får, utom i fall som avses i 10 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, inte tas upp av högre rätt.

13 § Vid omröstning skall först ordföranden säga sin mening, därefter miljöråden och sist de sakkunniga ledamöterna. Ordföranden har utslagsröst.

Miljööverdomstolen

14 § För fullgörande av Svea hovrätts uppgifter som Miljööverdomstol skall det, förutom lagfarna domare, finnas miljöråd. Dessa skall ha

teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. Regeringen utnämner miljöföråd.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Miljööverdomstolen är domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre skall vara lagfarna. Fler än fem ledamöter får inte delta.

Handläggningen av mål och ärenden i miljödomstol

15 § Ansökningsmål är mål

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 10 kap. 6 § och 7 § andra stycket som inte skall prövas av länsstyrelse eller kommun enligt vad som föreskrivits med stöd av 10 kap. 8 §,

2. om tillstånd till vattenföretag enligt 11 kap. 9 § som inte skall prövas av länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som skall prövas av länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller prövning enligt 11 kap. 22 § under vilka villkor en anläggning för bortledning av grundvatten får tas ur bruk,

5. om prövning enligt 11 kap. 17 § av lagligheten av ett utfört vattenföretag som inte är en markavvattning som skall prövas av länsstyrelse,

6. om förlängning enligt 21 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken igångsättande av verksamheten skall ha skett,

7. om återkallelse, förverkande eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 21 kap. 3 §,

8. om omprövning enligt 21 kap. 5–9 §§ samt enligt 7 kap. 14–16 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag, och

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

Berör ett ansökningsmål uteslutande en viss eller vissa sakägare och kan målet avgöras med bindande verkan endast mot dessa, får miljödomstolen, om sökanden medger det, förordna att målet skall behandlas enligt vad som enligt 7 kap. 2 § lagen (0000) med vissa bestämmelser om vattenföretag gäller för stämningssmål.

16 § Bestämmelser om stämningssmål finns i 7 kap. 2 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

17 § Väcker någon talan vid miljödomstolen om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller om åläggande för den som utövar eller ämnar utöva sådan verksamhet att vidta försiktighetsåtgärder och är fråga om tillstånd till verksamheten enligt denna balk under prövning eller kommer den under prövning innan miljödomstolen avgjort målet, skall målen handläggas i en rättegång.

18 § Om det är lämpligt, får miljödomstolen pröva yrkanden som har samband med det mål som prövas, men som rör rättsförhållanden som inte skall bedömas enligt denna balk. Miljödomstolen får dock inte pröva frågor om äganderätt till fastigheter eller om fastighetsindelningen eller om ansvar för brott.

19 § Om en miljödomstol har prövat ett mål som rör en fråga som behandlas i denna balk, får frågan huruvida målet är sådant att det skall tas upp av någon annan domstol än miljödomstol eller av någon annan myndighet än domstol prövas i högre rätt endast om

1. frågan fullföljs dit eller väcks där av en part som är berättigad till det,
2. miljödomstolen har prövat en fråga om äganderätt till en fastighet eller om fastighetsindelningen,
3. miljödomstolen har prövat en fråga för vars behandling en särskild ordning har föreskrivits i denna balk, eller
4. miljödomstolen har prövat en fråga om ansvar för brott.

Förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål

20 § En ansökan i ett ansökningsmål skall vara skriftlig. Den skall innehålla

1. de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma verksamhetens eller företagets beskaffenhet och omfattning,
2. en miljökonsekvensbeskrivning enligt 7 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 7 kap. 4 och 5 §§,
3. uppgifter som behövs för att bedöma om de allmänna aktsamhetsreglerna i 3 kap. kommer att iakttas,
4. förslag till de skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller avhjälpa olägenheter från verksamheten, och
5. förslag till hur kontroll av verksamheten skall ske.

I mål om vattenföretag skall ansökan dessutom innehålla

1. uppgifter om det finns fastigheter som berörs av vattenföretaget samt namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna, och
2. uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder varje sakägare, om det inte på grund av verksamhetens omfattning bör anstå med sådana uppgifter.

Ytterligare bestämmelser om vad en ansökan i vissa fall skall innehålla i mål om vattenföretag finns i 7 kap. 4 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

21 § Ansökningshandlingarna skall ges in i det antal exemplar som miljödomstolen anser behövligt.

Har ansökningshandlingarna inte getts in i tillräckligt antal exemplar eller anser miljödomstolen att ansökan är ofullständig skall domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Följer sökanden

inte ett föreläggande, får domstolen besluta att bristen skall avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av ärendet, avvisa ansökan.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

22 § Om en ansökan tas upp till prövning, skall miljödomstolen utfärda kungörelse om den. Bestämmelser om kungörelsens innehåll, skriftväxling och delgivning av mål och ärenden enligt balken finns i lagen (0000) om kungörelse, skriftväxling och delgivning i mål och ärenden enligt miljöbalken.

23 § Statens naturvårdsverk, Kammarkollegiet och länsstyrelsen skall, om det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

Kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen.

24 § Ägare av fastigheter som berörs av ansökan i mål om vattenföretag skall till miljödomstolen uppge innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som har upplåtits i fastigheten. Underlåts detta utan giltigt skäl och uppstår på grund härav skada för sådana sakägare, skall fastighetsägaren ersätta skadan.

25 § Om det råder tvist om en fastighet som berörs av den i målet avsedda verksamheten, har den av de tvistande som innehar fastigheten med äganderättsanspråk rätt att företräda fastigheten i målet, till dess den lagligen vinnns från honom.

En ny ägare får inte rubba vare sig överenskommelser som den förre ägaren har ingått eller andra åtgärder som har vidtagits i målet och som är bindande för den förre ägaren.

26 § Erinringar mot ansökningen skall göras skriftligen. Erinringsskriften skall ges in i tre exemplar till miljödomstolen inom den tid som domstolen har bestämt. Tiden skall vara minst trettio dagar från det att kungörandet skedde. Ett exemplar av varje erinringsskrift skall sändas till sökanden.

27 § Den fortsatta förberedelsen av målet är skriftlig eller muntlig.

Miljödomstolen skall under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som är lämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Miljödomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse skall avse och vilka parter som skall inställa sig vid denna.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas.

Parterna får åberopa skrifter som de har gett in. En redogörelse bör lämnas för skrifternas innehåll.

28 § Om det för bedömning av målet behövs någon särskild utredning eller värdering, kan miljödomstolen förordna en eller flera sakkunniga att efter förberedande undersökning avge utlåtande i målet. Sådan

undersökning skall verkställas snarast möjligt. Om det behövs med hänsyn till målets beskaffenhet eller ändamålet med undersökningen, skall domstolen på ett lämpligt sätt underrätta parterna om tiden för denna.

29 § Om det är lämpligt, får miljödomstolen uppdra åt en eller flera ledamöter av domstolen att göra undersökning på platsen. Parterna skall på lämpligt sätt underrättas om tiden för en sådan undersökning. Vid undersökningen skall protokoll föras.

30 § På begäran av sökanden får miljödomstolen utan huvudförhandling besluta att åtgärder får vidtas för att förebygga eller minska skador eller olägenheter, innan frågan om sådana åtgärder slutligen avgörs. Som villkor gäller att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som han kan bli skyldig att betala på grund av åtgärderna.

Beslutet gäller omedelbart, men det kan ändras när förhållandena föranleder det.

31 § När målet är klart för huvudförhandling, skall miljödomstolen bestämma tid och plats för denna.

Om det är uppenbart onödigt med huvudförhandling behöver dock sådan förhandling inte hållas om parterna inte begär det. Att målet eller ärendet kan komma att avgöras på handlingarna skall anges i kungörelsen. I frågor som avses i 42 § andra stycket behöver inte huvudförhandling hållas.

Huvudförhandling får hållas, även om part uteblir från denna. Tredskodom får dock inte meddelas.

32 § Om miljödomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla parterna till huvudförhandling i målet. Därvid gäller 22–25 och 28–31 §§ i tillämpliga delar. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

33 § I målet skall syn hållas, om det inte är obehövt.

34 § Yrkanden om ersättning till följd av vattenföretag eller åtgärd enligt 11 kap. 22 § som avses med ansökningen samt erinringar i anledning av utlåtande om verksamheten enligt 28 § skall framställas skriftligen eller muntligen senast vid huvudförhandlingen. Miljödomstolen får avvisa senare framställda yrkanden och erinringar, om de inte har föranletts av iakttagelser vid syn eller av andra omständigheter som har förekommit under huvudförhandlingen.

35 § Vid huvudförhandlingens början bör ordföranden eller någon annan ledamot kort redogöra för ansökningen och de yrkanden som har framställts i målet. För utredning av frågor av teknisk beskaffenhet får parterna åberopa ingivna skrifter. En redogörelse skall lämnas för skrifternas innehåll.

Vid en uppskjuten huvudförhandling skall målet återupptas i det skick vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Har de ledamöter som vid det senare sammanträdet tjänstgör i domstolen inte deltagit i den tidigare handläggningen, skall dock målet företas till ny huvudförhandling. I den mån det i sådant fall kan antas vara utan betydelse eller skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet, behöver bevis som har tagits upp vid tidigare handläggning inte tas upp på nytt.

36 § Om miljödomstolen finner att hinder mot den sökta verksamheten möter enligt 3 kap. 11 § men att det enligt 19 kap. 9 § föreligger skäl för dispens, skall miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringens avgörande. Skyldighet att överlämna frågor till regeringen föreligger också enligt 19 kap. 7 § tredje stycket.

37 § Miljödomstolens dom skall grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför domstolen samt vad handlingarna innehåller.

Domen skall meddelas så snart det kan ske med hänsyn till målets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. Om inte synnerliga skäl föreligger, skall om huvudförhandling hållits domen meddelas inom två månader efter det att förhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen skall anses fullgjord genom att ett exemplar av domen hålls tillgänglig hos den eller de aktförvarare som har förordnats.

38 § När på yrkande av någon part i ett mål om vattenföretag den ersättning som tillkommer honom anses böra sättas högre än vad sökanden har föreslagit, får miljödomstolen även beträffande andra parter vidta sådana jämkningar i ersättningsbeloppen som kan behövas för att uppnå likformighet i uppskattningen. Ersättningen får inte sättas lägre än vad sökanden har erbjudit i målet.

Om särskild uppgörelse har träffats mellan parterna, får ersättning dock inte bestämmas annorlunda än som har avtalats.

39 § Om det behövs för tillämpningen av 6 kap. 18 § tredje stycket expropriationslagen (1972:719), skall miljödomstolen uppskatta det värde som en berörd fastighet har utan särskild rättighet som minskar fastighetens värde.

40 § Innan miljödomstolen meddelar en dom om inlösen av en fastighetsdel skall en karta med beskrivning ha upprättats över området samt dess gränser ha utmärkts i den ordning som gäller för fastighetsbildning.

41 § En dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet skall i förekommande fall innehålla bestämmelser om den tid som tillståndet skall gälla samt om

1. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
2. tillsyn, besiktning och kontroll,
3. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen skall ske,
4. skyldighet att betala avgifter,
5. de villkor som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan eller andra olägenheter,
6. de villkor som behövs avseende hanteringen i verksamheten av kemiska produkter om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
7. de villkor som behövs avseende avfallshantering och återvinning om hanteringen eller återvinningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
8. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,
9. de villkor som behövs med avseende på efterbehandling och ställande av säkerhet,
10. tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas, och
11. den förlust av vatten eller annat som tillståndshavare enligt 28 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning,
12. rättegångskostnader.

Avser tillståndet arbeten för vattenföretag, skall i domen anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda. Tiden får sättas till högst tio år. Den tid, högst tio år, inom vilken igångsättande av miljöfarlig verksamhet skall ha skett skall anges.

Miljödomstolen får överlåta åt tillsynsmyndighet att fastställa villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i mål om vattenföretag och vattenanläggningar skall innehålla finns i 7 kap. 7 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

42 § På yrkande av sökanden får miljödomstolen i särskild dom avgöra frågan om verksamhetens tillåtlighet.

Om domstolen funnit att verksamheten är tillätlig och om verksamhetens snara genomförande är angeläget, får domstolen i särskild dom meddela tillstånd till de arbeten som behöver utföras. Att huvudförhandling inte behöver hållas framgår av 31 § andra stycket.

Meddelas särskild dom, får miljödomstolen förordna att målet i övrigt skall vila till dess domen vunnit laga kraft.

43 § När verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet, får miljödomstolen vid meddelande av tillstånd till verksamheten skjuta upp frågan om ersättning eller andra villkor till dess erfarenhet har vunnits av verksamhetens inverkan.

I samband med uppskovsbeslutet skall miljödomstolen, såvitt angår skada eller förlust som kan antas bli mera kännbar, meddela provisoriska föreskrifter om ersättning eller skadeförebyggande åtgärder. Om det är

nödvändigt för att motverka olägenheter skall provisoriska föreskrifter om skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått meddelas.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Den uppskjutna frågan skall avgöras så snart det kan ske. Ersättning får därvid inte bestämmas till lägre belopp än vad som har bestämts provisoriskt.

Då målet har skjutits upp i en viss del, skall miljödomstolen som villkor för att tillståndet till verksamheten skall få tas i anspråk föreskriva att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den slutliga ersättningen samt för den ersättning som bestämts provisoriskt och som inte skall betalas innan tillståndet tas i anspråk. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Preskriptionslagen (1981:130) gäller inte ersättningsanspråk som omfattas av ett uppskovsbeslut.

44 § När det finns skäl till det, får miljödomstolen förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Som villkor skall föreskrivas att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som för ett vattenföretag kan komma att utgå, om domstolens dom ändras. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Om sökanden, sedan tillstånd till en verksamhet enligt balken har meddelats, åläggs skyldighet att förebygga eller minska skador eller att betala ersättning, får miljödomstolen förordna att domen skall gå i verkställighet som om den hade vunnit laga kraft.

Överklagas en dom med ett förordnande enligt första eller andra stycket, får Miljööverdomstolen undanröja förordnandet, innan talan mot domen i övrigt prövas.

Allmänt om rättegången i Miljööverdomstolen

45 § Miljödomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Miljööverdomstolen. För att prövning skall ske av domar och slutliga beslut krävs prövningstillstånd. Kravet på prövningstillstånd omfattar även beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av dom.

Krävs prövningstillstånd i Miljööverdomstolen skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 49 kap. 14 § rättegångsbalken eller 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

46 § Vid prövningen av om prövningstillstånd skall meddelas tillämpas 49 kap. 14 § rättegångsbalken eller 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken tillämpas.

Meddelas inte prövningstillstånd står miljödomstolens dom eller beslut fast. En uppgift om detta skall tas in i Miljööverdomstolens dom eller beslut.

47 § Miljödomstolens beslut i frågor som avses i 28 och 30 §§ samt i 8 kap. 3 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag får överklagas särskilt. Beslut i fråga som avses i 7 kap. 13 § andra stycket lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

48 § Om det är lämpligt, får Miljööverdomstolen uppdra åt en eller flera ledamöter av domstolen att verkställa undersökning på platsen. Parterna skall på lämpligt sätt underrättas om tiden för undersökningen. Vid denna skall protokoll föras.

En utredning som ett miljøråd har verkställt beträffande en fråga av teknisk beskaffenhet får inte läggas till grund för Miljööverdomstolens dom eller beslut utan att parterna har beretts tillfälle att yttra sig över utredningen. Detta gäller dock inte, om utredningen i endast oväsentlig mån avviker från vad som har framkommit tidigare i målet.

49 § Har i ett ansökningsmål, i vilket kungörelse enligt 22 § har utfärdats, sökanden överklagat miljödomstolens dom eller beslut, får Miljööverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av överklagandet skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av miljödomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

50 § Ett mål där en dom har överklagats får avgöras av Miljööverdomstolen utan huvudförhandling, om en sådan förhandling skulle sakna betydelse för prövningen. Om part och motpart har begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Vid huvudförhandling får utredningen läggas fram genom Miljööverdomstolens försorg i den omfattning som domstolen bestämmer.

Om Miljööverdomstolen i ett överklagat ansökningsmål finner att vite eller annan påföljd för utevaro bör föreläggas någon part, får föreläggandet inte tillkännages parten genom kungörelse som avses i 49 § utan det skall delges parten.

51 § I fråga om rättegången i Miljööverdomstolen gäller i ansökningsmål i övrigt 28 samt 36–37 och 39–44 §§ samt 8 kap. 6 och 8 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag. Miljööverdomstolen får meddela förordnande om omedelbar verkställighet av miljödomstolens dom. För sådant förordnande gäller 44 § första stycket.

52 § Miljööverdomstolens domar och beslut i mål eller ärenden som i första instans har prövats av kommun eller förvaltningsmyndighet får inte överklagas.

Rättegången i Högsta domstolen

53 § Miljööverdomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Högsta domstolen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i Miljööverdomstolen i 49, 50 och 51 §§ första meningen.

21 kap. Tillstånds giltighet, omprövning m.m.

Verkan av domar och beslut enligt miljöbalken

1 § Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 20 kap. 15 § första stycket eller 7 kap. 1 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och har domen eller beslutet vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av länsstyrelse eller kommun med stöd av 10 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av länsstyrelse enligt 11 kap. Avser tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Med stöd av 8 kap. 18 och 20 §§, 10 kap. 5 §, 23 kap. 8 § andra stycket eller 2 kap. 9 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, återkallas eller förklaras förverkat.

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten eller åtgärder enligt 11 kap. 16 § och lagligförklaring enligt 11 kap. 17 §.

En omprövningsdom har samma verkan som en tillståndsdom.

2 § Tillståndet förfaller, om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser om tid inom vilken arbetena skall vara utförda eller den tid inom vilken igångsättning skall ha skett som har meddelats i tillståndsdomen eller tillståndsbeslutet.

Om tillståndshavaren visar att han har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller, kan tillståndsmyndigheten förlänga tiden med högst tio år. Tillståndsmyndigheten får föreskriva nya eller strängare villkor efter vad som är skäligt. Ansökan om förlängning skall göras innan den föreskrivna tiden har gått ut.

3 § Tillståndsmyndigheten får helt eller delvis återkalla eller förverka tillstånd, dispens eller godkännande som meddelats enligt balken, eller föreskrifter med stöd av balken, och förbjuda fortsatt verksamhet

1. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåtit att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

2. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte följts,

3. om det till följd av verksamheten uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

4. om det genom verksamheten uppkommit olägenhet av sådan art som avses i 3 kap. 11 § första stycket och som inte kan avhjälpas genom en ändring av villkoren för verksamheten,

5. om den tillståndsgivna verksamheten påtagligt medverkar till att en miljökvalitetsnorm överträds och ändrade villkor inte kan antas vara tillräckliga eller om sådana fördelar ur miljösynpunkt som avses i 18 kap. 4 § inte har kunnat erhållas,

6. om den tillståndsgivna verksamheten slutligt har upphört,

7. om ett nytt tillstånd ersätter ett tidigare tillstånd,

8. om underhållet av en vattenanläggning allvarligt försumrats, eller

9. om tillstånd att inverka på vattenförhållandena inte har utnyttjats under en längre tid och det kan antas att tillståndet inte heller kommer att utnyttjas.

Miljödomstolen får i fall som avses i första stycket 2, 8 och 9 förklara rätten att bibehålla en vattenanläggning förverkad.

4 § I samband med ett förverkandebeslut enligt 3 § andra stycket som avser en vattenanläggning skall miljödomstolen ålägga den som är ansvarig för underhållet av anläggningen att riva ut den och att vidta de åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skador genom utrivningen.

I stället för åläggande enligt första stycket får miljödomstolen medge någon annan vars rätt är beroende av utrivningen eller, till skydd för allmänna intressen, staten, en kommun eller ett vattenförbund att riva ut anläggningen på den underhållsskyldiges bekostnad. Domstolen får också, under de förutsättningar som anges i 11 kap. 20 §, medge att anläggningen bibehålls och att underhållsskyldigheten övergår på en fastighetsägare eller på staten, en kommun eller ett vattenförbund. Därvid äger 11 kap. 20 § fjärde stycket och 21 § motsvarande tillämpning.

5 § Tillståndsmyndigheten får, efter vad som är skäligt, ompröva tillstånd samt ändra, upphäva eller meddela nya villkor eller andra bestämmelser för en miljöfarlig verksamhet eller ett vattenföretag

1. när, från det tillståndsbeslutet vann laga kraft, förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte uppfylls,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåtit att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit någon olägenhet som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten är förlagd inom ett område där förbud råder enligt föreskrift med stöd av 10 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lag (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag är mindre ändamålsenliga.

Täkttillstånd får när tio år förflutit från det vann laga kraft upphävas helt eller delvis eller förenas med ändrade villkor. Visar sig tillståndsvillkoren vara otillräckliga för att motverka negativ påverkan på naturmiljön får villkoren ändras redan före utgången av den i första meningen angivna tiden.

I fall som avses i första stycket 5 får miljödomstolen också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

6 § Har villkor fastställts för två eller flera miljöfarliga verksamheter enligt 18 kap. 7 § och återkallas tillståndet eller omprövas villkoren för en av verksamheterna, får villkoren för de övriga verksamheterna omprövas.

7 § Ansökan om prövning som avses i 3–7 §§ får göras av Statens naturvårdsverk, Kammarkollegiet och länsstyrelse. Skall frågan prövas av länsstyrelsen får den tas upp utan någon särskild framställning.

8 § Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten upphäva, eller ändra eller mildra andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller tillståndsbeslut än som avser storleken av ersättnings belopp. Villkoret får dock upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades.

9 § Ytterligare bestämmelser om omprövning av vattenföretag finns i 7 kap. 14–17 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

10 § Om regeringen i samband med prövningen av en verksamhet har föreskrivit att ett visst villkor skall gälla för ett tillstånd, får miljödomstolen vid omprövningen inte avvika väsentligt från villkoret utan att regeringen har medgivit det.

Ändrade förhållanden i samfälligheter

11 § Bestämmelser om ändrade förhållanden i samfälligheter finns i 7 kap. 18–19 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

Oförutsedda skador

12 § Om ett vattenföretag eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador som inte förutsågs av miljödomstolen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 28 kap.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenföretaget eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Statens naturvårdsverk, Kammarkollegiet, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på grund av oförutsedda skador skall för att få tas upp till prövning framställas till miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av domstolen bestämda tiden inom vilken arbetena skall vara utförda. Vid skada som avses i 7 kap. 8 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

13 § Framställan som avses i 12 § skall vara skriftlig och ges in till miljödomstolen i tre exemplar. Ett exemplar skall delges tillståndshavaren.

Anspråket prövas före eller efter utgången av den tid som gäller för framställan. Beträffande förfarandet gäller vad som stadgas om förfarandet i stämningssmål i 7 kap. 9–13 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag. Därjämte tillämpas 20 kap. 39 samt 44 § andra och tredje stycket.

Rättegångskostnader vid domstol m.m.

1 § I mål om miljöfarlig verksamhet gäller inte rättegångsbalken i fråga om rättegångskostnader.

I mål om vattenföretag gäller tredje till femte styckena.

I mål om vattenföretag, utom sådana som anges i femte stycket, och i mål som avses i 20 kap. 15 § andra stycket skall sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid miljödomstolen. I mål som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader i länsstyrelsen eller miljödomstolen som uppkommit för deltagare i samfälligheten.

Organisation som avses i 18 kap. 13 § har inte rätt till eller skyldighet att betala rättegångskostnader.

I mål som gäller återkallelse, förverkande eller omprövning enligt 21 kap. 3–7 eller 7 kap. 16 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skall Statens naturvårdsverk, Kammarkollegiet, länsstyrelse och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid miljödomstolen. I mål enligt 21 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen skall den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Gäller ett mål enligt 21 kap. 5 § första stycket 10 omprövning för att förbättra en anläggnings säkerhet skall dock tillståndshavaren i stället för Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen svara för senast nämnda kostnader. I mål som gäller omprövning på grund av ändrade förhållanden i samfälligheter enligt 8 kap. 18 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag i fråga om kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen eller enligt 7 kap. 19 § samma lag skall varje part svara för sina kostnader.

I sådana överklagade mål som avses i tredje stycket första meningen skall sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

2 § Bestämmelserna i 1 § tredje till femte och sjätte stycket gäller inte, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken.

Beträffande särskilda frågor i mål om vattenföretag får efter vad som är skäligt förordnas att vardera parten skall svara för sina kostnader eller att part som förlorar skall ersätta annan part hans kostnader.

3 § Ogillas i mål enligt 28 kap. 13 § talan som har väckts av fastighetsägaren eller innehavare av särskild rätt till fastigheten angående ersättning eller inlösen, kan miljödomstolen förordna att han skall bära sina egna kostnader, om han kan anses ha inlett rättegången utan tillräckliga skäl. Har rättegången uppenbart inletts utan skälig grund, får miljödomstolen dessutom förplikta honom att ersätta motparten dennes rättegångskostnader.

4 § I mål om vattenföretag får sökanden åläggas att betala ersättning för motparters rättegångskostnader även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid domstolen. Ersättning skall även innefatta ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för beslutet till dess betalning sker.

5 § I ansökningsmål och ärenden om tillstånd är sökanden skyldig att ersätta tillståndsmyndigheten dess kostnader för

1. kungörelser,
2. aktförvarare,
3. sakkunniga som har tillkallats av domstolen, och
4. lokaler för sammanträden.

Efter överklagande gäller vad i första stycket sägs om sökande den som har överklagat.

På begäran av tillståndsmyndigheten skall förskott på ersättningen betalas.

Frågan vem som slutligt skall stå för kostnaden i miljödomstolen avgörs i enlighet med vad som gäller för rättegångskostnaderna i ansökningsmålet.

6 § I fråga om rättegångskostnader i mål som avses i 20 kap. 12 § tredje stycket andra meningen och i mål enligt 28 kap. 10 § gäller bestämmelserna om kostnader i expropriationsmål. Om ett yrkande om inlösen ogillas, gäller dock bestämmelserna om rättegångskostnader i rättegångsbalken.

Ogillas talan om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller åläggande för den som utövar sådan verksamhet att iaktta försiktighetsmått som avses i 20 kap. 17 § på den grund att svaranden efter talans väckande har sökt och fått tillstånd enligt denna balk, skall domstolen efter omständigheterna förordna att vardera parten skall själv bära sin rättegångskostnad eller att en av dem skall få full eller jämkad ersättning.

7 § Om tillstånd meddelas till en markavvattning, skall sökandens kostnader fördelas mellan deltagarna i markavvattningen efter vad som är skäligt.

Om tillstånd inte meddelas till markavvattningen, får sökandens kostnader fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem, om särskilda omständigheter föranleder detta.

Om tillstånd inte meddelas till en markavvattning i ett mål som har inletts på grund av ett beslut vid en fastighetsreglering, skall dock kostnaderna anses som förrättningskostnader vid fastighetsregleringen.

Övriga kostnader

8 § I ärenden hos regeringen om ianspråktagande av strömfall enligt 2 kap. 8 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skall sökanden svara för samtliga kostnader.

I ärenden hos länsstyrelsen om fördelning av ersättning skall den ersättningsskyldige svara för samtliga kostnader.

Första och andra styckena gäller inte om annat följer vid en motsvarande tillämpning av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken.

Frågor om ersättning enligt denna paragraf prövas av miljödomstolen.

FEMTE AVDELNINGEN

TILLSYN M.M.

23 kap. Tillsyn

1 § Med tillsyn avses i denna balk en myndighetsutövning som syftar till att säkerställa att denna balk och föreskrifter, domar och beslut som har meddelats med stöd av balken efterlevs.

Tillsynsmyndigheten skall utöva tillsynen genom att kontrollera efterlevnaden av nämnda bestämmelser, domar och beslut samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Det ankommer därutöver på tillsynsmyndigheten att genom rådgivning, information och liknande verksamhet skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses.

2 § Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrift som har utfärdats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten om misstanke om brott finns.

3 § Tillsynen utövas av de statliga myndigheter som regeringen bestämmer. Regeringen får också föreskriva att kommunerna skall utöva tillsyn.

Regeringen får föreskriva att den myndighet regeringen bestämmer får överlåta åt en kommun som gjort framställning om det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle ankomma på en statlig myndighet. Detta gäller inte verksamhet som utövas av Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Har en kommun gjort framställning om överlåtelse av tillsynen enligt andra stycket och finner den myndighet som avses i andra stycket att tillsynen inte bör överlåtas i enlighet med framställningen, skall myndigheten med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för avgörande, om kommunen begär det.

Den myndighet som avses i andra stycket får återkalla överlåtelsen av tillsyn till en kommun. Har regeringen beslutat om överlåtelse, får återkallelse av överlåtelsen inte ske utan att regeringen har medgivit det.

4 § Regeringen får förordna att tillsynsbestämmelserna skall gälla även i fråga om tillsyn över efterlevnaden av EG:s förordningar inom denna balks tillämpningsområde.

5 § Tillsynsmyndigheter skall samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som har att utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som på annat sätt fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheterna skall lämna sådana uppgifter som erfordras för att en regional eller central tillsynsmyndighet skall kunna fullgöra sitt samordnande, kontrollerande och uppföljande ansvar.

6 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att tillsynsuppgift som kommunen har enligt denna balk skall ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen.

Den myndighet som har ansvar för tillsynen får efter överenskommelse med en annan tillsynsmyndighet uppdra åt anställd vid den myndigheten att utföra tillsynsuppgifter och meddela beslut på tillsynsmyndighetens vägnar.

För kommunal tillsynsmyndighet gäller de begränsningar avseende delegation av beslutsrätt som föreskrivs i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

7 § Den myndighet som har ansvar för tillsynen kan uppdra åt någon som inte är anställd vid tillsynsmyndighet att utföra i tillståndsbeslut föreskriven besiktning av en anläggning.

Förelägganden och förbud

8 § En tillsynsmyndighet får, om inte annat följer av ett tillståndsbeslut eller en tillståndsdom som vunnit rättskraft, meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk eller föreskrifter, tillstånd, villkor eller andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas.

Tillståndsbeslut eller tillståndsdom hindrar inte en tillsynsmyndighet från att meddela sådana brådskande förelägganden eller förbud som är nödvändiga till följd av särskilda omständigheter.

9 § Om tillstånd till ett vattenföretag har förfallit enligt 21 kap. 2 § får tillsynsmyndigheten förelägga tillståndshavaren att riva ut en med stöd av tillståndet uppförd vattenanläggning som kan skada allmänna eller enskilda intressen.

10 § En tillsynsmyndighet får förelägga den som håller stängsel i ett område av betydelse för friluftslivet eller i närheten av ett sådant område att ordna grindar eller andra genomgångar som behövs för att allmänheten skall kunna komma till mark inom ett sådant område som omfattas av allemansrätten.

Är det uppenbart att ett stängsel endast är avsett att utestänga allmänheten från området får föreläggande meddelas om att ta bort det. Vad som nu har sagts om stängsel skall tillämpas på motsvarande sätt när det gäller diken.

Prop. 1997/98:45

Bilaga 3

11 § Har skada eller olägenhet under en ägares tid uppstått vid användningen av en fastighet eller en byggnad, anläggning eller anordning på annans mark och skulle detta kunna föranleda föreläggande mot denne i egenskap av ägare till egendomen eller tomträtts-havare att avhjälpa skadan eller olägenheten, får en tillsynsmyndighet förelägga en ny ägare eller tomträtts-havare att avhjälpa skadan eller olägenheten, om det inte är oskäligt.

12 § Har ett föreläggande riktats mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, i egenskap av nyttjanderättshavare till berörd egendom eller mot båda får tillsynsmyndigheten ålägga dessa, om ägande- eller nyttjanderätten övergår till någon annan, att utan dröjsmål lämna uppgift om den nya ägarens eller nyttjanderättshavarens namn och adress.

Vite

13 § Beslut om föreläggen eller förbud får förenas med vite.

Underrättelse till inskrivningsmyndigheten

14 § Om en tillsynsmyndighet har meddelat ett föreläggande eller förbud mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, tomträtts-havare eller ägare till en byggnad, anläggning eller anordning på mark som tillhör någon annan, får myndigheten sända beslutet till inskrivnings-myndigheten för anteckning i inskrivningsregistret. Är förelägget förenat med löpande vite, skall även detta antecknas. Inskrivnings-myndigheten skall genast i rekommenderat brev underrätta den som senast sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt om anteckningen, om sökanden inte är förelägget adressat.

Har anteckning enligt första stycket gjorts, gäller förelägget eller förbudet mot den nya ägaren av egendomen. Har den nya ägaren förvärvat egendomen genom köp, byte eller gåva och utgör egendomen fastighet eller tomträtt, gäller även löpande vite mot den nya ägaren räknat från tidpunkten för äganderättsövergången. Annat vite gäller inte mot en ny ägare av egendomen, men tillsynsmyndigheten får sätta ut nytt vite för den ägaren. Löpande vite som avser en viss period får tas ut endast av den som var ägare vid periodens början.

Har ett antecknat föreläggande eller förbud upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft eller har den åtgärd som avses med förelägget vidtagits eller har ändamålet med förelägget förlorat sin betydelse, skall tillsynsmyndigheten så snart den fått vetskap om förhållandet

15 § Överlåts en fastighet eller en tomträtt eller en byggnad, anläggning eller anordning på annans mark sedan ett beslut som avses i 14 § har överklagats, skall rättegångsbalkens bestämmelser om verkan av att tvisteföremålet överlåts och om tredje mans deltagande i rättegång tillämpas.

Verkställighet och rättelse på den felandes bekostnad

16 § Har tillsynsmyndigheten meddelat ett föreläggande eller ett förbud enligt 8–11 §§ och blir det inte åttlytt, skall kronofogdemyndigheten efter ansökan verkställa tillsynsmyndighetens beslut. Därvid får verkställighet enligt utsökningsbalken äga rum.

Har någon begått en gärning som avses i 26 kap. 1, 2, 6 eller 7 §, får kronofogdemyndigheten meddela särskild handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Ansökan om verkställighet eller särskild handräckning får göras av tillsynsmyndigheten.

17 § I stället för att begära verkställighet enligt 16 § får tillsynsmyndigheten besluta att rättelse skall vidtas på den felandes bekostnad.

Beslut om rättelse på den felandes bekostnad får meddelas utan föregående föreläggande eller förbud, om tillsynsmyndigheten med hänsyn till risken för allvarliga skador finner att rättelse bör göras utan dröjsmål eller andra särskilda skäl föreligger.

Ett beslut om rättelse på den felandes bekostnad får verkställas.

Verksamhetsutövarens kontroll och miljörapport

18 § Den som utövar verksamhet som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön skall fortlöpande planera, bedriva och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga skador eller andra olägenheter på omgivningen.

Den som utövar sådan verksamhet skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens påverkan på miljön.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om kontrollen.

19 § Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt vad som föreskrivs med stöd av 10 kap. 6 § första stycket, skall den som utövar verksamheten varje år lämna en miljörapport till den myndighet som utövar tillsynen över verksamheten. I miljörapporten skall redovisas

de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i ett tillståndsbeslut och resultaten av dessa åtgärder.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva att en miljörapport skall innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i annat avseende än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut.

Även om en verksamhet inte har tillståndsprövats, får en föreskrift om skyldighet att lämna en miljörapport meddelas.

Upplysningar och undersökningar

20 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som utövar verksamhet som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet att lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen till tillsynsmyndigheten.

21 § Den som utövar verksamhet som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål. Om det är lämpligare kan tillsynsmyndigheten i stället föreskriva att en sådan undersökning skall utföras av någon annan än den som är skyldig att utföra undersökningen enligt första och andra meningen och utse någon att göra undersökningen.

Den som är skyldig att utföra undersökningen enligt vad som sägs i första stycket första och andra meningen är skyldig att ersätta kostnaderna för en undersökning som avses i första stycket tredje meningen med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

Beslut om undersökning får förenas med överlåtelseförbud av berörd fastighet eller annan egendom till dess undersökningen är slutförd.

Naturvårdsvakter

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utse naturvårdsvakter för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter för områden, naturföremål och djur- och växtarter som omfattas av förordnanden enligt 8–9 kap. och 11 kap 14 §.

En naturvårdsvakt får avvisa personer som uppehåller sig där de på grund av föreskrifter som avses i första stycket inte har rätt att vistas.

Ertappas någon, som enligt vad i 26 kap. stadgas bryter mot förbud eller föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 2, 4, 10, 21 eller 25 §§, 9 kap. 1–2 §§ eller 11 kap. 14 § på bar gärning, får naturvårdsvakten ta i beslag jakt- och fångstredskap, fortskaffningsmedel och andra föremål som kan antas ha betydelse för utredning av brottet.

23 § Har en naturvårdsvakt tagit ett föremål i beslag, skall vakten skyndsamt anmäla detta till polis- eller åklagarmyndigheten. Den tjänsteman som tar emot en anmälan skall förfara som om tjänstemannen själv hade gjort beslaget.

24 § Den som har fått undantag från en föreskrift för områden eller naturföremål som omfattas av förordnande enligt 8–9 kap. eller 11 kap. 14 § är skyldig att vid anfordran visa upp beslutet för en naturvårdsvakt eller en polis vid vistelse inom det område där undantaget gäller.

Övriga bestämmelser

25 § En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

26 § De som har tagit befattning med ärenden enligt denna balk eller har utfört sådana undersökningar som anges i 21 § första stycket tredje meningen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad de därvid har fått veta om affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

24 kap. Avgifter

Avgift för myndigheters verksamhet

1 § Föreskrifter om avgift för en myndighets verksamhet enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen får överlåta åt en kommun att meddela föreskrifter om sådan avgift såvitt gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Första stycket gäller inte när det i denna balk finns särskilda bestämmelser om avgift för en myndighets verksamhet.

Skyldighet att ersätta en myndighets kostnader

2 § Föreskrifter om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader finns också i 23 kap. 21 § andra stycket och 30 kap. 7 § tredje stycket.

3 § Föreskrifter om avgift för att jämna ut ekonomiska fördelar av dispenser enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Skyldighet att lämna uppgifter

4 § Alla som är avgiftsskyldiga enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § första stycket eller 3 § eller som är skyldiga att ersätta kostnader enligt 2 § första stycket eller 23 kap. 21 § andra stycket skall lämna de uppgifter som behövs för att avgiftens eller ersättningens storlek skall kunna bestämmas. Uppgifterna skall lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller efter regeringens bemyndigande myndigheten föreskriver.

En kommun får meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet, om en av dess myndigheter skall bestämma avgiften eller ersättningen.

Renhållningsavgift

5 § Föreskrifter om att avgift skall betalas för insamling, bortforsling och slutligt omhändertagande av avfall som utförs genom kommunens försorg enligt denna balk, får meddelas av kommunen. Avgiften skall enligt kommunens bestämmande betalas till kommunen eller till den som utför renhållningen.

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg.

6 § Avgift som avses i 5 § skall vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser insamling, bortforsling och slutligt omhändertagande vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften skall betalas särskilt för varje tillfälle i fråga.

Avgiften skall bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader för renhållningen. Från dessa kostnader skall räknas av kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än renhållning. Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.

Om kommunen avtalar med någon annan att utföra renhållningen, får avtalet läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

7 § Avgift enligt 5 § skall betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. De grunder som anges i 6 § skall då beaktas.

Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

Producentavgift

8 § Föreskrifter om att producenter skall betala avgift för insamling, bortforsling och slutligt omhändertagande av avfall som utförs genom kommunens försorg, får meddelas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande kommuner eller en myndighet. Sådana föreskrifter får meddelas om avfall för vilket producentansvar gäller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 6 §.

Avgiften får avse även kostnader för information om hanteringen.

Avgiften skall betalas till kommuner eller till den myndighet som regeringen bestämmer.

Bygdeavgift och fiskeavgift

9 § I 6 kap. lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag finns bestämmelser om bygdeavgift och fiskeavgift.

25 kap. Tillträde m.m.

Allmänna bestämmelser om tillträde

Tillträde för att fullgöra en myndighets uppgifter

1 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna balk har en myndighet och den som på myndighetens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar samt transportmedel och att där utföra undersökningar och andra åtgärder. Denna rätt omfattar bostäder endast i den utsträckning det behövs för att förebygga ohälsa.

I 28 kap. 10 § finns bestämmelser om rätt till ersättning för skada och intrång.

Tillträde för att utföra kompensationsåtgärder m.m.

2 § Rätt som avses i 1 § har även den som enligt 8 kap. 6 § tredje stycket eller 18 kap. 8 § har ålagts att utföra undersökningar, kompensationsåtgärder eller andra åtgärder.

Den som utför undersökningarna eller åtgärderna skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

3 § Om någon som utövar eller avser att utöva verksamhet vill utreda verkningarna av verksamheten genom mätningar eller annat undersökningsarbete på fastighet som ägs eller innehas av någon annan, får länsstyrelsen besluta att tillträde skall lämnas under viss tid.

Den som utövar eller avser att utöva verksamheten skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

Länsstyrelsen kan fordra att den som skall utföra undersökningen ställer säkerhet för framtida ersättningsanspråk innan arbetet påbörjas. Om säkerhet ställs får länsstyrelsen förordna att arbetena får påbörjas även om beslutet om tillträde överklagas.

Tillträde för att utföra skadeförebyggande åtgärder

4 § Den som utövar eller avser att utöva verksamhet får ges rätt till tillträde till fastighet som ägs eller innehas av någon annan för att där vidta sådana åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skada av verksamheten. Frågor om tillträde får prövas samtidigt med frågor om tillstånd eller dispens för verksamheten. I andra fall prövas frågor om tillträde av länsstyrelsen.

Den som vidtar åtgärderna skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol. Om beslut om tillträde meddelas i ett mål om tillstånd till ett vattenföretag, skall frågan om ersättning prövas i målet.

Tillträde för efterbehandling

5 § Om någon vill eller är skyldig att efterbehandla förorenade områden eller göra undersökningar för sådan efterbehandling får länsstyrelsen besluta att tillträde får ske under viss tid till fastighet, byggnad eller anläggning som ägs eller innehas av någon annan.

Den som utför åtgärderna skall betala ersättning för skada och intrång om inte fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt själv har kostnadsansvar för åtgärderna. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

Aktsamhetskrav

6 § Åtgärder enligt 1-5 §§ skall utföras så att minsta skada och intrång orsakas.

7 § Om en mätapparat eller liknande utrustning behöver sättas ut vid undersökningar enligt 1-5 §§ får förbud vid vite meddelas att rubba eller skada utrustningen. Detsamma gäller om utrustning för pumpning eller liknande behöver sättas ut.

Biträde av polis

8 § Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att tillträde och åtgärder enligt 1-5 §§ skall kunna ske.

Särskilda bestämmelser om tillträde vid vattenföretag

Tillträde till vattenståndsmätare m.m.

9 § Den som är beroende av hur ett vattenföretag drivs, allmän åklagare och tjänsteman vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har rätt att få tillträde till platser för vattenståndsmätare, vattenmätare eller observationsrör samt att ta del av anteckningar som verksamhetsutövaren har ålagt att föra om vattenstånd, vattnets avrinning eller tillgodogjorda vattenmängder.

Tjänstemän hos Fiskeriverket och fisketillsynsmän som har förordnats för detta skall beredas tillfälle att utöva tillsyn över att ett villkor till skydd för fisket fullgörs.

Särskild tvångsrätt för vattenföretag

10 § Den som utför eller skall utföra ett vattenföretag kan av miljödomstolen ges rätt att utföra anläggningar eller åtgärder på fastigheter som tillhör någon annan och ta i anspråk mark för detta, när det är fråga om

1. vattenföretag som utförs av staten, kommuner eller vattenförbund och som är önskvärda från hälso- eller miljösynpunkt eller som främjar fisket,

2. vattenföretag för att motverka förorening genom avloppsvatten,
3. vattenföretag som avser tillgodogörande av yt- eller grundvatten,
4. vattenreglering,
5. vattenföretag som avser allmän farled eller allmän hamn, eller
6. markavvattning.

Ett område som tas i anspråk enligt första stycket får lösas, om det skall ingå i en strömfallsfastighet.

Om rätten har upphört enligt denna paragraf att med annat än äganderätt ta annans mark i anspråk, skall vad som anbringats på marken tillfalla markägaren utan lösen, om det inte har bortförts inom ett år från upphörandet.

1 § Den som är skyldig att underhålla en vattenanläggning har rätt att nyttja annans mark för arbeten eller åtgärder som behövs för att underhållsskyldigheten skall kunna fullgöras.

Den underhållsskyldige skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

Rätt att använda annans vattenanläggning

12 § Om det inte medför en väsentlig olägenhet för ägaren av en vattenanläggning, kan någon annan ges rätt att använda anläggningen för ett eget vattenföretag eller för att förebygga eller minska skador av ett eget vattenföretag samt rätt att ändra anläggningen. Skall anläggningen ändras, har ägaren rätt att utföra ändringen och få ersättning för kostnaderna.

Den som ges rätt att använda en anläggning skall ge anläggningens ägare skälig ersättning för rätten att använda anläggningen.

Rätt att lägga upp rensningsmassor

13 § Utförs rensningar eller andra åtgärder som avses i 11 kap. 15 §, får rensningsmassorna läggas på närmaste strand, om det inte medför avsevärda olägenheter från allmän eller enskild synpunkt. Massorna får annars föras till ett lämpligt ställe i närheten.

Markens ägare skall underrättas innan rensningsmassorna läggs upp. Den som lägger upp massorna är skyldig att vidta åtgärder som är ägnade att förebygga eller minska skada av uppläggningsen, om han inte därigenom drabbas av oskäliga kostnader.

Förbud mot fiske

14 § Förbud mot fiske inom ett visst område får meddelas i samband med beslut om anordningar för att främja fisket eller för att förebygga skador på fisket.

SJÄTTE AVDELNINGEN

PÅFÖLJDER

26 kap. Straff och förverkande

1 § Den som vid hantering eller import eller export av en sådan kemisk produkt eller vara, innehållande en kemisk produkt som 14 kap. är tillämpligt på, med uppsåt eller av grov oaktsamhet underlåter att vidta

de skyddsåtgärder eller de försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens eller varans inneboende egenskaper för att förebygga, hindra eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år.

2 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bedriver en verksamhet eller vidtar någon annan åtgärd utan att ha inhämtat tillstånd, godkännande eller medgivande eller gjort en anmälan, som föreskrivs i denna balk eller i föreskrift som har meddelats med stöd i balken, döms för otillåten miljöverksamhet till böter eller fängelse i högst två år.

3 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet i strid mot vad som föreskrivs i denna balk eller i föreskrift som har meddelats med stöd av balken, underlåter att lämna en uppgift eller lämnar en oriktig uppgift och därigenom försvårar en tillståndsprövning eller en tillsynsmyndighets kontroll av en verksamhet, av hanteringen av en kemisk produkt eller en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller av någon annan åtgärd, döms för försvårande av miljökontroll till böter eller fängelse i högst två år.

4 § Den som i något annat fall än som avses i 3 § med uppsåt eller av oaktsamhet

1. underlåter att lämna, i balken eller i föreskrift som meddelats med stöd av balken föreskrivna uppgifter i en handling eller i en handling lämnar oriktig uppgift eller utelämnar uppgift, eller

2. underlåter att fullgöra i balken eller i föreskrift som meddelats med stöd av balken föreskriven skyldighet att märka en kemisk produkt eller en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller som märker produkten eller varan med en oriktig uppgift eller utelämnar en uppgift i märkningen

döms, om åtgärden eller underlåtenheten är ägnad att försvåra bedömningen av riskerna för att hälsa eller miljö skall skadas eller för att hushållning med mark och vatten eller material skall äventyras, för bristfällig miljöinformation till böter eller fängelse i högst ett år.

5 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till döms för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år.

6 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrifter för totalförsvaret meddelade med stöd av 2 kap. 4 §,
2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 8 kap. 4 § andra stycket och 8 § första stycket

3. förbud att utföra arbetsföretag inom biotopskyddsområde enligt 8 kap. 10 § andra stycket,

4. förbud att inom strandskyddsområde uppföra ny byggnad m.m. enligt 8 kap. 14 § och inte 8 kap. 15 eller 16 §§ är tillämpliga,
5. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 8 kap. 18 § första stycket,
6. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 8 kap. 20 §,
7. interimistiskt förbud enligt 8 kap. 21 § första stycket,
8. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 9 kap. 1 och 2 §§,
9. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 9 kap. 3 §,
10. föreskrifter om in- och utförsel, transport m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,
11. föreskrifter om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 10 kap. 4 §,
12. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 10 kap. 5 §,
13. villkor till skydd för fisket enligt 11 kap. 8 §,
14. förbud att påbörja arbeten enligt 11 kap. 10 § av större omfattning innan tillstånd meddelats,
15. förbud mot markavvattnings enligt 11 kap. 14 §,
16. skyldighet att underhålla en vattenanläggning enligt 11 kap. 18 § första stycket eller 20 § första stycket eller 21 § första stycket,
17. villkor meddelade med stöd av 11 kap. 22 §,
18. förbud att påbörja verksamhet enligt 12 kap. 6 § tredje stycket,
19. förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,
20. föreskrifter om utredning vid genteknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 8 § andra stycket,
21. särskilda föreskrifter om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 11 §,
22. förbud att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 20 § andra stycket,
23. förbud att sprida bekämpningsmedel mot lövsly enligt 14 kap. 21 § första stycket,
24. föreskrifter om bränslen meddelade med stöd av 14 kap. 23 §,
25. föreskrifter i fråga om hantering, import och export av kemiska eller biotekniska produkter meddelade med stöd av 14 kap. 25 §,
26. förbud att hantera, importera eller exportera kemisk eller bioteknisk produkt enligt 14 kap. 26 §,
27. förbud om slutligt omhändertagande eller befattning med avfall enligt 15 kap. 10 §,
28. förbud mot dumpning enligt 15 kap. 17 §,
29. villkor som meddelats i samband med tillstånd enligt 18 kap. 1 § andra stycket,
30. villkor som regeringen meddelat enligt 19 kap. 10 §,
31. förbud att fortsätta verksamhet som meddelats enligt 21 kap. 3 §
32. villkor som meddelats i samband med omprövning enligt 21 kap. 5 §,

33. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet föreskrivna vid registrering av förorenade områden enligt 30 kap. 8 §,

34. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen,

35. förbud eller underlåter att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

36. bestämmelser om transport och transporter av avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen,

37. en bestämmelse om in- och utförelse, transport, handel och förevisning i rådets förordning (EEG) nr 3626/82.

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som obehörigen tar befattning med exemplar av en djur- eller växtart, ägg, rom eller bon som gärningsmannen vet eller har skälig anledning att anta har åtkommit genom brott mot föreskrifter meddelade med stöd av 9 kap. 1 eller 2 §§.

För försök till brott mot 15 kap. 17 § döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

7 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrifter om allmänhetens uppträdande meddelade med stöd av 8 kap. 25 §,

2. föreskrifter om förbud mot djurhållning meddelade med stöd av 10 kap. 11 §,

3. föreskrifter till skydd mot olägenheter för människors hälsa meddelade med stöd av 10 kap. 12 §,

4. skyldighet att göra anmälan enligt 11 kap. 15 § tredje stycket om arbeten som kan skada fisket,

5. skyldighet att lämna uppgift om vem som är exploatör av täkten enligt 12 kap. 5 §,

6. föreskrifter rörande skötsel av jordbruksmark meddelade med stöd av 12 kap. 7 §,

7. föreskrifter om begränsning av djurantalet i ett jordbruk m.m. meddelade med stöd av 12 kap. 9 §,

8. nya eller ändrade villkor för vilthägn enligt 12 kap. 11 §,

9. skyldighet att i egenskap av fastighetsinnehavare sköta gaturenhållning m.m. enligt 16 kap. 1 § andra stycket eller 2 §,

10. skyldighet att ta bort affisch m.m. enligt 16 kap. 7 §,

11. förbud mot fiske enligt 25 kap. 14 §,

12. skyldighet enligt rådets förordning (EEG) nr 3626/82 att i en ansökan eller annan handling lämna uppgift eller lämnar en oriktig uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

8 § För ringa brott döms inte till ansvar enligt detta kapitel.

Till ansvar enligt detta kapitel döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar enligt detta kapitel för en gärning som omfattas av föreläggandet.

9 § Om en kemisk eller bioteknisk produkt eller en vara som innehåller en kemisk produkt eller en gentekniskt modifierad organism eller om annan egendom har varit föremål för brott enligt 1, 2, 6 eller 7 § får egendomen eller värdet därav samt utbyte av sådant brott förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1, 2, 6 eller 7 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

10 § Den som begått brott enligt 6 § första stycket 28 punkten döms vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig. Har brottet förövats i Sveriges ekonomiska zon, får åtal väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

27 kap. Miljösanktionsavgifter

1 § En särskild avgift (miljösanktionsavgift) skall betalas av en fysisk eller juridisk person som vid utövningen av näringsverksamhet

1. överträtt föreskrifter som meddelats med stöd av denna balk,

2. utfört en åtgärd eller påbörjat en verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt denna balk utan att tillstånd meddelats eller anmälan gjorts, eller

3. överträtt villkor om försiktighetsmått eller begränsningar i verksamheten som meddelats med stöd av denna balk eller med stöd av föreskrifter meddelade enligt denna balk.

Detta gäller dock endast för sådana överträdelser för vilka regeringen har fastställt avgift enligt 2 §.

Miljösanktionsavgift skall påföras även om överträdelsen inte skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Miljösanktionsavgift skall dock inte påföras om det är uppenbart oskäligt.

Miljösanktionsavgiften skall tillfalla staten.

2 § Miljösanktionsavgiften skall uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 500 000 kronor. Miljösanktionsavgiften skall stå i proportion till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som har överträtts. Regeringen fastställer avgiftens storlek för olika överträdelse. Vid upprepade överträdelser kan avgiftsbeloppet höjas enligt regeringens anvisningar.

3 § Tillsynsmyndigheten beslutar om påförande av miljösanktionsavgift.

Innan tillsynsmyndigheten beslutar om avgift skall den som anspråket riktas mot beredas tillfälle att yttra sig över de omständigheter som utgör grund för påförandet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

4 § Beslut om påförande av miljöstraffavgift skall delges verksamhetsutövaren.

5 § Den som av en tillsynsmyndighet har påförts en miljöstraffavgift får överklaga beslutet till miljödomstol.

6 § Beslut om miljöstraffavgift får verkställas såsom en dom som vunnit laga kraft.

7 § Miljöstraffavgift får inte påföras om den som anspråket riktas mot inte har beretts tillfälle att yttra sig över de omständigheter, som utgör grund för påförandet inom fem år från det att förutsättningarna att besluta om avgift inträffat.

8 § En påförd miljöstraffavgift faller bort om beslutet om avgiften inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vunnit laga kraft.

SJUNDE AVDELNINGEN

ERSÄTTNING OCH SKADESTÅND M.M.

28 kap. Skadereglering vid ingripanden av det allmänna och vid tillståndsprovning av vattenföretag m.m.

Inledande bestämmelser

1 § Detta kapitel är tillämpligt på skadereglering vid vissa ingripanden av det allmänna samt vid tillståndsprovning av vattenföretag. Kapitlet innehåller dessutom bestämmelser om skadereglering när rensningsmassor har lagts upp på annans strand och när skada uppkommit till följd av förbud mot fiske.

2 § Bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) skall tillämpas vid ersättning och inlösen enligt detta kapitel, om inte balken innehåller avvikande bestämmelser.

3 § Vad som i detta kapitel sägs om fastighet skall i tillämpliga delar gälla även särskild rätt till fastighet.

Ersättning och inlösen på grund av vissa föreskrifter, förelägganden och förbud

4 § Fastighetsägaren har rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras, om beslutet gäller

1. föreskrifter enligt 8 kap. 2 § om åtgärder och inskränkningar beträffande nationalparker,

2. föreskrifter enligt 8 kap. 4, 5 eller 8 § om åtgärder och inskränkningar beträffande natur- eller kulturreservat,

3. förbud enligt 8 kap. 10 § andra stycket inom biotopskyddsområde,

4. föreskrifter enligt 8 kap. 20 § om åtgärder och inskränkningar beträffande vattenskyddsområden, eller

5. förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket beträffande vissa arbetsföretag

En föreskrift enligt 8 kap. 2 § om begränsning av rätten till jakt efter björn, lo, varg, järv, älg eller örn medför inte rätt till ersättning.

5 § Innebär ett beslut som avses i 4 § första stycket 1-4 att det är förbjudet att vidta en viss åtgärd utan tillstånd, betalas ersättning endast om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Har förbud att vidta en åtgärd utan tillstånd meddelats enligt 8 kap. 21 § och vägrats tillstånd, gäller 4 § första stycket.

6 § Ersättning som avses i 4 § skall minskas med ett belopp som motsvarar vad fastighetsägaren enligt 4 § första stycket är skyldig att tåla utan ersättning.

7 § Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket beslutats av en kommunal myndighet med stöd av förordnande enligt 8 kap. 26 §, skall ersättningen i stället betalas av kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats på särskild begäran, skall ersättningen betalas av den som har begärt föreskrifterna.

8 § Om det i ett fall som avses i 4 § första stycket uppstår synnerliga olägenheter när fastigheten används, har fastighetsägaren rätt att få fastigheten inlöst i stället för ersättning enligt 4 §. I sådant fall skall 5 § första stycket tillämpas.

9 § Vid tillämpningen av 4 och 8 §§ skall beaktas även andra beslut enligt 8 kap. 2, 4, 5, 8 eller 20 §, förbud enligt 8 kap. 10 § andra stycket, förelägganden och förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket, beslut enligt 18 § skogsvårdslagen (1979:429) samt beslut som avses i 14 kap. 8 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10), under förutsättning att besluten har meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom

skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 30 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid. Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Har rätt till talan, ersättning eller inlösen med anledning av beslut som anges i första stycket förlorats på grund av bestämmelserna i 12 eller 13 § eller motsvarande bestämmelser i plan- och bygglagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas enligt första stycket.

Ersättning vid vissa undersökningar

10 § För skada och intrång som tillfogas fastighetsägaren genom åtgärder enligt 25 kap. 1 § betalas ersättning av staten. Om åtgärderna har vidtagits av en kommun eller av någon annan på uppdrag av en kommun, skall ersättning i stället betalas av kommunen.

Ersättning enligt första stycket skall inte betalas när åtgärderna vidtas i anledning av tillsyn över en verksamhet som utövas på fastigheten.

Talan om ersättning väcks vid den miljödomstol inom vars område marken eller större delen av den finns.

Ersättning vid förelägganden om stängselgenombrott m.m.

11 § Den som har stängsel och har anordnat en grind eller någon annan genomgång på grund av ett föreläggande enligt 23 kap. 10 § är berättigad till ersättning av staten för detta och för underhåll av genomgången. Ersättning skall dock inte betalas, om det är uppenbart att stängslet endast avser att stänga ute allmänheten från ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt.

Första stycket gäller också, då en övergång har gjorts över ett dike på grund av ett föreläggande enligt 23 kap. 10 §.

Anmälan om ersättningsanspråk

12 § Innan en myndighet fattar ett beslut som kan leda till ersättning enligt 4, 5, 10 eller 11 §, får myndigheten förelägga den som vill göra anspråk på betalning eller inlösen att inom viss tid, minst två månader, anmäla sitt anspråk och ange sina yrkanden vid påföljd att rätten till talan annars förloras.

Vad som i fråga om ersättning eller inlösen har avtalats eller uppenbarligen förutsatts gälla mellan den ersättningsskyldige och sakägare gäller även mot den som efter det att rätten till betalning uppkom har sakägarens rätt till fastigheten.

13 § Har inte överenskommelse träffats om ersättning enligt 4 eller 11 § eller om inlösen enligt 8 § och har inte rätten till talan gått förlorad enligt 12 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller fordra inlösen väcka talan hos miljödomstolen mot den som är skyldig att betala ersättning eller att lösa in fastigheten. Sådan talan skall väckas inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

14 § När föreskrifter skall meddelas enligt 8 kap. 4, 5, 8 eller 20 § får den ersättningskyldige vid miljödomstolen väcka talan mot en sakägare för att fastställa de villkor som, om föreskrifterna meddelas, skall gälla för ersättning eller inlösen. Meddelas inte föreskrifter med det innehåll som förutsatts vid miljödomstolen inom ett år från det att målet har avgjorts genom en dom som har vunnit laga kraft, skall domen inte längre vara bindande för parterna.

Återbetalning av ersättning

15 § Har ersättning enligt 4 § betalats med anledning av föreskrifter eller tillståndsvägran och upphävs föreskrifterna helt eller delvis eller ges tillstånd eller dispens, får fastighetsägaren, om det är skäligt med hänsyn till hans nytta av beslutet och omständigheterna i övrigt, förpliktas att betala tillbaka ersättningen eller en del av den. Detta gäller också, om en åtgärd har företagits i strid mot sådana föreskrifter eller mot ett sådant beslut om tillståndsvägran och tillsynsmyndigheten har beslutat att inte kräva rättelse.

Talan om återbetalning skall väckas vid miljödomstolen inom ett år från det att beslutet som anspråket grundas på har vunnit laga kraft och senast tio år efter det att ersättningen betalades ut vid påföljd att rätten att föra talan annars går förlorad.

Skadereglering vid tillståndsprovning av vattenföretag m.m.

Ersättning och inlösen

16 § Den som har fått tillstånd enligt 11 kap. att genom inlösen eller på annat sätt ta i anspråk annans egendom eller att vidta en åtgärd som skadar annans egendom skall betala ersättning för vad som avstås eller skadas, om annat inte är särskilt föreskrivet. Detsamma gäller den som lägger upp rensningsmassor enligt 25 kap. 13 § och därigenom skadar annans egendom. Ersättning skall betalas även för skada till följd av förbud mot fiske enligt 25 kap. 14 §.

Ersättning skall betalas endast för skador som kvarstår sedan skadeförebyggande åtgärder har utförts.

17 § Fastigheter eller fastighetsdelar, som drabbas av synnerliga olägenheter av en verksamhet för vilken tillstånd har meddelats enligt 11 kap., skall lösas in, om ägaren begär det.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Den ersättningsskyldige har rätt till inlösen, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av fastighetsägarens ersättning och denne inte har något beaktansvärt intresse av att behålla fastigheten eller fastighetsdelen. Kostnaderna för åtgärder som avses i 16 § andra stycket skall då räknas in i ersättningen.

Skada på egen fastighet

18 § Om en verksamhet, för vilken tillstånd har lämnats enligt 11 kap., medför skada på en fastighet som tillhör den som har fått tillståndet, skall ersättning för skadan bestämmas. Detta gäller dock inte, om medgivanden har lämnats av samtliga borgenärer som har panträtt i fastigheten. Om fastigheten besväras av gemensamma inteckningar, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande fordras dock inte av den för vars rätt domstolens avgörande är väsentligen utan betydelse.

Ersättning vid utrivning

19 § Den som har fått tillstånd till utrivning av en vattenanläggning eller har ålagts eller medgetts enligt 21 kap. 4 § att riva ut en vattenanläggning skall betala skälig ersättning för skador på annans egendom som orsakas av bestående ändring i vattenförhållandena. Skyldighet att betala ersättning för förlust av förmån som orsakas av utrivningen föreligger endast om förmånen har tillförsäkrats i tillståndsdomen eller i avtal som träffats i samband med vattenanläggningens tillkomst. Ersättning utgår i sådant fall endast för kostnader i anledning av förlusten av förmånen.

Om medgivande att riva ut en vattenanläggning har lämnats till annan än den som är skyldig att underhålla anläggningen och skyldighet att betala ersättning har ålagts i samband med detta, får ersättningen sökas åter av den underhållsskyldige.

Ersättning vid omprövning

20 § Medför omprövning enligt 21 kap. 5 § eller enligt 7 kap. 14 eller 15 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning för den som har tillstånd till det vattenföretag som avses med omprövningen, utgår ersättning för förlusten eller inskränkningen, om annat inte följer av 22 §. Ersättning utgår inte till den del förlusten eller inskränkningen är att hänföra till förbättring av en vattenanläggnings säkerhet.

Medför omprövning i fråga om vattenföretag enligt denna balk eller lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skada för annan än tillståndshavare som omfattas av omprövningen utgår ersättning för denna. För mottagare av andelskraft gäller dock viss begränsning enligt 9 kap. 4 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

Beräffande ersättning enligt första eller andra stycket skall 16-18 §§ tillämpas.

21 § Ersättning enligt 20 § första stycket betalas av den som har begärt omprövningen eller, om omprövning enligt 7 kap. 15 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren.

Ersättning enligt 20 § andra stycket betalas,

1. om omprövningen sker enligt 21 kap. 5 eller 8 §, av tillståndshavaren,

2. om omprövning enligt 7 kap. 15 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren,

3. vid annan omprövning, av den som har begärt omprövningen.

Ersättning för minskning av andelskraft från vattenkraftverk som omfattas av omprövningen betalas av den som har tillstånd till kraftverket.

Begränsning i rätten till ersättning

22 § Om förlust eller inskränkning som avses i 20 § första stycket föranleds av omprövning till förmån för det allmänna fiskeintresset, allmän farled, allmän hamn eller hälsovården eller, vid omprövning enligt 21 kap. 5 § eller enligt 7 kap. 14 § första meningen lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag, till förmån för den allmänna miljövården, är tillståndshavaren skyldig att utan ersättning tåla viss del av förlusten eller inskränknigen.

Den del som inte ersätts avser den sammanlagda förlusten eller inskränknigen till följd av skilda omprövningar som nu har angetts och av vattenföretag som avses i 23 § och motsvarar i fråga om

1. vattenkraftverk högst en femtedel och lägst en tjugondel av produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt meddelat tillstånd kan uttas vid kraftverket efter avdrag för den del av produktionsvärdet som är att hänföra till vattenregleringar,

2. vattenreglering för kraftändamål högst en femtedel och lägst en tjugondel av det till regleringen hänförliga produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt meddelade tillstånd kan tas ut vid varje kraftverk,

3. andra vattenföretag högst en femtedel och lägst en tjugondel av värdet av den vattenmängd, fallhöjd eller magasinvolym som omfattas av tillståndet till företaget.

När miljödomstolen lämnar tillstånd till ett vattenföretag för vilket begränsning i ersättningsrätten som nu har nämnts skall gälla, skall

domstolen inom de gränser som anges i andra stycket 1-3 fastställa den del som inte ersätts. Hänsyn skall då tas främst till företagets inverkan på vattenstånds- och avrinningsförhållandena, den fördel eller olägenhet som företaget väntas medföra från allmän synpunkt samt graden av nytta för tillståndshavaren och mottagare av andelskraft.

Om omprövning sker före den enligt 21 kap. 5 § första stycket 1 fastställda tidpunkten, skall den del som inte ersätts minskas i förhållande till den tid som återstår till denna tidpunkt.

23 § Om den som har tillstånd enligt denna lag till ett vattenföretag åsamkas förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning till följd av att tillstånd lämnas till ett vattenföretag som skall tillgodose det allmänna fiskeintresset, allmän farled eller allmän hamn, hälsovården eller den allmänna miljövården, är hans rätt till ersättning härför begränsad på motsvarande sätt som gäller enligt 22 §.

Vad som sagts nu gäller även förlust av fallhöjd som inte är utbyggd. Därvid skall den del som inte ersätts motsvara en tjugondel av värdet av vattenkraften i det berörda strömfallet efter avdrag för vad som av detta värde är att hänföra till vattenregleringar.

Anmälan att ersättningen har betalats

24 § Anmälan till länsstyrelsen enligt 6 kap. 4 § expropriationslagen (1972:719) behöver vid tillämpningen av detta kapitel endast ske för ersättning som avser mark som skall lösas.

Tidsfrist för betalning av ersättning

25 § När tillstånd har lämnats enligt 11 kap. skall ersättning för inlöst mark betalas och anmälan enligt 6 kap. 4 § expropriationslagen (1972:719) ske inom sex månader från det att såväl tillståndsfrågan som ersättningsfrågan har avgjorts slutligt. Ersättning som inte avser inlöst mark och som har fastställts att utgå på en gång skall betalas inom två år från samma tid. Om den ersättningskyldige inte iakttar vad som har sagts nu, förlorar han den rätt som han har förvärvat gentemot den ersättningsberättigade.

Tidsfristerna får förkortas eller förlängas när parterna är ense om det eller om det finns särskilda skäl för det.

Ersättning bestämd sedan tillståndet har tagits i anspråk

26 § Om ersättningen till följd av ett vattenföretag eller annan åtgärd har bestämts slutligt först efter det att tillståndet har tagits i anspråk, skall den del av ersättningen som överstiger vad som fastställts tidigare betalas och anmälan enligt 6 kap. 4 § expropriationslagen (1972:719) göras inom

en månad från det ersättningen bestämdes slutligt. Detsamma gäller ersättning som har bestämts i samband med godkännandet av ett vattenföretag som redan har utförts.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Om den slutligt fastställda ersättningen inte överstiger den ersättning som tidigare har fastställts och nedsättnings- eller anmälningsskyldighet annars skulle ha förelegat, skall den ersättningsskyldige anmäla ersättningsbeslutet hos länsstyrelsen sedan detta har vunnit laga kraft.

27 § På ersättning som avses i 26 § första stycket utgår ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag marken tillträdades eller vattenföretaget eller åtgärden utfördes, om inte något annat följer av andra stycket. Om betalningen inte sker i rätt tid, utgår ränta enligt 6 § räntelagen för tiden efter det dröjsmålet inträdde.

På ersättning som avser oförutsedd skada utgår ränta enligt 6 § räntelagen från den dag ersättningsanspråket framställdes vid miljödomstolen.

Om den ersättningsskyldige försummar att betala sådan ersättning enligt 26 § första stycket som skall betalas genom nedsättning, skall länsstyrelsen på begäran av den som är berättigad till ersättningen eller en del av denna söka verkställighet av den dom eller det beslut, varigenom ersättningen har bestämts.

Fullbordande av inlösen

28 § Inlösen av mark är fullbordad när den ersättningsskyldige har fullgjort vad som åligger honom enligt 6 kap. 1 § första stycket och 4 § expropriationslagen (1972:719). Inlösen fullbordas utan hinder av att ränta enligt 27 § första stycket inte betalas.

Rätt att utnyttja tillståndet

29 § Den ersättningsskyldige får utnyttja tillståndet genom att ta i anspråk egendomen eller vidta åtgärder som medför skada för någon annan när han har fullgjort vad som åligger honom enligt 6 kap. 1 § första stycket och 4 § expropriationslagen (1972:719). Därvid skall gälla den begränsning av anmälningsskyldigheten som framgår av 24 §.

Om det är påkallat med hänsyn till den ersättningsberättigades förhållanden kan miljödomstolen bestämma skäligt uppskov med tillträdet eller med utförande av åtgärden.

Återbetalning av ersättning

30 § Ersättningsbelopp som har betalats med anledning av tillstånd enligt 11 kap. får inte till någon del återkrävas. Återkrav får dock ske om det tillstånd som föranlett beslutet om ersättning upphävs på talan av den ersättningsberättigade.

31 § Ersättning enligt detta kapitel skall bestämmas i pengar att betalas vid ett tillfälle.

Ersättning enligt 5 § andra stycket skall dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl får ersättningen räknas av mot ersättning som kan komma att lämnas enligt 4 § första stycket eller 8 §.

Om det finns särskilda skäl, kan det på begäran av den ersättningskyldige eller den ersättningsberättigade fastställas att också ersättning enligt 4 § första stycket eller 11 § skall betalas med ett visst årligt belopp med rätt att få omprövning vid ändrade förhållanden.

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renskötseln gäller 30 § andra stycket rennäringslagen (1971:437).

32 § Bestämmelserna i 4 kap. 3 § expropriationslagen gäller vid tillämpningen av detta kapitel i fråga om värdeökning under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.

33 § Om en borgenär, som då rätten till ersättning uppkom hade panträtt i fastigheten, gör en förlust därför att ersättningen inte har nedsatts hos länsstyrelsen, har borgenären rätt till ersättning av den ersättningskyldige för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om en borgenär gör en förlust därför att ersättning inte har bestämts eller blivit för låg och ersättningen efter överenskommelse mellan den ersättningskyldige och den ersättningsberättigade eller av någon annan anledning inte prövats av domstol. Rätt till ersättning föreligger också för förlust till följd av att överenskommelse har träffats om ersättning i annat än pengar eller om att skadeförebyggande åtgärder skall utföras.

Talan om ersättning enligt första stycket skall väckas vid miljödomstolen.

34 § Om det behövs, skall i beslut om ersättning tas in bestämmelser som skall hindra att ersättningstagaren gör en förlust till följd av ändringar i penningvärdet under tiden från ersättningsbeslutet till dess betalning sker.

35 § När inlösen av mark är fullbordad, skall detta antecknas i inskrivningsregistret.

36 § Om det råder tvist om bättre rätt till ersättning, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen, även om nedsättning inte behövs enligt 6 kap. 1 § expropriationslagen (1972:719). Bestämmelserna i 6 kap. 17—19 §§ i samma lag skall tillämpas i fråga om sådan nedsättning.

1 § Skadestånd enligt detta kapitel skall betalas för personskada och sakskada samt ren förmögenhetsskada som verksamhet på en fastighet har orsakat i sin omgivning.

En ren förmögenhetsskada som inte har orsakats genom brott ersätts dock endast om skadan är av någon betydelse.

Skada som inte har orsakats med uppsåt eller genom vårdslöshet ersätts bara i den utsträckning den störning som har orsakat skadan inte skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena på orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.

2 § Skadestånd enligt detta kapitel betalas för skador genom

1. förorening av vattenområden,
2. förorening av grundvatten,
3. ändring av grundvattennivån,
4. luftförorening,
5. markförorening,
6. buller,
7. skakning, eller
8. annan liknande störning.

Första stycket 1–3 gäller inte skador som har orsakats av verksamhet som bedrivs i enlighet med tillstånd till vattenföretag. För sådana skador tillämpas 28 kap.

En skada skall anses ha orsakats genom en störning som avses i första stycket, om det med hänsyn till störningens och skadeverkningarnas art, andra möjliga skadeorsaker samt omständigheterna i övrigt föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband.

3 § Skadestånd skall också betalas för skador genom sprängsten eller andra lössprängda föremål, om skadan orsakats av sprängningsarbete eller av en annan verksamhet som medför särskild fara för explosion.

4 § I andra fall än som anges i 2 eller 3 § skall skadestånd betalas för skador som orsakats av grävning eller liknande arbete, om den som utför eller låter utföra arbetet har försummat att vidta sådana skyddsåtgärder som anges i 3 kap. 3 § jordabalken eller i ett annat hänseende har brustit i omsorg vid arbetets utförande.

Om arbetet är särskilt ingripande eller av annan anledning medför särskild risk, skall den skada som orsakas av arbetet ersättas även om den som utför eller låter utföra arbetet inte har varit försumlig.

5 § Skyldig att betala skadestånd enligt detta kapitel är den som bedriver eller låter bedriva den skadegörande verksamheten i egenskap av fastighetsägare eller tomträttshavare. Samma skadeståndsskyldighet har andra som bedriver eller låter bedriva den skadegörande verksamheten och som brukar fastigheten i sin näringsverksamhet eller i offentlig verksamhet.

Om någon annan som brukar fastigheten bedriver eller låter bedriva den skadegörande verksamheten är han skadeståndsskyldig enligt detta kapitel endast om han har orsakat skadan uppsåtligen eller genom vårdslöshet.

6 § Skyldig att betala skadestånd enligt detta kapitel är också den som utan att vara fastighetsägare, tomträttshavare eller annan brukare av fastigheten i egen näringsverksamhet utför eller låter utföra arbete på fastigheten.

7 § Skall två eller flera ersätta samma skada enligt detta kapitel, svarar de solidariskt för skadeståndet om inte något annat följer av att begränsning gäller i den skadeståndsskyldighet som åligger någon av dem.

Vad de solidariskt ansvariga har betalat i skadestånd skall, om inte annat har avtalats, fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till grunden för skadeståndsansvaret, möjligheterna att förebygga skadan och omständigheterna i övrigt.

8 § Kan i fråga om skador som avser egendom ersättningens belopp lämpligen uppskattas på förhand, skall ersättning bestämmas för framtida skador, om en part begär det.

Om det finns skälig anledning, kan ersättningen bestämmas till ett visst årligt belopp. Ändras förhållandena sedan ersättningen har bestämts på detta sätt, kan ersättningen jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till de ändrade förhållandena.

9 § I fråga om nedsättning, fördelning och utbetalning av ersättning som fastställs att betalas på en gång för framtida skador på en fastighet och som tillkommer ägaren av fastigheten eller en innehavare av tomträtt i denna tillämpas expropriationslagen (1972:719). Även när det gäller verkan av sådan nedsättning, fördelning och utbetalning skall den lagen tillämpas.

Om en borgenär som har panträtt i fastigheten lider förlust genom att ersättning enligt första stycket har blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan den ersättningskyldige och den ersättningsberättigade eller av någon annan anledning inte har blivit prövad av domstol, har borgenären rätt till gottgörelse av den ersättningskyldige mot att hans fordran i denna del skrivs av på fordringshandlingen.

10 § Medför en verksamhet som avses i detta kapitel att en fastighet helt eller delvis blir onyttig för ägaren eller att det uppstår synnerlig olägenhet vid användningen, skall fastigheten eller fastighetsdelen på ägarens begäran lösas in av den som bedriver verksamheten. Detsamma gäller om någon som är skyldig att avhjälpa skada eller olägenhet enligt 30 kap. om särskilda bestämmelser om förorenade områden vidtar åtgärd som medför att fastigheten blir helt eller delvis onyttig för ägaren eller att synnerliga olägenheter uppkommer vid användningen.

I fråga om sådan inlösen tillämpas expropriationslagen (1972:719). Prop. 1997/98:45
Beträffande värdeökning som har ägt rum under tiden från dagen tio år Bilaga 3
före det att talan väcks vid domstol tillämpas 4 kap. 3 § samma lag.

11 § Enskild får väcka talan mot den som bedriver miljöfarlig verksamhet utan tillstånd om förbud mot fortsatt verksamhet eller att skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått skall vidtas.

30 kap. Särskilda bestämmelser om förorenade områden

Ansvar för utredning och efterbehandling

1 § Detta kapitel är tillämpligt på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, miljöriskområden.

2 § Ansvarig för utredning och efterbehandling av miljöriskområden, efterbehandlingsansvarig, är den som i ett sådant område

1. bedriver eller har bedrivit en verksamhet, som kan ha orsakat föroreningen, varmed den är jämställd som utövar eller har utövat ett personligt eller ekonomiskt väsentligt inflytande över den verksamhet som kan ha orsakat föroreningen, eller

2. förvärvat en fastighet med vetskap om att den var förorenad eller som borde ha upptäckt detta vid en sådan undersökning som anges i 4 kap. 19 § jordabalken.

Att den som bedriver eller avser att bedriva verksamhet som kan medföra ökad belastning av föroreningar, annars försämra den miljömässiga situationen eller försvåra framtida efterbehandlingsåtgärder är skyldig att vidta skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått framgår av 3 kap 3 §.

Fastighetsägaren ansvarar efter verksamhetsutövaren. Finns det flera inom en kategori som kan vara ansvariga, skall de ansvara solidariskt. Den som visar att han orsakat endast en del av föroreningen skall dock svara endast för denna del.

Vad de solidariskt ansvariga svarat för skall, om inte annat avtalats, fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till vars och ens del i föroreningen och omständigheterna i övrigt.

3 § Efterbehandlingsansvaret omfattar att utredning skall ske av föroreningens art och omfattning samt att de efterbehandlingsåtgärder skall vidtas som skäligen kan fordras för att förebygga, hindra eller motverka att skador eller olägenheter uppstår för människors hälsa eller miljön.

Efterbehandlingsansvaret är inte föremål för preskription enligt preskriptionslagen (1981:130).

4 § Den som äger en fastighet som efterbehandlas kan, om det är skäligt, åläggas att stå för kostnader som motsvaras av en värdeökning på fastigheten som beror på efterbehandlingen.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Upplysningsskyldighet

5 § Den som äger eller brukar en fastighet skall utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten vid upptäckten av en inte obetydlig förorening på fastigheten.

Registrering av allvarligt förorenade områden

6 § Registrering skall ske av mark- och vattenområden som är så allvarligt förorenade att det med hänsyn till riskerna för människor och miljö är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått. Vid registreringsprövningen skall beaktas föroreningarnas hälso- och miljöfarlighet, föroreningsgraden, förutsättningarna för spridning och den omgivande miljöns känslighet.

7 § Registrering beslutas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall sörja för fullständig utredning i registreringsärenden. Innan registrering sker, skall länsstyrelsen

1. inhämta yttrande från berörda fastighetsägare, innehavare av särskild rätt samt borgenärer med panträtt i fastigheten,

2. genom kungörelse i ortstidning eller på annat lämpligt sätt bereda även andra som kan beröras av en registrering tillfälle att yttra sig,

3. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i frågan, och

4. om det behövs för utredningen i ärendet hålla sammanträde med dem som saken angår och besiktning på platsen.

Om det är uppenbart att inga enskilda intressen skadas genom registreringen och om samtliga fastighetsägare, innehavare av särskild rätt och borgenärer enligt första stycket 1 lämnat skriftligt godkännande, får länsstyrelsen pröva ärendet utan föregående kungörelse.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga den som är efterbehandlingsansvarig att ge in den utredning som behövs för prövningen. Därvid får länsstyrelsen föreskriva om sådant tillträde som anges i 25 kap. 5 §. Länsstyrelsen kan även låta utföra nödvändig utredning på den ansvariges bekostnad.

8 § I samband med registrering skall länsstyrelsen föreskriva om inskränkningar i markanvändningen eller att vissa åtgärder som fastighetsägare eller annan vill vidta skall vara förenade med villkor eller skall föregås av anmälan till tillsynsmyndigheten.

Sådana inskränkningar och sådan anmälningsplikt som anges i första stycket får avse grävning, schaktning och markarbeten, bebyggelseåtgärder, ändrad markanvändning samt övriga åtgärder som kan innebära

att belastningen av föroreningar i och omkring området kan komma att öka, att den miljömässiga situationen annars försämras eller att framtida efterbehandlingsåtgärder försåras. Länsstyrelsen får även besluta att sådana åtgärder inte får vidtas eller att fastighet inte får överlåtas förrän nödvändiga markundersökningar har utförts.

9 § När ett registrerat område blivit föremål för efterbehandling eller när föroreningarna där av annan orsak minskat så att meddelade föreskrifter om inskränkningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått inte längre är nödvändiga, skall nya föreskrifter meddelas eller området avregistreras. Förfarandet vid meddelandet av nya föreskrifter och avregistrering är detsamma som vid registrering.

10 § Ett beslut om att registrera eller avregistrera ett område skall genast översändas till inskrivningsmyndigheten för anteckning i inskrivningsregistret.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om registrering av förorenade områden.

31 kap. Miljöskadeförsäkring

1 § För ersättning i vissa fall till den som har lidit skada som avses i 29 kap. och för betalning av kostnader som har uppkommit för staten vid tillämpning av 23 kap. 16 och 17 §§ denna balk skall det finnas en försäkring (miljöskadeförsäkring respektive saneringsförsäkring) med villkor som har godkänts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Den som utövar miljöfarlig verksamhet som enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken kräver tillstånd eller anmälan skall bidra till försäkringen med belopp som framgår av tabeller som har godkänts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Beloppen skall betalas i förskott för kalenderår.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna i första stycket.

2 § Från miljöskadeförsäkringen betalas, enligt vad som närmare anges i försäkringsvillkoren, ersättning till skadelidande för sådan person- och sakskada som avses i 29 kap. om

1. den skadelidande har rätt till skadestånd enligt 29 kap. men inte kan få skadeståndet betalt eller rätten att kräva ut skadeståndet är förlorad, eller

2. det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan.

Från saneringsförsäkringen betalas, enligt vad som närmare anges i försäkringsvillkoren, ersättning för saneringskostnader som har uppkommit med anledning av att en tillsynsmyndighet har begärt verkställighet enligt 23 kap. 16 § eller meddelat förordnande om rättelse enligt 23 kap. 17 §, om den som är ansvarig enligt denna lag inte kan

betala. Ersättning skall också utgå om det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan. Ersättning som nu sagts skall dock inte betalas för kostnader som har uppkommit med anledning av räddningsinsatser enligt räddningstjänstlagen (1986:1102).

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

3 § Om bidrag till miljöskadeförsäkringen eller saneringsförsäkringen inte har betalats inom trettio dagar efter anmaning, skall försäkringsgivaren göra anmälan till tillsynsmyndigheten om betalningsförsummelsen. Tillsynsmyndigheten får förelägga den betalningsskyldige vid vite att fullgöra sin skyldighet. Ett sådant föreläggande får inte överklagas.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag är tillämplig på vattenföretag och vattenanläggningar. Bestämmelser om vattenföretag och vattenanläggningar finns också i miljöbalken.

2 § De definitioner som finns i miljöbalken gäller också i denna lag.

3 § När enligt denna lag ett vattenföretag skall utföras inom ramen för en samfällighet, skall tillses att var och en av deltagarna tillgodoses utan väsentligt förfång för någon annan deltagare.

4 § Om det vid tillståndsprövningen av ett vattenföretag framgår att detta utan väsentlig ändring kan utföras så att det medför en betydande nytta för någon annan, skall på begäran av denne villkor meddelas om detta. Sådana villkor får dock inte meddelas om förutsättningar finns för att bilda en samfällighet enligt denna lag.

Den som får nytta enligt första stycket skall betala skälig ersättning till tillståndshavaren.

En tillståndshavare som får en kostnad på grund av villkor enligt första stycket har rätt till ersättning enligt 28 kap. miljöbalken.

2 kap. Rådighet över vatten m.m.

1 § För att få utföra ett vattenföretag skall företagaren ha rådighet över vattnet inom det område där företaget skall utföras.

2 § Var och en råder över det vatten som finns inom hans fastighet. Rådighet över en fastighets vatten kan också någon ha till följd av upplåtelse av fastighetsägaren eller, enligt vad som är särskilt föreskrivet, förvärv tvångsvis.

3 § I rinnande vatten råder vardera sidans ägare över en lika stor andel i vattnet, även om en större del av vattnet rinner fram på den enes fastighet än på den andres.

4 § Den som vill utföra vattenföretag har för detta ändamål rådighet som anges i 1 §, om vattenföretaget innebär

1. vattenreglering,
2. vattentäkt för allmän vattenförsörjning, allmän värmeförsörjning eller bevattning,
3. markavvattning,
4. vattenföretag som behövs för allmän väg, allmän farled eller allmän hamn, eller

5. vattenföretag som behövs för att motverka förorening genom avloppsvatten.

5 § Staten, kommuner och vattenförbund har rådighet som anges i 1 § för att utföra sådana vattenföretag som är önskvärda från allmän miljö- eller hälsosynpunkt eller som främjar fisket.

Den som är beroende av att vattenförhållandena består har också sådan rådighet för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

6 § Den som äger strand vid annans vattenområde har rätt att för sin fastighets behov ha mindre brygga, båthus eller någon annan sådan byggnad vid stranden, om inte vattenområdets ägare genom byggnaden lider skada av någon betydelse.

I 1 kap. 6 § jordabalken finns bestämmelser om att även andra än strandägare kan ha denna rätt.

7 § Tillhör en fallsträcka olika ägare, får en av dem tillgodogöra sig vattenkraften i hela sträckan, om denne på grund av äganderätt eller annan rättighet som gäller mot alla och inte är begränsad till tiden råder över mer än hälften av kraften. Hänsyn skall tas till den kraft som svarar mot andel i en sådan samfällighet som avses i 1 kap. 3 § fastighetsbildningslagen (1970:988).

Detta gäller även när någon i ett vattenkraftverk vill tillgodogöra sig vattenkraft i fallsträckor som ingår i olika vattendrag, om det gemensamma tillgodogörandet är en från teknisk och ekonomisk synpunkt nödvändig förutsättning för kraftverkets tillkomst.

8 § Om det för att kraftförsörjningen skall utvecklas planmässigt är nödvändigt att ett sådant strömfall tas i anspråk som någon annan än staten har och som inte är utnyttjat på ett från allmän synpunkt ändamålsenligt sätt, får regeringen på ansökan av någon som vill tillgodogöra sig vattenkraften besluta att strömfallet eller särskild rätt till detta får tas i anspråk.

Den som har fått ett sådant tillstånd skall inom ett år från det att tillståndet beviljades ansöka om bestämmande av ersättning hos miljödomstolen för vad som tas i anspråk enligt första stycket. Om ansökan inte görs inom den tiden, upphör tillståndet att gälla.

Rätt att ta strömfall i anspråk på grund av ett förordnande enligt första stycket får inte utan regeringens medgivande övergå från innehavaren till någon annan.

Regeringen får besluta de villkor för rättighetens utnyttjande som behövs från allmän synpunkt.

9 § Den som utövar ett vattenföretag eller råder över en vattentillgång enligt 2 § är skyldig att vid allvarlig vattenbrist, som orsakas av torka eller någon annan jämförlig omständighet, avstå det vatten som är

oundgängligen nödvändigt för den allmänna vattenförsörjningen eller för något annat allmänt behov.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Den som lider skada genom att avstå vatten har rätt till skälig ersättning.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga företagaren eller rådighetshavaren att iakttä sin skyldighet enligt första stycket. Länsstyrelsen får då bestämma att beslutet skall gälla även om det överklagas.

3 kap. Markavvattningssamfälligheter

Allmänna bestämmelser

1 § Ansöker någon om tillstånd till en markavvattning skall, om det begärs av ägaren till en annan fastighet och det prövas lämpligt, företaget utformas så att det blir till nytta även för denna fastighet. Ägare av fastigheter för vilka markavvattningen medför nytta skall delta i företaget. Skyldighet att delta i annan markavvattning än dikning finns dock endast om det begärs av ägare till fastigheter som får mer än hälften av den beräknade nyttan av företaget.

Första stycket gäller även väghållare som inte är fastighetsägare, om vägen medför en avsevärd inverkan på markavvattningen.

2 § För utförande och drift av företaget utgör deltagarna en samfällighet. Tillståndet till företaget samt anläggningar och rättigheter som hör till företaget är samfälliga för deltagarna.

När en samfällighet har bildats, gäller vad som i denna lag och i miljöbalken föreskrivs om tillståndshavare eller ägare av en anläggning samfälligheten.

Inlöst mark är samfällig för de fastigheter som när inlösen sker ägs av deltagare i samfälligheten och omfattas av markavvattningen.

3 § Kostnaderna för utförande och drift av företaget fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstal som bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av företaget.

Om det med hänsyn till olikheter i naturförhållandena eller av annan anledning kan antas att ett visst område skulle få en avsevärt mindre kostnad i förhållande till nyttan av markavvattningen om ett annat område inte hade ingått i företaget, skall företaget indelas i avdelningar som avgränsas med hänsyn till olikheterna.

Vad deltagarna har kommit överens om kostnadsfördelningen skall läggas till grund för tillståndsbeslutet, om borgenärer med panträtt i de fastigheter som ägs av deltagare och omfattas av markavvattningen medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

4 § Bestämmelserna i 1–3 §§ gäller inte i fråga om markavvattning som söks av annan än ägare av fastighet eller väghållare.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Markavvattning och avledande av avloppsvatten

5 § Om ledningar för en markavvattning med väsentlig fördel kan användas för att avleda avloppsvatten från en fastighet, skall ägaren av denna fastighet delta i företaget om ägaren själv eller sökanden till markavvattningen begär det. Detta skall gälla även vid avledande av avloppsvatten från verksamhetsområdet för en allmän vatten- och avloppsanläggning. Vad som sägs om fastighetens ägare skall då i stället gälla huvudmannen för anläggningen.

6 § Kostnaderna för utförande och drift av en gemensam ledning fördelas mellan markavvattningsintresset och avloppsintresset med hänsyn till mängden och beskaffenheten av det vatten som tillförs ledningen samt till vad som kan anses skäligt med hänsyn till intressenternas nytta av ledningen.

Detta gäller också vid fördelningen av kostnaderna mellan avloppsintressenter.

I fråga om överenskommelser mellan intressenterna tillämpas 3 § tredje stycket.

7 § Bestämmelserna i 5 och 6 §§ om avledande av avloppsvatten från fastigheter får tillämpas även i fråga om avledande av avloppsvatten från byggnader och anläggningar som inte hör till någon fastighet, om det kan ske utan olägenhet av betydelse för de övriga deltagarna.

8 § Bestämmelserna i 5-7 §§ gäller inte avledande av avloppsvatten från enskilda fastigheter inom verksamhetsområdet för en allmän vatten- och avloppsanläggning.

Markavvattning och vägföretag m.m.

9 § Skall för markavvattning ett vattenavlopp byggas genom en väg eller ett avlopp genom en väg utvidgas eller fördjupas och vill väghållaren själv utföra åtgärden, har denne rätt till detta.

Om det inte är oskäligt skall sådana åtgärder bekostas av väghållaren i den mån åtgärden behövs för avvattning till 1,2 meters djup av åker och äng, som sedan vägens tillkomst eller sedan minst tjugofem år räknat från dagen för begäran om åtgärden varit att hänföra till något av dessa ägoslag. Väghållarens kostnadsansvar gäller inte i fråga om ägovägar eller därmed jämförliga vägar och inte heller i fråga om broar och andra vattenföretag som har utförts i överensstämmelse med tillstånd som har meddelats enligt miljöbalken, vattenlagen (1983:291) eller vattenlagen (1918:523).

När väghållaren inte har kostnadsansvar enligt andra stycket, skall åtgärden bekostas av den för vilken markavvattning sker.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

10 § Om den kostnad som väghållaren har enligt 9 § andra stycket avsevärt överstiger värdet av den skada som uppstår om åtgärden inte utförs, får väghållaren i stället för att bekosta åtgärden betala ersättning för skadan.

11 § Om en väg skall byggas eller ändras och en markägare begär att ett vattenavlopp för en framtida markavvattning skall göras genom vägen, skall väghållaren utföra åtgärden om det kan ske utan olägenhet för vägens framtida brukbarhet. I fråga om kostnadsansvaret för den fördyring av byggandet och driften av vägen som åtgärden medför gäller 9 § andra och tredje styckena samt 10 § i tillämpliga delar.

En sådan begäran skall framställas hos väghållaren eller, i fråga om enskild väg för vilken väghållningsskyldighet ännu inte finns, hos den som handlägger vägförrättningen. Begäran skall vara skriftlig och i fråga om mer omfattande åtgärder vara åtföljd av en plan för markavvattningen.

12 § Bestämmelserna i 9–11 §§ innebär inte någon inskränkning i den rätt som väghållaren eller markägaren kan grunda på dom, avtal eller någon annan särskild rättsgrund.

13 § Bestämmelserna i 9–12 §§ gäller också i fråga om banvallar för järnvägar, tunnelbanor och spårvägar.

4 kap. Bevattningssamfälligheter

1 § Om flera ansöker om tillstånd till vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång och vattnet behöver fördelas mellan dem, får vid meddelande av tillstånd bestämmas att tillståndshavarna skall utgöra en samfällighet för sådan fördelning (bevattningssamfällighet).

Om någon har fått tillstånd till en vattentäkt för bevattning och någon annan söker tillstånd till en ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får miljödomstolen, om det finns särskilda skäl, vid meddelande av det nya tillståndet bestämma att tillståndshavarna skall utgöra en bevattningssamfällighet. Om en samfällighet bildas enligt första stycket får i stället bestämmas att den som redan har tillstånd skall ingå i samfälligheten.

Om, sedan en samfällighet har bildats, någon gör en ansökan om tillstånd till en ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får miljödomstolen vid meddelande av tillstånd till vattentäkten bestämma att tillståndshavaren skall ingå i samfälligheten.

2 § Deltagarna i en bevattningssamfällighet fördelar tillgängligt vatten mellan sig, om det behövs på grund av vattenbrist eller någon annan omständighet eller om någon deltagare inte utnyttjar sin rätt att ta vatten.

Vid fördelningen skall de villkor iakttas som har bestämts av miljödomstolen i samband med att tillstånd meddelades.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

3 § Om det är lämpligt, får miljödomstolen bestämma att gemensamma anläggningar för bevattning skall inrättas för samtliga eller vissa av dem som skall ingå i samfälligheten.

4 § En gemensam anläggning får endast inrättas för sådana deltagare i samfälligheten för vilka det är av väsentlig betydelse att ha del i anläggningen.

En gemensam anläggning får inte inrättas, om de som skall delta i anläggningen mera allmänt motsätter sig åtgärden och har beaktansvärda skäl för det. Vid denna prövning skall främst deras mening beaktas som har störst nytta av anläggningen.

Andra stycket gäller inte, om behovet av anläggningen är synnerligen angeläget för att tillgodose motstående allmänna och enskilda intressen.

5 § En gemensam anläggning och rätt till utrymme är samfälliga för dem som deltar i anläggningen. Deltagarna svarar gemensamt för utförande och drift av anläggningen.

Mark som har inlösts för gemensamma anläggningar är samfällig för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagare i samfälligheten och omfattas av bevattningsföretaget.

6 § En bevattningssamfällighets förvaltningskostnader och kostnader för utförande och drift av gemensamma anläggningar fördelas mellan deltagarna efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som var och en får ta ut enligt meddelat tillstånd. I enlighet med detta bestäms andelstal för varje deltagare.

Om det finns särskilda skäl, får särskilda andelstal bestämmas för en viss del av verksamheten.

Om det är lämpligt, får kostnaderna för driften av gemensamma anläggningar fördelas genom avgifter som beräknas på grundval av den omfattning i vilken varje deltagare utnyttjar anläggningarna.

7 § Vad deltagarna har kommit överens om andelstalen och grunderna för avgiftsberäkningen skall läggas till grund för miljödomstolens dom, om borgenärer med panträtt i fastigheter som ägs av deltagare och omfattas av bevattningsföretaget medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

Vattenreglering för kraftändamål

1 § På yrkande av den som ansöker om eller har fått tillstånd enligt miljöbalken till vattenreglering för kraftändamål skall miljödomstolen besluta att ägare av andra strömfall som får nytta av regleringen skall delta i regleringsföretaget. Detta skall ske om mer än hälften av företagets nytta belöper på de strömfall som tillhör den som framställer yrkandet och dem som förenat sig med denne samt varje strömfall som yrkandet avser är utbyggt eller kan beräknas bli utbyggt för kraftändamål inom den närmaste tiden.

Om någon ansöker om eller har fått tillstånd enligt miljöbalken till vattenreglering för kraftändamål, skall miljödomstolen på yrkande av ägaren av ett annat strömfall som får nytta av regleringen besluta att denne skall delta i företaget.

2 § Har beslut enligt 1 § meddelats, utgör samtliga deltagare i regleringsföretaget en samfällighet för utförande och drift av företaget. Tillståndet till företaget samt anläggningar och rättigheter som hör till företaget är samfälliga för deltagarna.

När en samfällighet har bildats gäller vad som i denna lag och i miljöbalken föreskrivs om tillståndshavare eller ägare av en anläggning samfälligheten.

Inlöst mark är samfällig för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagarna i samfälligheten och till vilka deras strömfall hör.

3 § Kostnaderna för utförande och drift av företaget fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstal som bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av företaget.

Om en vattenreglering avser flera sjöar eller skilda sträckor i ett vattendrag och det på grund av detta behövs flera dammbyggnader eller särskilda anläggningar, skall, om det behövs, kostnaderna för varje sådan del av företaget beräknas särskilt och fördelas enligt grunderna i första stycket.

Vad deltagarna har kommit överens om kostnadsfördelningen skall läggas till grund för miljödomstolens dom, om borgenärer med panträtt i de fastigheter till vilka deltagarnas strömfall hör medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

Vattenreglering för bevattning

4 § På yrkande av den som ansöker om eller har fått tillstånd till vattenreglering för bevattning skall miljödomstolen besluta att andra som har tillstånd till vattentäkt för bevattning och som får stadigvarande

fördel av regleringen genom förbättrade möjligheter att bevattna skall delta i regleringsföretaget. Detta skall ske om den som framställer yrkandet och de som förenat sig med denne om företaget har större fördel av regleringsföretaget än de som yrkandet avser.

Om någon ansöker om eller har fått tillstånd till vattenreglering för bevattning, skall på yrkande av någon annan som har tillstånd till vattentäkt för bevattning och som får stadigvarande fördel av regleringen genom förbättrade möjligheter att bevattna beslutas att denne skall delta i företaget.

5 § Beträffande vattenreglering för bevattning skall 2 och 3 §§ tillämpas med följande avvikelser.

Inlöst mark är samfällid för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagare i regleringssamfälligheten och för vilkas bevattning regleringen sker.

Deltagarnas andelstal bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som varje deltagare får ta ut enligt meddelat tillstånd till vattentäkt.

Vid tillämpningen av 3 § tredje stycket första meningen gäller att medgivande skall lämnas av borgenärer som har panträtt i fastigheter som ägs av deltagare i regleringssamfälligheten och för vilkas bevattning regleringen sker.

Vattenreglering på grund av överenskommelse

6 § Har tillstånd till ett vattenregleringsföretag meddelats på ansökan av flera som till gemensam nytta vill utföra företaget, utgör sökandena en samfällighet för utförande och drift av företaget, om de inte har kommit överens om annat.

Om ett vattenregleringsföretag, till vilket tillstånd har lämnats enligt första stycket, avser olika slag av ändamål, skall 1 och 4 §§ inte tillämpas.

7 § Beträffande vattenregleringsföretag enligt 6 § gäller i tillämpliga delar

1. i fråga om inlösen 2 § tredje stycket och 5 § andra stycket, och
2. i fråga om kostnadsfördelningen 3 § samt 5 § tredje och fjärde styckena.

6 kap. Avgifter

Bygdeavgifter

1 § Den som har tillstånd till ett vattenföretag skall betala en årlig bygdeavgift som bestäms av miljödomstolen att utgå efter avgiftsenheter och avgiftsklasser enligt 2 och 3 §§, om företaget innebär

1. drift av ett vattenkraftverk,

2. vattenreglering som avser års- eller flerårsreglering,
3. vattenöverledning för något annat ändamål än kraftändamål, eller
4. ytvattentäkt.

Avser vattenföretaget utvidgning av ett annat vattenföretag eller, om utvidgning tidigare har skett, flera andra vattenföretag, för vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken, skall en gemensam avgift fastställas såsom för ett enda företag. Tidigare utgående avgift bortfaller då.

Bygdeavgift skall enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenföretaget eller anläggningar för detta som inte har ersatts enligt 28 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador, dels för att tillgodose allmänna ändamål beträffande den bygd som berörs av vattenföretaget eller anläggningar för detta.

2 § Avgiftsenheter är

1. för vattenkraftverk, varje enhet installerad generatoreffekt som omfattar tio kilowatt intill 150 procent av effekten vid medelvattenföring och varje enhet om tjugo kilowatt därutöver,
2. för vattenregleringar, varje enhet av regleringsmagasinets rymd som omfattar 25 000 kubikmeter intill 100 miljoner kubikmeter, varje ytterligare enhet om 50 000 kubikmeter intill 1 000 miljoner kubikmeter samt varje enhet om 100 000 kubikmeter därutöver, och 3. för vattenöverledningar och ytvattentäkter, varje kubikmeter i sekunden av den vattenmängd som högst får ledas bort enligt meddelat tillstånd.

Någon avgift skall inte betalas för vattenkraftverk eller vattenregleringar, om antalet avgiftsenheter är mindre än femhundra.

3 § För vattenkraftverk och vattenregleringar är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör

- klass 1: 0,5 promille av basbeloppet,
- klass 2: 1 promille av basbeloppet,
- klass 3: 1,5 promille av basbeloppet,
- klass 4: 2 promille av basbeloppet.

För vattenöverledningar och vattentäkter är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör

- klass 1: 5 procent av basbeloppet,
- klass 2: 10 procent av basbeloppet,
- klass 3: 15 procent av basbeloppet,
- klass 4: 20 procent av basbeloppet.

Med basbeloppet avses det basbelopp som har bestämts enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år som avgiften avser.

Vid inplacering i avgiftsklass skall hänsyn tas till de mindre eller större förändringar i vattenförhållandena samt de mindre eller större olägenheter eller fördelar för bygden som vattenföretaget eller anläggningar för detta medför.

4 § Bygdeavgift skall utgå från och med kalenderåret närmast efter det år då tillståndet till vattenföretaget togs i anspråk till och med det år då företaget läggs ned.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Bygdeavgiften skall före varje kalenderårs utgång betalas till länsstyrelsen i det län där företaget huvudsakligen utförs.

Fiskeavgifter

5 § Miljödomstolen eller länsstyrelsen får, om det är lämpligare, i stället för att meddela villkor enligt 11 kap. 8 § miljöbalken ålägga tillståndshavaren att betala en särskild avgift för främjande av fisket i det vatten som berörs av vattenföretaget eller inom något angränsande vattenområde. Avgiften kan fastställas som en engångsavgift eller som en årlig avgift.

Beloppet av årlig avgift beräknas så, att det av miljödomstolen eller länsstyrelsen fastställda avgiftsbeloppet multipliceras med det tal som anger förhållandet mellan basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år då avgiften skall betalas och basbeloppet för det år då avgiften fastställdes.

6 § Om ett vattenföretag som avses i 1 § eller anläggningar för detta kan antas skada fisket eller kommer att orsaka en inte obetydlig ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena, skall den som har tillstånd till företaget betala en årlig allmän fiskeavgift för främjande av fisket inom landet.

Avgiften bestäms av miljödomstolen att utgå efter avgiftsenheter och avgiftsklasser enligt 7 och 8 §§.

Avser vattenföretaget utvidgning av ett annat vattenföretag eller, om utvidgning tidigare har skett, flera andra vattenföretag, för vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken, skall en gemensam avgift fastställas såsom för ett enda företag. Tidigare utgående avgift bortfaller då.

7 § Avgiftsenheter är

1. för vattenkraftverk, varje enhet installerad generatoreffekt som omfattar tio kilowatt intill 150 procent av effekten vid medelvattenföring och varje enhet om tjugo kilowatt därutöver,

2. för vattenregleringar, varje enhet av regleringsmagasinets rymd som omfattar 25 000 kubikmeter intill 100 miljoner kubikmeter och varje enhet om 50 000 kubikmeter därutöver, och

3. för vattenöverledningar och ytvattentäkter, varje kubikmeter i sekunden av den vattenmängd som högst får ledas bort enligt meddelat tillstånd.

Avgift skall inte betalas för vattenkraftverk och vattenregleringar, om antalet avgiftsenheter är mindre än tio.

8 § För vattenkraftverk och vattenregleringar är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör

klass 1: 0,05 promille av basbeloppet,

klass 2: 0,1 promille av basbeloppet,
klass 3: 0,15 promille av basbeloppet,
klass 4: 0,2 promille av basbeloppet.

För vattenöverledningar och vattentäkter är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör

klass 1: 1 procent av basbeloppet,
klass 2: 5 procent av basbeloppet,
klass 3: 10 procent av basbeloppet,
klass 4: 15 procent av basbeloppet.

Med basbeloppet avses det basbelopp som har bestämts enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år som avgiften avser.

Vid inplacering i avgiftsklass skall hänsyn tas till den omfattning i vilken fisk och fiske förekommer i det vattenområde som berörs av vattenföretaget eller anläggningar för detta, till den utsträckning i vilken vattenförhållandena och fisket påverkas av vattenföretaget eller anläggningar för detta samt till omfattningen av de förpliktelser som företagaren har ålagts enligt 5 § eller i villkor enligt 11 kap. 8 § miljöbalken.

9 § Om det årliga beloppet av den allmänna fiskeavgiften är ringa, får miljödomstolen eller länsstyrelsen bestämma att avgiftsskyldigheten skall fullgöras genom engångsbetalning. Ett sådant villkor skall meddelas om det årliga avgiftsbeloppet skulle understiga femhundra kronor.

10 § En årlig fiskeavgift enligt 6 § skall utgå från och med kalenderåret närmast efter det år då arbeten eller andra åtgärder som inverkar på vattenförhållandena påbörjades eller då beslut om lagligförklaring meddelades till och med det år då företaget läggs ned.

Årlig fiskeavgift enligt 5 eller 6 § skall före varje kalenderårs utgång betalas till Fiskeriverket.

Engångsavgift skall betalas till Fiskeriverket senast vid den tidpunkt som anges när avgiften bestäms.

7 kap. Prövningen av vissa vattenföretag

Ansökningsmål

1 § Bestämmelser om ansökningsmål finns i 20 kap. 15 § miljöbalken. Ansökningsmål är även mål om

1. bestämmande enligt 2 kap. 8 § av ersättning för rätten att ta i anspråk ett strömfall,
2. inrättande enligt 4 kap. 3 § av en gemensam anläggning för bevattning, sedan en samfällighet enligt 4 kap. har bildats,
3. överflyttning enligt 9 kap. 3 § första stycket av rätten till andelskraft,
4. omprövning, utan samband med pågående ansökningsmål enligt 18 § första stycket eller omprövning enligt 18 § andra stycket, och
5. fastställelse enligt 19 § av en överenskommelse.

2 § Stämningssmål är talan om

1. utrivning eller ändring av en vattenanläggning, när talan grundas på att anläggningen inte har tillkommit i laga ordning eller inte är av laga beskaffenhet,

2. ersättning för skada eller intrång genom en sådan anläggning som avses i 1,

3. ersättning för skada genom utrivning av en vattenanläggning, om utrivningen har skett utan tillstånd men sådant tillstånd skulle ha behövts, eller ersättning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 11 kap. 22 § andra stycket miljöbalken,

4. ersättning enligt 2 kap. 9 § andra stycket,

5. deltagande, utan samband med pågående ansökningsmål, i en vattenreglering enligt 5 kap. 1 eller 4 §,

6. särskild tvångsrätt, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 25 kap. 10-14 §§ miljöbalken,

7. omprövning enligt 9 kap. 2 § andra stycket,

8. meddelande av bestämmelser enligt 17 §,

9. ersättning enligt 28 kap. 33 § miljöbalken,

10. ersättning eller annat på grund av att en vattenanläggning inte underhålls i enlighet med 11 kap. 18 § miljöbalken,

11. ersättning för skada på grund av att ett vattenföretag inte drivs i enlighet med villkoren i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut eller, om sådana villkor saknas, drivs så att det genom inverkan på vattenförhållandena skadar allmänna eller enskilda intressen,

12. ersättning enligt 25 kap. 11 § miljöbalken,

13. ersättning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 22 kap. 8 § miljöbalken, och

14. fördelning av vatten enligt 10 kap. 6 §.

Förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål

3 § Bestämmelser om förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål finns i även i 20 kap. 20–44 §§ miljöbalken.

4 § Om ett vattenföretag avser utförande av ett vattenkraftverk, skall ansökan innehålla uppgift om det område som enligt sökanden bör utgöra strömfallsfastighet.

En ansökan enligt 1 § 1 skall innehålla ritningar jämte beskrivning av strömfallets läge och beskaffenhet, uppgift om erbjudna ersättningsbelopp samt övriga upplysningar som behövs för att bedöma ersättningsfrågan.

Till en ansökan enligt 1 § 3 skall fogas dels ett gravationsbevis rörande den fastighet varifrån rätten till andelskraft skall flyttas över, dels överenskommelser som har träffats med borgenärer med panträtt i fastigheten och andra rättsägare.

5 § Ansökan skall ges in i det antal exemplar som domstolen bestämmer. Prop. 1997/98:45

Om ansökan inte getts in i tillräckligt antal exemplar eller är den ofullständig tillämpas 20 kap. 21 § andra stycket miljöbalken. Bilaga 3

6 § Innan miljödomstolen meddelar en dom om ersättning för strömfall som skall avstås enligt 2 kap. 8 § och utgör fastighetsdel, skall en karta med beskrivning ha upprättats över området samt dess gränser ha utmärkts i den ordning som gäller för fastighetsbildning.

Innan miljödomstolen meddelar en dom om tillstånd till ett vattenkraftverk, skall domstolen se till att det finns en lämplig fastighet, som ägs av sökanden och med vilken rätten till tillgodogörandet av vattenkraften för framtiden skall vara förenad (strömfallsfastighet).

7 § Beträffande domars innehåll tillämpas 20 kap. 41 § miljöbalken. Domar i vattenmål skall i förekommande fall även innehålla bestämmelser om

1. de områden som får tas i anspråk för vattenföretaget och de särskilda tvångsrätter i övrigt som medges sökanden,

2. strömfallsfastighet,

3. vilka som skall delta i en vattenreglerings- eller bevattningssamfällighet samt varje deltagares andelstal i fråga om kostnaderna för företaget, och

4. villkor beträffande tillhandahållande av andelskraft och om kostnadsbidrag härför.

8 § Fastställs bestämmelser om innehållande och tappning av vatten för att under osedvanliga förhållanden tillgodose säkerheten hos en vattenanläggning och kan de skador som följer om bestämmelserna utnyttjas inte lämpligen uppskattas på förhand, får miljödomstolen skjuta upp frågan om ersättning.

Anspråk på grund av skada som avses i första stycket prövas på det sätt som föreskrivs i 21 kap. 12 § miljöbalken.

Förfarandet vid miljödomstolarna i stämningssmål

9 § Talan i stämningssmål väcks genom stämning.

10 § Förberedelsen är skriftlig eller muntlig.

11 § Miljödomstolen får avgöra målet utan huvudförhandling, om parterna inte har begärt någon sådan och deras inställelse inte behövs för utredningen i målet. Om målet avgörs utan huvudförhandling i annat fall än som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1–4 rättegångsbalken, skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 20 kap. 8 § första stycket miljöbalken.

Har domstolen beslutat att målet skall avgöras utan huvudförhandling och är det inte uppenbart att parterna redan har slutfört sin talan, skall de få tillfälle till detta.

Beträffande förelägganden för parterna att avge skriftligt svaromål eller att inställa sig vid muntlig förberedelse eller vid huvudförhandling och om parts utevaro från ett sådant sammanträde gäller rättegångsbalkens bestämmelser rörande en sak, varom förlikning inte är tillåten.

12 § I fråga om förfarandet i stämningssmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 20 kap. 27 § fjärde och femte stycket, 28 och 29 §§, 31 § första stycket, 33, 35, 37 första och andra stycket miljöbalken och 6 § första stycket.

I fråga om kostnaderna i stämningssmål gäller 22 kap 5 § miljöbalken.

I mål enligt 2 § 6 gäller också 20 kap. 39 och 44 §§ miljöbalken. Om det i ett sådant mål är fråga om arbete för att förebygga eller minska skador eller olägenheter till följd av ett företag enligt balken eller denna lag, gäller även 20 kap. 30 § miljöbalken.

13 § Om svaranden för att bemöta käromålet gör en ansökan hos vattendomstolen enligt 20 kap. 15 första stycket 3 eller 5 miljöbalken eller om ändrade bestämmelser om vattentappning enligt 20 kap. 15 § första stycket 8 miljöbalken, handläggs målet i dess helhet som ett ansökningsmål, om inte målet med stöd av 20 kap. 15 § andra stycket miljöbalken ändå behandlas som ett stämningssmål.

Har beslut om borttagande eller ändring av en vattenanläggning meddelats av miljödomstolen i ett stämningssmål, av kronofogdemyndigheten med stöd av lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller av tillsynsmyndigheten enligt 23 kap. 16 § andra stycket miljöbalken och görs en ansökan som avses i första stycket, får miljödomstolen i ansökningsmålet bestämma att beslutet inte får verkställas innan målet har blivit slutligt avgjort eller miljödomstolen förordnar annat. Sökanden skall ställa säkerhet för kostnader och skador.

Tillståndets giltighet, omprövning m.m.

14 § Miljödomstolen kan fastställa ändrade eller nya bestämmelser om innehållande och tappning av vatten efter ansökan av annan än tillståndshavaren, om han vill utnyttja vattenkraften i sitt strömfall bättre, eller efter ansökan av en kommun eller ett vattenförbund som vill tillgodose den allmänna miljövärden eller hälsovärden eller främja fisket. Till förmån för allmänna farleder, allmänna hamnar, bevattnings- och markavvattningssamfälligheter samt avlopps företag kan sådana bestämmelser fastställas på ansökan av huvudmannen.

15 § Ett tillstånd till vattentäkt får omprövas av miljödomstolen efter ansökan av den som driver en annan vattentäkt som är beroende av samma vattentillgång eller av den som söker tillstånd till en sådan vattentäkt. Därvid äger vad som i 18 kap. 10 § miljöbalken föreskrivs om jämkning av företagen eller företräde åt det ena företaget motsvarande tillämpning.

16 § På ansökan av länsstyrelse eller den avgiftsskyldige får miljödomstolen föreskriva den ändring av en bygdeavgift eller en allmän fiskeavgift som kan behövas med hänsyn till erfarenheterna av vattenföretagets verkningar eller till bestående hinder att utnyttja företaget i den avsedda omfattningen.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 21 kap. 5 och 8 §§ miljöbalken samt 14 och 15 §§ denna lag.

Fastställande av bestämmelser om vattentappning och vattentäkter

17 § Saknas bestämmelser om innehållande eller tappning av vatten beträffande ett vattenföretag eller bestämmelser om nyttjandet av en vattentäkt eller är meddelade bestämmelser ofullständiga, får miljödomstolen på talan av den som lider skada genom de rådande förhållandena fastställa sådana bestämmelser som är ägnade att för framtiden förebygga eller minska skador. Bestämmelserna får inte ändra vad som lagligen kan gälla och inte heller skada tredje mans rätt.

Ändrade förhållanden i samfälligheter

18 § Om en dom eller ett beslut enligt 14-17 §§ eller 21 kap. 5 eller 8 § miljöbalken inverkar på frågan om en samfällighets fortsatta bestånd, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får meddelas de ändrade bestämmelser som behövs.

Inträder, sedan en samfällighet har bildats enligt denna lag, i andra fall än som avses i första stycket ändrade förhållanden som inte i ringa mån inverkar på frågan om sättet för företagets utförande, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får frågan på ansökan av en deltagare omprövas av miljödomstolen. Även utan att sådana förhållanden har inträtt, får en omprövning äga rum, om någon vill ansluta sig som deltagare eller i det tidigare avgörandet har föreskrivits att frågan får omprövas efter en viss tid och denna tid har gått ut.

Vid omprövningen gäller bestämmelserna om utförande av vattenföretag i tillämpliga delar.

Den som inträder som deltagare i en bestående samfällighet skall åläggas att i skälig utsträckning ersätta de övriga deltagarna deras kostnader som nedlagts i gemensamma anläggningar. Vad som sagts nu gäller också när andelstalet höjs för en deltagare som ingår i en samfällighet.

19 § En överenskommelse om att någon skall inträda i eller utträda ur en samfällighet enligt denna lag, att en deltagares andelstal skall ändras eller att samfälligheten skall upphöra har samma verkan som en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut, om överenskommelsen på ansökan av en deltagare godkänns av miljödomstolen. Ett sådant godkännande får inte lämnas om det är uppenbart att överenskommelsen strider mot denna lag.

1 § Länsstyrelsen skall överlämna ärenden enligt miljöbalken om tillstånd till markavvattning till miljödomstolen, om det framställs yrkande om

1. att även någon annan än sökanden skall delta i markavvattningen,
2. särskild tvångs rätt enligt 25 kap. 10 § miljöbalken, eller
3. ersättning enligt 28 kap. 16 § eller inlösen enligt 28 kap. 17 §.

Länsstyrelsen skall tillsammans med ärendet överlämna ett yttrande avseende det ansökta företagets inverkan på allmänna intressen. I yttrandet skall särskild vikt läggas vid naturvårdsfrågorna.

2 § Om det vid en fastighetsreglering beslutas att en fråga om markavvattning skall prövas enligt miljöbalken, skall detta anmälas av fastighetsbildningsmyndigheten till miljödomstolen. Ågarna av de fastigheter som ingår i fastighetsregleringen anses då som sökande.

Anmälan skall innehålla samma uppgifter som en ansökan om tillstånd till markavvattning.

3 § Om det vid prövningen av en markavvattning enligt miljöbalken framställs yrkande om att även någon annan än sökanden skall delta i markavvattningen, skall miljödomstolen förordna en markavvattnings-sakkunnig. En markavvattnings-sakkunnig skall förordnas även i mål som inletts genom en anmälan enligt 2 §.

Någon markavvattnings-sakkunnig behöver inte förordnas om det är uppenbart hur frågan om delaktighet skall lösas.

Miljödomstolen får även i annat fall förordna en markavvattnings-sakkunnig.

4 § Särskilda bestämmelser om behörighet att vara markavvattnings-sakkunnig får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

5 § Som markavvattnings-sakkunnig får inte förordnas någon som står i ett sådant förhållande till saken eller någon av parterna att tillförlitligheten kan anses förringad.

6 § Den markavvattnings-sakkunnige bör samråda med sökanden och övriga sakägare samt de myndigheter som berörs av företaget.

7 § Den markavvattnings-sakkunnige får utföra besiktning. Sökanden, övriga sakägare och de myndigheter som berörs av företaget skall underrättas om besiktningen.

8 § Om det behövs med anledning av besiktningen, har den markavvattnings-sakkunnige rätt att gå in i byggnader, beträda ägor, göra mätningar och markundersökningar samt utföra därmed sammanhängande eller jämförbara åtgärder. I trädgårdar eller liknande planteringar får träd inte skadas eller fällas utan ägarens samtycke. Även i övrigt skall skador

undvikas, om det är möjligt. Rätt att beträda annans ägor har också den som vid miljödomstolen för talan i målet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Sökanden skall betala ersättning för skador som har uppkommit genom åtgärder enligt första stycket. Yrkande om ersättning skall framställas innan målet avgörs.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att den markavvattnings-sakkunniges befogenheter enligt första stycket första meningen skall kunna utövas.

9 § Om sökanden återkallar sin ansökan skall de sakägare som har framställt yrkande om att delta i markavvattningen underrättas. Om sådana sakägare saknas eller inte inom föreskriven tid begär att handläggningen fortsätter, skall målet skrivas av.

Sakägare på vars begäran målet handläggs vidare anses därefter som sökande.

10 § Ett mål som har inletts efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten enligt 2 § skall skrivas av, om fastighetsregleringsförrättningen ställs in. Handläggningen skall dock fortsätta, om sakägare som har fört talan i målet och som har kunnat ansöka om företaget begär det. Underrättas sakägarna om regleringsförrättningens inställande vid ett sammanträde vid miljödomstol, skall begäran framställas vid sammanträdet. I annat fall skall begäran framställas inom den tid som miljödomstolen föreskriver.

11 § Den markavvattnings-sakkunnige skall till miljödomstolen ge in ett yttrande. Om den markavvattnings-sakkunnige anser att ansökan skall bifallas, skall yttrandet innehålla

1. förslag på hur markavvattningen skall utformas, med angivande av de miljökonsekvenser en sådan utformning kommer att medföra,
2. vilka som skall delta i markavvattningen, och
3. varje deltagares andelstal i fråga om kostnaderna för utförande och drift av företaget.

Den markavvattnings-sakkunnige skall samtidigt med yttrandet ge in en kostnadsräkning.

9 kap. Andelskraft

1 § Den vars vattenkraft skall tillgodogöras av annan med stöd av 2 kap. 7 § eller på grund av överenskommelse, får delta i tillgodogörandet, om det är av betydelse för hans verksamhet och om hans rätt till kraften är grundad på äganderätt eller annan rättighet som gäller mot alla och som inte är begränsad till tiden. Han är då berättigad till andel i kraftproduktionen (andelskraft) och skyldig att bidra till kostnaderna för kraftanläggningens utförande och drift, allt i förhållande till sin andel i den vattenkraft som skall tillgodogöras vid anläggningen. Motsvarande gäller om den vars strömfallet tas i anspråk enligt 2 kap. 8 §, om ersättning för ianspråktagandet inte redan har bestämts.

Skyldigheten att tillhandahålla andelskraft ligger på strömfallsfastigheten.

Rätten till andelskraft skall vara förenad med den fastighet till vilken vattenkraften har hört eller rättigheten har överflyttats enligt 3 § första stycket.

2 § I samband med ett beslut om tillhandahållande av andelskraft skall erforderliga bestämmelser meddelas om villkoren för tillhandahållandet och om kostnadsbidrag.

Om förhållandena ändras, har kraftanläggningens ägare eller mottagaren av andelskraft rätt till omprövning av rättsförhållandet mellan dem. Vid omprövningen får endast sådana ändringar beslutas som innebär väsentlig fördel för någon av parterna utan att medföra betydande olägenhet för motparten. Om det beslutas att rätten till andelskraft skall avlösas mot ersättning i pengar, gäller bestämmelserna i 28 kap. miljöbalken om skadereglering vid tillståndsprövning av vattenföretag.

3 § På ansökan av ägaren till en fastighet som har rätt till andelskraft får beslutas att rätten till andelskraft skall flyttas över till någon annan fastighet som tillhör samme ägare, om detta kan ske utan skada för borgenärer med panträtt eller andra rättsägare.

Rätten till andelskraft får upplåtas av ägaren till den fastighet som har denna rätt. Avtal om upplåtelse är inte bindande längre än femtio år från det avtalet slöts. Upplåtelse för någons livstid gäller dock utan begränsning till viss tid.

4 § Om den kraftmängd som utgår som andelskraft minskas i sådana fall som avses i 28 kap. 22 eller 23 § miljöbalken eller till följd av omprövning för att förbättra en vattenanläggnings säkerhet, är mottagaren av andelskraften skyldig att utan ersättning tåla denna minskning i samma mån som innehavaren av det kraftverk från vilket andelskraften tillhandahålls.

10 kap. Slutbestämmelser

1 § Vid prövningen av frågor om vattenföretag och vattenanläggningar skall bestämmelser om fastigheter gälla också gruvor. Detta gäller dock inte i sådana fall som avses i 3 kap. 2 § tredje stycket.

2 § Ett vattenföretag skall anses beröra en viss fastighet

1. när ett yrkande framställs om skyldighet för fastighetens ägare att delta i företaget,

2. när fastigheten eller dess vatten tas i anspråk för företaget eller för en anläggning i samband med företaget, eller

3. när företaget kan medföra skador på mark eller vatten som tillhör fastigheten, på byggnader eller anläggningar som finns på fastigheten eller på fastighetens användningssätt.

3 § Om en säkerhet som skall ställas enligt denna lag eller miljöbalken inte har godkänts av den till vars förmån den ställs, skall säkerheten prövas av länsstyrelsen.

Borgen får godkännas av länsstyrelsen endast om borgensmannen svarar som för egen skuld och, om flera har tecknat borgen, de svarar solidariskt.

Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

4 § På begäran av någon som vill utföra ett vattenföretag men som ännu inte har ansökt om tillstånd, får miljödomstolen förordna en sakkunnig som på företagarens bekostnad gör nödvändiga undersökningar. Om undersökningarna avser företagets inverkan på det allmänna fiskeintresset, skall som sakkunnig förordnas den som Fiskeriverket föreslår.

5 § Efter ansökan av ägaren till en vattenanläggning eller av någon vars rätt berörs av anläggningen kan länsstyrelsen förordna en besiktningsman för att utreda om anläggningen har kommit till i laga ordning eller är av laga beskaffenhet.

Den som har ansökt om besiktning enligt första stycket skall betala kostnaderna för besiktningen med ett belopp som länsstyrelsen bestämmer. Om besiktningsmannen begär det, är den som har gjort ansökan även skyldig att betala förskott på kostnaderna för besiktningen.

6 § Är flera fastigheter beroende av samma grundvattentillgång för husbehovsförbrukning, skall vattnet fördelas mellan dem efter vad som är skäligt, om fastigheternas behov inte kan täckas helt. Vid en sådan fördelning får en fastighet inte berövas vatten, som den med hänsyn till läge och naturlig beskaffenhet, äldre bebyggelse eller andra omständigheter bör anses ha företräde till.

En fördelning får jämkas, om förhållandena har ändrats.

7 § Miljödomstolarna skall föra en förteckning över vattenföretag inom domsområdet (vattenbok) i den utsträckning som regeringen föreskriver.

Regeringen har i vattenboksförordningen (1983:789) meddelat ytterligare bestämmelser om vattenbok.

1 § I kungörelse enligt 20 kap. 22 § miljöbalken skall lämnas en kortfattad redogörelse för ansökningen och i mål om vattenföretag på lämpligt sätt anges de fastigheter som kan beröras. Dessutom skall erinras om innehållet i 20 kap. 26 och 34 §§ miljöbalken samt anges sista tidpunkt för erinringar enligt 20 kap. 26 § samma balk.

Fastighetsägare som berörs av en ansökan i mål om vattenföretag skall erinras om innehållet i 20 kap. 24 § miljöbalken i den kungörelse som avses i 20 kap. 22 § samma balk eller på annat lämpligt sätt.

Miljödomstolen skall förordna en eller flera lämpliga personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare). Namn och adress på aktförvarare skall anges i kungörelsen.

I kungörelsen skall vidare tillkännages att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs part, införas i ortstidning samt hållas tillgängliga hos aktförvararen. Om kallelser och andra meddelanden inte införas i alla ortstidningar, skall av kungörelsen framgå att de kommer att införas i ett begränsat antal ortstidningar.

Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall i mål om vattenföretag sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökningen berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

2 § Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Statens naturvårdsverk och Fiskeriverket. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av företaget, behöver ansökningshandlingarna dock inte översändas.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt till länsstyrelsen, Statens naturvårdsverk och till andra statliga myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

3 § Utskrift av kungörelsen skall delges

1. styrelsen eller någon annan som förvaltar en av ansökningen berörd kanal- eller slussanläggning eller annan allmän farled eller en hamn eller flottled som är allmän,

2. styrelsen för ett av ansökningen berört vattenförbund samt styrelsen eller annan som förvaltar en berörd samfällighet enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser,

3. ägaren av en anläggning för tillgodogörande av vattenkraft, om med ansökningen avses ianspråktagande av den tillgodogjorda kraften,

4. ägaren av den strömfallsfastighet från vilken andelskraft tillhandahålls, när fråga är om en ansökan enligt 7 kap. 1 § 3 lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vissa vattenföretag,

5. innehavaren av det tillstånd som avses med en ansökan enligt 20 kap. 15 § första stycket 7 eller 8 miljöbalken.

4 § Fiskeriverket skall, om handlingar översänts till verket enligt 2 §, yttra sig om vattenföretagets eller verksamhetens inverkan på det allmänna fiskeintresset samt föreslå de bestämmelser som behövs till skydd för fisket. Om verket finner att yttrande inte kan avges utan undersökning på platsen, skall verket anmäla detta till miljödomstolen, som förordnar om sakkunnigutredning enligt 20 kap. 28 § miljöbalken.

5 § Har en sakägare uppgetts eller på annat sätt blivit känd för miljödomstolen först efter det att kungörelsen har utfärdats och har han inte fört talan i målet, skall han på lämpligt sätt beredas tillfälle att yttra sig. Handläggningen av målet får dock inte uppehållas.

6 § För fall som i 20 kap. 25 § andra stycket miljöbalken avses behövs inte några nya meddelanden eller kallelser till den nye ägaren om den tidigare ägaren har erhållit meddelanden och kallelser i målet.

7 § Kallelse till muntlig förberedelse skall delges parterna eller kungöras i ortstidning. Parter kan föreläggas vid vite att komma tillstådes eller infinna sig personligen.

8 § Framgår det av ett utlåtande enligt 20 kap. 28 § miljöbalken eller på annat sätt att det sökta företaget eller verksamheten berör fastigheter som inte har angivits i kungörelsen enligt 20 kap. 22 § miljöbalken, skall miljödomstolen med tillämpning av 1 § denna lag bereda ägare och innehavare av särskilda rättigheter till sådana fastigheter tillfälle att yttra sig.

Om det är lämpligare, får miljödomstolen kalla sakägarna till huvudförhandlingen i målet. Kallelserna skall senast åtta dagar före huvudförhandlingen delges sakägarna i den ordning som gäller för delgivning av stämning i tvistemål.

9 § Besked om tid och plats för huvudförhandling skall i god tid lämnas parterna i den ordning som har bestämts för kallelser till dem. Om anledning till det föreligger, skall i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, skall miljödomstolen förelägga honom detta vid vite. Föreläggandet skall delges.

10 § I mål enligt 20 kap. 6 § första stycket 2-8 och stämningsmål enligt 7 kap. 2 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skall kallelser och andra meddelanden till parterna delges.

11 § I kungörelse enligt 20 kap. 49 § skall uppges

Prop. 1997/98:45

1. att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

Bilaga 3

2. att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

3. att en svarsskrivelse skall ha kommit in till Miljööverdomstolen inom den tid, minst tre veckor från det kungörandet skedde, som Miljööverdomstolen bestämt.

Kungörelsen skall införas i den eller de ortstidningar som miljödomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, skall delgivning anses ha skett.

4 Förslag till lag om ändring i bilavgaslagen (1986:1386)

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att i bilavgaslagen (1986:1386) skall införas en ny paragraf med följande lydelse.

3 a § Bensin som är avsedd för motordrift eller uppvärmning och som innehåller högst 0,013 gram bly per liter vid 15oC skall av tillverkare och importör delas in i och tillhandahållas i de miljöklasser som anges i bilaga till denna lag.

För motorbensin gäller dessutom särskilda föreskrifter som meddelas av regeringen.

Krav	Miljöklass 2		Miljöklass 3
	kategori 2a avsedd för fordon med katalytisk avgasrening	kategori 2b avsedd för fordon utan katalytisk avgasrening	
Svavelhalt, högst massprocent	0,01	0,03	-
Ångtryck vid 37,8° C, högst kilopascal	70 ¹ /95 ²	70 ¹ /95 ²	-
Ångtryck vid 37,8° C, lägst kilopascal	45 ¹ /65 ²	45 ¹ /65 ²	-
Förångat vid 100°C, lägst volymprocent	47 ¹ /50 ²	47 ¹ /50 ²	-
Slutkokpunkt, högst °C	205	200	-
Bensenhalt vid 15°C, högst volymprocent	3	3	5
Aromatindex ³ , högst	5,5	6	-
Syrehalt, högst mass- procent	2	2	-
Blyhalt vid 15°C, högst milligram per liter	5	5	13
Fosforhalt, högst milligram per liter	Inte mätbar	2	-
Tillsatsämnen	*4		

Bensin i miljöklass 2 skall uppfylla skäligena funktionskrav vad avser renhet för insugnings-
respektive insprutningsventiler.

¹ Avser tiden fr.o.m. den 15 maj t.o.m. den 30 augusti i X-, Y-, Z-, AC- och BD-län samt tiden fr.o.m. den 15 april t.o.m. den 30 september i övriga län.

² Avser övrig tid än den som anges under¹.

³ Med aromatindex avses halten aromatiska kolväten dividerat med tillägg av bensenhalten varvid halterna uttrycks i volymprocent.

⁴ Får ej innehålla askbildande ämnen.

5 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Prop. 1997/98:45
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att i 7 kap. konkurslagen (1987:672) skall införas en ny paragraf med följande lydelse.

8 a § Förvaltaren skall till tillsynsmyndigheten enligt 23 kap. miljöbalken anmäla om konkursgäldenären har kvarlämnat kemiska produkter eller miljöfarligt avfall som behöver omhändertas. Detsamma gäller vid misstanke om mark- eller vattenföroreningar.

Efter remiss har yttranden kommit in från Riksdagens ombudsmän JO, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Kommerskollegium, Försvarmakten, Generalläkaren vid försvarmakten, Statens räddningsverk, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Statens järnvägar, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Statskontoret, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Boverket, Statliga sektorns arbetsmiljönämnd SAN, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Arbetarskyddsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer, Närings- och teknikutvecklingsverket, Sveriges geologiska undersökning, Kammarkollegiet, Konsumentverket, Konkurrentverket, Statens naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Lantmäteriverket, Statens strålskyddsinstitut, Svea hovrätt, Växjö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Umeå tingsrätt, Kamrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Östergötlands län, Kronofogdemyndigheten i Stockholm, Universitetet i Uppsala, Universitetet i Lund, Sveriges Lantbruksuniversitet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kristianstads län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Svenska Kyrkans Centralstyrelse, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Norrköpings kommun, Växjö kommun, Karlskrona kommun, Landskrona kommun, Halmstads kommun, Borås kommun, Skövde kommun, Karlstads kommun, Västerås kommun, Falu kommun, Gävle kommun, Sundsvalls kommun, Örnsköldsviks kommun, Storumans kommun, Umeå kommun, Piteå kommun, Stockholms läns landsting, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges Advkatsamfund, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Industriförbund och Svenska Arbetsgivareföreningen, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Vatten- och Avloppsverksföreningen, Svenska Kraftverksföreningen, Tjänstemännens Centralorganisationen, Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Samernas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Skogsägarnas Riksförbund, Skogsindustrierna, Svenska Renhållningsverks-Föreningen, Friluftsförbundet Jordens Vänner, Sveriges Försäkringsförbund, Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Miljöcentrum och Föreningen för miljöskadeförsäkring.

Dessutom har yttranden inkommit från Alvesta kommun, Astma- och allergiföreningen Nordost, Kjell Aregren, Bertil Bengtsson, Centrum för biologisk mångfald, Erolid Coleman, Arne Edholm m.fl. i Haninge-; Järfälla-; Nacka-; Sigtuna-; Södertälje-; Upplands-Bro- och Upplands-

Väsby kommun, Miljökontoret i Haninge kommun, Fortifikationsverket, Grus och makadamföreningen, Göteborgsregionens kommunalförbund, Hyresgästernas riksförbund, Institutionen för landskapsplanering Alnarp, Kalmar kommun, Kooperativa förbundet, Lokal kompetensuppbyggnad projekt inkapsling under ledning av Lokala säkerhetsnämnden vid Okarshamns kärnkraftverk, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Malmöhus län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Malmö kommun, Erik de Maré, Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet, Miljöpartiet de gröna i Dalarna, Miljöskadekonsortiet, Nordiska förbundet för kulturlandskap, Norra Bohusläns P.O., Ragn-Sells, Stenungsunds kommun, Statsåklagarmyndigheten för speciella mål, Stiftelsen Stolta Stad, Svenska Bankföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Svenska Orienteringsförbundet, Svenska åkeriförbundet, Sveriges jordägareförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges Stenindustriförbund, Södertälje kommun, Torsås kommun, Uddevalla kommun, Vallentuna kommun, Villaägarnas Riksförbund, Värnamo kommun, Villy Wahlbäck, WMI Sellbergs, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Stockholm, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Linköping, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Malmö, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Göteborg, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Västerås, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Sundsvall, Överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Umeå och Ägarfrämjandet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 4

Sammanfattning av betänkandet (SOU 1996:147) Övergångsbestämmelser till miljöbalken

Prop. 1997/98:45
Bilaga 5

Den 4 juli 1996 överlämnade vi till miljöministern vårt huvudbetänkande (SOU 1996:103) Miljöbalken – en skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling. Betänkandet innehöll ett förslag till miljöbalk och några andra lagar. Vi föreslog dock inte några övergångsbestämmelser till balken eller de andra lagarna. Övergångsbestämmelser presenteras i stället i detta betänkande. Vi föreslår nu en lag om införande av miljöbalken och en lag om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

Miljöbalken och övriga lagar skall enligt vårt förslag träda i kraft den 1 januari 1998. I samband med detta skall de 16 lagar upphävas som skall inarbetas i miljöbalken.

Betänkandet innehåller överväganden och lagförslag i olika övergångsfrågor som aktualiseras när miljöbalken träder i kraft. Särskild uppmärksamhet riktas mot frågan i vilken utsträckning miljöbalkens bestämmelser kan innebära inskränkningar av tillstånd som har meddelats enligt äldre rätt. Huvudregeln är att balkens bestämmelser skall tillämpas även på sådana tillstånd. Några undantag måste dock göras.

En av många nyheter i miljöbalken är att tillståndsplikt kan införas för befintlig miljöfarlig verksamhet. Vi anser att detta bör gälla även sådana verksamheter som i dag saknar tillstånd för att de bedrevs redan innan tillståndsplikten infördes eller har fått dispens från tillståndsplikten.

1 Förslag till lag om införande av miljöbalken

Allmänna bestämmelser

1 § Miljöbalken och denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

2 § Genom miljöbalken upphävs med de begränsningar som följer av denna lag

1. naturvårdslagen (1964:822),
2. miljöskyddslagen (1969:387),
3. lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
4. lagen (1976:1054) om svavelhaltigt bränsle,
5. lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark,
6. renhållningslagen (1979:596),
7. hälsoskyddslagen (1982:1080),
8. vattenlagen (1983:291),
9. lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291),
10. lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
11. lagen (1985:426) om kemiska produkter,
12. miljöskadelagen (1986:225),
13. lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.,
14. lagen (1990:1079) om tillfälliga bilförbud,
15. lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel,
16. lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer, och
17. lagen (1994:1818) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

3 § Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till bestämmelser som har ersatts genom bestämmelser i miljöbalken eller i denna lag, skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4 § Föreskrifter som gäller vid miljöbalkens ikraftträdande skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken, om de har meddelats med stöd av bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande bestämmelser i en äldre lag. Detta gäller dock inte om regeringen föreskriver något annat. Detta gäller inte heller för föreskrifter som har meddelats av en annan myndighet än regeringen, om den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

5 § Tillstånd, godkännanden, lagligförklaringar, dispenser, medgivanden, villkor eller registreringar som avser verksamheter, hanteringar eller andra åtgärder skall fortsätta att gälla, om de har meddelats genom beslut enligt bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande

bestämmelser i äldre lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av sådana bestämmelser. Besluten skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, om det inte följer något annat av denna lag eller av föreskrifterna.

Första stycket gäller inte sådan dispens från skyldigheten att söka tillstånd som anges i 10 § andra stycket eller 17 § andra stycket miljöskyddslagen (1969:387) i dess lydelse före den 1 juli 1981. Villkoren för en sådan dispens skall dock fortsätta att gälla till dess något annat bestäms. Villkoren skall anses vara meddelade enligt 23 kap. 8 § miljöbalken.

6 § Mål och ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande skall handläggas och bedömas enligt äldre bestämmelser, om det inte följer något annat av denna lag. Bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer i 6 kap. och 18 kap. 4 § miljöbalken skall tillämpas omedelbart.

Miljödomstolarna och Miljööverdomstolen skall i överklagade eller överlämnade mål och ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande tillämpa bestämmelserna i miljöbalken i fråga om förfarandet. Äldre bestämmelser skall dock fortfarande tillämpas i fråga om miljökonsekvensbeskrivningar.

7 § Vad som enligt miljöbalken gäller om ägare av en fastighet skall tillämpas även på den som innehar en fastighet med ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt.

Särskilda övergångsbestämmelser till 8 kap. miljöbalken

8 § Beslut som har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande om att skydda och vårda ett område eller föremål samt beslut om ändring av tidigare sådana beslut skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken. Naturvårdsområden och områden skyddade enligt 14 b § naturvårdslagen (1964:822) skall vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat.

Om ett förordnande enligt 2 kap. 14 § tredje stycket vattenlagen (1918:523) till skydd mot förorening eller 2 kap. 62 § samma lag till skydd för vattenförsörjningen ändras eller upphävs, skall det antecknas i inskrivningsregistret.

9 § Strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan skall inte omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms något annat.

10 § Förordnanden om undantag från strandskydd som har meddelats enligt 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen (1964:822) i dess lydelse före den 1 juli 1994 skall omprövas med tillämpning av

8 kap. 11 § miljöbalken senast den 30 juni 1999. Har ett förordnande inte omprövats innan dess, upphör förordnandet att gälla.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 6

11 § Bestämmelsen i 8 kap. 16 § andra stycket miljöbalken om när ett beslut om dispens från förbudet att vidta åtgärder i strandskyddsområde upphör, skall från och med den 1 januari 1999 tillämpas också på dispenser meddelade före den 1 augusti 1991.

12 § Föreskrifter för ett miljöskyddsområde enligt 8 kap. 17 § miljöbalken innebär inte inskränkningar av tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387).

13 § Bestämmelserna om förlängning av interimistiska förbud i naturvårdslagen (1964:822) skall fortfarande tillämpas i fråga om förbud som gäller vid balkens ikraftträdande.

Särskilda övergångsbestämmelser till 11 kap. miljöbalken

14 § I fråga om allmänna flottleder skall fortfarande tillämpas bestämmelserna i vattenlagen (1983:291) om

1. rådighet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2,
2. särskilda tvångsrätter i 8 kap. 1 § första stycket 3,
3. ersättning i 9 kap. 3 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § och 15 §,
4. prövningen av vattenmål i 13 kap. 13 § första stycket 8,
5. utrivning i 14 kap. 3 §, och
6. omprövning i 15 kap. 9 §.

Vad som sägs i 14 kap. 3 § och 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) om vattendomstolen skall i stället gälla miljödomstolen.

15 § Frågan om lagligheten av en vattenanläggning som har tillkommit före ikraftträdandet av miljöbalken utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser bedöms enligt de bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst.

16 § Vad som föreskrivs om underhåll i 11 kap. 18 § andra stycket miljöbalken gäller även den som med stöd av 8 kap. 2 § vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser har getts rätt att använda någon annans vattenanläggning.

Vad som föreskrivs om en ny fastighetsägares skyldigheter i 11 kap. 21 § första stycket miljöbalken gäller även när den förra ägaren har övertagit underhållsskyldigheten med stöd av 14 kap. 2 § vattenlagen (1983:291).

17 § En kommunal renhållningsordning enligt 9–13 §§ renhållningslagen (1979:596) skall fortsätta att gälla till dess en ny renhållningsordning har antagits med stöd av miljöbalken.

Särskilda övergångsbestämmelser till 16 kap. miljöbalken

18 § Tavor, skyltar, inskrifter eller därmed jämförliga anordningar som avses i 16 kap. 5 § miljöbalken och som inte undantas i 16 kap. 6 § samma balk får bibehållas trots vad som sägs i de bestämmelserna, om de har satts upp lagligen före den 1 januari 1965.

Om en anordning är uppenbart vanprydande i landskapsbilden, får länsstyrelsen förelägga den som ansvarar för anordningen att ta bort den eller ändra den. Föreläggandet får förenas med vite. Om föreläggandet inte följs skall kronofogdemyndigheten efter ansökan från länsstyrelsen verkställa beslutet. Verkställighet enligt utsökningsbalken får då ske.

Om det finns särskilda skäl skall länsstyrelsen tillerkänna den som har förelagts att ta bort anordningen ersättning för förlust med ett belopp som högst motsvarar kostnaderna för att skaffa, sätta upp och ta bort anordningen.

Särskilda övergångsbestämmelser till 18–20 kap. miljöbalken

19 § Mål och ärenden, som före miljöbalkens ikraftträdande har inletts hos en domstol, annan myndighet eller förrättningsman som enligt miljöbalken eller föreskrifter meddelade med stöd av balken inte skall handläggas sådana mål eller ärenden, skall slutföras av denna.

Ett mål eller ärende som inte har avgjorts av Koncessionsnämnden för miljöskydd eller en vattendomstol vid miljöbalkens ikraftträdande skall dock därefter handläggas av den miljödomstol som är behörig enligt 20 kap. 12 § miljöbalken. Ett mål som vid ikraftträdandet inte har avgjorts av Vattenöverdomstolen skall därefter handläggas av Miljööverdomstolen.

20 § Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande och krav på prövningstillstånd, om

1. en dom eller ett beslut har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande, eller
2. en dom eller ett beslut har meddelats av en allmän förvaltningsdomstol efter miljöbalkens ikraftträdande.

21 § Domar och beslut som en tingsrätt eller en fastighetsdomstol meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 28 och 29 kap. miljöbalken skall överklagas till Miljööverdomstolen.

22 § Beslut som en förrättningsman meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 12 kap. vattenlagen (1983:291) skall överklagas till miljödomstolen.

När miljödomstolen prövar sådana överklaganden skall den tillämpa 13 kap. 30–33, 36, 38, 41–43 och 45 §§, 46 § första stycket, 47–50 §§ samt 56–63 §§ vattenlagen (1983:291). Vad som sägs om vattendomstol skall gälla miljödomstol. Vad som i 61 § sägs om nämndemän skall gälla sakkunniga ledamöter.

23 § Tillstånd, godkännanden eller dispenser som enligt äldre bestämmelser har lämnats för obegränsad tid får vid en omprövning tidsbegränsas enligt 18 kap. 1 § första stycket miljöbalken, om

1. det följer av Sveriges internationella åtaganden att en sådan tidsbegränsning skall ske, eller

2. tidsbegränsning kunde ske vid en omprövning enligt de äldre bestämmelserna.

24 § Vägar, järnvägar, allmänna farleder eller flygplatser behöver inte prövas av regeringen enligt 19 kap. 1 § 18–21 miljöbalken, om de har börjat anläggas före den 1 januari 2001.

25 § Om ett vattenföretag har utförts under vattenlagens (1983:291) giltighetstid utan tillstånd, är företagaren bevisningsskyldig i fråga om de förhållanden som rådde i vattnet innan företaget utfördes.

Detsamma gäller andra vattenföretag än dikning som har utförts under vattenlagens (1918:523) giltighetstid, om den lagen var tillämplig på företaget.

Särskilda övergångsbestämmelser till 21 kap. miljöbalken

26 § Bestämmelserna om förverkande i 21 kap. 3 och 4 §§ miljöbalken gäller också vattenanläggningar som har kommit till före balkens ikraftträdande, även om någon domstols eller annan myndighets tillstånd inte har behövts och inte heller lämnats.

27 § Vid omprövning enligt 21 kap. 5 § miljöbalken av ett tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) får en produktionsmängd eller annan omfattning av verksamheten som angetts i tillståndet ändras mot tillståndshavarens bestridande endast när omprövningen görs enligt första stycket 2.

28 § Bestämmelsen i 21 kap. 5 § första stycket 1 miljöbalken om att omprövning får göras tio år efter det att ett tillståndsbeslut har vunnit laga kraft innebär inte någon inskränkning av omprövningstider som har bestämts i domar och beslut meddelade enligt äldre bestämmelser.

29 § Ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) till vattenkraftverk eller vattenreglering för kraftändamål eller villkoren för ett sådant tillstånd får

omprövas enligt 21 kap. 5 § första stycket 1 miljöbalken tidigast trettio år efter den dag då företaget enligt meddelade föreskrifter skall vara fullbordat, om inte något annat följer av andra stycket. Om nyprövning har gjorts enligt vattenlagen (1918:523) får en sådan omprövning göras tidigast trettio år efter den dag då domen om nyprövning vann laga kraft.

Om företaget skulle ha kunnat underkastas nyprövning enligt 4 kap. vattenlagen (1918:523) vid en tidpunkt efter den 31 december 1983, får omprövning göras så snart den för nyprövning gällande tiden har gått ut.

Ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller villkoren för ett sådant tillstånd får omprövas enligt 21 kap. 5 § första stycket 6 miljöbalken endast om förändringen i omgivningen har skett efter den 31 december 1983.

30 § Omprövning enligt 21 kap. 5 § första stycket 11 miljöbalken får göras även när anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats till skydd för fisket med stöd av motsvarande bestämmelser i äldre lag.

31 § Omprövning enligt miljöbalken kan göras av en sådan särskild rättighet att förfoga över vattnet som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

Särskilda övergångsbestämmelser till 23 kap. miljöbalken

32 § Ett föreläggande eller förbud skall anses beslutat enligt 23 kap. miljöbalken, om en tillsynsmyndighet har beslutat det enligt bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande bestämmelser i äldre lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av sådana bestämmelser.

33 § Särskild handräckning enligt 23 kap. 16 § andra stycket miljöbalken får meddelas även vid en gärning som har begåtts före miljöbalkens ikraftträdande, om gärningen var straffbar när den begicks.

Särskilda övergångsbestämmelser till 27 kap. miljöbalken

34 § Bestämmelserna om miljöskaktionsavgift i 27 kap. miljöbalken tillämpas endast på överträdelse som har ägt rum efter att balken har trätt i kraft.

Bestämmelserna om miljöskyddsavgift i miljöskyddslagen (1969:387) skall fortfarande tillämpas i mål och ärenden om sådan avgift, om ansökan om påförande av avgift har kommit in till Koncessionsnämnden för miljöskydd innan miljöbalken trädde i kraft.

35 § I stället för reglerna i 28 kap. miljöbalken om skadereglering vid vissa ingripanden av det allmänna skall äldre bestämmelser gälla i fråga om rätt till ersättning eller inlösen på grund av beslut som har meddelats före balkens ikraftträdande.

36 § Vid omprövning av ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller motsvarande äldre bestämmelser gäller följande i fråga om ersättning enligt 28 kap. 20-22 §§ miljöbalken.

1. Vad som sägs om andelskraft i 28 kap. 21 § tredje stycket miljöbalken tillämpas även beträffande ersättning genom överföring av kraft enligt vattenlagen (1918:523) i dess lydelse före den 1 juli 1974.

2. I stället för vad som sägs i 28 kap. 22 § andra – fjärde stycket miljöbalken är tillståndshavaren skyldig att utan ersättning tåla förlusten eller inskränkningen till så stor del som, tillsammans med vad tillståndshavaren tidigare efter den 1 januari 1984 har avstått enligt denna paragraf samt 12 och 14 §§ lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291), motsvarar en tjugondel av det produktionsvärde eller det värde av vattenmängd, fallhöjd eller magasinsvolym som avses i 28 kap. 22 § andra stycket miljöbalken.

Har ansökan om omprövning gjorts före den 1 juli 1995 skall i stället tillämpas 11 och 12 §§ lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291) i deras lydelse före detta datum.

37 § Bestämmelserna i 36 § skall tillämpas också när en sådan särskild rättighet att förfoga över vattnet omprövas som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

38 § Bestämmelsen i 28 kap. 23 § miljöbalken om begränsning av rätten till ersättning skall gälla innehavare av tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller äldre bestämmelser, om bestämmelserna om kungsådra var tillämpliga på vattenföretaget. Begränsning skall i sådana fall även ske om det nya vattenföretaget är en markavvattning eller en vattentäkt för bevattning.

Första stycket gäller också i fråga om förlust eller inskränkning som den drabbats av som utan särskilt tillstånd driver ett vattenföretag som har kommit till före den 1 januari 1984.

Allmänna bestämmelser

1 § Lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag och denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

2 § Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till föreskrifter som har ersatts genom föreskrifterna i lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag eller i denna lag, skall i stället de nya föreskrifterna tillämpas.

3 § Föreskrifter som gäller vid ikraftträdandet av lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i den lagen, om de har meddelats med stöd av bestämmelser i vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lag och föreskrifterna gäller områden som regleras i den nya lagen. Detta gäller dock inte om regeringen föreskriver något annat. Detta gäller inte heller för föreskrifter som har meddelats av en annan myndighet än regeringen, om den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

4 § Vad som enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag gäller om ägare av en fastighet skall tillämpas även på den som innehar en fastighet med ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt.

Särskilda övergångsbestämmelser till 2 kap. nya lagen

5 § Genom 2 kap. 2 och 3 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag inskränks inte den rätt som någon hade före lagens ikraftträdande på grund av dom, urminnes hävd eller någon annan särskild rättsgrund eller enligt 1 kap. 2 § andra stycket vattenlagen (1918:523).

6 § Bestämmelserna om rådighet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2 vattenlagen (1983:291) skall enligt 14 § första stycket 1 lagen (0000) om införande av miljöbalken fortfarande tillämpas i fråga om allmänna flottleder.

Särskilda övergångsbestämmelser till 3, 4 och 5 kap. nya lagen

7 § Samfälligheter som har bildats enligt vattenlagen (1983:291) skall anses vara bildade enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag.

8 § Bestämmelserna i 3 kap. 12–25 och 27 §§, 7 kap. 61–65 §§ samt 8 kap. 38–45 §§ vattenlagen (1918:523) om flera deltagares förvaltning av företag som har kommit till enligt den lagen skall tillämpas så länge företagets förvaltning inte har ordnats på något annat sätt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 6

Särskilda övergångsbestämmelser till 6 kap. nya lagen

9 § Om någon är skyldig att betala årlig avgift enligt 2 kap. 8 eller 10 § eller 4 kap. 14 § vattenlagen (1918:523) eller motsvarande äldre lag skall avgiften utan särskilt beslut räknas om årligen i förhållande till den ändring av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som har skett mellan avgiftsåret och året innan dess.

Särskilda övergångsbestämmelser till 7 kap. nya lagen

10 § Bestämmelsen om ändring av bygdeavgift och fiskeavgift i 7 kap. 16 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag gäller också avgifter enligt 2 kap. 8 och 10 §§ samt 4 kap. 14 § vattenlagen (1918:523).

11 § Bestämmelserna i 7 kap. 18 och 19 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skall tillämpas även på

- 1.samfälligheter enligt 3 kap. vattenlagen (1918:523) som avser vattenreglering enbart för kraftändamål,
- 2.samfälligheter enligt 7 kap. vattenlagen (1918:523),
- 3.samfälligheter för de ändamål som avses i 8 kap. 20 § vattenlagen (1918:523), och
- 4.samfälligheter enligt motsvarande äldre bestämmelser.

Om kretsen av deltagare i en sådan samfällighet eller kostnadsfördelningen mellan dem ändras genom omprövning enligt 7 kap. 18 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag eller godkännande av en överenskommelse enligt 7 kap. 19 § samma lag, skall en samfällighet enligt den nya lagen anses bildad.

12 § Bestämmelserna om omprövning i 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) skall enligt 14 § första stycket 6 lagen (0000) om införande av miljöbalken fortfarande tillämpas i fråga om allmänna flottleder.

Särskilda övergångsbestämmelser till 9 kap. nya lagen

13 § Bestämmelsen i 9 kap. 4 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag skall tillämpas också i fråga om andelskraft enligt vattenlagen (1918:523) och ersättning genom överföring av kraft enligt samma lag i dess lydelse före den 1 juli 1974.

14 § I fråga om ersättning som enligt vattenlagen (1918:523) i dess lydelse före den 1 juli 1974 skall lämnas genom överföring av kraft gäller fortfarande bestämmelserna i den lagen.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 6

På talan av part får miljödomstolen bestämma att sådan rättighet till överföring av kraft skall avlösas mot ersättning i pengar, om detta inte medför betydande olägenhet för en motpart. För en sådan talan gäller bestämmelserna om talan som avses i 7 kap. 2 § 7 lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag. Miljödomstolen bestämmer dag då skyldigheten att fullgöra kraftöverföringen upphör. Ersättningsgivaren skall innan dess ha betalat föreskriven penningersättning. I fråga om sådan ersättning gäller i övrigt bestämmelserna i 28 kap. miljöbalken.

Efter remiss har yttranden kommit in från Riksdagens ombudsmän JO, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Kommerskollegium, Försvarsmakten, Generalläkaren vid försvarsmakten, Statens räddningsverk, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Statens järnvägar, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Statskontoret, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Boverket, Statliga sektorns arbetsmiljönämnd SAN, Statens jordbruksverk, Statens livsmedelsverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Arbetskyddsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer, Närings- och teknikutvecklingsverket, Sveriges geologiska undersökning, Kammarkollegiet, Konsumentverket, Konkurrensverket, Statens naturvårdsverk, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Lantmäteriverket, Statens strålskyddsinstitut, Svea hovrätt, Växjö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Umeå tingsrätt, Kamrarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Östergötlands län, Kronofogdemyndigheten i Stockholm, Universitetet i Uppsala, Universitetet i Lund, Sveriges Lantbruksuniversitet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kristianstads län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Svenska Kyrkans Centralstyrelse, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Norrköpings kommun, Växjö kommun, Karlskrona kommun, Landskrona kommun, Halmstads kommun, Borås kommun, Skövde kommun, Karlstads kommun, Västerås kommun, Falu kommun, Gävle kommun, Sundsvalls kommun, Örnsköldsviks kommun, Storumans kommun, Umeå kommun, Piteå kommun, Stockholms läns landsting, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges Advokatsamfund, Grossistförbundet Svensk Handel, Sveriges Industriförbund och Svenska Arbetsgivareföreningen, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Vatten- och Avloppsverksföreningen, Svenska Kraftverksföreningen, Tjänstemännens Centralorganisationen, Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Samernas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Skogsägarnas Riksförbund, Skogsindustrierna, Svenska Renhållningsverks-Föreningen, Friluftsförbundet Miljöförbundet Jordens Vänner, Sveriges Försäkringsförbund, Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund och Miljöcentrum.

1 Förslag till miljöbalk

Härigenom föreskrivs att i Sveriges rikets lag skall efter jordabalken införas en ny balk, benämnd miljöbalk, av följande lydelse.

FÖRSTA AVDELNINGEN

Övergripande bestämmelser

1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde

1 § Målet med miljöbalken är att trygga en hållbar utveckling så att nu levande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. I en hållbar utveckling ingår att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är knuten till ett förvaltaransvar.

För att uppnå miljöbalkens mål skall

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt användas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

2 § Bestämmelserna i 3 och 4 kap. skall tillämpas vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning av sådan verksamhet som är tillståndspliktig enligt 9, 11 och 12 kap. och vid regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. samt enligt vad som är föreskrivet i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, luftfartslagen (1957:297), lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, väglagen (1971:948), lagen (1978:160) om vissa rörledningar, lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn, lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter, plan- och bygglagen (1987:10), minerallagen (1991:45), lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon och lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

3 § Om det i någon annan lag finns bestämmelser som i särskilda avseenden reglerar en fråga som omfattas av miljöbalken, gäller i stället vad som sägs i den lagen.

Utöver bestämmelserna i miljöbalken gäller, i fråga om verksamhet som kan orsaka olägenheter för människors hälsa, miljön eller andra intressen som skyddas enligt miljöbalkens bestämmelser, vad som

föreskrivs i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, luftfartslagen (1957:297), lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, väglagen (1971:948), lagen (1978:160) om vissa rörledningar, skogsvårdslagen (1979:429), lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn, lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter, plan- och bygglagen (1987:10), minerallagen (1991:45), lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon, lagen (1995:1649) om byggande av järnväg och andra lagar.

I fråga om arbetsmiljön gäller de särskilda bestämmelserna i arbetsmiljölagen (1977:1160).

4 § I fråga om viss miljöfarlig verksamhet och viss vattenverksamhet gäller särskilda bestämmelser enligt lagen (1971:850) med anledning av gränsöversöverskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland.

5 § Regeringen får, i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen, meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från denna balk.

6 § I lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen finns föreskrifter om verkan av unionens fördrag och andra instrument samt de Europeiska gemenskapernas beslut.

2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m.

1 § Vid tillåtlighets- och tillståndsprövning och prövning av sådana villkor som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning, för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och genomföra de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vid yrkesmässig verksamhet skall bästa möjliga teknik användas.

Dessa försiktighetsmått skall genomföras så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

4 § För verksamheter och åtgärder skall en sådan plats väljas som är lämplig med hänsyn till 1 kap. 1 §, 3 kap. och 4 kap. Platsen skall väljas så att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

5 § Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas.

6 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall, för att förebygga risk, undvika att använda sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan ersättas med mindre farliga kemiska produkter eller biotekniska organismer. Detta gäller också en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism och som kan ersättas av en mindre farlig vara.

7 § Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar för att skadan eller olägenheten avhjälpes. Detta ansvar kvarstår till dess skadan eller olägenheten har upphört.

8 § Kraven på hänsyn enligt 2-7 §§ gäller i den utsträckning det kan anses rimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning skall nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämföras med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om totalförsvarsverksamhet eller om en åtgärd behövs för totalförsvaret, skall detta beaktas vid avvägningen.

Avvägningen enligt första stycket får inte medföra att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. åsidosätts.

9 § Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om det finns särskilda skäl.

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar.

10 § Om en verksamhet eller åtgärd är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt får regeringen tillåta den, även om förutsättningarna är sådana som anges i 9 § andra stycket. Detta gäller dock inte om verksamheten eller åtgärden kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

Beslut enligt första stycket får förenas med villkor för att tillgodose allmänna intressen.

1 § Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

4 § Jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse.

Brukningssvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

5 § Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

6 § Mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av områdenas naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

7 § Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa.

Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

9 § Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

10 § Om ett område enligt 5–8 §§ är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret skall försvarsintresset ges företräde.

Beslut med stöd av första stycket får inte strida mot bestämmelserna i 4 kap.

4 kap. Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet

1 § De områden som anges i 2–7 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd i dessa områden endast om det inte möter något hinder enligt 2–7 §§ och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bestämmelserna i första stycket och 2–6 §§ utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte heller hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 3 kap. 7 § andra stycket.

2 § Inom följande områden skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön:

Kustområdet och skärgården i Bohuslän från riksgränsen mot Norge till Lysekil,

Kustområdet i Halland,

Kullaberg och Hallandsåsen med angränsande kustområden,

Kustområdet i Skåne från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus,

Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från

Oskarshamn till Arkösund,

Kustområdena och skärgårdarna i Södermanland och Uppland från Oxelösund till Herräng och Singö,

Kustområdet och skärgården i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde,
Kustområdet och skärgården i Norrbotten från Bondöfjärden till riksgränsen mot Finland,
Öland,
Gotland,
Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne,
Åsnen med öar och strandområden och områdena söder därom utmed Mörrumsån och vid sjön Mien till Pukaviksbukten och Listerlandet,
Vänern med öar och strandområden,
Vättern med öar och strandområden,
Tiveden med områdena vid sjön Unden och sjön Viken samt området utmed Göta kanal mellan Karlsborg och Sjötorp,
Området Dalsland-Nordmarken från Mellerud och sjön Ånimmen vid Vänern till sjösystemet från Dals-Ed i söder till Årjäng och Östervallskog i norr,
Fryksdalen från Kil till Torsby samt området utmed övre delen av Klarälven inom Torsby kommun,
Mälaren med öar och strandområden,
Området Malingsbo-Kloten mellan Storå, Kopparberg, Smedjebacken och Skinnskatteberg,
Området utmed Dalälven från Avesta till Skutskär,
Siljan och Orsasjön med öar och strandområden samt området utmed Oreälven, sjön Skattungens och Oresjön med området söder därom över Gulleråsen och Boda till Rättvik,
Området utmed Ljusnan från Färila till Bergvik,
Vindelådalen,
Fjällvärlden från Transtrandsfjällen i söder till Trekröset med undantag för de fjällområden som anges i 5 §.

3 § Inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde samt på Öland får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1-11 och 17 inte komma till stånd.

4 § Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1-7 och 10-11 komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som skall prövas enligt angivna lagrum.

5 § Inom fjällområdena Långfjället-Rogen, Sylarna-Helags, Skäckerfjällen, Burvattnet, Hotagsfjällen, Frostviken-Borgafjällen,

Marsfjällen, Vardofjällen, Artfjället, Tärna-Vindelfjällen, SarekMavas, Kebnekaise-Sjaunja, Rostu och Pessinki får bebyggelse och anläggningar komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet. Andra åtgärder inom områdena får vidtas endast om det kan ske utan att områdenas karaktär påverkas.

6 § Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden samt i följande vattenområden med tillhörande käll- och biflöden:

I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och
I Ljusnan	Österdalälven uppströms Trängslet
I Ljungan	Voxnan uppströms Vallhaga Ljungan uppströms Storsjön samt Gimån uppströms Holmsjön
I Indalsälven	Åreälven, Ammerån, Storån - Dammån samt Härkan
I Ångermanälven	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmån uppströms Vojmsjön
Vapstälven	
Moälven	
Lögdeälven	
Öreälven	
I Umeälven	Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken
Sävarån	
I Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes samt Malån
Byskeälven	
Åbyälven	
I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärälven
Råneälven	
Emån	
Bräkneån	
Mörrumsån	
Fylleån	
I Enningdalsälven	Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor: Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

I Klarälven	sträckan mellan Höljes och Edebäck
I Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt Dalälven nedströms Näs bruk
I Ljusnan	sträckan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna
I Ljungan	sträckan mellan Havern och Holmsjön samt sträckan nedströms Viforsen
I Indalsälven	Lången nedströms Landösjön
I Ångermanälven	Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön
I Umeälven	Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta

Första och andra styckena gäller inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan.

7 § Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark.

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

5 kap. Miljökvalitetsnormer

Föreskrifter om miljökvalitetsnormer

1 § Regeringen får för vissa geografiska områden eller för hela landet meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller naturen i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer).

Regeringen får överlåta till en myndighet att meddela miljökvalitetsnormer som skall gälla till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Vad miljökvalitetsnormer skall ange

2 § Miljökvalitetsnormer skall ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Miljökvalitetsnormerna skall ange

1. förekomst i mark, yt- och grundvatten, luft eller naturen i övrigt av kemiska produkter eller biotekniska organismer,

2. högsta nivå för buller, skakning, ljus, strålning eller annan sådan störning, eller

3. nivå eller värde för vattenstånd eller flöde i vattensystem, vattendrag, grundvatten eller delar av dem.

Hur miljö kvalitetsnormer skall beaktas

3 § Myndigheter och kommuner skall iaktta miljö kvalitetsnormerna när de

- planerar och planlägger,
- prövar tillåtlighet, tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden,
- utövar tillsyn, eller
- meddelar föreskrifter.

4 § Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § 2.

Åtgärdsplan

5 § Om det behövs för att en miljö kvalitetsnorm skall uppfyllas, skall en åtgärdsplan upprättas. Regeringen skall i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas eller när behov uppkommer besluta en sådan åtgärdsplan eller besluta att en eller flera myndigheter eller kommuner skall upprätta sådana åtgärdsplaner.

Om en miljö kvalitetsnorm för ett geografiskt område överträds därför att miljön påverkas av en verksamhet som ligger utanför området, skall regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer upprätta en åtgärdsplan för hela det område där störningar förekommer.

Innan en myndighet eller kommun upprättar en åtgärdsplan skall den samråda med myndigheter och kommuner som berörs samt med verksamhetsutövare som berörs i betydande omfattning. En åtgärdsplan som upprättas av en kommun skall beslutas av kommunfullmäktige.

Åtgärdsplanen skall skickas till de myndigheter som regeringen bestämmer.

6 § En åtgärdsplan får omfatta all verksamhet som kan påverka de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som avses i 2 § första stycket. I en åtgärdsplan skall anges de åtgärder som skall vidtas för att miljö kvalitetsnormen skall vara uppfylld vid en angiven tidpunkt samt vilka myndigheter och kommuner som skall se till att angivna åtgärder vidtas samt när de skall vara genomförda.

En åtgärdsplan skall omprövas vid behov.

7 § Regeringen får föreskriva att vissa åtgärdsplaner skall prövas av regeringen.

Åtgärdsprogram

8 § Regeringen får föreskriva att sådana åtgärdsprogram skall upprättas som kan krävas till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Mätning och kontroll

9 § Regeringen skall i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas även besluta vilka som är skyldiga att utföra de mätningar som behövs för att kontrollera att en miljö kvalitetsnorm uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om mätmetoder och redovisning av mätresultat.

6 kap. Miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag

När det krävs en miljökonsekvensbeskrivning

1 § En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt 9, 11 och 12 kap. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. En sådan skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i ansökningar om dispens eller andra ärenden enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

2 § Regeringen får föreskriva att det skall finnas en miljökonsekvensbeskrivning även i ärenden enligt andra lagar eller i andra fall än som avses i 1 §, när det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. I fråga om sådana miljökonsekvensbeskrivningar gäller vad som sägs i detta kapitel, om inget annat har föreskrivits.

Syftet med miljökonsekvensbeskrivningar

3 § Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som en planerad verksamhet eller åtgärd kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten,

luft, klimat, landskap, kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Tidigt samråd och beslut om betydande miljöpåverkan

4 § Alla som avser att bedriva verksamhet eller vidta någon åtgärd som kräver tillstånd eller beslut om tillåtlighet enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken skall tidigt samråda med länsstyrelsen. De skall även samråda med enskilda som kan antas bli särskilt berörda och göra det i god tid och i behövlig omfattning innan de gör en ansökan om tillstånd och upprättat den miljökonsekvensbeskrivning som krävs enligt 1 §. Före samrådet skall den som avser att bedriva verksamheten till länsstyrelsen och enskilda som särskilt berörs lämna uppgifter om den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan.

Vad som sägs i första stycket gäller också för ärenden för vilka en miljökonsekvensbeskrivning krävs enligt 1 § andra stycket.

Efter samrådet skall länsstyrelsen besluta om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet får inte överklagas. Innan beslut fattas skall yttrande i frågan begäras in från tillsynsmyndigheten i de fall denna inte är länsstyrelsen.

Regeringen får föreskriva om vilka slags verksamheter och åtgärder som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Utökat samråd med miljökonsekvensbedömning

5 § Om länsstyrelsen enligt 4 § beslutar att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, skall ett förfarande med miljökonsekvensbedömning genomföras. Vid ett sådant förfarande skall den som avser att bedriva verksamheten samråda med övriga statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda. Samrådet skall avse verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen.

6 § Om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land, skall den ansvariga myndighet som regeringen bestämmer informera det landets ansvariga myndighet om den planerade verksamheten eller åtgärden och ge det berörda landet och den allmänhet som berörs där möjlighet att delta i ett samrådsförfarande om ansökan och miljökonsekvensbedömningen.

Sådan information skall också lämnas om en annan stat som kan antas bli utsatt för en betydande miljöpåverkan begär det.

7 § En miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §, däribland

1. en beskrivning av verksamheten med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,

2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas, minskas eller avhjälpas, t.ex. hur det skall undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. överträds,

3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,

4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och

5. en iceteknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1-4.

Efter samråd med den myndighet som skall pröva ansökan om tillstånd eller frågan om tillåtlighet, får länsstyrelsen i ett beslut enligt 4 § tredje stycket att betydande miljöpåverkan kan antas ställa krav på att även andra jämförbara sätt att nå samma syfte skall redovisas när alternativa utformningar som avses i första stycket 4 redovisas.

För verksamheter eller åtgärder som inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall en miljökonsekvensbeskrivning innehålla vad som anges i första stycket, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning.

Kungörande samt tillfälle att yttra sig

8 § När en miljökonsekvensbeskrivning upprättats i ett mål eller ärende om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet, skall detta kungöras tillsammans med kungörelsen om ansökan enligt 19 kap. 4 § och 22 kap. 3 §. Om en miljökonsekvensbeskrivning upprättats i något annat mål eller ärende som rör en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, skall detta kungöras tillsammans med ansökan i de fall en sådan har gjorts. Därefter skall ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen hållas tillgängliga för allmänheten, som skall beredas tillfälle att yttra sig över dessa innan målet eller ärendet prövas.

Av 12 § lagen (0000) om kungörelse, skriftväxling och delgivning i mål och ärenden enligt miljöbalken framgår att när dom eller beslut har meddelats i målet eller ärendet skall detta kungöras samt den ansvariga myndigheten i det land med vilket samråd hållits enligt 6 § informeras.

9 § Den myndighet som skall pröva en ansökan i ett mål eller ärende där det krävs en miljökonsekvensbeskrivning skall i samband med den prövningen i ett särskilt beslut även ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i detta kapitel. Detta beslut får inte överklagas särskilt.

Vid prövningen av ansökan skall myndigheten beakta innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och yttranden enligt 4–6 och 8 §§.

Kostnaden för miljökonsekvensbeskrivningar

10 § En miljökonsekvensbeskrivning samt förfarandet med miljökonsekvensbedömning skall bekostas av den som gjort en ansökan som avses i 1 § eller i annat fall är skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning.

Planer och planeringsunderlag

11 § Varje myndighet som skall tillämpa denna balk skall se till att sådana planer enligt plan- och bygglagen (1987:10) och sådant planeringsunderlag som behövs för att belysa hushållningsfrågan finns tillgängliga i målet eller ärendet.

Om myndigheten begär det, är kommunen skyldig att tillhandahålla planer enligt plan- och bygglagen samt planeringsunderlaget till dessa.

12 § Länsstyrelsen skall ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med naturresurser i länet och som finns hos statliga myndigheter. Länsstyrelsen är skyldig att på begäran tillhandahålla sådant planeringsunderlag åt kommuner och myndigheter som skall tillämpa denna balk samt åt den som är skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning.

13 § Regeringen får i ett visst fall besluta att en eller flera kommuner skall redovisa till regeringen eller någon annan myndighet, hur kommunen eller kommunerna i sin planering enligt plan- och bygglagen (1987:10) avser att

1. genomföra en åtgärdsplan enligt 5 kap. 5 § eller på annat sätt skapa förutsättningar för att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. uppfylls, och

2. tillgodose ett intresse som rör hushållningen med mark och vatten enligt 3 och 4 kap.

Statliga myndigheter skall anmäla till regeringen om det uppkommer behov av en sådan redovisning.

7 kap. Skydd av områden*Allemansrätt*

1 § Var och en som utnyttjar allemansrätten skall visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med naturen.

Nationalpark

2 § Ett mark- och vattenområde som tillhör staten får efter riksdagens medgivande av regeringen förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

3 § Föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker och om inskränkningar i rätten att använda mark inom nationalparker får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Naturresevat

4 § Ett mark- och vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturresevat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer eller i syfte att tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturresevat.

5 § I ett beslut om att bilda naturresevat skall skälen för beslutet anges.

I beslutet skall också anges de inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med resevatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Om det senare visar sig behövas nya skäl eller ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet får länsstyrelsen eller kommunen meddela beslut om detta.

6 § Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturresevat får länsstyrelsen eller kommunen förplikta ägare och andra innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,

2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,

3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller

4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark och vattenförhållanden.

7 § Länsstyrelsen eller kommunen får helt eller delvis upphäva beslut som den har meddelat enligt 4–6 §§, om det finns synnerliga skäl.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett naturreservat, om det finns särskilda skäl. Ett beslut om dispens upphör att gälla, om den åtgärd som avses med dispensen inte har påbörjats inom två år eller avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Innan upphävande eller dispens beslutas för ett sådant särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde som anges i 28 § krävs tillåtelse av regeringen, om inte annat följer av 29 § andra stycket.

Beslut om upphävande eller dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

8 § Beslut i frågor om bildande eller ändring av naturreservat får inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10). Mindre avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Kulturresevat

9 § Ett mark- eller vattenområde får förklaras som kulturresevat i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap. På ett sådant område skall bestämmelserna i 4–6 §§ tillämpas. Att det inom ett område finns en byggnad eller anläggning som är skyddad som byggnadsminne, kyrkligt kulturminne eller fast fornlämning enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. hindrar inte att området förklaras som kulturresevat.

I fråga om beslut enligt denna paragraf gäller också 7 och 8 §§.

Naturminne

10 § Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme.

Vad som i 5–8 §§ föreskrivs om naturreservat skall gälla även för naturminnen.

11 § Mindre mark- eller vattenområde som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förklaras som biotopskyddsområde. Sådana förklaringar får avse enskilda områden eller samtliga områden av ett visst slag inom landet eller del av landet.

Inom biotopskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. Om regeringen förordnar att samtliga områden av visst slag skall vara biotopskyddsområden, får den i samband med beslutet meddela föreskrifter om att dispens kan medges för sådan verksamhet eller sådana åtgärder. Dispens får endast medges om det finns särskilda skäl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidta de åtgärder som behövs för att vårda biotopskyddsområde. Innan det vidtas någon åtgärd skall den som äger eller har särskild rätt till området underrättas särskilt.

Ett beslut om biotopskyddsområde skall gälla omedelbart även om det överklagas.

Djur- och växtskyddsområde

12 § Om det utöver förbud enligt 8 kap. 1 och 2 §§ eller fredning enligt jakt- och fiskelagstiftningen behövs särskilt skydd för en djur- eller växtart inom ett visst område, får länsstyrelsen eller kommunen meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Strandskyddsområde

13 § Strandskydd råder vid havet och vid insjöar och vattendrag.

Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet.

14 § Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde). Området får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utvidgas till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften.

Ett beslut om att utvidga strandskyddet skall gälla omedelbart även om det överklagas.

15 § Ett strandområde som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnas att inte vara omfattat av strandskydd.

Ett strandområde som avses ingå i en detaljplan eller omfattas av områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10) får, om det finns särskilda skäl, av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnas att inte vara omfattat av strandskydd.

Om detaljplan eller områdesbestämmelser upphävs inträder åter strandskydd.

16 § Inom strandskyddsområde får inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader ändras så att de kan tillgodose ett väsentligen annat ändamål än de tidigare har använts till,
3. grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för bebyggelse som avses i 1 och 2,
4. andra anläggningar eller anordningar utföras som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt eller väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter, eller
5. andra åtgärder vidtas som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter.

17 § Förbuden i 16 § gäller inte

1. byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och som inte tillgodoser bostadsändamål, eller

2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller till vilka tillstånd har lämnats enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av denna balk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att förbuden i 16 § inte skall gälla sådana byggnader, anläggningar eller anordningar som utgör komplement till bebyggelse på en tomtplats och som förläggs längre från stranden än huvudbyggnaden.

18 § Länsstyrelsen får meddela dispens från bestämmelserna i 16 §, om det finns särskilda skäl. Om dispens meddelas, skall länsstyrelsen bestämma i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet.

Ett beslut om dispens upphör att gälla, om den åtgärd som avses med dispensen inte har påbörjats inom två år eller avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Miljöskyddsområde

19 § Ett större mark- eller vattenområde får av regeringen förklaras som miljöskyddsområde, om det krävs särskilda föreskrifter därför att området eller en del av området är utsatt för föroreningar eller annars inte uppfyller en miljökvalitetsnorm.

20 § För miljöskyddsområde skall regeringen eller efter regeringens bemyndigande länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter om skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått för verksamheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Länsstyrelsen får meddela dispens från föreskrifter som har meddelats för ett miljöskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

Vattenskyddsområde

21 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.

22 § För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

Marinvetenskaplig forskning

23 § För att skydda den marina miljön får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att marinvetenskaplig forskning inom svenskt sjöterritorium inte får bedrivas från forskningsfartyg som är registrerade i eller tillhör en annan stat utan att det finns tillstånd för forskningen eller den har anmälts.

Tillstånd får begränsas till viss tid och förenas med villkor.

Interimistiska förbud

24 § När en fråga har väckts om att ett område eller ett föremål skall skyddas som naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vattenskyddsområde eller om att ett redan skyddat sådant område eller föremål skall få utökat skydd, får länsstyrelsen eller kommunen för viss tid dock högst tre år meddela förbud mot att sådana åtgärder vidtas utan tillstånd som berör området eller föremålet och som strider mot syftet med det tilltänkta skyddet. Om det finns särskilda skäl, får förbudet förlängas att gälla i ytterligare högst ett år. Om det finns synnerliga skäl, får förbudet därefter förlängas att gälla i ytterligare högst ett år.

Ett förbud enligt första stycket skall gälla omedelbart även om det överklagas.

25 § Vid beslut om naturreservat, kulturresevat, naturminnen, biotopskyddsområden, djur- eller växtskyddsområden och vattenskyddsområden får markägarens rätt att använda marken inskränkas endast när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Inskränkningen får inte gå längre än som krävs för att tillgodose syftet med skyddet för området. Detsamma gäller också förpliktelser att tåla intrång i rätt till fastighet. Härvid skall innehavare av särskild rätt till fastighet likställas med ägare.

26 § Dispens enligt 7, 9-11, 18, 20 och 22 §§ från förbud eller andra föreskrifter som meddelats med stöd av detta kapitlet får ges endast om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Förteckning över vissa naturområden

27 § Naturvårdsverket skall fortlöpande föra en förteckning över naturområden som bör beredas skydd i enlighet med internationella åtaganden eller nationella mål om skydd av sådana områden. Av förteckningen skall det framgå vilket internationellt åtagande eller nationellt mål som har föranlett att området har tagits upp i förteckningen.

Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet.

Särskilt skydds- eller bevarandeområde

28 § Regeringen får förklara ett naturområde som särskilt skyddsområde om området enligt rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar är särskilt betydelsefullt för skyddet av sådana fåglar.

Ett område som av Europeiska gemenskapernas kommission har utpekats som ett område av intresse för gemenskapen skall av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring enligt första eller andra stycket, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring.

29 § För ett område som förklarats som särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde får beslut om helt eller delvis upphävande av områdesskydd, om dispens från skyddsföreskrifter eller om tillstånd enligt sådana föreskrifter inte meddelas utan regeringens tillåtelse.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Detta gäller inte beslut om dispens eller tillstånd, om det är uppenbart att verksamheten inte kommer att orsaka mer än obetydlig skada på områdets naturvärden.

Ordningsföreskrifter

30 § Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Delegation till kommun

31 § Regeringen eller den statliga myndighet som regeringen bestämmer får förordna att en kommun i stället för länsstyrelsen skall ha de befogenheter som länsstyrelsen har enligt 18 §.

8 kap. Särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter

1 § Föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet döda, skada eller fånga vilt levande djur eller att ta bort eller skada sådana djurs ägg, rom eller bon får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas, om det finns risk för att en vilt levande djurart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en sådan art. Förbudet får dock inte gälla fall då ett sådant djur måste dödas, skadas eller fångas till försvar mot angrepp på person eller värdefull egendom.

Föreskrifterna får inte avse vilda däggdjur, fåglar, fiskar, vattenlevande blötdjur eller vattenlevande kräftdjur.

2 § Föreskrifter om förbud att inom landet eller del av landet ta bort, skada eller ta frö eller andra delar från vilt levande växter får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas, om det finns risk för att en vilt levande växtart kan komma att försvinna eller utsättas för plundring eller om det krävs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av en sådan art.

3 § För att skydda vilt levande djur- eller växtarter eller naturmiljön får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud mot eller särskilda villkor för att sätta ut exemplar av sådana djur- eller växtarter i naturmiljön.

Detta gäller inte när sådana föreskrifter finns i annan lag.

I 13 kap. finns särskilda bestämmelser om genetiskt modifierade organismer.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

4 § För att skydda vilt levande djur- eller växtarter får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om in och utförsel, transport, förvaring, preparering och förevisning av djur och växter eller handel med dem. Sådana föreskrifter får meddelas, om det behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden på området eller av andra skäl. Föreskrifterna får också reglera motsvarande befattningsmedel, ägg, rom eller bon eller med andra produkter som har utvunnits av djur eller växter.

Föreskrifterna får innefatta förbud mot eller krav på tillstånd eller andra särskilda villkor för sådana åtgärder som anges i första stycket.

5 § Föreskrifter eller beslut i enskilda fall enligt detta kapitel skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

TREDJE AVDELNINGEN

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM VISSA VERKSAMHETER

9 kap. Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Definitioner avseende miljöfarlig verksamhet

1 § Med miljöfarlig verksamhet avses

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten,
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten, eller
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

2 § Med avloppsvatten avses

1. spillvatten eller annan flytande orenlighet,
2. vatten som använts för kylning,
3. vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning, eller
4. vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats.

3 § Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Allmänna bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

4 § Om det finns särskilda skäl med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön, får regeringen för en viss del av landet meddela föreskrifter eller beslut om förbud mot att

1. släppa ut avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar, eller

2. lägga upp fasta ämnen.

Detta gäller om sådan verksamhet kan leda till att vattenområden, marken eller grundvattnet kan förorenas eller på annat sätt påverkas menligt.

5 § För att skydda människors hälsa och miljön får regeringen, om det framstår som mer ändamålsenligt än beslut i enskilda fall, också i andra fall än som avses i 4 § i fråga om miljöfarlig verksamhet meddela föreskrifter om förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått. Sådana föreskrifter får också meddelas för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Om det finns särskilda skäl, får regeringen bemyndiga en myndighet att meddela sådana föreskrifter.

Om det behövs, får regeringen meddela föreskrifter om sådana försiktighetsmått som går utöver vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen eller andra internationella åtaganden.

Tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet

6 § Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet, eller

2. driva sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 1, om den ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt och det inte är fråga om en mindre ändring.

Även om tillståndsplikt enligt första stycket inte har föreskrivits får tillsynsmyndigheten i enskilda fall förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet får ansöka om tillstånd till verksamheten enligt denna balk även om det inte krävs tillstånd.

7 § Avloppsvatten skall avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar inrättas.

Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. inrätta eller ändra avloppsanordningar,
2. släppa ut avloppsvatten av en viss mängd, art eller sammansättning i mark, vattenområde eller grundvatten, eller
3. släppa ut eller lägga upp fast avfall eller andra fasta ämnen, om detta kan leda till att mark, vattenområden eller grundvatten kan förorenas.

8 § Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av miljödomstol.

Regeringen får föreskriva att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter skall prövas av länsstyrelsen. Om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan, får regeringen föreskriva att en kommunal nämnd skall pröva frågor om tillstånd. Tillstånd som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt skall alltid prövas av länsstyrelsen.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet skall enligt vad regeringen föreskriver göras till generalläkaren, länsstyrelsen eller kommunen.

Särskilda bestämmelser om hälsoskydd

9 § Bostäder och lokaler för allmänna ändamål skall brukas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer och hållas fria från ohyra och andra skadedjur.

Ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom skall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa.

10 § Anläggningar för grundvattentäkter skall inrättas och användas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer.

Om det inte krävs tillstånd enligt 11 kap., får en kommun föreskriva att det ändå skall krävas tillstånd eller anmälan för att inrätta och använda en ny anläggning för grundvattentäkt i områden där knapphet på sött grundvatten råder eller kan befaras uppkomma. Detta gäller om det behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa skall uppkomma. Kommunen får också föreskriva anmälningsplikt för sådana anläggningar som redan finns inom angivna områden.

11 § Regeringen får föreskriva att vissa djur inte utan särskilt tillstånd av kommunen får hållas inom områden med detaljplan eller områdesbestämmelser, om sådana föreskrifter behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa uppstår.

Regeringen får överlåta åt kommunen att meddela sådana föreskrifter.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även i andra fall än som avses i 10 och 11 §§ meddela de föreskrifter som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa. Regeringen får överlåta åt kommunen att meddela sådana föreskrifter.

I föreskrifter enligt första stycket får anges att verksamheter som kan medföra olägenheter för människors hälsa inte får bedrivas eller att vissa anläggningar inte får inrättas utan att kommunen har lämnat tillstånd eller en anmälan har gjorts till kommunen.

3 § Kommunala föreskrifter som meddelas till skydd mot olägenheter för människors hälsa får inte medföra onödigt tvång för allmänheten eller annan obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

10 kap. Särskilda bestämmelser om förorenade områden

Ansvar för utredning och efterbehandling

1 § Detta kapitel skall tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

2 § Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som där bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

Den som utövar eller har utövat ett bestämmande inflytande över en verksamhetsutövare som avses i första stycket och som därvid i avsevärd grad har medverkat till att föroreningen har uppkommit ansvarar såsom verksamhetsutövare.

3 § Kan inte någon verksamhetsutövare utföra eller bekosta efterbehandling av en förorenad fastighet är var och en efterbehandlingsansvarig som förvärvat fastigheten och vid förvärvet känt till föroreningarna eller då borde ha upptäckt dem vid en sådan undersökning som avses i 4 kap. 19 § andra stycket jordabalken. Avser förvärvet en privatbostadsfastighet enligt 2 kap. 5 § kommunalskattelagen (1928:370) ansvarar endast en förvärvare som känt till föroreningen. I fråga om förorenad byggnad eller anläggning gäller detsamma den som förvärvat den fastighet där byggnaden eller anläggningen är belägen. Med förvärv av fastighet likställs förvärv av tomträtt.

Första stycket tillämpas inte när en bank har förvärvat en fastighet för att skydda fordran enligt 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1987:617)

4 § Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skäligen omfattning skall utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När

ansvarets omfattning skall bestämmas skall det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt.

Efterbehandlingsansvar kan inte preskriberas enligt preskriptionslagen (1981:130).

5 § Den som äger en fastighet som efterbehandlas kan trots frihet från ansvar enligt 2 eller 3 § förpliktas att i skälig utsträckning svara för kostnader som motsvaras av den värdeökning på fastigheten som efterbehandlingen medför.

6 § Om flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 2 §, skall de svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 4 § första stycket. En verksamhetsutövare som visar att dennes bidrag till föreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling skall dock ansvara endast för den del som motsvarar bidraget. Kostnaden skall fördelas mellan de ansvariga efter vad som är skäligt med hänsyn till den omfattning i vilken var och en har medverkat till föreningen och till omständigheterna i övrigt.

7 § Om flera fastighetsägare eller tomträtthavare är ansvariga enligt 3 §, skall de svara solidariskt i den utsträckning annat inte följer av att ansvaret är begränsat enligt 4 § första stycket. Kostnaden skall fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till vad de insett vid förvärvet och omständigheterna i övrigt.

8 § I frågor om ansvar för kostnader att utreda föreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 § tillämpas 2 - 5 och 7 §§.

Ägaren till en fastighet, byggnad eller anläggning som avses i första stycket kan trots frihet från ansvar enligt 2 eller 3 § förpliktas att svara för utredningskostnader som rör fastigheten i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till den nytta ägaren kan antas få av utredningen, de personliga ekonomiska förhållandena och omständigheterna i övrigt.

Upplysningskyldighet

9 § Den som äger eller brukar en fastighet skall oavsett om området tidigare ansetts förorenat genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening på fastigheten, om föreningen kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

10 § Länsstyrelsen skall genom beslut förklara ett mark- eller vattenområde för miljöriskområde om det är så allvarligt förorenat att det med hänsyn till riskerna för människors hälsa och miljön är nödvändigt att föreskriva om begränsningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått. Vid förklaringen skall beaktas föreningarnas hälso-

och miljöfarlighet, föroreningsgraden, förutsättningarna för spridning och den omgivande miljöns känslighet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

11 § I ärenden om miljöriskområden skall länsstyrelsen se till att varje ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Innan ett område förklaras som miljöriskområde skall länsstyrelsen

1. inhämta yttrande från berörda fastighetsägare, innehavare av särskild rätt samt borgenärer med panträtt i fastigheten eller om fastigheten är upplåten med tomträtt, tomträten,

2. genom kungörelse i ortstidning eller på annat lämpligt sätt ge även andra som kan beröras av en förklaring tillfälle att yttra sig,

3. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i frågan, och

4. om det behövs för utredningen i ärendet hålla sammanträde med dem som saken angår och besiktning på platsen.

Om det är uppenbart att inga enskilda intressen skadas genom förklaringen och om samtliga fastighetsägare, innehavare av särskild rätt och borgenärer enligt första stycket 1 lämnat skriftligt godkännande, får länsstyrelsen pröva ärendet utan föregående kungörelse.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga den som är ansvarig för efterbehandling att ge in den utredning som behövs för prövningen. I föreläggandet får länsstyrelsen föreskriva om tillträde för efterbehandling enligt 28 kap. 5 §. Länsstyrelsen kan även låta utföra nödvändig utredning på den ansvariges bekostnad.

12 § När ett område förklaras som miljöriskområde skall länsstyrelsen besluta om inskränkningar i markanvändningen eller om att vissa åtgärder som fastighetsägare eller någon annan vill vidta skall vara förenade med villkor eller skall föregås av en anmälan till tillsynsmyndigheten.

Sådana inskränkningar och sådan anmälningsplikt som anges i första stycket får avse grävning, schaktning och markarbeten, bebyggelseåtgärder, ändrad markanvändning samt andra åtgärder som kan innebära att belastningen av föroreningar i och omkring området kan komma att öka,

- att den miljömässiga situationen annars försämras, eller
- att framtida efterbehandlingsåtgärder försvåras.

Länsstyrelsen får även besluta att sådana åtgärder inte får vidtas eller att fastighet inte får överlåtas förrän nödvändiga markundersökningar har utförts.

13 § Länsstyrelsen skall ändra eller meddela nya villkor eller upphäva beslutet om miljöriskområde när ett miljöriskområde har efterbehandlats eller när föroreningarna där av någon annan orsak minskat så att meddelade villkor om inskränkningar i markanvändningen eller andra försiktighetsmått inte längre är nödvändiga.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om miljöriskområden.

Tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar. Bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar finns också i lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Definitioner

2 § Med vattenverksamhet avses

1. uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar eller andra anläggningar i vattenområden, fyllning och pålning i vattenområden, bortledande av vatten från eller grävning, sprängning och rensning i vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge,

2. bortledande av grundvatten och utförande av anläggningar för detta,

3. tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden samt utförande av anläggningar och åtgärder för detta, och

4. åtgärder som utförs för att avvattna mark, när det inte är fråga om avledande av avloppsvatten, eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål (markavvattning).

3 § Med vattenanläggning avses en sådan anläggning som har kommit till genom en vattenverksamhet, tillsammans med manöveranordningar som hör till anläggningen.

4 § Med vattenområde avses ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd.

5 § Med vattentäkt avses bortledande av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning, värmeutvinning eller bevattning.

Med vattenreglering avses ändring av vattenföringen i ett vattendrag till förmån för annan vattenverksamhet.

Med vattenöverledning avses vattenreglering genom överföring av ytvatten från ett vattenområde till ett annat.

Särskilda förutsättningar för vattenverksamhet

6 § En vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den.

7 § En vattenverksamhet skall utföras så att den inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång och som främjar allmänna eller enskilda ändamål av vikt. Detta krav gäller om vattenverksamheten kan utföras på detta sätt utan oskäligen kostnad.

8 § Den som vill bedriva en vattenverksamhet som kan skada fisket är skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet samt iaktta de villkor i övrigt som på grund av verksamheten kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller i angränsande vattenområde. Om nyttan av en ifrågasatt anordning eller ett villkor inte skäligen kan anses motsvara den kostnad som verksamhetsutövaren därigenom skulle förorsakas, kan verksamhetsutövaren befrias från en sådan skyldighet.

Vad som i denna paragraf sägs om fisk skall gälla även vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur.

Bestämmelser om särskilda fiskeavgifter som får bestämmas i stället för att det meddelas villkor enligt första stycket finns i 6 kap. 5 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Tillståndsplikt för vattenverksamhet

9 § För vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av miljödomstolen. Ansökan om tillstånd till markavvattning prövas dock av länsstyrelsen, om den inte skall prövas av miljödomstolen enligt 7 kap. 20 och 21 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Den som vill bedriva vattenverksamhet får ansöka om tillstånd även om det inte krävs tillstånd för verksamheten.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk finns i 23 §.

10 § Om det krävs tillstånd till en vattenverksamhet, får arbeten av större omfattning i anslutning till verksamheten inte påbörjas innan tillstånd har meddelats.

11 § Tillstånd enligt detta kapitel behövs inte för

1. vattentäkt för en en eller tvåfamiljsfastighets eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning.

2. utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur, eller

3. utförande av anläggningar för utvinning av värme, om åtgärden inte avser vattentäkt.

12 § Tillstånd enligt detta kapitel behövs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

13 § Ett tillstånd till markavvattning skall förenas med de villkor som behövs för att begränsa eller motverka skada på allmänna eller enskilda intressen. I tillståndet skall anges inom vilken tid åtgärderna skall vara utförda.

För dränering av jordbruksmark genom täckdikning med dräneringsrör som har en största diameter av 300 millimeter krävs det dock tillstånd endast om det är sannolikt att allmänna eller enskilda intressen skadas genom verksamheten.

Tillstånd enligt denna balk behövs inte för markavvattning i samband med torvtäkt om koncession har lämnats enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter m.m.

14 § Regeringen får förbjuda markavvattning som skulle kräva tillstånd enligt detta kapitel i områden där det är särskilt angeläget att våtmarkerna bevaras.

Länsstyrelsen får meddela dispens från ett förbud som meddelats enligt första stycket om det finns särskilda skäl. Dispens får meddelas endast om tillstånd till markavvattning meddelas samtidigt.

Ett beslut om dispens upphör att gälla samtidigt med tillståndet.

15 § Tillstånd behövs inte för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

Om arbetena berör en fastighet som tillhör någon annan, skall fastighetsägaren alltid underrättas innan arbetena påbörjas.

Om fisket kan skadas, skall anmälan om de planerade arbetena göras till länsstyrelsen innan arbetena påbörjas.

16 § Arbeten får utföras utan föregående tillstånd, om det till följd av en skada eller för att förebygga en skada är nödvändigt att tillståndspliktiga ändrings eller lagningsarbeten utförs genast. Ansökan om godkännande av arbetena skall dock göras snarast möjligt.

Åtgärder som strider mot bestämmelser om innehållande och tappning av vatten får vidtas utan föregående tillstånd, om det är nödvändigt för att avvärja fara för liv eller hälsa, rädda värdefull egendom eller av någon annan sådan orsak. Ansökan om godkännande av åtgärderna skall dock göras snarast möjligt.

17 § Om vattenverksamhet har utövats utan tillstånd enligt denna balk eller äldre lag, får verksamhetsutövaren begära prövning av verksamhetens laglighet.

En ansökan om tillstånd att ändra en vattenanläggning som har utförts utan tillstånd får prövas endast om prövning av anläggningens laglighet begärs samtidigt.

Andra stycket gäller även i fråga om ansökningar enligt 28 kap. 12 § om att få använda någon annans anläggning. Den som gör en sådan ansökan får även begära prövning av anläggningens laglighet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Underhållsansvar

18 § Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena. Om vattenanläggningen med stöd av en särskild rättighet utförts på någon annans mark och äganderätten till anläggningen övergått till markägaren till följd av att rättigheten upphört, kvarstår underhållsskyldigheten för den som var rättighetshavare.

Den som enligt 28 kap. 12 § har fått rätt att använda någon annans vattenanläggning är tillsammans med ägaren skyldig att underhålla anläggningen, om inte miljödomstolen bestämt något annat.

I 21 och 22 §§ samt i 24 kap. 4 § andra stycket finns bestämmelser om överflyttning av underhållsskyldigheten.

19 § Den som är skyldig att underhålla en dammanläggning för vattenreglering skall ersätta skada som orsakas av att anläggningen inte ger avsett skydd mot utströmmande vatten (dammhaveri). Detta gäller även om varken den underhållsskyldige eller någon som den underhållsskyldige svarar för har vållat skadan.

En underhållsskyldig som visar att dammhaveriet orsakats av en krigshandling eller liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror är dock fri från ansvar.

Utrivning m.m.

20 § Tillstånd enligt denna balk skall alltid lämnas till utrivning av en vattenanläggning i ytvatten, om inte förordnande meddelas enligt 21 §.

21 § I stället för att lämna tillstånd att riva ut en vattenanläggning i ytvatten får miljödomstolen på begäran av ägaren av en fastighet som skulle skadas av utrivningen förordna att skyldigheten att underhålla anläggningen och fullgöra övriga skyldigheter som ligger på anläggningens ägare skall övergå på fastighetsägaren till dess något annat bestäms.

Till skydd för allmänna intressen får efter åtagande ett sådant förordnande också meddelas för staten, en kommun eller ett vattenförbund.

Förordnande får inte meddelas, om det kan antas att fastighetsägaren inte kan fullgöra skyldigheterna eller om det med hänsyn till den sökande eller till allmänna intressen anses mera angeläget att anläggningen rivs ut.

Om ägaren av en vattenanläggning vållas skada av att anläggningen bibehålls, skall den som övertar ansvaret för anläggningen betala skälig ersättning för skadan.

22 § Om en fastighet vars ägare övertagit underhållsskyldigheten enligt 21 § första stycket övergår till en ny ägare, svarar den nya ägaren för de skyldigheter som följer av övertagandet.

Övertagandet enligt 21 § första stycket skall antecknas i inskrivningsregistret.

23 § Om det kan uppkomma fara för allmänna eller enskilda intressen genom att en anläggning för bortledande av grundvatten helt eller delvis tas ur bruk, skall anläggningens ägare hämta in miljödomstolens besked på vilka villkor som detta får ske.

Skälig ersättning skall betalas, om en sådan åtgärd medför skada på någon annans egendom genom bestående ändring i vattenförhållandena.

Viss vattenverksamhet som har prövats i annan ordning

24 § Tillstånd skall lämnas till följande vattenverksamhet, om inte något annat följer av 2 kap. 9 §:

1. vattenverksamhet som vid prövning av annan verksamhet enligt 17 kap. 1 eller 3 §§ har angetts som ett villkor för verksamhetens utövande,
2. anläggande av broar och annan vattenverksamhet för väg, järnväg, tunnelbana eller spårväg vars anläggande har prövats i särskild ordning,
3. anläggande av rörledningar i vatten som koncession har meddelats för enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
4. verksamhet som bearbetningskoncession har meddelats för enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter.

12 kap. Täkter, jordbruk m.m.

Täkter

1 § Det krävs tillstånd av länsstyrelsen för täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter. För husbehov får dock markinnehavare vidta sådana åtgärder utan tillstånd, om inte annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att åtgärder enligt första stycket för markinnehavarens husbehov inte får vidtas utan tillstånd. Tillståndsplikt enligt detta stycke får föreskrivas om åtgärderna kan antas motverka hushållningen av de i första stycket angivna naturresurserna eller medföra en icke obetydlig skada på miljön.

Första och andra stycket gäller inte

1. åtgärder i vattenområden som kräver tillstånd enligt 11 kap.,

2. åtgärder som kräver tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, eller

3. täkt av torv som bearbetningskoncession har lämnats för enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter.

Prop. 1997/98:45

Bilaga 8

2 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd till täkt skall behovet av materialet som kan utvinna vägas mot de skador på djur- och växtlivet och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd för täkt av matjord skall beaktas behovet av bruksbar jordbruksmark.

3 § Tillstånd till täkt får lämnas endast om det ställs säkerhet för de villkor som skall gälla för tillståndet. Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen befria den sökande från kravet på säkerhet. Ytterligare bestämmelser om säkerhet finns i 16 kap. 3 §.

4 § Ägaren eller innehavaren av marken är skyldig att tåla åtgärder i enlighet med villkor i täkttillståndet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som exploaterar en täkt som kräver tillstånd enligt denna balk eller bedriver stenkrossrörelse att lämna de uppgifter om verksamheten som behövs som underlag för planering av naturvården.

Regeringen får föreskriva att den som innehar tillstånd till täkt som avses i första stycket skall lämna uppgift till länsstyrelsen om vem som är exploatör av täkten.

När uppgift saknas om vem som är exploatör av en täkt för vilken tillstånd getts, skall vid tillämpningen av denna paragraf eller föreskrifter som meddelats med stöd av paragrafen tillståndshavaren anses som exploatör av täkten.

Anmälan för samråd

6 § Kan en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillstånds eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i denna balk komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall anmälan för samråd göras hos den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det inom landet eller en del av landet alltid skall göras en anmälan för samråd i fråga om särskilda slag av verksamheter som kan medföra skada på naturmiljön. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan skall innehålla.

Verksamhet som skall anmälas för samråd får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte samrådsmyndigheten medger något annat.

Den myndighet som regeringen bestämmer får förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten. Bestämmelser om rätt till ersättning vid ett sådant föreläggande eller förbud finns i 31 kap.

Miljöhänsyn i jordbruket

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn till natur- och kulturvärden som skall tas vid skötsel av jordbruksmark och vid annan markanvändning i jordbruket, såsom i fråga om skyddet av odlings- och kulturlandskapet samt djur- och växtlivet. Föreskrifterna får dock inte vara så ingripande att pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten avsevärt försvåras.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att jordbruksmark får tas ur jordbruksproduktion först efter anmälan till länsstyrelsen, om inte åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön.

Första stycket gäller inte om marken tas i anspråk för verksamhet vars tillåtlighet har prövats i särskild ordning.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter som skäligen kan behövas från miljöskyddssynpunkt i fråga om

1. begränsningar av antalet djur i ett jordbruk,
2. försiktighetsmått för gödselhanteringen, och
3. växtodlingen.

Vilthägn

10 § Vilthägn får inte uppföras utan tillstånd av länsstyrelsen på områden där allmänheten får färdas fritt.

Vid tillståndsprövningen skall behovet av skydd för friluftslivet och miljön beaktas.

Tillstånd till vilthägn inom strandskyddsområden får meddelas endast om det finns särskilda skäl.

11 § Länsstyrelsen får besluta nya eller ändrade villkor, om det genom ett vilthägn uppkommer någon olägenhet som inte förutsågs när tillståndet gavs. Kan olägenheten inte avhjälpas och är den betydande, får tillståndet

återkallas. Tillståndet får även återkallas, om vilthägn som avses med tillståndet inte längre behövs.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

13 kap. Genteknik

Tillämpningsområde

1 § Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas vid innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer. Bestämmelserna skall också tillämpas när produkter som innehåller eller består av sådana organismer släpps ut på marknaden.

Syftet med bestämmelserna är, utöver vad som sägs i 1 kap. 1 § första stycket, att säkerställa att särskilda etiska hänsyn tas vid sådan verksamhet som avses i första stycket.

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kapitlets tillämpning i fråga om organismer som har tagits fram med sådana beprövade metoder för genetisk modifiering som har visat sig inte medföra några risker från hälso och miljöskyddssynpunkt.

Definitioner

3 § Med organism avses en biologisk enhet som kan föröka sig eller föra över genetiskt material.

4 § Med genetiskt modifierad organism avses en organism där det genetiska materialet har ändrats på ett sätt som inte inträffar naturligt genom parning eller naturlig rekombination.

5 § Med innesluten användning avses en verksamhet där någon modifierar organismer genetiskt eller odlar, förvarar, använder, transporterar, destruerar eller gör sig kvitt sådana genetiskt modifierade organismer och där fysiska hinder, eller en kombination av fysiska och kemiska eller biologiska hinder, används för att begränsa dessa organismers kontakt med allmänheten och miljön.

6 § Med avsiktlig utsättning avses ett avsiktligt införande av genetiskt modifierade organismer i miljön utan någon särskild inneslutning.

7 § Med uttrycket släppa ut på marknaden avses att tillhandahålla eller göra en produkt tillgänglig för någon annan.

Krav på utredning för bedömning av skaderisker

8 § Innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer skall föregås av en utredning. Den skall kunna

läggas till grund för en tillfredsställande bedömning av vilka hälso- och miljöskador som organismerna kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. En sådan utredning skall också göras innan en produkt som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer släpps ut på marknaden.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om sådan utredning som avses i 8 §.

Etiska hänsyn och försiktighetsmått

10 § Särskilda etiska hänsyn skall tas vid innesluten användning och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer liksom när en produkt som innehåller eller består av sådana organismer släpps ut på marknaden.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter om försiktighetsmått.

Tillståndskrav och anmälningsskyldighet

12 § Det krävs tillstånd för att genomföra en avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer eller för att släppa ut en produkt som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden.

13 § Ett tillstånd får lämnas endast om verksamheten är etiskt försvarbar.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs till skydd för hälsa och miljö för att få tillstånd enligt 12 §.

15 § Regeringen eller tillståndsmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt 12 §.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på tillstånd till eller anmälan av innesluten användning av genetiskt modifierade organismer, om det behövs av hälso- eller miljöskäl.

17 § En ansökan om tillstånd och en anmälan görs hos den myndighet som regeringen föreskriver.

Frågor om tillstånd skall prövas inom den tid som regeringen föreskriver.

Ett tillstånd gäller i fem år, om inte något annat sägs i tillståndsbeslutet.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att den som släpper ut en produkt som innehåller eller består av genetiskt modifierade organismer på marknaden skall märka produkten.

Gentekniknämnden

19 § En särskild nämnd, Gentekniknämnden, skall följa utvecklingen på genteknikområdet, bevaka de etiska frågorna och ge råd om användningen av gentekniken.

Regeringen meddelar föreskrifter om Gentekniknämndens uppgifter samt bestämmelser om nämndens sammansättning och arbetsformer.

14 kap. Kemiska produkter och biotekniska organismer

Tillämpningsområde

1 § Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas på kemiska produkter och biotekniska organismer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att balkens bestämmelser om kemiska produkter skall tillämpas på en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt, om varan på grund av sina egenskaper kan befaras medföra skada på människor eller miljön eller andra intressen som skall skyddas genom denna balk.

Definitioner

2 § Med kemisk produkt avses ett kemiskt ämne och beredningar av kemiska ämnen.

3 § Med bioteknisk organism avses en sådan produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, däribland virus, eller nematoder, insekter eller spindeldjur.

4 § Med hantering av kemisk produkt eller bioteknisk organism avses en verksamhet eller åtgärd som innefattar tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

5 § Med kemiskt bekämpningsmedel avses en kemisk produkt som är avsedd för att förebygga eller motverka att djur, växter eller

mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Som kemiskt bekämpningsmedel skall inte anses

1. kemiska produkter som är avsedda att användas vid beredning av livsmedel, läkemedel eller foder,

2. färger, fernissor, tjäror och andra kemiska produkter som är avsedda att huvudsakligen begagnas för andra ändamål än som avses i första stycket, om de inte genom särskild benämning eller på något annat sätt anges vara avsedda som bekämpningsmedel.

6 § Med biologiskt bekämpningsmedel avses en bioteknisk organism som framställts särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Miljö- och hälsoutredning

7 § Den som tillverkar eller till Sverige för in en kemisk produkt eller en bioteknisk organism skall se till att det finns en tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljökador som produkten eller organismen kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den skall innehålla en bedömning av produktens egenskaper från miljö- och hälsoskyddssynpunkt och visa

1. de ämnen eller organismer som kan ge produkten eller organismen farliga egenskaper,

2. arten och graden av de farliga egenskaperna,

3. de åtgärder som behövs för att skydda hälsa och miljö vid hanteringen, och

4. de åtgärder som behövs för att ta hand om avfall från produkten eller organismen.

Produktinformation

8 § Den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller överlåter en kemisk produkt eller bioteknisk organism skall genom märkning eller på annat sätt lämna de uppgifter som behövs till skydd för människors hälsa eller miljön (produktinformation).

Uppgiftsskyldighet

9 § Den som yrkesmässigt hanterar eller för in till eller ut ur Sverige en kemisk produkt eller bioteknisk organism skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller efter regeringens bemyndigande myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om produkten eller organismen och dess hantering som kan behövas för

att bedöma de hälso- eller miljörisker som är förknippade med produkten eller organismen samt dess hantering, införsel eller utförsel.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Produktregister

10 § Kemiska produkter som yrkesmässigt tillverkas i eller förs in till Sverige skall registreras i ett produktregister, som skall föras av den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen får föreskriva att det även skall finnas ett motsvarande produktregister för biotekniska organismer.

Förhandsanmälan

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att den som avser att tillverka eller till Sverige föra in en kemisk produkt eller bioteknisk organism som inte tidigare varit i bruk i landet, skall göra en anmälan om tillverkningen eller införseln samt redovisa undersökningsresultat och andra uppgifter. En sådan anmälan skall göras till den myndighet som regeringen bestämmer och inom den tid som regeringen eller myndigheten bestämmer.

Tillstånd

12 § Tillstånd krävs för

1. import av särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer från länder som inte är medlemmar i Europeiska unionen,
2. yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer, och
3. annan än yrkesmässig hantering av särskilt farliga kemiska produkter och biotekniska organismer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vilka kemiska produkter och biotekniska organismer som skall omfattas av tillståndsplikten.

Godkännande av bekämpningsmedel

13 § Kemiska eller biologiska bekämpningsmedel får inte importeras från länder som inte är medlemmar i Europeiska unionen, släppas ut på marknaden eller användas utan att vara godkända enligt 14 § av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

14 § Ett godkännande får lämnas om medlet är godtagbart från hälso- och miljöskyddssynpunkt och behövs för de bekämpningsändamål som anges i 5 eller 6 §.

Är ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel redan godkänt i ett annat medlemsland inom Europeiska unionen eller i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i enlighet med rådets direktiv 91/414/EEG av den 15 juli 1991 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden skall, om sökanden begär det, medlet godkännas, om jordbruks-, växtskydds- och miljöförhållanden som är relevanta för användningen av medlet är jämförbara.

Ett godkännande får meddelas för högst fem år. Om det finns särskilda skäl får dock ett godkännande meddelas för högst tio år.

15 § Ansökan om godkännande av ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel skall göras hos den myndighet som regeringen bestämmer av den som ansvarar för att produkten först släpps ut på marknaden inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Den som ansöker om godkännande skall ha ett fast kontor inom gemenskapen eller EES.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas i samband med en ansökan om godkännande. Gäller ansökan ett bekämpningsmedel som redan är godkänt i ett annat medlemsland inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och den sökande begär det, får krav på upprepning av redan genomförda tester och analyser inte ställas, om jordbruks-, växtskydds- och miljöförhållanden som är relevanta för användningen av medlet är jämförbara.

Bemyndigande att medge dispens

16 § Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva om dispens från kravet på tillstånd eller godkännande enligt 12-15 §§. Om det finns synnerliga skäl, får regeringen eller myndigheten besluta om dispens i det enskilda fallet.

Sådana föreskrifter eller beslut får innehålla krav på anmälan innan en kemisk produkt eller bioteknisk organism saluhålls eller används.

Försiktighetsmått vid bekämpning

17 § Andra kemiska produkter eller biotekniska organismer än sådana som har godkänts eller som omfattas av dispens enligt 13-16 §§ för att släppas ut på marknaden och användas som kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, får användas för bekämpning endast om det är uppenbart att användningen inte medför risker för människors hälsa eller miljön.

18 § Ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel skall spridas på ett sådant sätt att människors hälsa inte skadas eller människor vållas annan olägenhet och att miljöpåverkan blir så liten som möjligt. Åtgärder skall vidtas för att motverka att medlet sprids till kringliggande områden.

Kemiska eller biologiska bekämpningsmedel får inte spridas från luftfartyg. Om det finns synnerliga skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer medge undantag i enskilda fall från detta förbud.

19 § Kemiska eller biologiska bekämpningsmedel som är avsedda för att bekämpa lövsly får inte spridas över skogsmark. Inte heller får enskilda trädstammar behandlas med sådana bekämpningsmedel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge dispens från detta förbud om det behövs för vetenskaplig prövning.

20 § Den myndighet som regeringen bestämmer får, om inte annat följer av andra stycket, medge dispens från 19 § första stycket, om kravet enligt 6 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder. Vid bedömningen skall hänsyn tas till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning, spridningens inverkan på livsbetingelserna för växt- och djurlivet och andra allmänna intressen.

En kommun får besluta att dispens enligt första stycket inte får medges för ett område inom kommunen, om det behövs med hänsyn till områdets betydelse för friluftslivet, naturvården, den lokala befolkningens trivsel eller något annat kommunalt intresse.

Föreskrifter om bränslen

21 § För att motverka utsläpp i luften av ämnen som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön får regeringen i fråga om bränslen meddela föreskrifter som gäller bränslets kvalitet och egenskaper, förbränning, handel, överlåtelse eller införsel till Sverige.

Regeringen får överlåta åt en myndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

22 § Bensin som är avsedd för motordrift eller uppvärmning och som innehåller högst 0,013 gram bly per liter vid 15 o C skall av den som tillverkar eller yrkesmässigt till Sverige för in sådan bensin, delas in i och tillhandahållas i de miljöklasser som anges i bilaga till denna balk.

Skyldighet att underrätta om skadliga verkningar

23 § Den som tillverkar eller släpper ut en kemisk produkt eller bioteknisk organism på marknaden skall omedelbart underrätta den

myndighet som regeringen bestämmer, om det efter ett tillstånd eller godkännande kommer fram nya uppgifter om att den kemiska produkten eller biotekniska organismen eller resthalter av ett aktivt ämne i produkten eller organismen kan ha skadliga effekter på människors hälsa, grundvattnet eller på miljön i övrigt.

Sådan upplysningsskyldighet gäller även för kemiska produkter och biotekniska organismer för vilka krav på tillstånd eller godkännande inte gäller, om nya uppgifter kommer fram att produkten eller organismen kan ha cancerogena, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper som kan antas påverka klassificeringen eller märkningen av produkten eller organismen.

Bemyndiganden att meddela ytterligare föreskrifter om villkor, krav på tillstånd eller förbud m.m.

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter och biotekniska organismer meddela ytterligare föreskrifter i frågor som avses i 7, 8, 10, 17, 18 och 23 §§ samt 2 kap. 2, 3 och 6 §§. Detsamma gäller föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Om det behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även i andra fall än som anges i 1215 och 21 §§

1. föreskriva att en kemisk produkt eller bioteknisk organism inte får hanteras, föras in i eller ut ur Sverige utan att tillstånd eller godkännande har lämnats, och

2. föreskriva om särskilda villkor för hantering, införsel eller utförsel av en sådan produkt eller organism.

25 § Om det är av särskild betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även i andra fall än som har angetts i detta kapitel förbjuda hantering, införsel eller utförsel av en kemisk produkt eller en bioteknisk organism.

15 kap. Avfall och producentansvar

Definitioner

1 § Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Regeringen får meddela föreskrifter om avfallskategorier enligt första stycket.

2 § Med hushållsavfall avses avfall och orenlighet som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

3 § Med hantering av avfall avses en verksamhet eller åtgärd som innefattar insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall.

4 § Med producent avses

1. den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller säljer en vara eller en förpackning, eller

2. den som i sin yrkesmässiga verksamhet frambringar avfall som kräver särskilda åtgärder av renhållnings- eller miljöskäl.

5 § Med fastighetsinnehavare avses i detta kapitel den som äger fastigheten eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare.

Producentansvar

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas på ett sätt som kan krävas för en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering. Med avfall avses här avfallet av de varor eller förpackningar som producenterna tillverkar, för in till Sverige eller säljer och avfallet från sådan verksamhet som de bedriver.

7 § Föreskrifter enligt 6 § får avse krav på förpackningars sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet.

Föreskrifterna får vidare avse skyldighet för producenterna att

1. märka en vara eller en förpackning,

2. lämna uppgifter av betydelse för producentansvaret om vilka ämnen och material som en vara eller en förpackning innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden.

Den kommunala renhållningsskyldigheten

8 § Varje kommun skall, om inte annat föreskrivs med stöd av 6 §, svara för att

1. hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning, om det behövs för att tillgodose såväl skyddet för hälsa och miljön som enskilda intressen, och

2. hushållsavfall från kommunen återvinns eller bortskaffas.

När kommunen planlägger och beslutar hur denna skyldighet skall fullgöras, skall hänsyn tas till fastighetsinnehavares och nyttjanderättshavares möjligheter att själva ta hand om hushållsavfallet på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till skyddet för hälsa och

miljön. Kommunen skall i sin planering och i sina beslut vidare beakta att borttransporten anpassas till de behov som finns hos olika slag av bebyggelse.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

I sådana planer och beslut skall anges under vilka förutsättningar fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare själva får ta hand om hushållsavfall och, när föreskrifter enligt 9 § gäller, annat avfall som uppkommit hos dem.

9 § Om det behövs av hälso- eller miljöskäl, får regeringen eller den kommun som regeringen bestämmer i fråga om annat avfall än hushållsavfall inom en kommun meddela föreskrifter om

1. att avfallet skall transporteras bort genom kommunens försorg,
2. att kommunen skall se till att avfallet återvinns eller bortskaffas.

Detta gäller inte i de fall som föreskrifter om producentansvar har meddelats med stöd av 6 §.

Kommunal renhållningsordning

10 § För varje kommun skall det finnas en renhållningsordning som skall innehålla de föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. I renhållningsordningen skall sådana förutsättningar anges som avses i 8 § tredje stycket. Avfallsplanen skall innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

11 § Renhållningsordningen skall antas av kommunfullmäktige.

12 § När ett förslag till renhållningsordning upprättas, skall kommunen på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Innan förslaget till renhållningsordning antas, skall det ställas ut till granskning under minst fyra veckor.

13 § Kungörelse om att förslag till renhållningsordning ställs ut skall utfärdas i ortstidning före utställningstidens början. Kungörelsen skall innehålla uppgift om förslaget huvudsakliga innebörd, var det ställs ut och inom vilken tid och till vem invändningar mot förslaget skall lämnas.

14 § Bestämmelserna i 12 och 13 §§ gäller även förslag till ändring i en renhållningsordning.

En kommun behöver inte ställa ut ett förslag till ändring i renhållningsordningen, om det berör endast ett mindre antal fastighetsinnehavare eller ändringen annars är av begränsad omfattning.

15 § Regeringen eller den kommun som regeringen bestämmer får föreskriva att den som yrkesmässigt bedriver verksamhet som ger

upphov till avfall skall lämna kommunen de uppgifter som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

16 § Kommunen är skyldig att utöver vad som följer av renhållningsordningen transportera bort hushållsavfall, om fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren begär det och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

Kommunen får i enskilda fall tillåta fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare att själva ta hand om avfall som uppkommit hos dem och som annars skall tas om hand av kommunen, om de kan göra detta på ett sätt som är betryggande för människors hälsa och miljön och det finns särskilda skäl för ett sådant undantag.

Hantering av avfall

17 § Avfall får inte komposteras eller grävas ned eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättsinnehavaren, om detta kan medföra risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

18 § Om det behövs av återanvändnings- eller återvinnings-skäl eller andra hälso- eller miljöskäl, får regeringen meddela föreskrifter som innebära att ett visst slag av avfall i avvaktan på borttransport skall förvaras skilt från annat avfall samt de ytterligare åtgärder som behövs för ändamålet. Regeringen får överlåta åt en myndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

19 § Om avfall skall transporteras genom kommunens försorg, får inte någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar för ändamålet ta befattning med transporten.

Om avfallet skall transporteras genom en producents försorg, får regeringen meddela föreskrifter om att inte någon annan än producenten eller den producenten anlitar för ändamålet får ta befattning med transporten.

20 § Om det behövs för att främja återanvändning av delar eller återvinning av material av sådana skrotbilar som avses i bilskrotninglagen (1975:343), får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om yrkesmässig demontering och annat liknande yrkesmässigt omhändertagande av skrotbilar.

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hantering av avfall. Regeringen får bemyndiga en kommun att meddela föreskrifter inom kommunen.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter om avfall, avfallsplanering och begränsningar i fråga om avfallstransporter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Bemyndigande att meddela föreskrifter för försvaret

23 § Regeringen eller efter regeringens bestämmande generalläkaren får meddela särskilda föreskrifter för Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt trots vad som föreskrivs i detta kapitel.

Nedskräpning

24 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till.

Dumpning

25 § Inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon får avfall inte dumpas, varken som fast ämne, vätska eller gas. Avfall får inte heller dumpas från svenska fartyg eller luftfartyg i det fria havet. Avfall som är avsett att dumpas i det fria havet får inte föras ut ur landet eller ur den ekonomiska zonen.

Vad som sägs om dumpning gäller också i fråga om förbränning av avfall.

26 § Vad som sägs i 25 § första stycket gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras genom lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge dispens från 25 § första stycket, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa och miljön.

Om det genom dumpning uppkommer olägenhet som inte förutsågs när medgivandet gavs, får den myndighet som har lämnat medgivandet meddela föreläggande i syfte att avhjälpa olägenheten. Om olägenheten inte avhjälps eller villkor eller föreskrifter åsidosätts, får medgivandet återkallas.

PRÖVNINGEN AV MÅL OCH ÄRENDEN ENLIGT DENNA BALK**16 kap. Allmänt om prövningen***Prövningsmyndigheter*

1 § Regeringen, länsstyrelserna och andra förvaltningsmyndigheter, kommunerna, miljödomstolarna, Miljööverdomstolen och Högsta domstolen prövar mål och ärenden enligt denna balk, eller föreskrifter meddelade med stöd av balken. Mål och ärenden enligt 29 kap. om straff och förverkande skall prövas av tingsrätt i den sammansättning som anges i 1 kap. 3 b § rättegångsbalken.

Närmare bestämmelser om vilka mål och ärenden som prövas av respektive prövningsmyndighet finns i 17 kap. 1-4 §§, 18 kap. 1 §, 19 kap. 1 §, 20 kap. 2 §, 23 kap 1 § samt 23 kap. 9 §.

Beslut eller dom om återkallelse av tillstånd, förbud mot fortsatt verksamhet och omprövning av villkor meddelas av tillståndsmyndigheten.

Tillstånd, godkännande och dispens

2 § Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken, eller föreskrifter meddelade med stöd av balken, får lämnas för begränsad tid. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan tidsbegränsning.

Tillstånd, godkännande, dispens eller lagligförklaring enligt balken, eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får förenas med villkor.

Bestämmelser om vilka mål som är ansökningsmål finns i 21 kap. 1 § och om vad en ansökan i ansökningsmål skall innehålla finns i 22 kap. 1 §. Regeringen får meddela föreskrifter om vad en ansökan i ärenden skall innehålla.

3 § Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken, eller föreskrifter meddelade med stöd av balken, får för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

Om det kan antas att ställd säkerhet inte längre är tillräcklig, får den myndighet som prövar frågan om tillstånd, godkännande eller dispens besluta om ytterligare säkerhet.

I fråga om beskaftenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av tillståndsmyndigheten och förvaras av länsstyrelsen.

4 § Tillstånd eller dispens får inte meddelas i strid mot detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10). Mindre avvikelser får dock göras om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

5 § Tillstånd, godkännande eller dispens får inte meddelas för en ny verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds. Verksamheten får dock tillåtas om verksamhetsutövaren vidtar sådana åtgärder att olägenheterna från annan verksamhet upphör eller minskar så att möjligheterna att uppfylla miljö kvalitetsnormen ökar i inte obetydlig utsträckning.

6 § Tillstånd, godkännande eller dispens kan vägras den som inte har fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare tillstånd, godkännande eller dispens. Detsamma gäller när någon tidigare har underlåtit att ansöka om nödvändigt tillstånd, godkännande eller dispens. Har sådan underlåtelse förekommit kan tillstånd, godkännande eller dispens vägras också om sökanden eller någon som på grund av ägar eller ansvarsförhållanden har väsentlig anknytning till sökandens verksamhet, har eller har haft sådan anknytning till den verksamhet där underlåtelserna har förekommit.

7 § Vid prövningen enligt denna balk skall hänsyn tas till andra verksamheter eller särskilda anläggningar som kan antas bli behövliga för att verksamheten skall kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt.

8 § Om två eller flera som bedriver eller avser att bedriva verksamhet kommer överens om att vidta åtgärder för att förebygga eller motverka olägenheter för människors hälsa och miljön av verksamheten, får villkor som avses i 2 § andra stycket omfatta två eller flera verksamheter. Som förutsättning för detta gäller att möjligheterna att uppfylla miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. ökar eller att fördelar från hälso- och miljösynpunkt uppnås på något annat sätt.

Frågor enligt första stycket får avgöras genom beslut om tillstånd som innehåller gemensamma villkor för verksamheterna eller genom beslut om gemensamma villkor.

9 § Tillstånd, upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta

1. särskild undersökning av berört område,
2. särskilda åtgärder för att bevara berört område, och
3. särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av en efterbehandlingsansvarigs skyldigheter enligt 10 kap.

10 § Om en vattenverksamhet har bedrivits utan tillstånd, är verksamhetsutövaren bevisskyldig i fråga om de förhållanden som rådde i vattnet innan verksamheten sattes i gång.

11 § Om mål eller ärenden enligt denna balk om tillstånd eller dispens till skilda verksamheter prövas samtidigt och verksamheterna på grund av att de berör samma naturresurs eller av någon annan orsak inte kan utövas vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna, skall verksamheterna om möjligt jämkas så att de kan komma till stånd utan väsentligt nackdel för någon av dem. Om en sådan jämkning inte kan göras, skall företräde ges åt den verksamhet som bäst stämmer överens med 3 kap. Detta gäller inte om en samfällighet bildas enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Rätt att överklaga

12 § Överklagbara domar eller beslut får överklagas av,

1. den som domen eller beslutet angår om det har gått denne emot,
2. en lokal arbetstagarorganisation som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet, såvitt avser domar och beslut i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet,
3. en central arbetstagarorganisation enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, motsvarande organisation på arbetsgivarsidan samt en sammanslutning av konsumenter, såvitt avser beslut som en länsstyrelse eller en central förvaltningsmyndighet har meddelat med stöd av bemyndigande enligt 14 kap., förutsatt att beslutet inte avser ett särskilt fall, och
4. den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga.

13 § Överklagbara domar eller beslut får överklagas av en ideell förening som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, såvitt avser domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk. För att få överklaga domar och beslut skall en förening ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år och ha lägst 2 000 medlemmar.

Ideell förening får dock inte överklaga beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning

Obligatorisk tillåtlighetsprövning

1 § Regeringen skall pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. järn- och stålverk, metallverk och ferrolegeringsverk,
2. massafabriker och pappersbruk,
3. fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion,

4. fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel,
5. cementfabriker,
6. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,
7. förbränningsanläggningar, om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,
8. gruppstationer för vindkraft med tre eller flera vindkraftsaggregat med en sammanlagd uteffekt av minst tio megawatt,
9. anläggningar för lagring av minst 50 miljoner normalkubikmeter naturgas,
10. anläggningar för behandling av farligt avfall, om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen kommer från andra inrättningar och mer än 10 000 ton farligt avfall årligen förbränns eller på annat sätt återvinns eller bortskaffas vid anläggningen,
11. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 4 kap. 5 §,
12. vattenkraftverk som är avsedda för en installerad generatoreffekt av minst 20 megawatt,
13. vattenregleringar varigenom skall utnyttjas ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan,
14. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst tio kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten respektive utloppet, om därigenom en sådan mängd vatten tas i anspråk att vattenföringen understiger fyra femtedelar av den normala oreglerade lågvattenföringen.
15. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet, om inte minst nio tiondelar av det uttagna vattnet återförs till grundvattenmagasinet,
16. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om verksamheten avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i Jämtland eller Siljan och företaget kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,
17. byggande av plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden samt annan än helt tillfällig ankring eller förtöjning av sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av någon annan anledning,
18. motorvägar och motortrafikleder samt andra vägar med minst fyra körfält och en sträckning av minst tio kilometer,
19. järnvägar avsedda för fjärtrafik och anläggande av nytt spår på en sträcka av minst fem kilometer för befintliga järnvägar för fjärtrafik,
20. allmänna farleder,
21. flygplatser med en banlängd av minst 2 100 meter.

2 § Om det finns särskilda skäl, får regeringen i ett visst fall avstå från att pröva en verksamhet som sägs i 1 §.

3 § Regeringen får i ett visst fall förbehålla sig prövningen av tillåtligheten av en verksamhet som inte omfattas av kravet på prövning enligt 1 §, om

1. verksamheten kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,
2. verksamheten kan antas mer än obetydligt skada naturvärdet inom ett område som enligt 7 kap. 28 § första eller andra stycket har förklarats som särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde,
3. verksamheten omfattas av bestämmelserna i 4 kap. 6 § tredje stycket.

Rätten till förbehåll enligt första stycket 2 gäller enbart verksamhet som är tillståndspliktig enligt balken eller föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Om ett mål eller ärende enligt denna balk pågår om tillståndsprövning av verksamheten, skall regeringen lämna besked om förbehållet till den tillståndsprövande myndigheten innan myndigheten har meddelat dom eller beslut om verksamhetens tillåtlighet.

4 § I samband med prövningen av en verksamhet enligt 1 eller 3 § får regeringen förbehålla sig prövningen av tillåtligheten av en annan verksamhet, om ansökan avser tillstånd till båda verksamheterna och dessa hänger samman med varandra eller om det är fråga om jämkning eller företräde mellan verksamheterna enligt 16 kap. 11 §. För ett sådant förbehåll gäller 3 § tredje stycket.

Underrättelse

5 § En miljödomstol, annan myndighet eller kommun som inom sitt verksamhetsområde får kännedom om en verksamhet som avses i 3 § skall underrätta regeringen om verksamheten.

Kommunfullmäktiges tillstyrkan

6 § Regeringen får tillåta en verksamhet som avses i 1 § 1–11 och 17 endast om kommunfullmäktige har tillstyrkt detta.

Samma förutsättning för regeringens tillåtlighet gäller också i fråga om verksamheter som avses i 3 § första stycket 1 eller 4 §, om de avser annat än vattenverksamhet eller trafikaneläggningar.

Trots vad som sägs i första stycket får regeringen tillåta en verksamhet som sägs i 1 § 6, om det är fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, eller verksamhet som sägs i 1 § 7, 8, 9 eller 10, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd. Detta gäller dock inte om en annan plats bedöms vara lämpligare för verksamheten eller om en lämplig plats har

anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Villkor för att tillgodose allmänna intressen

7 § Om regeringen finner att en verksamhet får komma till stånd enligt detta kapitel, får regeringen besluta om särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen.

18 kap. Regeringens prövning av överklagade ärenden

1 § Regeringen prövar efter överklagande

1. beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av nationalparker, naturreservat, kulturresevat, naturminnen, strandskyddsområden, miljöskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, och

2. beslut av generalläkaren enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Mål och ärenden kan enligt 19 kap 2 § och 21 kap 7 § av förvaltningsmyndighet och kommun samt miljödomstol överlämnas till regeringens prövning.

19 kap. Förvaltningsmyndigheternas och kommunernas prövning

Prövningen

1 § Förvaltningsmyndigheterna och kommunerna prövar ärenden enligt vad som är föreskrivet i balken, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Kommunala nämnders beslut får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 § andra stycket.

2 § Om förvaltningsmyndighet eller kommun finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § skall förvaltningsmyndigheten eller kommunen med eget yttrande överlämna frågan till regeringens avgörande. Detsamma gäller om regeringen skall pröva tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Att skyldighet föreligger att underrätta regeringen om verksamhet enligt 17 kap. 3 § framgår av 17 kap. 5 §.

3 § I ärenden om miljöfarlig verksamhet som prövas av länsstyrelsen eller kommunal nämnd skall tillståndsmyndigheten se till att varje ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

4 § Länsstyrelse eller kommunal nämnd skall i ärende som avses i 3 §

1. genom kungörelse i ortstidning eller på annat lämpligt sätt bereda den som kan beröras av verksamheten tillfälle att yttra sig,
2. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i saken,
3. hålla sammanträde med den som saken angår och besiktning på platsen om det behövs för utredningen i ärendet, samt
4. lämna den som gjort en ansökan eller framställt en erinran underrättelse om det som tillförts ärendet genom annan än honom själv och bereda honom tillfälle att yttra sig, om inte annat följer av 17 § förvaltningslagen (1986:223).

Bestämmelser om kungörelse m.m. finns i lagen (0000) om kungörelse, skriftväxling och delgivning i mål och ärenden enligt miljöbalken.

5 § I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder skall tillämpas bestämmelserna i

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,
2. 22 kap. 2 § om ansökans ingivande och brister i densamma,
3. 22 kap. 4 § om talerätt,
4. 22 kap. 6 § om rätt att företräda fastighet,
5. 22 kap. 9 § om sakkunniga,
6. 22 kap. 10 § om undersökning på platsen,
7. 22 kap. 21 § första stycket 1-2 och 4-9 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,
8. 22 kap. 22 § om särskild dom,
9. 22 kap. 23 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
10. 22 kap. 24 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, samt
11. 23 kap. 3 § i vad angår särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 9 §.

20 kap. Domstolar

Domstolarna

1 § De tingsrätter som regeringen bestämmer skall vara regionala miljödomstolar .

Miljööverdomstol är Svea hovrätt.

Som sista domstol dömer Högsta domstolen.

2 § Miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka verksamheter skall prövas av länsstyrelsen ,

3. markavvattningar som enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av fastighetsbildningmyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2-5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna och vid vattenverksamhet enligt 31 kap.,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap. samt talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild framställan av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

Som anges i 19 kap. 1 § tredje stycket prövar miljödomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

3 § Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljödomstolar och Miljööverdomstolen om inte annat följer av denna balk eller annan lag.

När miljödomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken, om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljödomstolarna i dit överklagade mål och ärenden samt vid överklagande av sådana mål och ärenden till Miljööverdomstolen om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av 16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

Miljödomstol

4 § Miljödomstolen består av en ordförande som skall vara lagfaren domare i tingsrätten, ett miljøråd samt två sakkunniga ledamöter. Ytterligare en lagfaren domare och ett miljøråd får ingå i domstolen.

Miljøråd skall ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. En av de sakkunniga ledamöterna skall ha erfarenhet av frågor som faller inom verksamhetsområdet för

Naturvårdsverket. Ordföranden bestämmer med hänsyn till målets beskaffenhet om den andre sakkunnige ledamoten skall ha erfarenhet av industriell eller kommunal verksamhet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

5 § Miljödomstolen är, om inte annat följer av denna balk, domför med ordföranden och ett miljøråd vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje stycket rättegångsbalken. Avgörs sådant mål eller ärende i sak utan huvudförhandling skall dock den sammansättning som anges i 4 § gälla om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett miljøråd och parterna samtycker till det, eller, om målet är av enkel beskaffenhet.

I mål eller ärende som handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) enligt 3 § tredje stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd. Vid avgörande i sak av tillståndsfrågor skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser ordförande, utnämner eller anställer miljøråd samt förordnar sakkunniga ledamöter i miljödomstol.

7 § Regeringen bestämmer miljödomstolarnas domsområden.

8 § Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivs.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 28 kap. 2-5 §§ och vid ingripande av det allmänna enligt 31 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har skett eller kommer att ske.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller skall bedrivs.

9 § Ärende som överklagas från myndighet till miljödomstolen prövas av den miljödomstol inom vars område myndigheten som först har prövat ärendet är belägen.

Vid gemensam handläggning av mål är domstol som är behörig att handlägga ett av målen även behörig att handlägga de övriga målen.

Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får, utom i fall som avses i 10 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, inte tas upp av högre rätt.

10 § Vid omröstning skall först lagfarna domare säga sin mening, därefter miljøråden och sist de sakkunniga ledamöterna. Ordföranden har

utslagsröst utom i mål om utdömande av vite där den lindrigaste meningen skall gälla.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Miljööverdomstolen

11 § För fullgörande av Svea hovrätts uppgifter som Miljööverdomstol skall det, förutom lagfarna domare, finnas miljöråd. Dessa skall ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utnämner eller anställer miljöråd.

Miljööverdomstolen är domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre skall vara lagfarna. Om en av de lagfarna ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta.

Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd skall Miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Detta gäller även om förvaltningsprocesslagen (1971:291) är tillämplig. Ett miljöråd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna ledamöterna.

21 kap. Mål och ärenden i miljödomstol

1 § Ansökningsmål är mål

1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 6 § eller 7 § andra stycket som inte skall prövas av länsstyrelse eller en kommun enligt vad som föreskrivits med stöd av 9 kap. 8 §,

2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte skall prövas av länsstyrelse,

3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattning som skall prövas av länsstyrelse,

4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller prövning enligt 11 kap. 23 § under vilka villkor en anläggning för bortledande av grundvatten får tas ur bruk,

5. om prövning enligt 11 kap. 17 § av lagligheten av annan utövad vattenverksamhet än sådan markavvattning som skall prövas av länsstyrelse,

6. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken igångsättande av verksamheten skall ha skett,

7. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,

8. om omprövning enligt 24 kap. 5-9 §§ samt enligt 7 kap. 14-16 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, och

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Gäller ett ansökningsmål uteslutande en viss eller vissa sakägare och kan målet avgöras med bindande verkan endast mot dessa, får miljödomstolen, om sökanden medger det, förordna att målet skall behandlas enligt vad som enligt 7 kap. 2 § lagen (0000) med vissa bestämmelser om vattenverksamhet gäller för stämningssmål.

2 § Bestämmelser om vissa stämningssmål finns i 7 kap. 2 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

3 § Mål eller ärenden enligt denna balk får handläggas i en rättegång, om det är samma sökande och de avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en länsstyrelse eller kommun. Om ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § tredje stycket och 23 kap. 8 §.

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en länsstyrelse eller kommun.

Vad som i första och andra stycket sägs om miljödomstol gäller även för en länsstyrelse om ärendet annars skulle ha prövats av en kommun.

4 § Väcker någon talan vid miljödomstolen om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller om skyldighet för den som utövar eller ämnar utöva sådan verksamhet att vidta försiktighetsmått och är fråga om tillstånd till verksamheten enligt denna balk under prövning eller kommer den under prövning innan miljödomstolen har avgjort målet, skall miljödomstolen förklara målet vilande till dess tillståndsfrågan har avgjorts.

5 § Har en tillsynsmyndighet med stöd av 26 kap. 9 § första stycket förbjudit miljöfarlig verksamhet eller beslutat att den som bedriver eller avser att bedriva sådan verksamhet skall vidta försiktighetsmått och begärs tillstånd enligt denna balk, kan miljödomstolen, om sökanden ställer säkerhet för kostnad och skada, bestämma att tillsynsmyndighetens beslut inte får verkställas förrän tillståndsfrågan har avgjorts eller domstolen föreskriver något annat.

I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av domstolen och förvaras av länsstyrelsen.

6 § Om en miljödomstol har prövat ett mål som rör en fråga som behandlas i denna balk, får frågan om målet är sådant att det skall tas upp av någon annan domstol än miljödomstol eller av någon annan myndighet än domstol prövas i högre rätt endast om

1. frågan fullföljs dit eller väcks där av en part som är berättigad till det,

2. miljödomstolen har prövat en fråga om äganderätt till en fastighet eller om fastighetsindelningen,
3. miljödomstolen har prövat en fråga för vars behandling en särskild ordning har föreskrivits i denna balk, eller
4. miljödomstolen har prövat en fråga om ansvar för brott.

7 § Om miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § skall miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringens avgörande. Detsamma gäller om regeringen skall pröva tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Miljödomstolen skall med eget yttrande till regeringen överlämna överklagade ärenden som är av särskild vikt eller om Naturvårdsverket begär det. Är det fråga om statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt som överklagats skall domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens avgörande.

Allt skyldighet föreligger att underrätta regeringen om en verksamhet enligt 17 kap 3 § framgår av 17 kap. 5 §.

22 kap. Förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål

1 § En ansökan i ett ansökningsmål skall vara skriftlig. Den skall innehålla

1. de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma verksamhetens eller företagens beskaffenhet och omfattning,

2. en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 6 kap. 4 och 5 §§,

3. de uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

4. förslag till de skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller avhjälpa olägenheter från verksamheten, och

5. förslag till hur kontroll av verksamheten skall ske.

I mål om vattenverksamhet skall ansökan dessutom innehålla

1. uppgifter om det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten samt namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna, och

2. uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder varje sakägare, om det inte på grund av verksamhetens omfattning bör anstå med sådana uppgifter.

Ytterligare bestämmelser om vad en ansökan i vissa fall skall innehålla i mål om vattenverksamhet finns i 7 kap. 4 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

2 § Ansökningshandlingarna skall ges in i det antal exemplar som miljödomstolen finner behövligt.

Har ansökningshandlingarna inte getts in i tillräckligt antal exemplar eller finner miljödomstolen att ansökan är ofullständig skall domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Följer sökanden inte ett föreläggande, får domstolen besluta att bristen skall avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan.

3 § Om en ansökan tas upp till prövning, skall miljödomstolen utfärda kungörelse. Bestämmelser om kungörelsens innehåll, skriftväxling och delgivning av mål och ärenden enligt balken finns i lagen (0000) om kungörelse, skriftväxling och delgivning i mål och ärenden enligt miljöbalken.

4 § Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen skall, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

Kommun får föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen.

5 § Ägare av fastigheter som berörs av ansökan i mål om vattenverksamhet skall till miljödomstolen uppge innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som har upplåtits i fastigheten. Underlåts detta utan giltigt skäl och uppstår på grund av detta skada för sådana sakägare, skall fastighetsägaren ersätta skadan.

6 § Om det råder tvist om en fastighet som påverkas av den i målet avsedda verksamheten, har den av de tvistande som innehar fastigheten med äganderättsanspråk rätt att företräda fastigheten i målet, till dess den lagligen vinnns från innehavaren.

En ny ägare får inte rubba vare sig överenskommelser som den förre ägaren har ingått eller andra åtgärder som har vidtagits i målet och som är bindande för den förre ägaren.

7 § Erinringar mot ansökan skall göras skriftligen. Erinringsskriften skall ges in i tre exemplar till miljödomstolen inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar av varje erinringsskrift skall sändas till sökanden.

8 § Den fortsatta förberedelsen av målet är skriftlig eller muntlig.

Miljödomstolen skall under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som dess beskaffenhet kräver.

Miljödomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse skall avse och vilka parter som skall inställa sig vid denna.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas. Parterna får återropa skrifter som de har gett in. En redogörelse bör lämnas för skrifternas innehåll.

9 § Om det för bedömning av målet behövs någon särskild utredning eller värdering, kan miljödomstolen förordna en eller flera sakkunniga att efter förberedande undersökning avge utlåtande i målet. Sådan

undersökning skall verkställas snarast möjligt. Om det behövs med hänsyn till målets beskaffenhet eller ändamålet med undersökningen, skall domstolen på ett lämpligt sätt underrätta parterna om tiden för undersökningen.

10 § Om det är lämpligt, får miljödomstolen uppdra åt en eller flera ledamöter av domstolen att göra undersökning på platsen. Parterna skall på lämpligt sätt underrättas om tiden för en sådan undersökning. Vid undersökningen skall protokoll föras.

11 § På begäran av sökanden får miljödomstolen utan huvudförhandling besluta att åtgärder får vidtas för att förebygga eller minska skador eller olägenheter, innan frågan om sådana åtgärder slutligen avgörs. Som villkor gäller att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som han kan bli skyldig att betala på grund av åtgärderna. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Beslutet gäller omedelbart, men det kan ändras när förhållandena föranleder det.

12 § När målet är klart för huvudförhandling, skall miljödomstolen bestämma tid och plats för denna.

Om det är uppenbart onödigt med huvudförhandling behöver dock sådan förhandling inte hållas. Om parterna begär det skall den dock hållas. Att målet eller ärendet kan komma att avgöras på handlingarna skall anges i kungörelsen. I frågor som avses i 23 § andra stycket behöver inte huvudförhandling hållas.

Huvudförhandling får hållas, även om part uteblir från denna. Tredskodom får dock inte meddelas.

13 § Om miljödomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla till huvudförhandling i målet. Då gäller 3-6 och 9-12 §§ i tillämpliga delar. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

14 § I målet skall syn hållas, om det inte är obehövligt.

15 § Yrkanden om ersättning till följd av vattenverksamhet eller åtgärd enligt 11 kap. 23 § som avses med ansökningen samt erinringar i anledning av utlåtande om verksamheten enligt 9 § skall framställas skriftligen eller muntligen senast vid huvudförhandlingen. Miljödomstolen får avvisa senare framställda yrkanden och erinringar, om de inte har föranletts av iakttagelser vid syn eller av andra omständigheter som har förekommit under huvudförhandlingen.

16 § Vid huvudförhandlingens början bör ordföranden eller någon annan ledamot kort redogöra för ansökningen och de yrkanden som har framställts i målet. För utredning av frågor av teknisk beskaffenhet får

parterna åberopa ingivna skrifter. En redogörelse skall lämnas för skrifternas innehåll.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Vid en uppskjuten huvudförhandling skall målet återupptas i det skick som det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Har de ledamöter som vid det senare sammanträdet tjänstgör i domstolen inte deltagit i den tidigare handläggningen, skall dock målet företas till ny huvudförhandling. I den mån det i sådant fall kan antas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, behöver bevis som har tagits upp vid tidigare handläggning inte tas upp på nytt.

17 § Miljödomstolens dom skall grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför domstolen och på vad handlingarna innehåller.

Domen skall meddelas så snart det kan ske med hänsyn till målets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. Om inte synnerliga skäl föreligger, skall om huvudförhandling hållits, domen meddelas inom två månader efter det att förhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen skall anses fullgjord genom att ett exemplar av domen hålls tillgänglig hos den eller de aktförvarare som har förordnats.

18 § När på yrkande av någon part i ett mål om vattenverksamhet den ersättning som tillkommer parten anses böra sättas högre än vad sökanden har föreslagit, får miljödomstolen även beträffande andra parter vidta sådana jämkningar i ersättningsbeloppen som kan behövas för att uppnå likformighet i uppskattningen. Ersättningen får inte sättas lägre än vad sökanden har erbjudit i målet.

Om särskild uppgörelse har träffats mellan parterna, får ersättning dock inte bestämmas annorlunda än som har avtalats.

19 § Om det behövs för tillämpningen av 6 kap. 18 § tredje stycket expropriationslagen (1972:719), skall miljödomstolen uppskatta det värde som en berörd fastighet har utan särskild rättighet som minskar fastighetens värde.

20 § Innan miljödomstolen meddelar en dom om inlösen av en fastighetsdel skall en karta med beskrivning ha upprättats över området samt dess gränser ha utmärkts i den ordning som gäller för fastighetsbildning.

21 § En dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet skall i förekommande fall innehålla bestämmelser om den tid som tillståndet skall gälla samt om

1. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
2. tillsyn, besiktning och kontroll,

3. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen skall ske,

4. skyldighet att betala avgifter,

5. de villkor som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan eller andra olägenheter,

6. de villkor som behövs avseende hanteringen i verksamheten av kemiska produkter om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,

7. de villkor som behövs avseende avfallshantering och återvinning och återanvändning om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,

8. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,

9. de villkor som behövs med avseende på efterbehandling och ställande av säkerhet,

10. tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas, och

11. den förlust av vatten eller annat som tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning,

12. rättegångskostnader.

Avser tillståndet arbeten för vattenverksamhet, skall i domen anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda. Tiden får sättas till högst tio år. Den tid inom vilken igångsättande av miljöfarlig verksamhet skall ha skett skall anges.

Miljödomstolen får överlåta åt tillsynsmyndighet att fastställa villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar skall innehålla finns i 7 kap. 7 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

22 § På yrkande av sökanden får miljödomstolen i särskild dom avgöra frågan om verksamhetens tillåtlighet.

Om domstolen funnit att verksamheten är tillåtlig och om verksamhetens snara genomförande är angeläget, får domstolen i särskild dom meddela tillstånd till de arbeten som behöver utföras. Att huvudförhandling inte behöver hållas framgår av 12 § andra stycket.

Meddelas särskild dom, får miljödomstolen förordna att målet i övrigt skall vila till dess domen fått laga kraft.

23 § När verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet, får miljödomstolen vid meddelande av tillstånd till verksamheten skjuta upp frågan om ersättning eller andra villkor till dess erfarenhet har vunnits av verksamhetens inverkan.

I samband med uppskovsbeslutet skall miljödomstolen, i fråga om skada eller förlust som kan antas bli mera kännbar, meddela provisoriska föreskrifter om ersättning eller skadeförebyggande åtgärder. Om det är nödvändigt för att motverka olägenheter, skall provisoriska föreskrifter om skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått meddelas.

Den uppskjutna frågan skall avgöras så snart det kan ske. Ersättning får inte bestämmas till lägre belopp än vad som har bestämts provisoriskt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Då målet har skjutits upp i en viss del, skall miljödomstolen som villkor för att tillståndet till verksamheten skall få tas i anspråk föreskriva att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den slutliga ersättningen samt för den ersättning som bestämts provisoriskt och som inte skall betalas innan tillståndet tas i anspråk. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Preskriptionslagen (1981:130) gäller inte ersättningsanspråk som omfattas av ett uppskovsbeslut.

24 § När det finns skäl till det, får miljödomstolen förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Som villkor skall föreskrivas att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som för en vattenverksamhet kan komma att utgå, om domstolens dom ändras. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken.

Om sökanden, sedan tillstånd till en verksamhet enligt balken har meddelats, åläggs skyldighet att förebygga eller minska skador eller att betala ersättning, får miljödomstolen förordna att domen skall gå i verkställighet som om den hade fått laga kraft.

Överklagas en dom med ett förordnande enligt första eller andra stycket, får Miljööverdomstolen undanröja förordnandet, innan talan mot domen i övrigt prövas.

23 kap. Rättegången i Miljööverdomstolen och Högsta domstolen

Rättegången i Miljööverdomstolen

1 § Miljödomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Miljööverdomstolen. För att prövning skall ske av domar och slutliga beslut krävs prövningstillstånd. Kravet på prövningstillstånd omfattar även beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av dom.

Krävs det prövningstillstånd i Miljööverdomstolen, skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 49 kap. 14 § rättegångsbalken eller 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

2 § Vid prövningen av om prövningstillstånd skall meddelas tillämpas 49 kap. 13 § rättegångsbalken eller 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken tillämpas.

Meddelas inte prövningstillstånd står miljödomstolens dom eller beslut fast. En uppgift om detta skall tas in i Miljööverdomstolens dom eller beslut.

3 § Miljödomstolens beslut i frågor som avses i 22 kap. 9 och 11 §§ samt i 7 kap. 22 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet får överklagas särskilt. Beslut i fråga som avses i 7 kap. 13 § andra stycket lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

4 § Om det är lämpligt, får Miljööverdomstolen uppdra åt en eller flera ledamöter av domstolen att verkställa undersökning på platsen. Parterna skall på lämpligt sätt underrättas om tiden för undersökningen. Vid denna skall protokoll föras.

En utredning som ett miljøråd har verkställt beträffande en fråga av teknisk beskaffenhet får inte läggas till grund för Miljööverdomstolens dom eller beslut utan att parterna har beretts tillfälle att yttra sig över utredningen. Detta gäller dock inte, om utredningen i endast oväsentlig utsträckning avviker från vad som har framkommit tidigare i målet.

5 § Har i ett ansökningsmål, där kungörelse enligt 22 kap. 3 § har utfärdats, sökanden överklagat miljödomstolens dom eller beslut, får Miljööverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av överklagandet skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av miljödomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

6 § Ett mål där en dom har överklagats får avgöras av Miljööverdomstolen utan huvudförhandling eller muntlig handläggning, om en sådan förhandling skulle sakna betydelse för prövningen. Om part och motpart har begärt huvudförhandling eller muntlig handläggning, skall dock sådan hållas, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Vid huvudförhandling får utredningen läggas fram genom Miljööverdomstolens försorg i den omfattning som domstolen bestämmer.

Om Miljööverdomstolen i ett överklagat ansökningsmål finner att vite eller annan påföljd för utevaro bör föreläggas någon part, får föreläggandet inte tillkännages parten genom kungörelse som avses i 5 § utan skall delges med parten.

7 § I fråga om rättegången i Miljööverdomstolen gäller i ansökningsmål i övrigt 22 kap. 9, 17-24 §§ samt 7 kap. 6 och 8 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenföretag. Miljööverdomstolen får meddela förordnande om omedelbar verkställighet av miljödomstolens dom. För sådant förordnande gäller 22 kap. 24 § första stycket.

8 § Miljööverdomstolens domar och beslut i mål eller ärenden som i första instans har prövats av en kommun eller förvaltningsmyndighet får inte överklagas.

9 § Miljööverdomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Högsta domstolen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i Miljööverdomstolen i 5 och 6 §§ och 7 § första meningen.

24 kap. Tillstånds giltighet, omprövning m. m.

Verkan av domar och beslut enligt miljöbalken

1 § Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § första stycket denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och har domen eller beslutet vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av länsstyrelse enligt 11 kap. Avser tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, 2 kap. 9 §, 7 kap. 20 och 22 §§, 9 kap. 5 §, 10 kap. 12 §, eller 26 kap. 9 § fjärde stycket denna balk eller 2 kap. 9 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, brådskande förelägganden eller förbud, eller återkallas samt fortsatt verksamhet förbjudas.

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten eller åtgärder enligt 11 kap. 16 § och lagligförklaring enligt 11 kap. 17 §.

En omprövningsdom eller ett omprövningsbeslut har samma verkan som en tillståndsdom eller tillståndsbeslut.

2 § Tillståndet förfaller, om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser som har meddelats i tillståndsdomen eller tillståndsbeslutet i fråga om tid inom vilken arbetena skall vara utförda eller den tid inom vilken igångsättning skall ha skett.

Om tillståndshavaren visar att denne har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller, kan tillståndsmyndigheten förlänga tiden med högst tio år. Tillståndsmyndigheten får föreskriva nya eller strängare villkor efter vad som är skäligt. Ansökan om förlängning skall göras innan den föreskrivna tiden har gått ut.

3 § Tillståndsmyndigheten får helt eller delvis återkalla tillstånd, dispens eller godkännande som meddelats enligt balken, eller föreskrifter med stöd av balken, och förbjuda fortsatt verksamhet

1. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

2. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts och avvikelsen inte är av ringa betydelse,

3. om det till följd av verksamheten har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

4. om det genom verksamheten har uppkommit olägenhet av sådan art som avses i 2 kap. 9 § första stycket och olägenheten inte kan avhjälpas genom en ändring av villkoren för verksamheten,

5. om den tillståndsgivna verksamheten slutligt har upphört,

6. om ett nytt tillstånd ersätter ett tidigare tillstånd,

7. om underhållet av en vattenanläggning allvarligt har försumrats, eller

8. om tillstånd att inverka på vattenförhållandena inte har utnyttjats under en längre tid och det kan antas att tillståndet inte heller kommer att utnyttjas.

Miljödomstolen får i fall som avses i första stycket 2, 7 och 8 återkalla rätten att bibehålla en vattenanläggning.

4 § I samband med ett beslut om återkallelse enligt 3 § andra stycket som avser en vattenanläggning skall miljödomstolen ålägga den som är ansvarig för underhållet av anläggningen att riva ut den och att vidta de åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skador genom utrivningen.

I stället för åläggande enligt första stycket får miljödomstolen medge någon annan vars rätt är beroende av utrivningen eller, till skydd för allmänna intressen, staten, en kommun eller ett vattenförbund att riva ut anläggningen på den underhållsskyldiges bekostnad. Domstolen får också meddela förordnande enligt 11 kap. 21 §. Då äger 11 kap. 21 § fjärde stycket och 22 § motsvarande tillämpning.

5 § Tillståndsmyndigheten får, efter vad som är skäligt, ompröva tillstånd samt ändra, upphäva eller meddela nya villkor eller andra bestämmelser för en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet.

1. när, från det tillståndsbeslutet vann laga kraft, förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte uppfylls,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process eller reningsteknik,

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt föreskrift eller beslut med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lag (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga.

Täkttillstånd får när tio år förflutit från det att tillståndet vann laga kraft upphävas helt eller delvis eller förenas med ändrade villkor. Visar sig tillståndsvillkoren vara otillräckliga för att motverka negativ påverkan på naturmiljön får villkoren ändras redan före utgången av den i första meningen angivna tiden.

I fall som avses i första stycket 5 får miljödomstolen också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

6 § Har villkor fastställts för två eller flera miljöfarliga verksamheter enligt 16 kap. 8 § och återkallas tillståndet eller omprövas villkoren för en av verksamheterna, får villkoren för de övriga verksamheterna omprövas.

7 § Ansökan om prövning som avses i 3-6 §§ hos miljödomstol får göras av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen. Skall frågan prövas av någon annan myndighet än domstol eller av kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning.

8 § Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten upphäva eller ändra andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller tillståndsbeslut än som avser storleken av ersättningens belopp. Villkoret får dock upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades.

9 § Ytterligare bestämmelser om omprövning av vattenverksamhet finns i 7 kap. 14-17 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

10 § Om regeringen i samband med prövningen av en verksamhet har föreskrivit att ett visst villkor skall gälla för ett tillstånd, får

Ändrade förhållanden i samfälligheter

11 § Bestämmelser om ändrade förhållanden i samfälligheter finns i 7 kap. 18 och 19 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Oförutsedda skador

12 § Om en vattenverksamhet eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna balk, medför skador som inte förutsågs av miljödomstolen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 31 kap.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på grund av oförutsedda skador skall för att få tas upp till prövning framställas till miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av domstolen bestämda tiden inom vilken arbetena skall vara utförda.

Vid skada som avses i 7 kap. 8 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet utgår tiden för framställan dock aldrig tidigare än två år från det att skadan uppkom.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

13 § Framställan som avses i 12 § skall vara skriftlig och ges in till miljödomstolen i tre exemplar. Ett exemplar skall delges tillståndshavaren.

Anspråket prövas före eller efter utgången av den tid som gäller för framställan. Beträffande förfarandet gäller vad som stadgas om förfarandet i stämningmål i 7 kap. 9-13 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Dessutom tillämpas 22 kap. 19 samt 24 § andra och tredje styckena.

Rättegångskostnader vid domstol m. m.

1 § I mål om utövande av miljöfarlig verksamhet gäller inte rättegångsbalken i fråga om rättegångskostnader.

2 § I mål om vattenverksamhet, utom sådana som anges i andra stycket, och i mål som avses i 21 kap. 1 § andra stycket, skall sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid miljödomstolen. I mål som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader i länsstyrelsen eller miljödomstolen som uppkommit för deltagare i samfälligheten. Organisation som avses i 16 kap. 13 § har inte rätt till att erhålla ersättning föreligger skyldighet att betala rättegångskostnader.

I sådana överklagade mål som avses i första stycket första meningen skall sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

3 § I mål som gäller återkallelse, förverkande eller omprövning enligt 24 kap. 3-6 §§ eller 7 kap. 16 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid miljödomstolen. I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen skall den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11. Gäller ett mål enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 omprövning för att förbättra en anläggnings säkerhet skall dock tillståndshavaren i stället för Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen svara för senast nämnda kostnader.

4 § I mål som gäller omprövning på grund av ändrade förhållanden i samfälligheter enligt 7 kap. 18 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet i fråga om kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen eller enligt 7 kap. 19 § samma lag skall varje part svara för sina kostnader.

5 § Bestämmelserna i 2-4 §§ gäller inte, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken.

Beträffande särskilda frågor i mål om vattenverksamhet får efter vad som är skäligt förordnas att vardera parten skall svara för sina kostnader eller att part som förlorar skall ersätta annan parts kostnader.

6 § Ogillas i mål enligt 31 kap. 13 § talan som har väckts av fastighetsägaren eller innehavare av särskild rätt till fastigheten angående ersättning eller inlösen, kan miljödomstolen förordna att denne bär sina egna kostnader, om rättegången har inletts utan tillräckliga skäl. Har

rättegången uppenbart inletts utan skälig grund, får miljödomstolen dessutom förpliktiga fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt att ersätta motparten dennes rättegångskostnader.

7 § I mål om vattenverksamhet får sökanden förpliktas att betala ersättning för motparters rättegångskostnader även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid domstolen. Ersättning skall även innefatta ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för beslutet till dess betalning sker.

8 § I ansökningsmål är sökanden skyldig att ersätta miljödomstolens och Miljööverdomstolens kostnader för

1. kungörelser,
2. aktförvarare,
3. sakkunniga som har tillkallats av domstolen, och
4. lokaler för sammanträden.

På begäran av domstolen skall förskott på ersättningen betalas.

9 § I fråga om rättegångskostnader i mål som avses i 32 kap. 11§ och i mål enligt 31 kap. 10 § gäller bestämmelserna om kostnader i expropriationsmål. Om ett yrkande om inlösen ogillas, gäller dock bestämmelserna om rättegångskostnader i rättegångsbalken.

Ogillas talan om förbud mot miljöfarlig verksamhet eller åläggande för den som utövar sådan verksamhet att iaktta försiktighetsmått som avses i 21 kap. 4 § på den grund att svaranden efter talans väckande har sökt och fått tillstånd enligt denna balk, skall domstolen efter omständigheterna förordna att vardera parten skall själv bära sin rätte gångskostnad eller att en av dem skall få full eller jämkad ersättning.

10 § Om tillstånd meddelas till en markavvattning, skall sökandens kostnader fördelas mellan deltagarna i markavvattningen efter vad som är skäligt. Om tillstånd inte meddelas till markavvattningen, skall sökanden betala de kostnader som har uppkommit, om inte om inte särskilda omständigheter föranleder att betalningsskyldigheten fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem.

Om tillstånd inte meddelas till en markavvattning i ett mål som har inletts på grund av ett beslut vid en fastighetsreglering, skall dock kostnaderna anses som förrättningskostnader vid fastighetsregleringen.

Övriga kostnader

11 § I ärenden hos regeringen om ianspråktagande av strömfall enligt 2 kap. 8 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall sökanden svara för samtliga kostnader.

I ärenden hos länsstyrelsen om fördelning av ersättning skall den ersättningsskyldige svara för samtliga kostnader.

Första och andra styckena gäller inte om annat följer vid en motsvarande tillämpning av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken.

FEMTE AVDELNINGEN

TILLSYN M.M.

26 kap. Tillsyn

Allmänt om tillsynen

1 § Tillsynen skall syfta till att säkerställa att denna balk och föreskrifter, domar i ansökningsmål och beslut som har meddelats med stöd av balken efterlevs.

Tillsynsmyndigheten skall kontrollera efterlevnaden av miljöbalken och de föreskrifter som följer av balken, angivna domar och beslut samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Tillsynsmyndigheten skall dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses.

2 § Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelse av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

3 § Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, generalläkaren, de statliga myndigheter som regeringen bestämmer, länsstyrelsen och kommunerna (tillsynsmyndigheter) i enlighet med vad regeringen bestämmer.

Den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer skall utöva den kommunala tillsynen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, över hanteringen av kemiska produkter enligt 14 kap. och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Regeringen får föreskriva att den tillsynsmyndighet regeringen bestämmer får överlåta åt en kommun att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet, om kommunen har gjort framställning om det. Detta gäller inte verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

4 § Har en kommun gjort framställning om överlåtelse av tillsynen enligt 3 § och finner den tillsynsmyndighet som avses där att tillsynen inte bör överlåtas i enlighet med framställningen, skall tillsynsmyndigheten med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för avgörande, om kommunen begär det.

Tillsynsmyndigheten får återkalla överlåtelsen av tillsyn till en kommun. Har regeringen beslutat om överlåtelse, skall regeringen besluta om återkallelse.

5 § Regeringen får förordna att tillsynsbestämmelserna skall gälla även i fråga om tillsyn över efterlevnaden av EG:s förordningar inom denna balks tillämpningsområde.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

6 § Tillsynsmyndigheter skall samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som skall utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som på annat sätt fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheterna skall lämna sådana uppgifter som behövs för att en regional eller central tillsynsmyndighet skall kunna fullgöra sitt samordnande, kontrollerande och uppföljande ansvar.

7 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att tillsynsuppgifter som kommunen har enligt denna balk skall skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att meddela beslut i ärendet.

Kommunen får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24-27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

8 § Den tillsynsmyndighet som har ansvar för tillsynen kan uppdra åt någon som inte är anställd vid en tillsynsmyndighet att utföra i tillståndsbeslut föreskriven besiktning av en anläggning.

Förelägganden och förbud

9 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk eller föreskrifter, tillstånd, villkor eller andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas.

Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Förelägganden och förbud får inte begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 §.

Ett tillståndsbeslut eller en tillståndsdom hindrar dock inte en tillsynsmyndighet från att meddela sådana brådskande förelägganden eller förbud som är nödvändiga för att undvika att ohälsa eller allvarlig skada på miljön uppkommer.

10 § Om tillståndet till en vattenverksamhet har förfallit enligt 24 kap. 2 §, får tillsynsmyndigheten förelägga tillståndshavaren att riva ut en med stöd av tillståndet uppförd anläggning som kan skada allmänna eller enskilda intressen.

11 § En tillsynsmyndighet får förelägga den som håller stängsel i ett område av betydelse för friluftslivet eller i närheten av ett sådant område att ordna grindar eller andra genomgångar som behövs för att allmänheten skall kunna komma till mark inom ett sådant område som omfattas av allemansrätten.

Är det uppenbart att ett stängsel endast är avsett att utestänga allmänheten från området, får föreläggande meddelas om att ta bort det. Vad som nu har sagts om stängsel skall tillämpas på motsvarande sätt när det gäller diken.

12 § Har tidigare ägare av en fastighet eller tidigare tomträttshavare i denna egenskap kunnat föreläggas att avhjälpa skada eller olägenhet som uppstått vid deras användning av en fastighet eller en byggnad, anläggning eller anordning på annans mark enligt 7, 8, 11 eller 12 kap., får en tillsynsmyndighet ge sådant föreläggande mot en ny ägare eller tomträttshavare.

13 § Har ett föreläggande riktats mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, i egenskap av nyttjanderättshavare till berörd egendom eller mot både ägaren och nyttjanderättshavaren, och övergår ägande- eller nyttjanderätten till någon annan, får tillsynsmyndigheten ålägga någon av dessa, att utan dröjsmål lämna uppgift om den nya ägarens eller nyttjanderättshavarens namn och adress.

Vite

14 § Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

Underrättelse till inskrivningsmyndigheten och dess rättsverkningar

15 § Om en tillsynsmyndighet har meddelat ett föreläggande eller förbud mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, tomträttshavare eller ägare till en byggnad, anläggning eller anordning på mark som tillhör någon annan, får tillsynsmyndigheten sända beslutet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i inskrivningsregistret. Är föreläggandet förenat med löpande vite, skall även detta antecknas. Inskrivningsmyndigheten skall genast i rekommenderat brev underrätta den om anteckningen som senast sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt, om den sökande inte är föreläggandets adressat.

Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot den nya ägaren av egendomen. Har den nya ägaren förvärvat egendomen genom köp, byte eller gåva och utgör egendomen fastighet eller tomträtt, gäller även löpande vite mot den nya ägaren räknat från tidpunkten för äganderättsövergången. Annat vite gäller inte mot en ny ägare av egendomen, men tillsynsmyndigheten får sätta ut nytt vite för den ägaren. Löpande vite som avser en viss period får tas ut endast av den som var ägare vid periodens början.

Har ett antecknat föreläggande eller förbud upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft eller har den åtgärd som avses med föreläggandet vidtagits eller har ändamålet med föreläggandet förlorat sin betydelse, skall tillsynsmyndigheten så snart den fått vetskap om förhållandet anmäla detta till inskrivningsmyndigheten för anteckning i inskrivningsregistret.

16 § Överlåts en fastighet eller en tomträtt eller en byggnad, anläggning eller anordning på annans mark sedan ett beslut som avses i 15 § har överklagats, skall rättegångsbalkens bestämmelser om verkan av att tvisteföremålet överlåts och om tredje mans deltagande i rättegång tillämpas.

Verkställighet och rättelse på den felandes bekostnad

17 § Har tillsynsmyndigheten meddelat ett föreläggande eller ett förbud enligt 9-13 §§ och blir det inte åtljytt, skall kronofogdemyndigheten efter ansökan verkställa tillsynsmyndighetens beslut. Därvid får beslutet verkställas enligt utsökningsbalken.

Har någon begått en gärning som avses i 29 kap. 1-4, 8, 9 eller 10 §, får kronofogdemyndigheten meddela särskild handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Ansökan om verkställighet eller särskild handräckning får göras av tillsynsmyndigheten.

18 § I stället för att begära verkställighet enligt 17 § får tillsynsmyndigheten besluta att rättelse skall vidtas på den felandes bekostnad.

Beslut om rättelse på den felandes bekostnad får meddelas utan föregående föreläggande eller förbud, om tillsynsmyndigheten med hänsyn till risken för allvarliga skador finner att rättelse bör göras genast eller det finns andra särskilda skäl.

Ett beslut om rättelse på den felandes bekostnad får verkställas enligt utsökningsbalken.

Verksamhetsutövarens kontroll och miljörapport

19 § Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön skall fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.

Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.

Den som bedriver sådan verksamhet skall lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om kontrollen.

20 § Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt vad som föreskrivs med stöd av 9 kap. 6 § första stycket eller 7 § andra stycket, skall den som utövar verksamheten varje år lämna en miljörapport till den tillsynsmyndighet som utövar tillsynen över verksamheten. I miljörapporten skall redovisas de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i ett tillståndsbeslut och resultaten av dessa åtgärder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en miljörapport skall innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i annat avseende än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut. Även redovisning av andra uppgifter som är relaterade till balkens tillämpningsområde och mål får föreskrivas.

Även om en verksamhet inte är tillståndspliktig, får en föreskrift om skyldighet att lämna en miljörapport meddelas.

Upplýsningar och undersökningar

21 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

22 § Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap. 7 § utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa. Om det är lämpligare kan tillsynsmyndigheten i stället föreskriva att en sådan undersökning skall utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen.

Den som är skyldig att utföra undersökningen är skyldig att ersätta kostnaderna för en undersökning som någon annan utsetts att göra med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

Beslut om undersökning får förenas med förbud att överlåta den berörda fastigheten eller annan egendom till dess undersökningen är slutförd.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utse naturvårdsvakter för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter för områden, naturföremål och djur- och växtarter som omfattas av förordnanden enligt 7 och 8 kap., 11 kap. 14 § eller 12 kap. 6 §.

En naturvårdsvakt får avvisa personer som uppehåller sig där de på grund av dessa föreskrifter inte har rätt att vistas.

En naturvårdsvakt får ta i beslag jakt- och fångstredskap, fortskaffningsmedel och andra föremål som kan antas ha betydelse för utredning av brottet, om vakten ertappar någon på bar gärning, som enligt 29 kap. bryter mot förbud eller föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 3, 5, 11, 12, 24 eller 29 §, 8 kap. 1-2 §§, 11 kap. 14 § eller 12 kap. 6 §.

24 § Om en naturvårdsvakt har tagit ett föremål i beslag, skall vakten skyndsamt anmäla detta till polis- eller åklagarmyndigheten. Den tjänsteman som tar emot en anmälan skall vidta samma åtgärder som om tjänstemannen själv hade gjort beslaget.

Övriga bestämmelser

25 § Den som har fått dispens från en föreskrift för områden eller naturföremål som omfattas av förordnande enligt 7 och 8 kap. eller 11 kap. 14 § är skyldig att efter begäran visa upp beslutet för en naturvårdsvakt eller en polis vid vistelse inom det område där dispensen gäller.

26 § En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

27 § De som har tagit befattning med ärenden enligt denna balk eller har utfört sådana undersökningar som anges i 22 § första stycket tredje meningen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad de därvid har fått veta om affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

27 kap. Avgifter

Avgift för myndigheters verksamhet

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för myndigheters kostnader för prövning och tillsyn enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats

med stöd av balken. Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Skyldighet att ersätta en myndighets kostnader

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader.

Bestämmelser om skyldighet att ersätta en myndighets kostnader finns också i 25 kap. 8 §, 26 kap. 22 § andra stycket och 10 kap. 11 § tredje stycket.

3 § Alla som är skyldiga att betala avgift enligt en föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § första stycket eller som är skyldiga att ersätta kostnader enligt 2 § första stycket eller 26 kap. 22 § andra stycket skall lämna de uppgifter som behövs för att avgiftens eller ersättnings storlek skall kunna bestämmas. Uppgifterna skall lämnas till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver.

Renhållningsavgift

4 § Kommuner får meddela föreskrifter om att avgift skall betalas för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall som enligt denna balk utförs genom deras försorg. Avgiften skall enligt kommunens bestämmande betalas till kommunen eller till den som utför renhållningen.

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg.

5 § En avgift som avses i 4 § skall vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser insamling, borttransport och bortskaffande vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften skall betalas särskilt för varje tillfälle i fråga.

Avgiften skall bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga planerings-, kapital- och driftkostnader för renhållningen. Från dessa kostnader skall räknas av kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än renhållning. Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.

Avtalar kommunen med någon annan att utföra renhållningen, får avtalet läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

6 § Avgift enligt 4 § skall betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. De grunder som anges i 5 § skall då beaktas.

Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

Producentavgift

7 § Regeringen, de kommuner eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att producenter skall betala avgift för insamling, borttransport och bortskaffande av avfall som utförs genom kommunens försorg. Sådana föreskrifter får meddelas om avfall för vilket producentansvar gäller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 6 §.

Avgiften får avse även kostnader för information om hanteringen.

Avgiften skall betalas till kommuner eller till den myndighet som regeringen bestämmer.

Bygdeavgift och fiskeavgift

8 § Bestämmelser om bygdeavgift och fiskeavgift finns i 6 kap. lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

28 kap. Tillträde m.m.

Tillträde för att fullgöra en myndighets uppgifter

1 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna balk har en myndighet och den som på myndighetens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar samt transportmedel och att där utföra undersökningar och andra åtgärder. Bestämmelser om rätt till ersättning för skada och intrång finns i 31 kap. 10 §.

Tillträde för att utföra kompensationsåtgärder m.m.

2 § Om någon enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket eller 16 kap. 9 § är skyldig att utföra undersökningar, kompensationsåtgärder eller andra åtgärder på annans fastighet, byggnad eller annan anläggning, får länsstyrelsen besluta att tillträde skall lämnas under viss tid.

Den som utför undersökningarna eller åtgärderna skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

3 § Länsstyrelsen får, om det finns skäl för det, besluta att tillträde till annans mark skall lämnas under viss tid, om någon som bedriver eller avser att bedriva verksamhet eller vidta en åtgärd vill utreda verkningarna av verksamheten eller åtgärden genom mätningar eller annat undersökningsarbete på fastigheten.

Den som bedriver eller avser att bedriva verksamheten eller åtgärden skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

Länsstyrelsen får kräva att den som skall utföra undersökningen ställer säkerhet för framtida ersättningsanspråk innan arbetet påbörjas. Om säkerhet ställs får länsstyrelsen förordna att arbetena får påbörjas även om beslutet om tillträde överklagas.

Tillträde för att utföra skadeförebyggande åtgärder

4 § Om någon som bedriver eller avser att bedriva verksamhet eller vidta en åtgärd åläggs att vidta sådana försiktighetsmått och skyddsåtgärder på annans mark, byggnad eller annan anläggning, som behövs för att förebygga eller minska skada av verksamheten, får länsstyrelsen besluta att tillträde får ske under viss tid till en fastighet eller anläggning som ägs eller innehas av någon annan för att där utföra sådana åtgärder.

Den som vidtar försiktighetsmått eller skyddsåtgärder skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol. Om beslut om tillträde meddelas i ett mål om tillstånd till en vattenverksamhet, skall frågan om ersättning prövas i målet.

Tillträde för efterbehandling

5 § Länsstyrelsen får besluta om tillträde under viss tid till en fastighet, en byggnad eller en anläggning om någon annan än den som äger eller innehar den är skyldig att där efterbehandla förorenade områden eller göra undersökningar för sådan efterbehandling.

Den som utför åtgärderna skall betala ersättning för skada och intrång om inte fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt själv har kostnadsansvar för åtgärderna. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

Aktsamhetskrav

6 § Åtgärder enligt 1-5 §§ skall utföras så att minsta skada och intrång orsakas.

Tillträde till bostäder får endast ske i den utsträckning det behövs för att förebygga eller undanröja olägenheter för människors hälsa.

7 § Om en mätapparat eller liknande utrustning behöver sättas ut vid undersökningar enligt 1-5 §§ får förbud vid vite meddelas att rubba eller skada utrustningen. Detsamma gäller om utrustning för pumpning eller liknande behöver sättas ut.

Polishjälp

8 § Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för tillträde och åtgärder enligt 1-5 §§.

Tillträde till vattenståndsmätare m.m.

9 § Den som är beroende av hur en vattenverksamhet bedrivs, allmän åklagare och tjänsteman vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har rätt att få tillträde till platser för vattenståndsmätare, vattenmätare eller observationsrör samt att ta del av anteckningar som verksamhetsutövaren är skyldig att föra om vattenstånd, vattnets avrinning eller de vattenmängder som har tillgodogjorts.

Tjänstemän hos Fiskeriverket och fisketillsynsmän som har förordnats för detta skall ges tillfälle att utöva tillsyn över att ett villkor till skydd för fisket fullgörs.

Särskild tvångsrätt för vattenverksamhet

10 § Den som utför eller skall utföra en vattenverksamhet kan av miljödomstolen ges rätt att utföra anläggningar eller åtgärder på fastigheter som tillhör någon annan och ta i anspråk mark för detta, när det är fråga om

1. vattenverksamhet som utförs av staten, kommuner eller vattenförbund och som är önskvärda från hälso- eller miljösynpunkt eller som främjar fisket,

2. vattenverksamhet för att motverka förorening genom avloppsvatten,

3. vattenverksamhet som avser tillgodogörande av yt- eller grundvatten,

4. vattenreglering,

5. vattenverksamhet som avser allmän farled eller allmän hamn, eller

6. markavvattning.

Ett område som tas i anspråk enligt första stycket får lösas in, om det skall ingå i en strömfallsfastighet.

Har rätten upphört enligt denna paragraf att med annat än äganderätt ta annans mark i anspråk, skall anläggningar som uppförts eller placerats på marken tillfalla markägaren utan lösen, om det inte har förts bort inom ett år från upphörandet.

11 § Den som är skyldig att underhålla en vattenanläggning har rätt att nyttja annans mark för arbeten eller åtgärder som behövs för att underhållsskyldigheten skall kunna fullgöras.

Den underhållsskyldige skall betala ersättning för skada och intrång. Talan om ersättning skall väckas vid miljödomstol.

Rätt att använda annans vattenanläggning

12 § Om det inte medför en väsentlig olägenhet för ägaren av en vattenanläggning, kan någon annan ges rätt att ändra anläggningen eller att använda den för en egen vattenverksamhet eller för att förebygga eller minska skador av en egen vattenverksamhet. Skall anläggningen ändras, har ägaren rätt att utföra ändringen och få ersättning för kostnaderna.

Den som ges rätt att använda en anläggning skall ge anläggningens ägare skälig ersättning för rätten att använda anläggningen.

Förbud mot fiske

13 § Förbud mot fiske inom ett visst område får meddelas i samband med beslut om anordningar för att främja fisket eller för att förebygga skador på fisket.

SJÄTTE AVDELNINGEN

PÅFÖLJDER

29 kap. Straffbestämmelser och förverkande

1 § Den som med uppsåt

1. förorenar mark, vatten eller luft på ett sätt som medför eller kan medföra sådana hälsorisker för människor eller sådana skador på djur eller växter som inte är av ringa betydelse eller annan betydande olägenhet i miljön,

2. förvarar avfall eller annat ämne på ett sätt som genom förorening kan medföra hälsorisker, skador eller annan olägenhet som anges under 1, eller

3. orsakar betydande olägenhet i miljön genom buller, skakning eller strålning

döms, om inte behörig myndighet har tillåtit förfarandet, eller detta är allmänt vedertaget, för miljöbrott till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, skall gärningsmannen dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har vållat eller kunnat vålla varaktiga skador av stor omfattning eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Om gärningen med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarlig, döms inte till ansvar enligt denna paragraf.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

2 § Den som av oaktsamhet begår gärning som anges i 1 §, döms för vållande till miljöstörning till böter eller fängelse i högst två år.

3 § Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt eller vara som innehåller en kemisk produkt, utan att vidta de skyddsåtgärder eller de försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens eller varans inneboende egenskaper, för att hindra eller motverka skador på människor eller i miljön, döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan utdömas enligt 1 eller 2 §.

4 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar någon annan åtgärd utan att ha inhämtat tillstånd, godkännande eller medgivande eller gjort en anmälan som föreskrivs i denna balk eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, döms för otillåten miljöverksamhet till böter eller fängelse i högst två år.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot villkor som meddelats i samband med tillstånd, godkännande, dispens eller vid omprövning av tillstånd eller villkor enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte om ansvar för gärningen kan utdömas enligt 1 eller 2 §§.

5 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet i strid mot vad som föreskrivs i denna balk eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, underlåter att lämna underrättelse eller en uppgift eller lämnar en oriktig uppgift och därigenom försvårar en tillståndsprovning eller en tillsynsmyndighets verksamhet, döms för försvårande av miljökontroll till böter eller fängelse i högst två år.

6 § Den som i något annat fall än som avses i 5 § med uppsåt eller av oaktsamhet

1. inte ger in en handling med uppgifter som skall ges in enligt balken, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller i en sådan handling lämnar oriktig uppgift eller utelämnar uppgift, eller

2. underlåter att fullgöra i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken föreskriven skyldighet att märka en produkt som innehåller eller består av en genetiskt modifierad organism eller en kemisk eller bioteknisk produkt eller en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt

döms, om åtgärden eller underlåtenheten är ägnad att försvåra bedömningen av riskerna för att hälsa eller miljö skall skadas eller för att hushållning med mark och vatten eller material skall äventyras, för bristfällig miljöinformation till böter eller fängelse i högst ett år.

7 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till döms för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

8 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrifter för totalförsvaret meddelade med stöd av 1 kap. 5 §,
2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra stycket,
3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 §,
4. förbud att inom strandskyddsområde uppföra ny byggnad m.m. enligt 7 kap. 16 § och inte 7 kap. 17 eller 18 § är tillämpliga,
5. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20,
6. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,
7. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,
8. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 och 2 §§,
9. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,
10. föreskrifter om in- och utförsel, transport m.m. meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot bestämmelsen eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,
11. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,
12. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,
13. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet föreskrivna beträffande miljöriskområde enligt 10 kap. 12 §,
14. förbud mot markavvattning enligt 11 kap 14 §,
15. skyldighet att underhålla en vattenanläggning enligt 11 kap. 18 § första stycket eller 21 § första stycket eller 22 § första stycket,
16. villkor meddelade med stöd av 11 kap. 23 §,
17. förbud att påbörja verksamhet enligt 12 kap.6 § tredje stycket,
18. förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap.6 § fjärde stycket,
19. särskilda föreskrifter om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 11 §,
20. förbud att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 18 § andra stycket,
21. förbud att sprida bekämpningsmedel mot lövsly enligt 14 kap. 19 § första stycket om inte regeringen meddelat dispens enligt andra stycket i paragrafen,
22. föreskrifter som avser förbränning, handel, överlåtelse eller införsel av bränslen meddelade med stöd av 14 kap. 21 §,
23. föreskrifter i fråga om hantering, införsel och utförsel av kemiska eller biotekniska produkter meddelade med stöd av 14 kap. 24 §,

24. förbud att hantera, föra in eller föra ut kemisk eller bioteknisk produkt enligt 14 kap. 25 §,

25. förbud mot dumpning enligt 15 kap. 25 §,

26. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen,

27. förbud eller underlåter att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

28. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen,

29. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

För försök till brott mot första stycket 25 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

9 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrifter om allmänhetens uppträdande meddelade med stöd av 7 kap 30 §,

2. föreskrifter om förbud mot djurhållning meddelade med stöd av 9 kap. 11 §,

3. föreskrifter till skydd mot olägenheter för människors hälsa meddelade med stöd av 9 kap. 12 §,

4. skyldighet att göra anmälan enligt 11 kap. 15 § tredje stycket om arbeten som kan skada fisket,

5. föreskrifter rörande skötsel av jordbruksmark meddelade med stöd av 12 kap. 7 §,

6. föreskrifter om begränsning av djurantalet i ett jordbruk m.m. meddelade med stöd av 12 kap. 9 §,

7. nya eller ändrade villkor för vilthägn enligt 12 kap. 11 §,

8. förbud mot fiske enligt 28 kap. 13 §,

9. skyldighet enligt rådets förordning (EG) nr 338/97 att i en ansökan eller annan handling lämna uppgift eller lämnar en oriktig uppgift om förhållanden av betydelse för tillstånd eller tillsyn.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

10 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som obehörigen tar befattning med exemplar av en djur- eller växtart, ägg, rom eller bon som

gärningsmannen vet eller har skälig anledning att anta har åtkommit genom brott mot föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

11 § Om brott enligt 3-10 §§ är att anse som ringa döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt detta kapitel döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar enligt detta kapitel för en gärning som omfattas av föreläggandet.

För sådana brott som kan föranleda att miljöstraffavgift döms ut enligt 30 kap. får åtal väckas endast om det av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

12 § En kemisk produkt eller bioteknisk organism eller en vara som innehåller en kemisk produkt eller en genetiskt modifierad organism eller annan egendom som har varit föremål för brott enligt 1-4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Fortscaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1-4, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

13 § Den som begått brott enligt 8 § första stycket 25 döms vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig. Har brottet förövats i Sveriges ekonomiska zon, får åtal väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

14 § Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1 eller 2 §, frivilligt avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan avsevärd olägenhet har uppkommit, får dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för gärningen.

30 kap. Miljöstraffavgifter

1 § En särskild avgift (miljöstraffavgift) skall betalas av en näringsidkare som vid bedrivandet av näringsverksamhet

1. åsidosätter föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,

2. påbörjar en verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt denna balk eller föreskrifter meddelade med stöd av balken, utan att tillstånd har meddelats eller anmälan har gjorts, eller

3. åsidosätter tillstånd eller villkor som har meddelats med stöd av denna balk eller föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Detta gäller dock endast för sådana överträdelser för vilka regeringen har föreskrivit om avgift enligt 2 §.

Miljösanktionsavgift skall tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Miljösanktionsavgift skall dock inte tas ut om det är uppenbart oskäligt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Miljösanktionsavgiften skall tillfalla staten.

2 § Regeringen föreskriver för olika överträdelser miljösanktionsavgiftens storlek. Därvid skall hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

Miljösanktionsavgiften skall uppgå till minst 5 000 kronor och högst 500 000 kronor.

3 § Tillsynsmyndigheten beslutar om miljösanktionsavgift.

Innan tillsynsmyndigheten beslutar om avgift skall den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig över de omständigheter som utgör grund för beslutet.

4 § Beslut om att ta ut miljösanktionsavgift skall delges verksamhetsutövaren.

5 § Miljösanktionsavgift skall betalas inom trettio dagar efter det att avgiften har beslutats eller den längre tid som anges i beslutet.

Beslut om miljösanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas såsom en dom som har fått laga kraft.

6 § Miljösanktionsavgift får inte beslutas, om den som anspråket riktas mot inte inom fem år från det att förutsättningarna enligt 1 § att besluta om avgift har inträffat har getts tillfälle att yttra sig över de omständigheter som utgör grund för beslutet.

7 § Den som enligt ett beslut av en tillsynsmyndighet skall betala en miljösanktionsavgift får överklaga beslutet till miljödomstol.

8 § En beslutad miljösanktionsavgift faller bort, om beslutet om avgiften inte har verkställts inom tio år från det att beslutet har fått laga kraft.

9 § Miljösanktionsavgift skall återbetalas, om betalningsansvaret har undanröjts genom beslut som fått laga kraft.

Ränta på miljösanktionsavgift som återbetalas enligt första stycket lämnas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden från den dag avgiften betalades till och med den dag avgiften återbetalas.

10 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om den ordning i vilken miljösanktionsavgifter skall betalas.

ERSÄTTNING OCH SKADESTÅND M.M.

31 kap. Ersättning vid ingripanden av det allmänna och vid tillståndsprövning av vattenverksamhet m.m.*Allmänna bestämmelser*

1 § Detta kapitel är tillämpligt i frågor om ersättning vid vissa ingripanden av det allmänna samt vid tillståndsprövning av vattenverksamhet. Kapitlet innehåller dessutom bestämmelser om ersättning när skada uppkommit till följd av förbud mot fiske.

2 § Bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) skall gälla vid ersättning och inlösen enligt detta kapitel, om inte balken innehåller avvikande bestämmelser.

3 § Vad som i detta kapitel sägs om fastighet skall även gälla särskild rätt till fastighet.

Ersättning och inlösen på grund av vissa föreskrifter, förelägganden och förbud

4 § Fastighetsägaren har rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras, om beslutet gäller

1. föreskrifter enligt 7 kap. 3 § om åtgärder och inskränkningar som rör nationalparker,
2. föreskrifter enligt 7 kap. 5, 6 eller 9 §§ om åtgärder och inskränkningar som rör naturreservat och kulturreseptat,
3. förbud enligt 7 kap. 11 § andra stycket inom biotopskyddsområde,
4. föreskrifter enligt 7 kap. 22 § om åtgärder och inskränkningar som rör vattenskyddsområden, eller
5. förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket som rör viss verksamhet.

En föreskrift enligt 7 kap. 3 § om begränsning av rätten till jakt efter björn, lo, varg, järv, älg eller örn medför inte rätt till ersättning.

5 § Innebär ett beslut som avses i 4 § första stycket 1–4 att det krävs tillstånd för en viss verksamhet eller åtgärd betalas ersättning endast om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Har förbud att vidta en åtgärd utan tillstånd meddelats enligt 7 kap. 24 § och vägras tillstånd, gäller 4 § första stycket.

6 § Ersättning som avses i 4 § skall minskas med ett belopp som motsvarar vad fastighetsägaren enligt 4 § första stycket är skyldig att tåla utan ersättning.

7 § Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall ersättningen i stället betalas av kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande.

8 § Om det i ett fall som avses i 4 § första stycket uppstår synnerliga olägenheter vid pågående användning av fastigheten, har fastighetsägaren rätt att få fastigheten inlöst i stället för att få ersättning enligt 4 §. Beror olägenheten på ett förbud att vidta viss åtgärd utan tillstånd skall 5 § första stycket tillämpas.

9 § Vid tillämpningen av 4 och 8 §§ skall beaktas även andra beslut enligt 7 kap. 3, 5, 6, 9 eller 22 §, förbud enligt 7 kap. 11 § andra stycket, förelägganden och förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket, beslut enligt 18 § skogsvårdslagen (1979:429) samt beslut som avses i 14 kap. 8 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10). Detta gäller under förutsättning att besluten har meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 30 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid.

Har rätt till talan, ersättning eller inlösen med anledning av ett sådant beslut förlorats på grund av bestämmelserna i 12 eller 13 § eller motsvarande bestämmelser i plan- och bygglagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas enligt första stycket.

Ersättning vid vissa undersökningar

10 § För skada och intrång som tillfogas fastighetsägaren genom åtgärder enligt 28 kap. 1 § betalas ersättning av staten. Om åtgärderna har vidtagits av en kommun eller av någon annan på uppdrag av en kommun, skall ersättning i stället betalas av kommunen.

Ersättning enligt första stycket skall inte betalas, om åtgärderna vidtas med anledning av tillsyn över en verksamhet som utövas på fastigheten.

Talan om ersättning väcks vid den miljödomstol inom vars område marken eller större delen av den finns.

Ersättning vid förelägganden om stängselgenombrott

11 § Den som har stängsel och har anordnat en grind eller någon annan genomgång på grund av ett föreläggande enligt 26 kap. 11 § är berättigad till ersättning av staten för detta och för underhåll av genomgången. Ersättning skall dock inte betalas, om det är uppenbart att stängslet

endast avser att stänga ute allmänheten från ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Första stycket gäller också, när en övergång har gjorts över ett dike på grund av ett föreläggande enligt 26 kap. 11 §.

Anmälan om ersättningsanspråk

12 § Innan en myndighet fattar ett beslut som kan leda till ersättning enligt 4, 5, 10 eller 11 §, får myndigheten förelägga den som vill göra anspråk på betalning eller inlösen att inom viss tid, minst två månader, anmäla sitt anspråk och ange sina yrkanden vid påföljd att rätten till talan annars förloras.

Vad som i fråga om ersättning eller inlösen har avtalats eller uppenbarligen förutsatts gälla mellan den ersättningskyldige och sakägare gäller även mot den som efter det att rätten till betalning uppkom har förvärvat sakägarens rätt till fastigheten.

Ersättningstalan

13 § Har inte överenskommelse träffats om ersättning enligt 4 eller 11 § eller om inlösen enligt 8 § och har inte rätten till talan gått förlorad enligt 12 §, skall den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen väcka talan hos miljödomstolen mot den som är skyldig att betala ersättning eller att lösa in fastigheten. Sådan talan skall väckas inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

14 § När föreskrifter skall meddelas enligt 7 kap. 5, 6, 9 eller 22 §, får den ersättningskyldige vid miljödomstolen väcka talan mot en sakägare för att fastställa de villkor som skall gälla för ersättning eller inlösen, om föreskrifterna meddelas. Meddelas inte föreskrifter med det innehåll som förutsatts vid miljödomstolen inom ett år från det att målet har avgjorts genom en dom som har vunnit laga kraft, skall domen inte längre vara bindande för parterna.

Återbetalning av ersättning

15 § Har ersättning enligt 4 § betalats med anledning av föreskrifter eller tillståndsvägran och upphävs föreskrifterna helt eller delvis eller ges tillstånd eller dispens, får fastighetsägaren förpliktas att betala tillbaka ersättningen eller en del av den, om det är skäligt med hänsyn till fastighetsägarens nytta av beslutet och omständigheterna i övrigt. Detta gäller också, om en åtgärd har vidtagits i strid mot sådana föreskrifter eller mot ett sådant beslut om tillståndsvägran och tillsynsmyndigheten har beslutat att inte kräva rättelse.

Talan om återbetalning skall väckas vid miljödomstolen inom ett år från det att beslutet som anspråket grundas på har vunnit laga kraft och senast tio år efter det att ersättningen betalades ut vid påföljd att rätten att föra talan annars går förlorad.

Ersättning och inlösen vid tillstånd till vattenverksamhet

16 § Den som har fått tillstånd enligt 11 kap. att genom inlösen eller på annat sätt ta i anspråk annans egendom eller att vidta en åtgärd som skadar annans egendom skall betala ersättning för vad som avstås eller skadas, om annat inte är särskilt föreskrivet.

Ersättning skall betalas även för skada till följd av förbud mot fiske enligt 28 kap. 13 §.

Ersättning skall betalas endast för skador som kvarstår sedan skadeförebyggande åtgärder har utförts.

17 § Fastigheter eller fastighetsdelar som drabbas av synnerliga olägenheter av en verksamhet för vilken tillstånd har meddelats enligt 11 kap., skall lösas in, om ägaren begär det.

Den ersättningskyldige har rätt till inlösen, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av fastighetsägarens ersättning och fastighetsägaren inte har något beaktansvärt intresse av att behålla fastigheten eller fastighetsdelen. Kostnaderna för åtgärder som avses i 16 § andra stycket skall då räknas in i ersättningen.

Skada på egen fastighet vid tillstånd till vattenverksamhet

18 § Om en verksamhet för vilken tillstånd har lämnats enligt 11 kap. medför skada på en fastighet som tillhör den som har fått tillståndet, skall ersättning för skadan bestämmas. Detta gäller dock inte, om medgivanden har lämnats av samtliga borgenärer som har panträtt i fastigheten. Om fastigheten är intecknad gemensamt med annan fastighet, krävs det dessutom att fastighetsägare och fordringshavare lämnar de medgivanden som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande fordras dock inte av den för vars rätt domstolens avgörande är väsentligen utan betydelse.

Ersättning vid utrivning av en vattenanläggning

19 § Den som har fått tillstånd till utrivning av en vattenanläggning eller har ålagts eller medgetts enligt 24 kap. 4 § att riva ut en vattenanläggning skall betala skälig ersättning för skador på annans egendom som orsakas av bestående ändring i vattenförhållandena. Skyldighet att betala ersättning för en sådan förlust av förmån som orsakas av utrivningen finns endast om förmånen har tillförsäkrats i tillståndsdomen eller i avtal som träffats i samband med vattenanläggningens tillkomst. Ersättning

lämnas i sådant fall endast för kostnader orsakade av förlusten av förmånen.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Om medgivande att riva ut en vattenanläggning har lämnats till någon annan än den som är skyldig att underhålla anläggningen och skyldighet att betala ersättning har ålagts i samband med detta, får ersättningen sökas åter av den underhållsskyldige.

Ersättning vid omprövning av vattenverksamhet

20 § Ersättning för en förlust eller en inskränkning lämnas, om omprövning enligt 24 kap. 5 § eller enligt 7 kap. 14 eller 15 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet medför förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning för den som har tillstånd till den vattenverksamhet som avses med omprövningen och om annat inte följer av 22 §. Ersättning lämnas inte till den del förlusten eller inskränkningen är att räkna som förbättring av en vattenanläggnings säkerhet.

Ersättning lämnas om omprövning av vattenverksamhet enligt denna balk eller enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet medför skada för någon annan än tillståndshavaren som omfattas av omprövningen. För mottagare av andelskraft gäller dock viss begränsning enligt 8 kap. 4 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

På ersättning enligt första eller andra stycket skall 16–18 §§ tillämpas.

21 § Ersättning enligt 20 § första stycket betalas av den som har begärt omprövningen eller, om omprövning enligt 7 kap. 15 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren.

Ersättning enligt 20 § andra stycket betalas,

1. om omprövningen sker enligt 24 kap. 5 eller 8 §, av tillståndshavaren,

2. om omprövning enligt 7 kap. 15 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren,

3. vid annan omprövning, av den som har begärt omprövningen.

Ersättning för minskning av andelskraft från vattenkraftverk som omfattas av omprövningen betalas av den som har tillstånd till kraftverket.

Begränsning i ersättningsrätten vid omprövning av viss vattenverksamhet

22 § En tillståndshavare är skyldig att utan ersättning tåla viss del av en förlust eller inskränkning om det är en förlust eller inskränkning som avses i 20 § första stycket och den föranleds av omprövning till förmån för det allmänna fiskeintresset, allmän farled, allmän hamn eller

hälsovården eller, vid omprövning enligt 24 kap. 5 § eller enligt 7 kap. 14 § första meningen lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, till förmån för den allmänna miljövården.

Den del som inte ersätts avser den sammanlagda förlusten eller inskränkningen till följd av de skilda omprövningarna och av vattenverksamhet som avses i 23 § och motsvarar i fråga om

1. vattenkraftverk: högst en femtedel och lägst en tjugondel av produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt meddelat tillstånd kan tas ut vid kraftverket efter avdrag för den del av produktionsvärdet som är en följd av vattenregleringar,

2. vattenreglering för kraftändamål: högst en femtedel och lägst en tjugondel av det produktionsvärde av den vattenkraft som enligt meddelade tillstånd kan tas ut vid varje kraftverk och som är en följd av regleringen,

3. andra vattenverksamheter: högst en femtedel och lägst en tjugondel av värdet av den vattenmängd, fallhöjd eller magasinvolym som omfattas av tillståndet till verksamheten.

När miljödomstolen lämnar tillstånd till en vattenverksamhet för vilken denna begränsning i ersättningsrätten skall gälla, skall domstolen inom de gränser som anges i andra stycket 1–3 fastställa den del som inte ersätts. Hänsyn skall då tas främst till verksamhetens inverkan på vattenstånds- och avrinningsförhållandena, den fördel eller olägenhet som verksamheten väntas medföra från allmän synpunkt samt graden av nytta för tillståndshavaren och mottagare av andelskraft.

Vid omprövning före den enligt 24 kap. 5 § första stycket 1 fastställda tidpunkten skall den del som inte ersätts minskas i förhållande till den tid som återstår till denna tidpunkt.

23 § Rätten till ersättning är begränsad på samma sätt som gäller enligt 22 § om den som har tillstånd enligt denna balk till en vattenverksamhet orsakas förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning till följd av att tillstånd lämnas till en vattenverksamhet som skall tillgodose det allmänna fiskeintresset, allmän farled eller allmän hamn, hälsovården eller den allmänna miljövården.

Vad som sagts nu gäller även förlust av fallhöjd som inte är utbyggd. Därvid skall den del som inte ersätts motsvara en tjugondel av värdet av vattenkraften i det berörda strömfallet efter avdrag för vad som av detta värde är en följd av vattenregleringar.

Betalningsanmälan som rör ersättning vid tillstånd till vattenverksamhet

24 § Anmälan till länsstyrelsen enligt 6 kap. 4 § expropriationslagen (1972:719) behöver vid tillämpningen av detta kapitel endast göras för ersättning som avser mark som skall lösas in.

25 § När tillstånd har lämnats enligt 11 kap. skall ersättning för inlöst mark betalas och anmälan enligt 6 kap. 4 § expropriationslagen (1972:719) göras inom sex månader från det att såväl tillståndsfrågan som ersättningsfrågan har avgjorts slutligt. Ersättning som inte avser inlöst mark och som skall tas ut på en gång skall betalas inom två år från samma tid. Om den ersättningsskyldige inte iakttar vad som har sagts nu, är den rätt som förvärvats gentemot den ersättningsberättigade förlorad.

Tidsfristerna får förkortas eller förlängas när parterna är ense om det eller om det finns särskilda skäl för det.

Ersättning bestämd efter det att tillstånd till vattenverksamhet har tagits i anspråk

26 § Om ersättningen till följd av en vattenverksamhet eller annan åtgärd har bestämts slutligt först efter det att tillståndet har tagits i anspråk, skall den del av ersättningen som överstiger vad som fastställts tidigare betalas och anmälan enligt 6 kap. 4 § expropriationslagen (1972:719) göras inom en månad från det ersättningen bestämdes slutligt. Detsamma gäller ersättning som har bestämts i samband med godkännandet av en vattenverksamhet som redan har utförts.

Om den slutligt fastställda ersättningen inte överstiger den ersättning som tidigare har fastställts och det annars skulle ha funnits depositions- eller anmälningsskyldighet, skall den ersättningsskyldige anmäla ersättningsbeslutet hos länsstyrelsen sedan detta har vunnit laga kraft.

27 § På ersättning som avses i 26 § första stycket beräknas ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag marken tillträdde, vattenverksamheten påbörjades eller åtgärden utfördes, om inte något annat följer av andra stycket. Om betalningen inte görs i rätt tid, tas det ut ränta enligt 6 § räntelagen för tiden efter det dröjsmålet inträdde.

På ersättning som avser oförutsedd skada tas det ut ränta enligt 6 § räntelagen från den dag ersättningsanspråket framställdes vid miljöödomstolen.

Om den ersättningsskyldige försummar att betala sådan ersättning enligt 26 § första stycket som skall betalas genom deposition skall länsstyrelsen på begäran av den som är berättigad till ersättningen eller en del av denna söka verkställighet av den dom eller det beslut varigenom ersättningen har bestämts.

Fullbordande av inlösen som rör tillstånd till vattenverksamhet

28 § Inlösen av mark är fullbordad när den ersättningsskyldige har fullgjort sina skyldigheter enligt 6 kap. 1 § första stycket och 4 § expropriationslagen (1972:719). Inlösen fullbordas även om ränta enligt 27 § första stycket inte betalas.

29 § Den ersättningsskyldige får utnyttja tillståndet genom att ta i anspråk egendomen eller vidta åtgärder som medför skada för någon annan när de skyldigheter som gäller enligt 6 kap. 1 § första stycket och 4 § expropriationslagen (1972:719) har fullgjorts. För detta fall skall den begränsning av anmälningsskyldigheten som framgår av 24 § gälla.

Om det behövs med hänsyn till den ersättningsberättigades förhållanden, får miljödomstolen bestämma skäligt uppskov med tillträdet eller med utförandet av åtgärden.

Återbetalning av ersättning som rör tillstånd till vattenverksamhet

30 § Ersättningsbelopp som har betalats med anledning av tillstånd enligt 11 kap. får inte till någon del återkrävas. Beloppet får dock återkrävas om det tillstånd som har föranlett beslutet om ersättning upphävs på talan av den ersättningsberättigade.

Övriga bestämmelser

31 § Ersättning enligt detta kapitel skall bestämmas i pengar som skall betalas vid ett tillfälle.

Ersättning enligt 5 § andra stycket skall dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl får ersättningen räknas av mot ersättning som kan komma att lämnas enligt 4 § första stycket eller 8 §.

Om det finns särskilda skäl, kan det på begäran av den ersättningsskyldige eller den ersättningsberättigade fastställas att också ersättning enligt 4 § första stycket eller 11 § skall betalas med ett visst årligt belopp med rätt att få omprövning vid ändrade förhållanden.

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renkötseln gäller 30 § andra stycket rennäringslagen (1971:437).

32 § Bestämmelserna i 4 kap. 3 § expropriationslagen gäller vid tillämpningen av detta kapitel i fråga om värdeökning under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.

33 § Om en borgenär som hade panträtt i fastigheten när rätten till ersättning uppkom gör en förlust därför att ersättningen inte har deponerats hos länsstyrelsen, har borgenären rätt till ersättning av den ersättningsskyldige för förlusten mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller, om en borgenär gör en förlust därför att ersättning inte har bestämts eller blivit för låg och ersättningen efter överenskommelse mellan den ersättningsskyldige och den ersättningsberättigade eller av någon annan anledning inte prövats av domstol. Rätt till ersättning finns också för förlust till följd av att överenskommelse har träffats om ersättning i annat än pengar eller om att skadeförebyggande åtgärder skall utföras.

Talan om ersättning enligt första stycket skall väckas vid miljödomstolen.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

34 § Om det behövs, skall det i beslut om ersättning tas in bestämmelser som skall hindra att ersättningstagaren gör en förlust till följd av ändringar i penningvärdet under tiden från ersättningsbeslutet till dess betalning gjorts.

35 § När inlösen av mark är fullbordad, skall detta antecknas i inskrivningsregistret.

36 § Om det råder tvist om bättre rätt till ersättning, skall ersättningen deponeras hos länsstyrelsen, även om depositionen inte behövs enligt 6 kap. 1 § expropriationslagen (1972:719). Bestämmelserna i 6 kap. 17–19 §§ i samma lag skall tillämpas i fråga om sådan deposition.

32 kap. Skadestånd för vissa miljökador och andra enskilda anspråk

1 § Skadestånd enligt detta kapitel skall betalas för personskada och sakskada samt ren förmögenhetsskada som verksamhet på en fastighet har orsakat i sin omgivning.

En ren förmögenhetsskada som inte har orsakats genom brott ersätts dock endast om skadan är av någon betydelse.

Skada som inte har orsakats med uppsåt eller genom vårdslöshet ersätts bara i den utsträckning den störning som har orsakat skadan inte skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena på orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.

2 § Kapitlet tillämpas inte på skador som har orsakats av joniserande strålning eller inverkan av elektrisk ström från elektrisk anläggning i fall då särskilda bestämmelser gäller.

3 § Skadestånd enligt detta kapitel betalas för skador genom

1. förorening av vattenområden,
2. förorening av grundvatten,
3. ändring av grundvattennivån,
4. luftförorening,
5. markförorening,
6. buller,
7. skakning, eller
8. annan liknande störning.

Första stycket 1-3 gäller inte skador som har orsakats av verksamhet som bedrivs i enlighet med tillstånd till vattenverksamhet. För sådana skador tillämpas 31 kap.

En skada skall anses ha orsakats genom en störning som avses i första stycket, om det med hänsyn till störningens och skadeverkningarnas art,

andra möjliga skadeorsaker samt omständigheterna i övrigt föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

4 § Skadestånd skall också betalas för skador genom sprängsten eller andra lössprängda föremål, om skadan orsakas av ett sprängningsarbete eller av en annan verksamhet som medför särskild fara för explosion.

5 § I andra fall än som anges i 3 eller 4 § skall skadestånd betalas för skador som orsakas av grävning eller liknande arbete, om den som utför eller låter utföra arbetet har försummat att vidta sådana skyddsåtgärder som anges i 3 kap. 3 § jordabalken eller i ett annat hänseende har brustit i omsorg vid arbetets utförande.

Om arbetet är särskilt ingripande eller av annan anledning medför särskild risk, skall den skada som orsakas av arbetet ersättas även om den som utför eller låter utföra arbetet inte har varit försumlig.

6 § Skyldig att betala skadestånd enligt detta kapitel är den som bedriver eller låter bedriva den skadegörande verksamheten i egenskap av fastighetsägare eller tomträttshavare. Samma skadeståndsskyldighet har andra som bedriver eller låter bedriva den skadegörande verksamheten och som brukar fastigheten i sin näringsverksamhet eller i offentlig verksamhet.

Om någon annan som brukar fastigheten bedriver eller låter bedriva den skadegörande verksamheten är brukaren skadeståndsskyldig enligt detta kapitel endast om denne har orsakat skadan uppsåtligt eller genom vårdslöshet.

7 § Skyldig att betala skadestånd enligt detta kapitel är också den som utan att vara fastighetsägare, tomträttshavare eller annan brukare av fastigheten, i egen näringsverksamhet utför eller låter utföra arbete på fastigheten.

8 § Skall två eller flera ersätta samma skada enligt detta kapitel, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte annat följer av att begränsning gäller i den skadeståndsskyldighet som åligger någon av dem.

Vad de solidariskt ansvariga har betalat i skadestånd skall, om inte annat har avtalats, fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till grunden för skadeståndsansvaret, möjligheterna att förebygga skadan och omständigheterna i övrigt.

9 § Kan i fråga om skador som avser egendom ersättningens belopp lämpligen uppskattas på förhand, skall ersättning bestämmas för framtida skador, om en part begär det.

Om det finns skälig anledning, kan ersättningen bestämmas till ett visst årligt belopp. Ändras förhållandena sedan ersättningen har bestämts på detta sätt, kan ersättningen jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till de ändrade förhållandena.

10 § I fråga om nedsättning, fördelning och utbetalning av ersättning som fastställs att betalas på en gång för framtida skador på en fastighet och som tillkommer ägaren av fastigheten eller en innehavare av tomträtt i denna tillämpas expropriationslagen (1972:719). Även när det gäller verkan av sådan nedsättning, fördelning och utbetalning skall den lagen tillämpas.

Om en borgenär som har panträtt i fastigheten lider förlust genom att ersättning enligt första stycket har blivit för lågt beräknad och ersättningen till följd av överenskommelse mellan den ersättningskyldige och den ersättningsberättigade eller av någon annan anledning inte har blivit prövad av domstol, har borgenären rätt till gottgörelse av den ersättningskyldige mot att dennes fordran i denna del skrivs av på fordringshandlingen.

11 § Medför en verksamhet som avses i detta kapitel att en fastighet helt eller delvis blir onyttig för ägaren eller att det uppstår synnerligt men vid användningen, skall fastigheten eller fastighetsdelen på ägarens begäran lösas in av den som bedriver verksamheten. Detsamma gäller om någon som är skyldig att avhjälpa skada eller olägenhet enligt 10 kap. om särskilda bestämmelser om förorenade områden vidtar åtgärd som medför att fastigheten blir helt eller delvis onyttig för ägaren eller att synnerligt men uppkommer vid användningen.

I fråga om sådan inlösen tillämpas expropriationslagen (1972:719). Beträffande värdeökning som har ägt rum under tiden från dagen tio år före det att talan väcks vid domstol tillämpas 4 kap. 3 § samma lag.

12 § Utöver talan om skadestånd och inlösen får enskild, mot den som bedriver eller har bedrivit miljöfarlig verksamhet utan tillstånd, väcka talan om förbud mot fortsatt verksamhet eller om att skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått skall vidtas.

33 kap. Miljöskadeförsäkring

1 § För ersättning i vissa fall till den som har lidit skada som avses i 32 kap. och för betalning av kostnader som har uppkommit vid tillämpning av 26 kap. 17 och 18 §§ denna balk om kostnaden är hänförlig till miljöfarlig verksamhet skall det finnas en försäkring (miljöskadeförsäkring respektive saneringsförsäkring) med villkor som har godkänts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Den som utövar miljöfarlig verksamhet som enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken kräver tillstånd eller anmälan skall bidra till försäkringarna med belopp som framgår av tabeller som har godkänts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Beloppen skall betalas i förskott för kalenderår.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna i första stycket.

2 § Från miljöskadeförsäkringen betalas, enligt vad som närmare anges i försäkringsvillkoren, ersättning till skadelidande för sådan person och sakskada som avses i 32 kap. om

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

1. den skadelidande har rätt till skadestånd enligt 32 kap., men inte kan få skadeståndet betalt eller rätten att kräva ut skadeståndet är förlorad, eller

2. det inte kan utredas vem som är ansvarig för skadan.

3 § Från saneringsförsäkringen betalas, enligt vad som närmare anges i försäkringsvillkoren, ersättning för saneringskostnader som har uppkommit med anledning av att en tillsynsmyndighet har begärt verkställighet enligt 26 kap. 17 § eller meddelat förordnande om rättelse enligt 26 kap. 18 §, om den som är ansvarig enligt denna balk inte kan betala. Ersättning som nu sagts skall dock inte betalas för kostnader som har uppkommit med anledning av räddningsinsatser enligt räddningstjänstlagen (1986:1102).

4 § Om bidrag till miljöskadeförsäkringen eller saneringsförsäkringen inte har betalats inom trettio dagar efter anmaning, skall försäkringsgivaren göra anmälan till tillsynsmyndigheten om betalningsförsummelsen.

Tillsynsmyndigheten får förelägga den betalningsskyldige vid vite att fullgöra sin skyldighet. Ett sådant föreläggande får inte överklagas.

Krav	Miljöklass 2		Miljöklass 3	
	kategori 2a avsedd för fordon med katalytisk avgasrening	kategori 2b avsedd för fordon utan katalytisk avgasrening	kategori 2c	
Svavelhalt, högst massprocent	0.01	0.03	0.005	-
Ångtryck vid 37,8 ^o C, högst kilopascal	70 ¹ /95 ²	70 ¹ /95 ²	65	-
Ångtryck vid 37,8 ^o C, lägst kilopascal	45 ¹ /65 ²	45 ¹ /65 ²	50	-
Förångat vid 70 ^o C, volymprocent	-	-	15-42	-
Förångat vid 100 ^o C, lägst volymprocent	47 ¹ /50 ²	47 ¹ /50 ²	45-72	-
Förångat vid 180 ^o C, lägst volymprocent	-	-	95	-
Slutkokpunkt, högst ^o C	205	200	200	-
Bensenhalt vid 15 ^o C, högst volymprocent	3	3	0.1	5
Aromatindex ³ , högst	5.5	6	-	-
Aromathalt, högst volymprocent	-	-	0,5	-
Syrehalt, högst mass- procent	2	2	-	-
Blyhalt vid 15 ^o C, högst milligram per liter	5	5	2	13
Fosforhalt, högst milligram per liter	Inte mätbar	2	-	-
Tillsatssämnen Densitet vid 15 ^o C kg/m ³	-	-	680-720	-
Olefinhalt högst volymprocent	-	-	0.5	-
n-Hexanhalt högst volymprocent	-	-	0,5	-

Bensin i miljöklass 2 skall uppfylla skäligen funktionskrav vad avser renhet för insugnings- respektive insprutningsventiler.

¹ Avser tiden fr.om. den 15 maj t.o.m. den 30 augusti i X-, Y-, Z-, AC- och BD-län samt tiden fr.o.m. den 15 april t.o.m. den 30 september i övriga län.

² Avser övrig tid än den som anges under ¹.

³ Med aromatindex avses halten aromatiska kolväten dividerat med 13 med tillägg av bensenhalten varvid halterna uttrycks i volymprocent.

⁴ Får ej innehålla askbildande ämnen.

Härigenom föreskrivs följande

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag är tillämplig på vattenverksamhet och vattenanläggningar. Bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar finns också i miljöbalken.

2 § De definitioner som finns i miljöbalken gäller också i denna lag.

3 § När vattenverksamhet enligt denna lag skall bedrivas inom ramen för en samfällighet, skall tillses att var och en av deltagarna tillgodoses utan väsentlig skada för någon annan deltagare.

4 § Om det vid tillståndsprövningen av vattenverksamhet framgår att verksamheten utan väsentlig ändring kan bedrivas så att den medför en betydande nytta för någon annan, skall på begäran av denne villkor meddelas om detta. Sådana villkor får dock inte meddelas om det finns förutsättningar för att bilda en samfällighet enligt denna lag.

Den som får nytta enligt första stycket skall betala skälig ersättning till tillståndshavaren.

En tillståndshavare som får en kostnad på grund av villkor enligt första stycket har rätt till ersättning enligt 31 kap. miljöbalken.

2 kap. Rådighet över vatten m.m.

1 § För att få bedriva vattenverksamhet skall verksamhetsutövaren ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten skall bedrivas.

2 § Var och en råder över det vatten som finns inom hans fastighet. Rådighet över en fastighets vatten kan också någon ha till följd av upplåtelse av fastighetsägaren eller, enligt vad som är särskilt föreskrivet, förvärv tvångsvis.

3 § I rinnande vatten råder vardera sidans ägare över en lika stor andel i vattnet, även om en större del av vattnet rinner fram på den enes fastighet än på den andres.

4 § Den som vill bedriva vattenverksamhet har för detta ändamål rådighet som anges i 1 §, om vattenverksamheten innebär

1. vattenreglering,
2. vattentäkt för allmän vattenförsörjning, allmän värmeförsörjning eller bevattning,
3. markavvattning,

4. vattenverksamhet som behövs för allmän väg, allmän farled eller allmän hamn,

5. vattenverksamhet som behövs för att motverka förorening genom avloppsvatten, eller

6. vattenverksamhet som behövs för järnväg.

5 § Staten, kommuner och vattenförbund har rådighet som anges i 1 § för att bedriva sådan vattenverksamhet som är önskvärd från allmän miljö- eller hälsosynpunkt eller som främjar fisket.

Den som är beroende av att vattenförhållandena består har också sådan rådighet för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

6 § Utförs rensningar eller andra åtgärder som avses i 5 § andra stycket, får rensningsmassorna läggas på närmaste strand, om det inte medför avsevärda olägenheter från allmän eller enskild synpunkt. Massorna får annars föras till ett lämpligt ställe i närheten.

Markens ägare skall underrättas innan rensningsmassorna läggs upp. Den som lägger upp massorna är skyldig att vidta åtgärder för att förebygga eller minska skada av uppläggningsen. Kravet gäller inte åtgärder som leder till att verksamhetsutövaren därigenom drabbas av oskäliga kostnader.

Den som lägger upp massorna och därigenom skadar annans egendom, skall betala ersättning för vad som skadas. Ersättning skall dock endast betalas för skador som finns kvar sedan skadeförebyggande åtgärder har utförts.

7 § Den som äger strand vid någon annans vattenområde har rätt att för sin fastighets behov ha mindre brygga, båthus eller någon annan sådan byggnad vid stranden, om inte vattenområdets ägare genom byggnaden lider skada av någon betydelse.

I 1 kap. 6 § jordabalken finns bestämmelser om att även andra än strandägare kan ha denna rätt.

8 § Tillhör en fallsträcka olika ägare, får en av dem tillgodogöra sig vattenkraften i hela sträckan, om denna ägare råder över mer än hälften av kraften på grund av äganderätt eller annan rättighet som gäller mot alla och inte är begränsad till tiden. Hänsyn skall tas till den kraft som svarar mot andelar i en sådan samfällighet som avses i 1 kap. 3 § fastighetsbildningslagen (1970:988).

Detta gäller även när någon i ett vattenkraftverk vill tillgodogöra sig vattenkraft i fallsträckor som ingår i olika vattendrag, om det gemensamma tillgodogörandet är en från teknisk och ekonomisk synpunkt nödvändig förutsättning för kraftverkets tillkomst.

9 § Regeringen får besluta att ett strömfall eller särskild rätt till det får tas i anspråk om någon som vill tillgodogöra sig vattenkraften har ansökt om det och om det för att kraftförsörjningen skall utvecklas planmässigt är

nödvändigt att det tas i anspråk ett sådant strömfall som någon annan än staten har och som inte är utnyttjat på ett från allmän synpunkt ändamålsenligt sätt.

Den som har fått ett sådant tillstånd skall inom ett år från det att tillståndet beviljades ansöka om bestämmande av ersättning hos miljödomstolen för vad som tas i anspråk enligt första stycket. Om ansökan inte görs inom den tiden, upphör tillståndet att gälla.

Rätt att ta strömfall i anspråk på grund av ett förordnande enligt första stycket får inte utan regeringens medgivande övergå från innehavaren till någon annan.

Regeringen får besluta de villkor för rättighetens utnyttjande som behövs från allmän synpunkt.

10 § Den som utövar en vattenverksamhet eller råder över en vattentillgång enligt 2 § är skyldig att vid allvarlig vattenbrist avstå det vatten som är oundgängligen nödvändigt för den allmänna vattenförsörjningen eller för något annat allmänt behov, om vattenbristen orsakas av torka eller någon annan jämförlig omständighet

Den som lider skada genom att avstå vatten har rätt till skälig ersättning.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga den som utövar verksamheten eller råder över vattentillgången att iaktta sin skyldighet enligt första stycket. Länsstyrelsen får då bestämma att beslutet skall gälla även om det överklagas.

3 kap. Markavvattningsamfälligheter

Allmänna bestämmelser

1 § Ansöker någon om tillstånd till en markavvattning skall verksamheten bedrivas så att den blir till nytta även för en annan fastighet, om det begärs av ägaren till den andra fastigheten och det prövas lämpligt. Ägare av fastigheter för vilka markavvattningen medför nytta skall delta i verksamheten. Skyldighet att delta i annan markavvattning än dikning finns dock endast om det begärs av ägare till fastigheter som får mer än hälften av den beräknade nyttan av verksamheten.

Första stycket gäller även väghållare som inte är fastighetsägare, om vägen medför en avsevärd inverkan på markavvattningen.

2 § För utförande och drift av verksamheten utgör deltagarna en samfällighet. Tillståndet till verksamheten samt anläggningar och rättigheter som hör till verksamheten är samfälliga för deltagarna.

När en samfällighet har bildats, gäller för samfälligheten vad som i denna lag och i miljöbalken föreskrivs om tillståndshavare eller ägare av en anläggning.

Inlöst mark är samfällig för de fastigheter som vid inlösen ägs av deltagare i samfälligheten och omfattas av markavvattningen.

3 § Kostnaderna för verksamhet som utgör markavvattning fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstal som bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av verksamheten.

Markavvattning skall delas in i avdelningar som avgränsas med hänsyn till olikheterna om det med hänsyn till olikheter i naturförhållandena eller av någon annan anledning kan antas att ett visst område skulle få en avsevärt mindre kostnad i förhållande till nyttan av markavvattningen, om ett annat område inte hade omfattats av verksamheten.

Vad deltagarna har kommit överens om kostnadsfördelningen skall läggas till grund för tillståndsbeslutet, om borgenärer med panträtt i de fastigheter som ägs av deltagare och omfattas av markavvattningen medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, krävs det dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen inte har väsentlig betydelse för dem.

4 § Bestämmelserna i 1–3 §§ gäller inte i fråga om markavvattning som söks av någon annan än en ägare av en fastighet eller en väghållare.

Markavvattning och avledande av avloppsvatten

5 § Kan ledningar för en markavvattning med väsentlig fördel användas för att avleda avloppsvatten från en fastighet, skall ägaren av denna fastighet delta i verksamheten, om ägaren själv eller den sökande till markavvattningen begär det. Detta skall gälla även vid avledande av avloppsvatten från verksamhetsområdet för en allmän vatten- och avloppsanläggning. Vad som sägs om fastighetens ägare skall då i stället gälla huvudmannen för anläggningen.

6 § Kostnaderna för utförande och drift av en gemensam ledning fördelas mellan markavvattningsintresset och avloppsintresset med hänsyn till den mängd och det slag av vatten som tillförs ledningen samt till vad som kan anses skäligt med hänsyn till intressenternas nytta av ledningen.

Detta gäller också vid fördelningen av kostnaderna mellan avloppsintressenter.

I fråga om överenskommelser mellan intressenterna tillämpas 3 § tredje stycket.

7 § Bestämmelserna i 5 och 6 §§ om avledande av avloppsvatten från fastigheter får tillämpas även i fråga om avledande av avloppsvatten från byggnader och anläggningar som inte hör till någon fastighet, om det kan ske utan olägenhet av betydelse för de övriga deltagarna.

8 § Bestämmelserna i 5–7 §§ gäller inte avledande av avloppsvatten från enskilda fastigheter inom verksamhetsområdet för en allmän vatten- och avloppsanläggning.

9 § Skall för markavvattning ett vattenavlopp byggas genom en väg eller ett avlopp genom en väg utvidgas eller fördjupas och vill väghållaren själv utföra åtgärden, har väghållaren rätt till detta.

Är det inte oskäligt skall sådana åtgärder bekostas av väghållaren, om åtgärden behövs för avvattning till 1,2 meters djup av åker och äng som sedan vägens tillkomst eller sedan minst tjugofem år räknat från dagen för begäran om åtgärden varit att hänföra till åker eller äng. Väghållarens kostnadsansvar gäller inte i fråga om ägovägar eller därmed jämförliga vägar och inte heller i fråga om broar och annan vattenverksamhet som har bedrivits i överensstämmelse med tillstånd som har meddelats enligt miljöbalken, vattenlagen (1983:291) eller vattenlagen (1918:523).

När väghållaren inte har kostnadsansvar enligt andra stycket, skall åtgärden bekostas av den för vilken markavvattning görs.

10 § Om den kostnad som väghållaren har enligt 9 § andra stycket avsevärt överstiger värdet av den skada som uppstår om åtgärden inte utförs, får väghållaren i stället för att bekosta åtgärden betala ersättning för skadan.

11 § Om en väg skall byggas eller ändras och en markägare begär att ett vattenavlopp för en framtida markavvattning skall göras genom vägen, skall väghållaren utföra åtgärden om det kan göras utan olägenhet för vägens framtida brukbarhet. I fråga om kostnadsansvaret för den fördyring av byggandet och driften av vägen som åtgärden medför gäller 9 § andra och tredje styckena samt 10 §.

En sådan begäran skall framställas hos väghållaren eller, i fråga om enskild väg för vilken det ännu inte finns någon väghållningsskyldighet, hos den som handlägger vägförrättningen. Begäran skall vara skriftlig och i fråga om mer omfattande åtgärder vara åtföljd av en plan för markavvattningen.

12 § Bestämmelserna i 9–11 §§ innebär inte någon inskränkning i den rätt som väghållaren eller markägaren kan grunda på dom, avtal eller någon annan särskild rättsgrund.

13 § Bestämmelserna i 9–12 §§ gäller också i fråga om banvallar för järnvägar, tunnelbanor och spårvägar.

4 kap. Bevattningssamfälligheter

1 § Om flera ansöker om tillstånd till vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång och vattnet behöver fördelas mellan dem, får det vid meddelande av tillstånd bestämmas att tillståndshavarna skall utgöra en samfällighet för sådan fördelning (bevattningssamfällighet).

Om någon har fått tillstånd till en vattentäkt för bevattning och någon annan söker tillstånd till en ny vattentäkt för bevattning ur samma

vattentillgång, får miljödomstolen, om det finns särskilda skäl, vid meddelande av det nya tillståndet bestämma att tillståndshavarna skall utgöra en bevattningssamfällighet. Om en samfällighet bildas enligt första stycket får i stället bestämmas att den som redan har tillstånd skall ingå i samfälligheten.

Om, sedan en samfällighet har bildats, någon gör en ansökan om tillstånd till en ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får miljödomstolen vid meddelande av tillstånd till vattentäkten bestämma att tillståndshavaren skall ingå i samfälligheten.

2 § Deltagarna i en bevattningssamfällighet fördelar tillgängligt vatten mellan sig, om det behövs på grund av vattenbrist eller någon annan omständighet eller om någon deltagare inte utnyttjar sin rätt att ta vatten. Vid fördelningen skall de villkor iaktas som har bestämts av miljödomstolen i samband med att tillstånd meddelades.

3 § Om det är lämpligt, får miljödomstolen bestämma att gemensamma anläggningar för bevattning skall inrättas för samtliga eller vissa av dem som skall ingå i samfälligheten.

4 § En gemensam anläggning får endast inrättas för sådana deltagare i samfälligheten för vilka det är av väsentlig betydelse att ha del i anläggningen.

En gemensam anläggning får inte inrättas, om de som skall delta i anläggningen mera allmänt motsätter sig åtgärden och har beaktansvärda skäl för det. Vid denna prövning skall främst deras mening beaktas som har störst nytta av anläggningen.

Andra stycket gäller inte, om behovet av anläggningen är synnerligen angeläget för att tillgodose motstående allmänna och enskilda intressen.

5 § En gemensam anläggning och rätt till utrymme är samfälliga för dem som deltar i anläggningen. Deltagarna svarar gemensamt för utförande och drift av anläggningen.

Mark som har lösts in för gemensamma anläggningar är samfälliga för de fastigheter som vid inlösen ägs av deltagare i samfälligheten och omfattas av bevattningsverksamheten.

6 § En bevattningssamfällighets förvaltningskostnader och kostnader för utförande och drift av gemensamma anläggningar fördelas mellan deltagarna efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som var och en får ta ut enligt meddelat tillstånd. I enlighet med detta bestäms andelstal för varje deltagare.

Om det finns särskilda skäl, får särskilda andelstal bestämmas för en viss del av verksamheten.

Om det är lämpligt, får kostnaderna för driften av gemensamma anläggningar fördelas genom avgifter som beräknas på grundval av den omfattning i vilken varje deltagare utnyttjar anläggningarna.

7 § Vad deltagarna har kommit överens om andelstalen och grunderna för avgiftsberäkningen skall läggas till grund för miljödomstolens dom, om borgenärer med panträtt i fastigheter som ägs av deltagare och omfattas av bevattningsverksamheten medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, krävs dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

5 kap. Vattenregleringssamfälligheter

Vattenreglering för kraftändamål

1 § På yrkande av den som ansöker om eller har fått tillstånd enligt miljöbalken till vattenreglering för kraftändamål skall miljödomstolen besluta att ägare av andra strömfall som får nytta av regleringen skall delta i regleringsverksamheten. Detta skall ske om mer än hälften av verksamhetens nytta belöper på de strömfall som tillhör den som framställer yrkandet och dem som förenat sig med denne samt varje strömfall som yrkandet avser är utbyggt eller kan beräknas bli utbyggt för kraftändamål inom den närmaste tiden.

Om någon ansöker om eller har fått tillstånd enligt miljöbalken till vattenreglering för kraftändamål, skall miljödomstolen på yrkande av ägaren av ett annat strömfall som får nytta av regleringen besluta att denne skall delta i verksamheten.

2 § Har beslut enligt 1 § meddelats, utgör samtliga deltagare i regleringsverksamheten en samfällighet för utförande och drift av verksamheten. Tillståndet till verksamheten samt anläggningar och rättigheter som hör till den är samfälliga för deltagarna.

När en samfällighet har bildats gäller vad som i denna lag och i miljöbalken föreskrivs om tillståndshavare eller ägare av en anläggning samfälligheten.

Inlöst mark är samfällig för de fastigheter som vid inlösen ägs av deltagarna i samfälligheten och till vilka deras strömfall hör.

3 § Kostnaderna för regleringsverksamheten fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstal som bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av verksamheten.

Om en vattenreglering avser flera sjöar eller skilda sträckor i ett vattendrag och det på grund av detta behövs flera dammbyggnader eller särskilda anläggningar, skall, om det behövs, kostnaderna för varje sådan del av verksamheten beräknas särskilt och fördelas enligt grunderna i första stycket.

Vad deltagarna har kommit överens om kostnadsfördelningen skall läggas till grund för miljödomstolens dom, om borgenärer med panträtt i de fastigheter till vilka deltagarnas strömfall hör medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, krävs det dessutom de

medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som föreskrivs för relaxation i 22 kap. 11 § jordabalken. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Vattenreglering för bevattning

4 § På yrkande av den som ansöker om eller har fått tillstånd till vattenreglering för bevattning skall miljödomstolen besluta att andra som har tillstånd till vattentäkt för bevattning och som får stadigvarande fördel av regleringen genom förbättrade möjligheter att bevattna skall delta i regleringsverksamheten. Detta skall ske om den som framställer yrkandet och de som förenat sig med denne om verksamheten har större fördel av regleringsverksamheten än de som yrkandet avser.

Om någon ansöker om eller har fått tillstånd till vattenreglering för bevattning, skall på yrkande av någon annan som har tillstånd till vattentäkt för bevattning och som får stadigvarande fördel av regleringen genom förbättrade möjligheter att bevattna beslutas att denne skall delta i verksamheten.

5 § När det gäller vattenreglering för bevattning skall 2 och 3 § tillämpas med följande avvikelser.

Inlöst mark är samfällad för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagare i regleringssamfälligheten och för vilkas bevattning regleringen sker.

Deltagarnas andelstal bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som varje deltagare får ta ut enligt meddelat tillstånd till vattentäkt.

Vid tillämpningen av 3 § tredje stycket första meningen gäller att medgivande skall lämnas av borgenärer som har panträtt i fastigheter som ägs av deltagare i regleringssamfälligheten och för vilkas bevattning regleringen sker.

Vattenreglering på grund av överenskommelse

6 § Har tillstånd till vattenregleringsverksamhet meddelats på ansökan av flera som till gemensam nytta vill utföra verksamheten, utgör sökandena en samfällighet för utförande och drift av verksamheten, om de inte har kommit överens om annat

Om vattenregleringsverksamhet, till vilken tillstånd har lämnats enligt första stycket, avser olika slag av ändamål, skall 1 och 4 §§ inte tillämpas.

7 § För vattenregleringsverksamhet enligt 6 § gäller i tillämpliga delar

1. i fråga om inlösen: 2 § tredje stycket och 5 § andra stycket, och
2. i fråga om kostnadsfördelningen: 3 § samt 5 § tredje och fjärde styckena.

Bygdeavgifter

1 § Den som har tillstånd till vattenverksamhet skall betala en årlig bygdeavgift som bestäms av miljödomstolen att tas ut efter avgiftsenheter och avgiftsklasser enligt 2 och 3 §§, om verksamheten innebär

1. drift av ett vattenkraftverk,
2. vattenreglering som avser års- eller flerårsreglering,
3. vattenöverledning för något annat ändamål än kraftändamål, eller
4. ytvattentäkt.

Avser vattenverksamheten utvidgning av annan vattenverksamhet eller, om utvidgning tidigare har skett, flera andra vattenverksamheter, för vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken, skall en gemensam avgift fastställas såsom för en enda verksamhet. Denna avgift ersätter tidigare avgifter.

Bygdeavgift skall enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador, dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna.

2 § Avgiftsenheter är

1. för vattenkraftverk: varje enhet installerad generatoreffekt som omfattar tio kilowatt intill 150 procent av effekten vid medelvattenföring och varje enhet om tjugo kilowatt därutöver,
2. för vattenregleringar: varje enhet av regleringsmagasinets rymd som omfattar 25 000 kubikmeter intill 100 miljoner kubikmeter, varje ytterligare enhet om 50 000 kubikmeter intill 1 000 miljoner kubikmeter samt varje enhet om 100 000 kubikmeter därutöver, och
3. för vattenöverledningar och ytvattentäkter: varje kubikmeter i sekunden av den vattenmängd som högst får ledas bort enligt meddelat tillstånd.

Någon avgift skall inte betalas för vattenkraftverk eller vattenregleringar, om antalet avgiftsenheter är mindre än femhundra.

3 § För vattenkraftverk och vattenregleringar är avgiften för varje avgiftsenhet, om verksamheten tillhör

- klass 1: 0,5 promille av basbeloppet,
- klass 2: 1 promille av basbeloppet,
- klass 3: 1,5 promille av basbeloppet,
- klass 4: 2 promille av basbeloppet.

För vattenöverledningar och vattentäkter är avgiften för varje avgiftsenhet, om verksamheten tillhör

- klass 1: 5 procent av basbeloppet,
- klass 2: 10 procent av basbeloppet,
- klass 3: 15 procent av basbeloppet,
- klass 4: 20 procent av basbeloppet.

Med basbeloppet avses det basbelopp som har bestämts enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år som avgiften avser.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Vid inplacering i avgiftsklass skall det tas hänsyn till de mindre eller större förändringar i vattenförhållandena samt de mindre eller större olägenheter eller fördelar för bygden som vattenverksamheten eller anläggningar för denna medför.

4 § Bygdeavgift skall tas ut från och med kalenderåret närmast efter det år då tillståndet till vattenverksamhet togs i anspråk till och med det år då verksamheten läggs ned.

Bygdeavgiften skall före varje kalenderårs utgång betalas till länsstyrelsen i det län där verksamheten huvudsakligen bedrivs.

Fiskeavgifter

5 § Miljödomstolen eller länsstyrelsen får, om det är lämpligare, i stället för att meddela villkor enligt 11 kap. 8 § miljöbalken ålägga tillståndshavaren att betala en särskild avgift för främjande av fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller inom något angränsande vattenområde. Avgiften kan fastställas som en engångsavgift eller som en årlig avgift.

Beloppet av årlig avgift beräknas så, att det av miljödomstolen eller länsstyrelsen fastställda avgiftsbeloppet multipliceras med det tal som anger förhållandet mellan basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år då avgiften skall betalas och basbeloppet för det år då avgiften fastställdes.

6 § Om vattenverksamhet som avses i 1 § eller anläggningar för denna kan antas skada fisket eller kommer att orsaka en inte obetydlig ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena, skall den som har tillstånd till verksamheten betala en årlig allmän fiskeavgift för främjande av fisket inom landet.

Avgiften bestäms av miljödomstolen att tas ut efter avgiftsenheter och avgiftsklasser enligt 7 och 8 §§.

Avser vattenverksamhet utvidgning av annan vattenverksamhet eller, om utvidgning tidigare har skett, flera andra vattenverksamheter, för vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken, skall en gemensam avgift fastställas såsom för en enda verksamhet. Denna avgift ersätter tidigare avgifter.

7 § Avgiftsenheter är

1. för vattenkraftverk: varje enhet installerad generatoreffekt som omfattar tio kilowatt intill 150 procent av effekten vid medelvattenföring och varje enhet om tjugo kilowatt därutöver,

2. för vattenregleringar: varje enhet av regleringsmagasinets rymd som omfattar 25 000 kubikmeter intill 100 miljoner kubikmeter och varje enhet om 50 000 kubikmeter därutöver, och

3. för vattenöverledningar och ytvattentäcker: varje kubikmeter i sekunden av den vattenmängd som högst får ledas bort enligt meddelat tillstånd. Prop. 1997/98:45 Bilaga 8

Avgift skall inte betalas för vattenkraftverk och vattenregleringar, om antalet avgiftsenheter är mindre än tio.

8 § För vattenkraftverk och vattenregleringar är avgiften för varje avgiftsenhet, om verksamheten tillhör

klass 1: 0,05 promille av basbeloppet,

klass 2: 0,1 promille av basbeloppet,

klass 3: 0,15 promille av basbeloppet,

klass 4: 0,2 promille av basbeloppet.

För vattenöverledningar och vattentäcker är avgiften för varje avgiftsenhet, om verksamheten tillhör

klass 1: 1 procent av basbeloppet,

klass 2: 5 procent av basbeloppet,

klass 3: 10 procent av basbeloppet,

klass 4: 15 procent av basbeloppet.

Med basbeloppet avses det basbelopp som har bestämts enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år som avgiften avser.

Vid inplacering i avgiftsklass skall hänsyn tas till

- den omfattning i vilken fisk och fiske förekommer i det vattenområde som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna,

- den utsträckning i vilken vattenförhållandena och fisket påverkas av vattenverksamheten eller anläggningar för denna, och

- omfattningen av de förpliktelser som verksamhetsutövaren har ålagts enligt 5 § eller i villkor enligt 11 kap. 8 § miljöbalken.

9 § Om det årliga beloppet av den allmänna fiskeavgiften är ringa, får miljödomstolen eller länsstyrelsen bestämma att avgiftsskyldigheten skall fullgöras genom engångsbetalning. Ett sådant villkor skall meddelas om det årliga avgiftsbeloppet skulle understiga femhundra kronor.

10 § En årlig fiskeavgift enligt 6 § skall tas ut från och med kalenderåret närmast efter det år då arbeten eller andra åtgärder som inverkar på vattenförhållandena påbörjades eller då beslut om lagligförklaring meddelades till och med det år då verksamheten läggs ned.

Årlig fiskeavgift enligt 5 eller 6 § skall före varje kalenderårs utgång betalas till Fiskeriverket.

Engångsavgift skall betalas till Fiskeriverket senast vid den tidpunkt som anges när avgiften bestäms.

7 kap. Prövningen av viss vattenverksamhet

Ansökningsmål

1 § Bestämmelser om ansökningsmål finns i 21 kap. 1 § miljöbalken. Ansökningsmål är även mål om

1. bestämmande enligt 2 kap. 9 § av ersättning för rätten att ta i anspråk ett strömfall, Prop. 1997/98:45
Bilaga 8
2. inrättande enligt 4 kap. 3 § av en gemensam anläggning för bevattning, sedan en samfällighet enligt 4 kap. har bildats,
3. överflyttning enligt 8 kap. 3 § första stycket av rätten till andelskraft,
4. omprövning, utan samband med pågående ansökningsmål enligt 18 § första stycket eller omprövning enligt 18 § andra stycket, och
5. fastställelse enligt 19 § av en överenskommelse.

Stämningssmål

2 § Stämningssmål är talan om

1. utrivning eller ändring av en vattenanläggning, när talan grundas på att anläggningen inte har tillkommit i laga ordning eller inte är av laga beskaffenhet,
2. ersättning för skada eller intrång genom en sådan anläggning som avses i 1,
3. ersättning för skada genom utrivning av en vattenanläggning, om utrivningen har skett utan tillstånd men sådant tillstånd skulle ha behövts, eller ersättning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 11 kap. 23 § andra stycket miljöbalken,
4. ersättning enligt 2 kap. 10 § andra stycket,
5. deltagande, utan samband med pågående ansökningsmål, i en vattenreglering enligt 5 kap. 1 eller 4 §,
6. särskild tvångsrätt, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 2 kap. 6 § tredje stycket denna lag och 28 kap. 10-13 §§ miljöbalken,
7. omprövning enligt 8 kap. 2 § andra stycket,
8. meddelande av bestämmelser enligt 17 §,
9. ersättning enligt 31 kap. 33 § miljöbalken,
10. ersättning eller annat på grund av att en vattenanläggning inte underhålls i enlighet med 11 kap. 18 § miljöbalken,
11. ersättning för skada på grund av att vattenverksamhet inte drivs i enlighet med villkoren i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut eller, om sådana villkor saknas, drivs så att det genom inverkan på vattenförhållandena skadar allmänna eller enskilda intressen.
12. ersättning enligt 28 kap. 11 § miljöbalken,
13. ersättning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 25 kap. 8 § miljöbalken, och
14. fördelning av vatten enligt 9 kap. 6 §.

Förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål

3 § Bestämmelser om förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål finns även i 22 kap. miljöbalken.

4 § Om vattenverksamhet avser utförande av ett vattenkraftverk, skall ansökan innehålla uppgift om det område som enligt sökanden bör utgöra strömfallsfastighet.

En ansökan enligt 1 § 1 skall innehålla ritningar jämte beskrivning av strömfalllets läge och beskaffenhet, uppgift om erbjudna ersättningsbelopp samt övriga upplysningar som behövs för att bedöma ersättningsfrågan.

Till en ansökan enligt 1 § 3 skall fogas dels ett gravationsbevis rörande den fastighet varifrån rätten till andelskraft skall flyttas över, dels överenskommelser som har träffats med borgenärer med panträtt i fastigheten och andra rättsägare.

5 § Ansökan skall ges in i det antal exemplar som domstolen bestämmer.

Om ansökan inte getts in i tillräckligt antal exemplar eller är den ofullständig tillämpas 22 kap. 2 § andra stycket miljöbalken.

6 § Innan miljödomstolen meddelar en dom om ersättning för strömfall som skall avstås enligt 2 kap. 9 § och utgör fastighetsdel, skall en karta med beskrivning ha upprättats över området samt dess gränser ha utmärkts i den ordning som gäller för fastighetsbildning.

Innan miljödomstolen meddelar en dom om tillstånd till ett vattenkraftverk, skall domstolen se till att det finns en lämplig fastighet, som ägs av sökanden och med vilken rätten till tillgodogörandet av vattenkraften för framtiden skall vara förenad (strömfallsfastighet).

7 § Beträffande domars innehåll tillämpas 22 kap. 21 § miljöbalken. Domar i mål som rör vattenverksamhet skall i förekommande fall även innehålla bestämmelser om

1. de områden som får tas i anspråk för vattenverksamheten och de särskilda tvångsrätter i övrigt som medges sökanden,

2. strömfallsfastighet,

3. vilka som skall delta i en vattenreglerings- eller bevattningssamfällighet samt varje deltagares andelstal i fråga om kostnaderna för verksamheten, och

4. villkor beträffande tillhandahållande av andelskraft och om kostnadsbidrag härför.

8 § Fastställs bestämmelser om innehållande och tappning av vatten för att under osedvanliga förhållanden tillgodose säkerheten hos en vattenanläggning och kan de skador som följer om bestämmelserna utnyttjas inte lämpligen uppskattas på förhand, får miljödomstolen skjuta upp frågan om ersättning.

Anspråk på grund av skada som avses i första stycket prövas på det sätt som föreskrivs i 24 kap. 12 § miljöbalken.

Förfarandet vid miljödomstolarna i stämning

9 § Talan i stämning väcks genom stämning.

11 § Miljödomstolen får avgöra målet utan huvudförhandling, om parterna inte har begärt någon sådan och deras inställelse inte behövs för utredningen i målet. Om målet avgörs utan huvudförhandling i annat fall än som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1–4 rättegångsbalken, skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 20 kap. 4 § första stycket miljöbalken.

Har domstolen beslutat att målet skall avgöras utan huvudförhandling och är det inte uppenbart att parterna redan har slutfört sin talan, skall de få tillfälle till detta.

Beträffande förelägganden för parterna att avge skriftligt svaromål eller att inställa sig vid muntlig förberedelse eller vid huvudförhandling och om parts utevaro från ett sådant sammanträde gäller rättegångsbalkens bestämmelser rörande en sak, varom förlikning inte är tillåten.

12 § I fråga om förfarandet i stämningssmål gäller i övrigt 6 § första stycket samt bestämmelserna om ansökningsmål i 22 kap. 8 § fjärde stycket, 9 och 10 §§, 12 § första stycket, 14 och 16 §§, 17 § första och andra styckena samt 24 § miljöbalken.

I fråga om kostnaderna i stämningssmål tillämpas 25 kap. 5 § miljöbalken. Vad som där sägs om sökanden gäller käranden.

I mål enligt 2 § 6 gäller också 22 kap. 19 § miljöbalken. Om det i ett sådant mål är fråga om arbete för att förebygga eller minska skador eller olägenheter till följd av verksamhet enligt balken eller denna lag, gäller även 22 kap. 11 § miljöbalken.

13 § Om svaranden för att bemöta käromålet gör en ansökan hos miljödomstolen enligt 21 kap. 1 § första stycket 3 eller 5 miljöbalken eller om ändrade bestämmelser om vattentappning enligt 14 § detta kapitel, handläggs målet i dess helhet som ett ansökningsmål, om inte målet med stöd av 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken ändå behandlas som ett stämningssmål.

Har beslut om borttagande eller ändring av en vattenanläggning meddelats av miljödomstolen i ett stämningssmål, av kronofogdemyndigheten med stöd av lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller av tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 16 § första stycket miljöbalken och görs en ansökan som avses i första stycket, får miljödomstolen i ansökningsmålet bestämma att beslutet inte får verkställas innan målet har blivit slutligt avgjort eller miljödomstolen förordnar annat. Sökanden skall ställa säkerhet för kostnader och skador.

Tillståndets giltighet, omprövning m.m.

14 § Miljödomstolen kan fastställa ändrade eller nya bestämmelser om innehållande och tappning av vatten efter ansökan av annan än

tillståndshavaren, om han vill utnyttja vattenkraften i sitt strömfall bättre, eller efter ansökan av en kommun eller ett vattenförbund som vill tillgodose den allmänna miljövärden eller hälsovärden eller främja fisket. Till förmån för allmänna farleder, allmänna hamnar, bevattnings- och markavvattningssamfälligheter samt avloppsföretag kan sådana bestämmelser fastställas på ansökan av huvudmannen.

15 § Ett tillstånd till vattentäkt får omprövas av miljödomstolen efter ansökan av den som driver en annan vattentäkt som är beroende av samma vattentillgång eller av den som söker tillstånd till en sådan vattentäkt. Därvid äger vad som i 16 kap. 11 § miljöbalken föreskrivs om jämkning av verksamheten eller företräde åt den ena verksamheten motsvarande tillämpning.

16 § På ansökan av länsstyrelse eller den avgiftsskyldige får miljödomstolen föreskriva den ändring av en bygdeavgift eller en allmän fiskeavgift som kan behövas med hänsyn till erfarenheterna av vattenverksamhetens verkningar eller till bestående hinder att utnyttja verksamheten i den avsedda omfattningen.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 24 kap. 5 och 8 §§ miljöbalken samt 14 och 15 §§ detta kapitel.

Fastställande av bestämmelser om vattentappning och vattentäkter

17 § Saknas bestämmelser om innehållande eller tappning av vatten beträffande en vattenverksamhet eller bestämmelser om nyttjandet av en vattentäkt eller är meddelade bestämmelser ofullständiga, får miljödomstolen på talan av den som lider skada genom de rådande förhållandena fastställa sådana bestämmelser som är ägnade att för framtiden förebygga eller minska skador. Bestämmelserna får inte ändra vad som lagligen kan gälla och inte heller skada tredje mans rätt.

Ändrade förhållanden i samfälligheter

18 § Om en dom eller ett beslut enligt 24 kap. 5 eller 8 § miljöbalken eller 14–17 §§ inverkar på frågan om en samfällighets fortsatta bestånd, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får meddelas de ändrade bestämmelser som behövs.

Inträder, sedan en samfällighet har bildats enligt denna lag, i andra fall än som avses i första stycket ändrade förhållanden som inte i ringa mån inverkar på frågan om sättet för verksamhetens bedrivande, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får frågan på ansökan av en deltagare omprövas av miljödomstolen. Även utan att sådana förhållanden har inträtt, får en omprövning äga rum, om någon vill ansluta sig som deltagare eller i det tidigare avgörandet har föreskrivits att frågan får omprövas efter en viss tid och denna tid har gått ut.

Vid omprövningen gäller bestämmelserna om vattenverksamhet i tillämpliga delar.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Den som inträder som deltagare i en bestående samfällighet skall åläggas att i skälig utsträckning ersätta de övriga deltagarna deras kostnader som nedlagts i gemensamma anläggningar. Vad som sagts nu gäller också när andelstalet höjs för en deltagare som ingår i en samfällighet.

19 § En överenskommelse om att någon skall inträda i eller utträda ur en samfällighet enligt denna lag, att en deltagares andelstal skall ändras eller att samfälligheten skall upphöra har samma verkan som en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut, om överenskommelsen på ansökan av en deltagare godkänns av miljödomstolen. Ett sådant godkännande får inte lämnas om det är uppenbart att överenskommelsen strider mot denna lag.

Markavvattning

20 § Länsstyrelsen skall överlämna ärenden enligt miljöbalken om tillstånd till markavvattning till miljödomstolen, om det framställs yrkande om

1. att även någon annan än sökanden skall delta i markavvattningen,
2. särskild tvångsrätt enligt 28 kap. 10 § miljöbalken, eller
3. ersättning enligt 31 kap. 16 § miljöbalken eller inlösen enligt 31 kap. 17 § miljöbalken.

Länsstyrelsen får överlämna ärenden enligt miljöbalken om andra fastigheter än sökandens kan komma att beröras.

Länsstyrelsen skall tillsammans med ärendet överlämna ett yttrande avseende den ansökta verksamhetens inverkan på allmänna intressen. I yttrandet skall särskild vikt läggas vid naturvårdsfrågorna.

21 § Om det vid en fastighetsreglering beslutas att en fråga om markavvattning skall prövas enligt miljöbalken, skall detta anmälas av lantmäterimyndigheten till miljödomstolen. Ägarna av de fastigheter som ingår i fastighetsregleringen anses då som sökande.

Anmälan skall vara skriftlig och innehålla samma uppgifter som en ansökan om tillstånd till markavvattning.

22 § Om det vid prövningen av en markavvattning enligt miljöbalken framställs yrkande om att även någon annan än sökanden skall delta i markavvattningen, skall miljödomstolen förordna en markavvattningssakkunnig. En markavvattningssakkunnig skall förordnas även i mål som inlett genom en anmälan enligt 21 §.

Någon markavvattningssakkunnig behöver inte förordnas om det är uppenbart hur frågan om delaktighet skall lösas.

Miljödomstolen får även i annat fall förordna en markavvattningssakkunnig.

23 § Särskilda bestämmelser om behörighet att vara Prop. 1997/98:45
markavvattnings-sakkunnig får meddelas av regeringen eller den Bilaga 8
myndighet som regeringen bestämmer.

24 § Som markavvattnings-sakkunnig får inte förordnas någon som står i ett sådant förhållande till saken eller någon av parterna att tillförlitligheten kan anses förringad.

25 § Den markavvattnings-sakkunnige bör samråda med sökanden och övriga sakägare samt de myndigheter som berörs av företaget.

26 § Den markavvattnings-sakkunnige får utföra besiktning. Sökanden, övriga sakägare och de myndigheter som berörs av företaget skall underrättas om besiktningen.

27 § Om det behövs med anledning av besiktningen, har den markavvattnings-sakkunnige rätt att gå in i byggnader, beträda ägor, göra mätningar och markundersökningar samt utföra därmed sammanhängande eller jämförliga åtgärder. I trädgårdar eller liknande planteringar får träd inte skadas eller fällas utan ägarens samtycke. Även i övrigt skall skador undvikas, om det är möjligt. Rätt att beträda annans ägor har också den som vid miljödomstolen för talan i målet.

Sökanden skall betala ersättning för skador som har uppkommit genom åtgärder enligt första stycket. Yrkande om ersättning skall framställas innan målet avgörs.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att den markavvattnings-sakkunniges befogenheter enligt första stycket första meningen skall kunna utövas.

28 § Om sökanden återkallar sin ansökan skall de sakägare som har framställt yrkande om att delta i markavvattningen underrättas. Om sådana sakägare saknas eller inte inom föreskriven tid begär att handläggningen fortsätter, skall målet skrivas av.

Sakägare på vars begäran målet handläggs vidare anses därefter som sökande.

29 § Ett mål som har inletts efter anmälan av lantmäterimyndigheten enligt 21 § skall skrivas av, om fastighetsregleringsförrättningen ställs in. Handläggningen skall dock fortsätta, om sakägare som har fört talan i målet och som har kunnat ansöka om företaget begär det. Underrättas sakägarna om regleringsförrättningens inställande vid ett sammanträde vid miljödomstol, skall begäran framställas vid sammanträdet. I annat fall skall begäran framställas inom den tid som miljödomstolen föreskriver.

30 § Den markavvattnings-sakkunnige skall till miljödomstolen ge in ett yttrande. Om den markavvattnings-sakkunnige anser att ansökan skall bifallas, skall yttrandet innehålla

1. förslag på hur markavvattningen skall utformas, med angivande av de miljökonsekvenser en sådan utformning kommer att medföra,

2. vilka som skall delta i markavvattningen, och
 3. varje deltagares andelstal i fråga om kostnaderna för verksamheten.
- Den markavvattningssakkunnige skall samtidigt med yttrandet ge in en kostnadsräkning.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

8 kap. Andelskraft

1 § Den vars vattenkraft skall tillgodogöras av annan med stöd av 2 kap. 8 § eller på grund av överenskommelse, får delta i tillgodogörandet, om det är av betydelse för hans verksamhet och om hans rätt till kraften är grundad på äganderätt eller annan rättighet som gäller mot alla och som inte är begränsad till tiden. Han är då berättigad till andel i kraftproduktionen (andelskraft) och skyldig att bidra till kostnaderna för kraftanläggningens utförande och drift, allt i förhållande till sin andel i den vattenkraft som skall tillgodogöras vid anläggningen. Motsvarande gäller om den vars strömfall tas i anspråk enligt 2 kap. 9 §, om ersättning för ianspråktagandet inte redan har bestämts.

Skyldigheten att tillhandahålla andelskraft ligger på strömfallsfastigheten.

Rätten till andelskraft skall vara förenad med den fastighet till vilken vattenkraften har hört eller rättigheten har överflyttats enligt 3 § första stycket.

2 § I samband med ett beslut om tillhandahållande av andelskraft skall nödvändiga bestämmelser meddelas om villkoren för tillhandahållandet och om kostnadsbidrag.

Om förhållandena ändras, har kraftanläggningens ägare eller mottagaren av andelskraft rätt till omprövning av rättsförhållandet mellan dem. Vid omprövningen får endast sådana ändringar beslutas som innebär väsentlig fördel för någon av parterna utan att medföra betydande olägenhet för motparten. Om det beslutas att rätten till andelskraft skall avlösas mot ersättning i pengar, gäller bestämmelserna i 31 kap. miljöbalken om skadereglering vid tillståndsprövning av vattenverksamhet.

3 § På ansökan av ägaren till en fastighet som har rätt till andelskraft får beslutas att rätten till andelskraft skall flyttas över till någon annan fastighet som tillhör samme ägare, om detta kan ske utan skada för borgenärer med panträtt eller andra rättsägare.

Rätten till andelskraft får upplätas av ägaren till den fastighet som har denna rätt. Avtal om upplåtelse är inte bindande längre än femtio år från det avtalet slöts. Upplåtelser för någons livstid gäller dock utan begränsning till viss tid.

4 § Om den kraftmängd som tas ut som andelskraft minskas i sådana fall som avses i 31 kap. 22 eller 23 § miljöbalken eller till följd av omprövning för att förbättra en vattenanläggnings säkerhet, är mottagaren av andelskraften skyldig att utan ersättning tåla denna

minskning i samma utsträckning som innehavaren av det kraftverk från vilket andelskraften tillhandahålls.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

9 kap. Övriga bestämmelser

1 § Vid prövningen av frågor om vattenverksamhet och vattenanläggningar skall bestämmelser om fastigheter gälla också gruvor. Detta gäller dock inte i sådana fall som avses i 3 kap. 2 § tredje stycket.

2 § Vattenverksamhet skall anses beröra en viss fastighet

1. när ett yrkande framställs om skyldighet för fastighetens ägare att delta i verksamheten,

2. när fastigheten eller dess vatten tas i anspråk för verksamheten eller för en anläggning i samband med verksamheten, eller

3. när verksamheten kan medföra skador på mark eller vatten som tillhör fastigheten, på byggnader eller anläggningar som finns på fastigheten eller på fastighetens användningssätt.

3 § Om en säkerhet som skall ställas enligt denna lag eller miljöbalken inte har godkänts av den till vars förmån den ställs, skall säkerheten prövas av länsstyrelsen.

Borgen får godkännas av länsstyrelsen endast om borgensmannen svarar som för egen skuld och, om flera har tecknat borgen, de svarar solidariskt.

Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

4 § På begäran av någon som vill bedriva vattenverksamhet men som ännu inte har ansökt om tillstånd, får miljödomstolen förordna en sakkunnig som på verksamhetsutövarens bekostnad gör nödvändiga undersökningar. Om undersökningarna avser verksamhetens inverkan på det allmänna fiskeintresset, skall som sakkunnig förordnas den som Fiskeriverket föreslår.

5 § Efter ansökan av ägaren till en vattenanläggning eller av någon vars rätt berörs av anläggningen kan länsstyrelsen förordna en besiktningsman för att utreda om anläggningen har kommit till i laga ordning eller är av laga beskaffenhet.

Den som har ansökt om besiktning enligt första stycket skall betala kostnaderna för besiktningen med ett belopp som länsstyrelsen bestämmer. Om besiktningsmannen begär det, är den som har gjort ansökan även skyldig att betala förskott på kostnaderna för besiktningen.

6 § Är flera fastigheter beroende av samma grundvattentillgång för förbrukning till hushov, skall vattnet fördelas mellan dem efter vad som är skäligt, om fastigheternas behov inte kan täckas helt. Vid en sådan fördelning får en fastighet inte berövas vatten, som den med hänsyn till

läge och naturlig beskaffenhet, äldre bebyggelse eller andra omständigheter bör anses ha företräde till. Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

En fördelning får jämkas, om förhållandena har ändrats.

7 § Miljödomstolarna skall föra en förteckning över vattenverksamhet inom domsområdet (vattenbok) i den utsträckning som regeringen föreskriver.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En kungörelse enligt 22 kap. 3 § miljöbalken skall innehålla:

- en kortfattad redogörelse för ansökningen och i mål om vattenverksamhet på lämpligt sätt anges de fastigheter som kan beröras,

- en påminnelse om innehållet i 22 kap. 5, 7 § och 15 §§ miljöbalken
- sista tidpunkt för erinringar enligt 22 kap. 7 § miljöbalken,
- ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga hos den som förvarar akten, och

- namn och adress på den som förvarar akten (aktförvararen).

Miljödomstolen skall förordna en eller flera lämpliga personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare).

Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall i mål om vattenverksamhet sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökningen berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

2 § Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverk och Fiskeriverket. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av företaget, behöver ansökningshandlingarna dock inte sändas över.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt till länsstyrelsen, Naturvårdsverket och till andra statliga myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

3 § Kungörelsen skall delges

1. styrelsen eller någon annan som förvaltar en av ansökan berörd kanal- eller slussanläggning eller annan allmän farled eller en hamn eller flottled som är allmän,

2. styrelsen för ett av ansökningen berört vattenförbund samt styrelsen eller någon annan som förvaltar en berörd samfällighet enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser,

3. ägaren av en anläggning för tillgodogörande av vattenkraft, om med ansökan avses ianspråktagande av den tillgodogjorda kraften,

4. ägaren av den strömfallsfastighet från vilken andelskraft tillhandahålls, när det är fråga om en ansökan enligt 7 kap. 1 § andra

5. innehavaren av det tillstånd som avses med en ansökan enligt 21 kap. 1 § första stycket 7 eller 8 miljöbalken.

4 § Fiskeriverket skall, om handlingar sänts över till verket enligt 2 §, yttra sig om vattenanläggningens eller verksamhetens inverkan på det allmänna fiskeintresset samt föreslå de bestämmelser som behövs till skydd för fisket. Om verket anser att ett yttrande kräver undersökning på platsen, skall verket anmäla detta till miljödomstolen, som förordnar om sakkunnigutredning enligt 22 kap. 9 § miljöbalken.

5 § Har en sakägare uppgetts eller på annat sätt blivit känd för miljödomstolen först efter det att kungörelsen har utfärdats och har sakägaren inte fört talan i målet, skall denne på lämpligt sätt ges tillfälle att yttra sig. Handläggningen av målet får dock inte uppehållas.

6 § För fall enligt 22 kap. 6 § andra stycket miljöbalken behövs inte några nya meddelanden eller kallelser till den nye ägaren om den tidigare ägaren har erhållit meddelanden och kallelser i målet.

7 § Kallelse till muntlig förberedelse skall delges parterna eller kungöras i ortstidning. Parter kan föreläggas vid vite att infinna sig genom ställföreträdare eller genom ombud eller infinna sig personligen.

8 § Framgår det av ett utlåtande enligt 22 kap. 9 § miljöbalken eller på annat sätt att den sökta verksamheten berör fastigheter som inte har angivits i kungörelsen enligt 22 kap. 3 § miljöbalken, skall miljödomstolen med tillämpning av 1 § denna lag bereda ägare och innehavare av särskilda rättigheter till sådana fastigheter tillfälle att yttra sig.

Om det är lämpligare, får miljödomstolen kalla sakägarna till huvudförhandlingen i målet. Kallelserna skall senast åtta dagar före huvudförhandlingen delges sakägarna i den ordning som gäller för delgivning av stämning i tvistemål.

9 § Besked om tid och plats för huvudförhandling skall i god tid lämnas parterna i den ordning som har bestämts för kallelser till dem. Om anledning till det finns, skall det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, skall miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet skall delges.

10 § I stämningsmål och miljöskademål skall kallelser och andra meddelanden till parterna delges.

11 § I en kungörelse enligt 23 kap. 5 § skall uppges

1. att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

2. att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

3. att en svarsskrivelse skall ha kommit in till Miljööverdomstolen inom den tid, minst tre veckor efter kungörandet skedde, som Miljööverdomstolen bestämt.

Kungörelsen skall införas i den eller de ortstidningar som miljödomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, skall delgivning anses ha skett.

12 § När dom eller beslut har meddelats i ett mål eller ärende om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet eller en annan verksamhet med betydande miljöpåverkan skall detta kungöras.

Om samråd har ägt rum med något annat land enligt 6 kap. 6 § miljöbalken skall den ansvariga myndigheten i det landet också informeras om domen eller beslutet.

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1987:672) att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap 16 a §, av följande lydelse.

7 kap.

16 a § Förvaltaren skall till den myndighet som enligt 26 kap. miljöbalken har att utöva tillsyn anmäla om konkursgäldenären har lämnat kvar kemiska produkter, biotekniska organismer eller farligt avfall som behöver omhändertas. Detsamma gäller vid misstanke om mark- eller vattenföroreningar.

Härigenom föreskrivs följande.

Definition

1 § Med fastighetsinnehavare avses i denna lag den som äger fastigheten eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare.

Gaturenhållning m.m.

2 § På gator, torg, parker och andra allmänna platser som är redovisade i detaljplan enligt plan- och bygglagen (1987:10) och för vilka kommunen är huvudman, ansvarar kommunen för att platserna genom gaturenhållning, snöröjning och liknande åtgärder hålls i ett sådant skick att uppkomsten av olägenheter för människors hälsa hindras och de krav tillgodoses som med hänsyn till förhållandena på platsen och övriga omständigheter kan ställas i fråga om trevnad, framkomlighet och trafiksäkerhet. Kommunens skyldigheter gäller inte, om åtgärderna skall utföras av staten som väghållare.

Fastighetsinnehavare är skyldig att utföra sådana åtgärder som avses i första stycket inom områden som i detaljplan redovisas som kvartersmark och som har iordningställts och begagnas för allmän trafik.

Utan hinder av vad som sägs i andra stycket ansvarar dock kommunen i enlighet med vad som anges i första stycket för områden som skall användas för allmän trafik och som har upplåtits till kommunen med nyttjanderätt eller annan särskild rätt enligt 14 kap. 2 § plan- och bygglagen.

När särskilda skäl föreligger, får regeringen på framställning av kommunen medge undantag från kommunens skyldighet enligt första stycket.

3 § Kommunen kan ålägga en fastighetsinnehavare inom ett område med detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser att utföra de åtgärder som avses i 2 § första stycket i fråga om gångbanor eller andra utrymmen utanför fastigheten som behövs för gångtrafiken.

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande en kommun får meddela närmare föreskrifter i fråga om de åtgärder som skall vidtas av fastighetsinnehavaren.

4 § Om andra platser utomhus än som avses i 2 § där allmänheten får färdas fritt har skräpats ned eller annars osnyggats, är kommunen skyldig att återställa platsen i sådant skick som med hänsyn till ortsförhållandena, platsens belägenhet och omständigheterna i övrigt tillgodoser skäliga anspråk.

Dessa bestämmelser skall inte tillämpas, om skyldigheten skall fullgöras av någon annan enligt lag eller annan författning eller särskilda föreskrifter.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 8

Skyltar m.m.

5 § Skyltar varigenom allmänheten avvisas från ett visst område, som är av betydelse för friluftslivet, får inte finnas uppsatta utan tillstånd av kommunal myndighet. Tillstånd behövs dock inte om det är uppenbart att allmänheten inte får färdas fritt inom området eller att skylten är behörig av något annat skäl.

6 § Tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, propaganda eller liknande ändamål får inte finnas varaktigt uppsatt utomhus utan tillstånd av regeringen eller statlig eller kommunal myndighet som regeringen bestämmer.

7 § Vad som sägs i 6 § gäller inte anordning som informerar om affärsrörelse eller annan verksamhet på platsen eller anslagstavla för meddelanden om kommunala angelägenheter, förenings-sammanträden, auktioner eller liknande. Den som vill sätta upp en sådan anordning eller anslagstavla får dock söka tillstånd till det hos den myndighet som avses i 6 §.

8 § En sådan anordning eller anslagstavla som avses i 7 § får inte finnas uppsatt om den är uppenbart vanprydande.

9 § Affisch eller annan tillfällig anordning utomhus för reklam, propaganda eller liknande ändamål skall i andra fall än som avses i 7 § andra meningen tas bort av den som ansvarar för anordningen inom fyra veckor efter uppsättandet, om inte den myndighet som avses i 6 § har medgett annat.

10 § Bestämmelserna i 6 – 9 §§ gäller inte anordningar inom vägområde eller för vilka bygglov krävs eller har lämnats. Bestämmelserna gäller inte heller sådana åtgärder avseende skyltar och ljusanordningar som inte kräver bygglov efter beslut enligt 8 kap. 5 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10).

Tillsyn m.m.

11 § Naturvårdsverket utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Den omedelbara tillsynen utövas av kommunen.

12 § Kommunen får besluta om de förelägganden som behövs i ett enskilt fall för att denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen skall efterlevas. I ett beslut om föreläggande får vite sättas ut.

Blir ett föreläggande inte åttlytt får kommunen låta vidta åtgärder på den ansvarige bekostnad.

Kommunen får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om avgift för en myndighets prövning av fråga om tillstånd eller medgivande enligt 5 – 7 och 9 §§. Regeringen får överlåta åt myndigheten att meddela sådana föreskrifter.

Ansvarsbestämmelser

14 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. inte fullgör sin skyldighet enligt 2 § andra stycket eller 3 § som fastighetsinnehavare,

2. bryter mot 6 eller 9 § eller mot föreskrift som meddelats i samband med medgivande enligt 9 §.

Till ansvar enligt denna lag döms inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som överträtt vitesföreläggande döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet.

15 § Den som gjort sig skyldig till en gärning som avses i 14 § får förpliktas att ersätta kommunen de kostnader som föranleds av gärningen.

Överklagande

16 § Kommunens beslut enligt denna lag överklagas till länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹

dels att 13 kap. 8 a § skall upphöra att gälla,
dels att 13 kap. 9 och 11 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

9 §²

Begår någon av oaktsamhet en gärning som anges i 7 eller 8 §, skall han dömas för vårdslöshet med gift eller smittoämne till böter eller fängelse i högst två år.

Den som av oaktsamhet begår en gärning som avses i 8 a § döms för vållande till miljöstörning till straff som anges i första stycket.

11 §³

Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1, 2, 3, 6, 7, 8, 8 a, 9 eller 10 § eller enligt 5 a § andra stycket 2 eller 5 b första stycket 2 eller 3, frivilligt har avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan avsevärd olägenhet har uppkommit, får han dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för gärningen. Var faran ringa och är för gärningen ej föreskrivet svårare straff än fängelse i ett år; skall han ej dömas till ansvar.

Om någon som ådragit sig ansvar enligt 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9 eller 10 § eller enligt 5 a § andra stycket 2 eller 5 b första stycket 2 eller 3, frivilligt har avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan avsevärd olägenhet har uppkommit, får han dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för gärningen. Var faran ringa och är för gärningen ej föreskrivet svårare straff än fängelse i ett år; skall han ej dömas till ansvar.

¹ Senaste lydelse av 13 kap. 8a § 1981:469.

² Senaste lydelse 1988:925.

³ Senaste lydelse 1990:416.

1 Förslag till lag om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs följande

Allmänna bestämmelser

1 § Miljöbalken och denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Utan hinder av första stycket skall vad som sägs i 21 § denna lag träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

2 § Genom miljöbalken upphävs med de begränsningar som följer av denna lag

1. naturvårdslagen (1964:822),
2. miljöskyddslagen (1969:387),
3. lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
4. lagen (1976:1054) om svavelhaltigt bränsle,
5. lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark,
6. renhållningslagen (1979:596),
7. hälsoskyddslagen (1982:1080),
8. vattenlagen (1983:291),
9. lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291),
10. lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
11. lagen (1985:426) om kemiska produkter,
12. miljöskadelagen (1986:225),
13. lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.,
14. lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel,
15. lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer, och
16. lagen (1994:1818) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

3 § Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till bestämmelser som har ersatts genom bestämmelser i miljöbalken eller i denna lag, skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4 § Föreskrifter som gäller vid miljöbalkens ikraftträdande skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken, om de har meddelats med stöd av bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande bestämmelser i en äldre lag. Detta gäller dock inte om regeringen föreskriver något annat. Detta gäller inte heller för föreskrifter som har meddelats av en annan myndighet än regeringen, om den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

5 § Tillstånd, godkännanden, lagligförklaringar, undantag, dispenser, beslut om överlåtande av tillsynsansvar, medgivanden, förelägganden

och förbud enligt 20 § naturvårdslagen (1964:822), villkor eller registreringar som avser verksamheter, hanteringar eller andra åtgärder skall fortsätta att gälla, om de har meddelats genom beslut enligt bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande bestämmelser i äldre lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av sådana bestämmelser. Besluten skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, om det inte följer något annat av denna lag eller av föreskrifterna.

Första stycket gäller inte sådan dispens från skyldigheten att söka tillstånd som anges i 10 § andra stycket eller 17 § andra stycket miljöskyddslagen (1969:387) i dess lydelse före den 1 juli 1981. Villkoren för en sådan dispens skall dock fortsätta att gälla till dess något annat bestäms. Villkoren skall anses vara meddelade enligt 26 kap. 9 § miljöbalken. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot sådana villkor, döms till böter eller fängelse i högst två år.

6 § Mål och ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande skall handläggas och bedömas enligt äldre bestämmelser, om det inte följer något annat av denna lag. Bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer i 5 kap. och 16 kap. 5 § miljöbalken skall tillämpas omedelbart.

Miljödomstolarna och Miljööverdomstolen skall i överklagade eller överlämnade mål och ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande tillämpa bestämmelserna i miljöbalken i fråga om förfarandet. Äldre bestämmelser skall dock fortfarande tillämpas i fråga om miljökonsekvensbeskrivningar.

7 § Vad som enligt miljöbalken gäller om ägare av en fastighet skall tillämpas även på den som innehar en fastighet med ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt.

Särskilda övergångsbestämmelser till 2 kap. miljöbalken m.m.

8 § Bestämmelserna i 2 kap. 7 § och 10 kap. 2 § första stycket miljöbalken skall tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet som en verksamhetsutövare har bedrivit efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande enligt 1 §, och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten.

Särskilda övergångsbestämmelser till 7 kap. miljöbalken

9 § Beslut som har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande om att skydda och vårda ett område eller föremål samt beslut om ändring av tidigare sådana beslut skall anses meddelade med stöd av motsvarande

bestämmelser i miljöbalken. Naturvårdsområden skall vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat.

Om ett förordnande enligt 2 kap. 14 § tredje stycket vattenlagen (1918:523) till skydd mot förorening eller 2 kap. 62 § samma lag till skydd för vattenförsörjningen ändras eller upphävs, skall det antecknas i inskrivningsregistret.

10 § Strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan skall inte omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms något annat.

11 § Förordnanden om undantag från strandskydd som har meddelats enligt 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen (1964:822) i dess lydelse före den 1 juli 1994 skall omprövas med tillämpning av 7 kap. 13 § miljöbalken senast den 30 juni 1999. Har ett förordnande inte omprövats innan dess, upphör förordnandet att gälla.

12 § Bestämmelsen i 7 kap. 18 § andra stycket miljöbalken om när ett beslut om dispens från förbudet att vidta åtgärder i strandskyddsområde upphör, skall från och med den 1 januari 2000 tillämpas också på dispenser meddelade före den 1 augusti 1991.

13 § Föreskrifter för ett miljöskyddsområde enligt 7 kap. 19 § miljöbalken innebär inte inskränkningar av tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387).

14 § Bestämmelserna om förlängning av interimistiska förbud i naturvårdslagen (1964:822) skall fortfarande tillämpas i fråga om förbud som gäller vid balkens ikraftträdande.

Särskilda övergångsbestämmelser till 10 kap. miljöbalken

15 § Vid tillämpningen av 10 kap. 2 § andra stycket beaktas inte medverkan till föroreningens uppkomst som ägt rum före miljöbalkens ikraftträdande. Vid tillämpningen av 10 kap. 3 § beaktas inte förvärv som har skett före miljöbalkens ikraftträdande.

Särskilda övergångsbestämmelser till 11 kap. miljöbalken

16 § I fråga om allmänna flottleder skall fortfarande tillämpas bestämmelserna i vattenlagen (1983:291) om

1. rådighet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2,
2. särskilda tvångsrätter i 8 kap. 1 § första stycket 3,
3. ersättning i 9 kap. 3 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § och 15 §,
4. prövningen av vattenmål i 13 kap. 13 § första stycket 8,
5. utrivning i 14 kap. 3 §, och

6. omprövning i 15 kap. 9 §.

Vad som sägs i 14 kap. 3 § och 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) om vattendomstolen skall i stället gälla miljödomstolen.

Utöver vad som har sagts nu skall enligt 7 och 13 §§ lagen (1919:426) om flotning i allmän flottled vattenlagen (1983:291) gälla även i vissa andra delar.

17 § Frågan om lagligheten av en vattenanläggning som har tillkommit före ikraftträdandet av miljöbalken utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser bedöms enligt de bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst.

18 § Vad som föreskrivs om underhåll i 11 kap. 18 § andra stycket miljöbalken gäller även den som med stöd av 8 kap. 2 § vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser har getts rätt att använda någon annans vattenanläggning.

Vad som föreskrivs om en ny fastighetsägares skyldigheter i 11 kap. 22 § första stycket miljöbalken gäller även när den förra ägaren har övertagit underhållsskyldigheten med stöd av 14 kap. 2 § vattenlagen (1983:291).

Särskilda övergångsbestämmelser till 15 kap. miljöbalken

19 § En kommunal renhållningsordning enligt 9–13 §§ renhållningslagen (1979:596) skall fortsätta att gälla till dess en ny renhållningsordning har antagits med stöd av miljöbalken.

Särskilda övergångsbestämmelser till 16–23 kap. miljöbalken

20 § Mål och ärenden som före miljöbalkens ikraftträdande här inlett hos en domstol, en annan myndighet eller en förrättningsman som enligt miljöbalken eller föreskrifter meddelade med stöd av balken inte skall handläggas sådana mål eller ärenden, skall slutföras av den domstolen, myndigheten eller förrättningsmannen.

21 § Ett mål eller ärende som inte har avgjorts av Koncessionsnämnden för miljöskydd eller en vattendomstol vid miljöbalkens ikraftträdande skall därefter handläggas av den miljödomstol som är behörig enligt 20 kap. 8 § miljöbalken. Ett mål som vid ikraftträdandet inte har avgjorts av Vattenöverdomstolen skall därefter handläggas av Miljööverdomstolen.

22 § Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande och krav på prövningstillstånd, om

1. en dom eller ett beslut har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande, eller
2. en dom eller ett beslut har meddelats av en allmän förvaltningsdomstol efter miljöbalkens ikraftträdande.

23 § Domar och beslut som en tingsrätt eller en fastighetsdomstol meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 31 och 32 kap. miljöbalken skall överklagas till Miljööverdomstolen.

24 § Beslut som en förrättningsman meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 12 kap. vattenlagen (1983:291) skall överklagas till miljödomstolen.

När miljödomstolen prövar sådana överklaganden skall den tillämpa 13 kap. 30–33, 36, 38, 41–43 och 45 §§, 46 § första stycket, 47–50 §§ samt 56–63 §§ vattenlagen (1983:291). Vad som sägs om vattendomstol skall gälla miljödomstol. Vad som i 61 § sägs om nämndemän skall gälla sakkunniga ledamöter.

25 § Tillstånd, godkännanden, underlag eller dispenser som enligt äldre bestämmelser har lämnats för obegränsad tid får vid en omprövning tidsbegränsas enligt 16 kap. 2 § första stycket miljöbalken, om

1. det följer av Sveriges internationella åtaganden att en sådan tidsbegränsning skall ske, eller

2. tidsbegränsning kunde ske vid en omprövning enligt de äldre bestämmelserna.

26 § Om länsstyrelsen enligt väglagen (1971:948) eller lagen (1995:1649) om byggande av järnväg har godkänt miljökonsekvensbeskrivning för ny väg eller järnväg inom ett år före miljöbalkens ikraftträdande, krävs inte regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § 18–19 miljöbalken, om arbetsplan för vägen eller järnvägsplan för järnvägen fastställts före den 1 januari 2001.

27 § Om ett vattenföretag har utförts under vattenlagens (1983:291) giltighetstid utan tillstånd, är företagaren bevisningsskyldig i fråga om de förhållanden som rådde i vattnet innan företaget utfördes.

Detsamma gäller andra vattenföretag än dikning som har utförts under vattenlagens (1918:523) giltighetstid, om den lagen var tillämplig på företaget.

Särskilda övergångsbestämmelser till 24 kap. miljöbalken

28 § Bestämmelserna om återkallelse i 24 kap. 3 och 4 §§ miljöbalken gäller också vattenanläggningar som har kommit till före balkens ikraftträdande, även om någon domstols eller annan myndighets tillstånd inte har behövts och inte heller lämnats.

29 § Vid omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken av ett tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) får en produktionsmängd eller annan omfattning av verksamheten som angetts i tillståndet ändras mot tillståndshavarens bestridande endast när omprövningen görs enligt den paragrafen första stycket 2.

30 § Bestämmelsen i 24 kap. 5 § första stycket 1 miljöbalken om att omprövning får göras tio år efter det att ett tillståndsbeslut har vunnit laga kraft innebär inte någon inskränkning av omprövningstider som har bestämts i domar och beslut meddelade enligt äldre bestämmelser.

Prop. 1997/98:45
Bilaga 9

31 § Ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) till vattenkraftverk eller vattenreglering för kraftändamål eller villkoren för ett sådant tillstånd får omprövas enligt 24 kap. 5 § första stycket 1 miljöbalken tidigast trettio år efter den dag då företaget enligt meddelade föreskrifter skall vara fullbordat, om inte något annat följer av andra stycket. Om nyprövning har gjorts enligt vattenlagen (1918:523) får en sådan omprövning göras tidigast trettio år efter den dag då domen om nyprövning vann laga kraft.

Om företaget skulle ha kunnat underkastas nyprövning enligt 4 kap. vattenlagen (1918:523) vid en tidpunkt efter den 31 december 1983 får omprövning göras så snart den för nyprövning gällande tiden har gått ut.

Ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller villkoren för ett sådant tillstånd får omprövas enligt 24 kap. 5 § första stycket 6 miljöbalken endast om förändringen i omgivningen har skett efter den 31 december 1983.

32 § Omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11 miljöbalken får göras även när anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats till skydd för fisket med stöd av motsvarande bestämmelser i äldre lag.

33 § Omprövning enligt miljöbalken kan göras av en sådan särskild rättighet att förfoga över vattnet som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

Särskilda övergångsbestämmelser till 26 kap. miljöbalken

34 § Ett föreläggande eller förbud skall anses beslutat enligt 26 kap. miljöbalken, om en tillsynsmyndighet har beslutat det enligt bestämmelser i en lag som anges i 2 § denna lag eller motsvarande bestämmelser i äldre lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av sådana bestämmelser.

35 § Särskild handräckning enligt 26 kap. 17 § andra stycket miljöbalken får meddelas även vid en gärning som har begåtts före miljöbalkens ikraftträdande, om gärningen var straffbar när den begicks.

Särskilda övergångsbestämmelser till 30 kap. miljöbalken

36 § Bestämmelserna om miljöstraffavgift i 30 kap. miljöbalken tillämpas endast på överträdelser som har ägt rum efter att balken har trätt i kraft.

Bestämmelserna om miljöskyddsavgift i miljöskyddslagen (1969:387) skall fortfarande tillämpas i mål och ärenden om sådan avgift, om

Särskilda övergångsbestämmelser till 31 kap. miljöbalken

37 § I stället för reglerna i 31 kap. miljöbalken om ersättning vid vissa ingripanden av det allmänna skall äldre bestämmelser gälla i fråga om rätt till ersättning eller inlösen på grund av beslut som har meddelats före balkens ikraftträdande.

38 § Vid omprövning av ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller motsvarande äldre bestämmelser gäller följande i fråga om ersättning enligt 31 kap. 20–22 §§ miljöbalken.

1. Vad som sägs om andelskraft i 31 kap. 21 § tredje stycket miljöbalken tillämpas även på ersättning genom överföring av kraft enligt vattenlagen (1918:523) i dess lydelse före den 1 juli 1974.

2. I stället för vad som sägs i 31 kap. 22 § andra–fjärde stycket miljöbalken är tillståndshavaren skyldig att utan ersättning tåla förlusten eller inskränkningen till så stor del som, tillsammans med vad tillståndshavaren tidigare efter den 1 januari 1984 har avstått enligt denna paragraf samt 12 och 14 §§ lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291), motsvarar en tjugondel av det produktionsvärde eller det värde av vattenmängd, fallhöjd eller magasinsvolym som avses i 31 kap. 22 § andra stycket miljöbalken.

Har ansökan om omprövning gjorts före den 1 juli 1995 skall i stället tillämpas 11 och 12 §§ lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291) i deras lydelse före detta datum.

39 § Bestämmelserna i 38 § skall tillämpas också när en sådan särskild rättighet att förfoga över vattnet omprövas som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

40 § Bestämmelsen i 31 kap. 23 § miljöbalken om begränsning av rätten till ersättning skall gälla innehavare av tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller äldre bestämmelser, om bestämmelserna om kungsådra var tillämpliga på vattenföretaget. Begränsning skall i sådana fall även ske om det nya vattenföretaget är en markavvattning eller en vattentäkt för bevattning.

Första stycket gäller också i fråga om förlust eller inskränkning som den drabbats av som utan särskilt tillstånd driver ett vattenföretag som har kommit till före den 1 januari 1984.

Härigenom föreskrivs följande

Allmänna bestämmelser

1 § Lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2 § Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till föreskrifter som har ersatts genom föreskrifterna i lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet eller i denna lag, skall i stället de nya föreskrifterna tillämpas.

3 § Föreskrifter som gäller vid ikraftträdandet av lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i den lagen, om de har meddelats med stöd av bestämmelser i vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lag och föreskrifterna gäller områden som regleras i den nya lagen. Detta gäller dock inte om regeringen föreskriver något annat. Detta gäller inte heller för föreskrifter som har meddelats av en annan myndighet än regeringen, om den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

4 § Vad som enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet gäller om ägare av en fastighet skall tillämpas även på den som innehar en fastighet med ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt.

Särskilda övergångsbestämmelser till 2 kap. nya lagen

5 § Genom 2 kap. 2 och 3 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet inskränks inte den rätt som någon hade före lagens ikraftträdande på grund av dom, urminnes hävd eller någon annan särskild rättsgrund eller enligt 1 kap. 2 § andra stycket vattenlagen (1918:523).

6 § Bestämmelserna om rådighet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2 vattenlagen (1983:291) skall enligt 16 § första stycket 1 lagen (0000) om införande av miljöbalken fortfarande tillämpas i fråga om allmänna flottleder.

7 § Samfälligheter som har bildats enligt vattenlagen (1983:291) skall anses vara bildade enligt lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

8 § Bestämmelserna i 3 kap. 12–25 och 27 §§, 7 kap. 61–65 §§ samt 8 kap. 38–45 §§ vattenlagen (1918:523) om flera deltagares förvaltning av företag som har kommit till enligt den lagen skall tillämpas så länge företagets förvaltning inte har ordnats på något annat sätt.

Särskilda övergångsbestämmelser till 6 kap. nya lagen

9 § Om någon är skyldig att betala årlig avgift enligt 2 kap. 8 § eller 10 § eller 4 kap. 14 § vattenlagen (1918:523) eller motsvarande äldre lag skall avgiften utan särskilt beslut räknas om årligen i förhållande till den ändring av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som har skett mellan avgiftsåret och året innan dess.

Särskilda övergångsbestämmelser till 7 kap. nya lagen

10 § Bestämmelsen om ändring av bygdeavgift och fiskeavgift i 7 kap. 16 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet gäller också avgifter enligt 2 kap. 8 och 10 §§ samt 4 kap. 14 § vattenlagen (1918:523).

11 § Bestämmelserna i 7 kap. 18 och 19 §§ lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall tillämpas även på

1. samfälligheter enligt 3 kap. vattenlagen (1918:523) som avser vattenreglering enbart för kraftändamål,
2. samfälligheter enligt 7 kap. vattenlagen (1918:523),
3. samfälligheter för de ändamål som avses i 8 kap. 20 § vattenlagen (1918:523), och
4. samfälligheter enligt motsvarande äldre bestämmelser.

Om kretsen av deltagare i en sådan samfällighet eller kostnadsfördelningen mellan dem ändras genom omprövning enligt 7 kap. 18 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet eller godkännande av en överenskommelse enligt 7 kap. 19 § samma lag, skall en samfällighet enligt den nya lagen anses bildad.

12 § Bestämmelserna om omprövning i 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) skall enligt 16 § första stycket 6 lagen (0000) om införande av miljöbalken fortfarande tillämpas i fråga om allmänna flottleder.

13 § Bestämmelsen i 8 kap. 4 § lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall tillämpas också i fråga om andelskraft enligt vattenlagen (1918:523) och ersättning genom överföring av kraft enligt samma lag i dess lydelse före den 1 juli 1974.

14 § I fråga om ersättning som enligt vattenlagen (1918:523) i dess lydelse före den 1 juli 1974 skall lämnas genom överföring av kraft gäller fortfarande bestämmelserna i den lagen.

På talan av part får miljödomstolen bestämma att sådan rättighet till överföring av kraft skall avlösas mot ersättning i pengar, om detta inte medför betydande olägenhet för en motpart. För en sådan talan gäller bestämmelserna om talan som avses i 7 kap. 2 § 7 lagen (0000) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Miljödomstolen bestämmer dag då skyldigheten att fullgöra kraftöverföringen upphör. Ersättningsgivaren skall innan dess ha betalat föreskriven penningersättning. I fråga om sådan ersättning gäller i övrigt bestämmelserna i 31 kap. miljöbalken.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:000) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning att det skall införas ikraft- och övergångsbestämmelser av följande lydelse

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Tavor, skyltar, inskrifter eller därmed jämförliga anordningar som avses i 6 § och som inte undantas i 7 § får bibehållas trots vad som sägs i de bestämmelserna, om de har satts upp lagligen före den 1 januari 1965.

Om en anordning är uppenbart vanprydande i landskapsbilden, får länsstyrelsen förelägga den som ansvarar för anordningen att ta bort den eller ändra den. Föreläggandet får förenas med vite. Om föreläggandet inte följs skall kronofogdemyndigheten efter ansökan från länsstyrelsen verkställa beslutet. Verkställighet enligt utsökningsbalken får då ske.

Om det finns särskilda skäl skall länsstyrelsen tillerkänna den som har förelagts att ta bort anordningen ersättning för förlust med ett belopp som högst motsvarar kostnaderna för att skaffa, sätta upp eller ta bort anordningen.